

T.C
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

FEN BİLİMLERİ DERSİ

ÖĞRETİM PROGRAMI

(3,4, 5, 6, 7. VE 8. SINIFLAR)

TÜRKİYE YÜZYILI
MAARİF MODELİ

2024

İÇİNDEKİLER

1. FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI	4
1.1. FEN BİLİMLERİ DERSİNİN TEMEL FELSEFESİ VE ÖZEL AMAÇLARI	4
1.2. FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASINA İLİŞKİN ESASLAR	6
1.2.1. PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER (SOSYAL-DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ, OKURYAZARLIK BECERİLERİ, DEĞERLER VE EĞİLİMLER)	7
1.2.2. İÇERİK ÇERÇEVESİ	8
1.2.3. ÖĞRENME-ÖĞRETME UYGULAMALARI	9
1.2.4. ÖĞRENME KANITLARI (ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME)	10
1.2.5. FARKLILAŞTIRMA	11
1.3. FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASI	12
1.3.1. TEMA/ÜNİTE ÖĞRENME ÇIKTISI SAYISI VE SÜRE TABLOSU	12
1.3.2. FEN BİLİMLERİ DERSİ KİTAP FORMA SAYILARI VE KİTAP EBATLARI	15
1.4. FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI	19
3. SINIF FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI	19
4. SINIF FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI	51
5. SINIF FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI	83
6. SINIF FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI	121
7. SINIF FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI	163
8. SINIF FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI	207

1. FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

1.1. FEN BİLİMLERİ DERSİNİN TEMEL FELSEFESİ VE ÖZEL AMAÇLARI

Türk Eğitim Sistemi, bireylerin tüm yönleriyle gelişimini amaçlar ve bütüncül bir eğitim yaklaşımını temel alır. Bu hedef ve yaklaşımla geliştirilen "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli" ile kavramsal beceriler, alan becerileri, sosyal-duygusal öğrenme becerileri ile eğilimler, değerler ve okuryazarlıklar bir bütün olarak ele alınarak öğrencilerin çok yönlü gelişimini etkili bir şekilde desteklemek amaçlanmıştır.

Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programında, öğrenciyi merkeze alan bütüncül eğitim yaklaşımı benimsenmiştir. Bütüncül eğitim yaklaşımı; eğitsel süreçleri genişletir ve derinleştirir, öğrenenin bireysel sorumluluğunu destekler, sosyal-duygusal becerileri geliştirir. Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programında; çağın gerektirdiği becerilere ve yaşam boyu öğrenme alışkanlığına sahip, üst düzey düşünme ve bilimsel süreç becerilerini kullanabilen, etik ve ahlaki değerleri benimseyen, girişimci ve fen bilimleri alanında kariyer bilincine sahip çok yönlü bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Programda, öğrencilerin çağın gerektirdiği bütüncül becerilerle donatılmış, öğrenme süreçlerinde iş birliği ile çalışma gruplarına aktif olarak katılan, öz düzenleme/Kendini Düzenleme becerisine sahip, araştıran, sorgulayan, eleştirel düşünen, çevreye duyarlı, bilimsel tutum sergileyen ve fen okuyazarı bireyler olarak yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Bunun yanı sıra dijital dönüşümün farkında olan ve değişen teknolojiye uyum sağlayan bireyler yetiştirmek fen öğretiminin hedefleri arasındadır. Bu bütüncül yaklaşım; öğrenmeyi, öğrencilerin bilime dayalı muhakeme yapma ve karar verme becerilerini geliştirmeyi hedefleyen bir süreç olarak ele alır. Bu süreçte gelişim alanları bir bütün oluşturur, her alan birbirini etkiler ve birbirine eklenerek ilerlemeyi sağlar.

Tematik fen öğretimi: Sistemler, çeşitlilik, etkileşimler, enerji, çevrimler ve sürdürülebilirlik temaları ile biçimlendirilmiş fen öğretimi yaklaşımı benimsenmiştir. Bu temalar disiplinler arası ve öğretim kademeleri ile uyumlu astronomi, biyoloji, fizik, kimya, yer ve çevre bilimleri bağlamında kavramsal içeriğe göre yapılandırılmıştır. Temel eğitim kademesinden başlanılarak ortaöğretim düzeyini de kapsayacak şekilde tüm fen bilimleri alanlarında temaların sürekliliği sağlanmıştır.

Beceri ve değer odaklı fen öğretimi: Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazeleri olan yetkinliklerin belirlendiği Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi dikkate alınarak 21.yüzyıl becerilerini kapsayan fen öğretimi anlayışı hedeflenmiştir. Bu doğrultuda; öğrencilerin problem çözme ve bilinçli karar vermede bütüncül bakış açısıyla okuryazarlık becerilerini kullanmaları amaçlanmıştır. Dolayısıyla becerilerle bütünleştirilmiş zengin içerikler sunularak fen bilimleri ile ilgili kariyer bilinci geliştirilmesi de dikkate alınmıştır. Öğrenme yaşantılarında değerler, diğer beceriler ve programlar arası ilişkilerle bütünleştirilerek açık bir şekilde yer almıştır.

Bilim kültürü ile zenginleşen fen öğretimi: Bilimin doğasını anlama, bilim ve bilim insanlarının temel özelliklerini kavrama ve bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgulamaya yönelik konulara yer verilmiştir. Bilim tarihinden örneklerle bilimin kültürlerin ortak çabası sonucu üretildiğini ve Türk-İslam bilim insanlarının bilim dünyasına katkılarını keşfeden bireyler yetiştirmek önemsenmiştir. Dolayısıyla bilimsel bilgiyi; evrensel ahlak, millî ve kültürel değerlerle bütünleştiren bilim eğitimi anlayışı odağa alınmıştır.

Disiplinlerarası ilişkiler: Bilim, teknoloji, mühendislik ve tasarım temelli olarak becerileri birbirleriyle bütünleştiren öğrenme çıktılarına yer verilmiştir. Öğrenme içeriklerinde; alan, kavramsal, sosyal-duygusal, okuryazarlık becerilerini ve değerler eğitimi bütünleştiren nitelikli öğrenci profiline uygun fen öğretimi anlayışı benimsenmiştir. Bu süreçte öğrencilerin kendilerini ve çevrelerindeki dünyayı keşfedip anlamlandırmaları ve kendilerinin de çevrenin parçası olduğunun farkında olmalarını sağlamak için disiplinler arası ve disiplinler üstü fen öğretimi planlanmıştır. Köprü kurma ile yatay ve dikey eksenler doğrultusunda disiplinler arası geçişler sağlanmıştır.

Sürdürülebilirliği temel alan fen öğretimi: Sürdürülebilirliği düşünmeye yönlendiren ve sürdürülebilirlikle ilişkili yaşam becerilerini kazandırmaya yönelik konulara yer verilmiştir. Bu konular ile sürdürülebilirlik bilinciyle kaynakları verimli kullanan, doğaya duyarlı, küresel çevre sorunlarına yönelik farkındalığa sahip, çözüm geliştirebilen ve bilişsel farkındalığa sahip bireyler yetiştirmek hedeflenmektedir. Fen öğretimi sürecinde sürdürülebilirlik bilincine odaklanarak bireylerin sosyal sorumluluk bilinci ile hareket etmesi ve ülkenin gelişimine fayda sağlaması amaçlanmıştır. Bununla birlikte sürdürülebilirlik temelinde kazandırılan anlayış ve deneyimlerle bireylerin girişimci ve üretken olması amaçlanmaktadır.

Uluslararası programlarla uyum: Programda, küresel sorunlara karşı daha bilinçli ve etkili çözümler üretebilen, rekabet gücü yüksek, liderlik özelliklerine sahip, kültürlerarası iletişimde yetkin olan, dijital teknolojiyi etkin kullanan ve bilimsel gelişmelere hızlı uyum sağlayabilen bireyler yetiştirmek amacıyla uluslararası programlarla uyum gözetilmiştir.

Yalınlaştırma: Bütünleşik becerileri kazandırabilmek için öğrencileri aktif kılarak yatay ve dikey eksenli tekrarlardan kaçınılmış ve sarmal yapıya dikkat edilerek içerik yalınlaştırılmıştır. Bu doğrultuda öğrenme çıktılarının sayısı azaltılmış ve içerik sadeleştirilmiştir. Ünite ve konular sıralanırken basitten karmaşığa ve somuttan soyuta ilkeleri dikkate alınarak önemli gün ve haftaların yanı sıra öğrenme ortamlarına göre planlama yapılmıştır.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanan Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programıyla öğrencilerin;Astronomi, biyoloji, fizik, kimya, yer ve çevre bilimleri ile ilgili sistemler, çeşitlilik, etkileşimler, enerji, çevrimler ve sürdürülebilirlik temaları kapsamında temel bilgilere sahip,

1. Astronomi, biyoloji, fizik, kimya, yer ve çevre bilimleri ile ilgili sistemler, çeşitlilik, etkileşimler, enerji, çevrimler ve sürdürülebilirlik temaları kapsamında temel bilgilere sahip,
2. Bilimin doğasına ilişkin anlayış ile bilimi takdir eden, bilimsel etik ilkelere ve bilimsel düşünme becerilerine sahip, bilimsel bilgiye dayalı kararlar alabilen,
3. Bilimin gelişiminde dijital dönüşümün farkında olan, değişen teknolojiye uyum sağlayan ve teknolojiyi çevre bilinci ile etkin kullanan,
4. Sürdürülebilirlik bilinciyle doğal kaynakları verimli kullanan, küresel vatandaşlık ve çevre etiği bilincine sahip, doğaya ve çevre sorunlarına duyarlı ve bu bilinçle hareket eden,
5. Sosyobilimsel konulara yönelik bilimsel merak duyan, araştıran, sorgulayan, disiplinler arası bakış açısıyla yenilikçi çözümler geliştirebilen,
6. Evrensel, millî ve kültürel değerlerle uyumlu erdemlere sahip ve bu erdemleri bilimsel bakış açısıyla eyleme dönüştüren,
7. Evreni ve yaşadığı dünyanın sistemler bütünü olduğunu keşfederek bu bütünün bir parçası olduğunun bilincine varan,
8. Okuryazarlık becerilerini etkin kullanan, bilişsel ve duyuşsal farkındalığı yüksek, eleştirel ve bütüncül bakış açısına sahip,
9. Bilim tarihinden yola çıkarak bilim insanlarının bilime ve topluma katkılarını fark eden ve bilim insanlarından örneklerle bilimin kültürlerin ortak çabası olduğu anlayışını benimseyen,
10. Disiplinler arası eğitim yaklaşımı ve tasarım odaklı uygulamalar ile fen bilimleri ve mühendislik alanlarına yönelik girişimci ve kariyer bilincine sahip,
11. Bilimsel çalışmalarda ve günlük yaşamda güvenliği ön planda tutan bireyler olarak yetişmeleri amaçlanmaktadır.

1.2. FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASINA İLİŞKİN ESASLAR

1. Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programında öğretim programlarının temel öğeleri, "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni"nin benimsediği ilke ve yaklaşımlarla bu modelin bileşenlerine göre şekillendirilmiştir. "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni" Fen Bilimleri Dersinin öğrenme-öğretme süreçlerinin planlanması, öğrenme-öğretme uygulama ve yaşantılarının tasarlanması, ölçme değerlendirme süreçlerinin planlanması ile hazırlanacak materyal ve kitap yazım süreçleri için referans kaynak olarak kullanılacaktır. Tüm eğitim ve öğretim süreçleri ile kitap ve materyallerin tasarım süreci "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni"nde yer alan öğrenci profilinin gelişimini destekleyecek şekilde planlanmalı ve yürütülmelidir.
2. Türkçemizin doğru ve etkili kullanımına, öğrencilerin söz varlığının ve dil becerilerinin geliştirilmesine özen gösterilmelidir.
3. Öğrencilerin aktif katılımının sağlandığı, bir öğrenme ortamı ve düşüncelerin özgürce paylaşılabilirdiği, sosyal ve duygusal becerilerin gelişiminin desteklendiği bir sınıf iklimi oluşturulmalıdır.
4. Araştırma ve sorgulama, deney, gözlem gibi bilimsel faaliyetler, disiplinler arası ve bağlam temelli bir yaklaşımla zümre öğretmenler kurulu tarafından planlanmalı ve işletilmelidir.
5. Ünitelerin işleniş sırası ve ünitelere ayrılan süre öğretim programında belirlenmiştir. Bununla birlikte zümre öğretmenleri, öğrenci düzeylerini ve çevresel şartları dikkate alarak planlamalarını yapmalıdır.
6. Bilgi ve beceriler içerik çerçevesiyle yeni anlamlı bütünler oluştururken programlar arası bileşenler(Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri, Değerlerimi, Okuryazarlık Becerileri), öğrenmenin anlamlı bir parçası hâline getirilmelidir. Değer, eğilim, okuryazarlık ve sosyal duygusal öğrenme becerilerinin notla değerlendirilmesi gerekmemele birlikte gelişimi değerlendirmek amacıyla performans görevleri, ödev vb. ölçme araçlarında ve dereceli puanlama anahtarlarında dikkate alınan ölçütler arasında bu program bileşenlerine de yer verilmelidir.
7. Programda yer alan öğretim-öğrenme yaşantıları; öğrencilere bütüncül bir bakış açısı kazandıran, kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesine hizmet eden, farklı öğretim yöntem ve tekniklerini işe koşan, disiplinler arası ilişkileri görmeyi kolaylaştıran, kapsamlı bir çerçevede sunulmalıdır. Kitap yazım sürecinde, öğrenme yaşantılarında verilen içerikler dışında güncel içeriklere ve farklı ilişkilendirmelere de yer verilmelidir.
8. Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri ve öğrenme stilleri göz önünde bulundurularak öğrenme çıktılarıyla tutarlı olan farklı öğretim materyalleri (bilgi notu, sunum, etkinlik, çalışma kâğıtları, proje, okuma parçaları vb.) yapılandırılmalı ve kullanılmalıdır. Öğretim materyalleri hazırlanırken zümre öğretmenleriyle ve diğer branşlarda çalışan öğretmenlerle iş birliği yapılmalıdır.
9. Ölçme ve değerlendirme yöntemleri öğrencilerin yeteneklerine, ihtiyaçlarına ve özel durumlarına göre çeşitlendirilmelidir. Bilgi ve becerilerin ölçülmesi ve değerlendirilmesinde ilgi çekici, günlük yaşamla ilgili, uzak ya da yakın çevrede karşılaşılabilecek problemlere dair görevler verilmeli; öğrenciye yönelik yargısal nitelik taşımayan ve motive eden geri bildirimler sağlanmalı; dijital teknolojilerden ve oyunlardan yararlanılmalıdır.
10. Zenginleştirme ve/veya destekleme bölümünde yer verilen içeriklere ders kitaplarında yer verilmeyecek olup sadece e-içerik olarak sunulabilir. Zenginleştirme ve/veya destekleme uygulamaları, ihtiyaç hâlinde sınıftaki farklı öğrencilerin gereksinimlerine cevap verebilecek şekilde planlanmalıdır.
11. Öğretim programında önemli şahsiyetlere vurgu yapılmaktadır. Bu nedenle önemli şahsiyetlerin biyografileri verilirken ezber yönteminden kaçınılmalı, bu kişilerin söz konusu alana katkılarına ve ortaya koydukları eserlere vurgu yapılmalıdır.

Bu ders programının uygulanması sürecinde

- programlar arası bileşenler
- içerik çerçevesi
- öğrenme-öğretme uygulamaları
- ölçme değerlendirme uygulamaları ve
- farklılaştırma süreci ile ilgili dikkat edilmesi gereken hususlar aşağıda verilmektedir.

1.2.1. PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER (SOSYAL-DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ, OKURYAZARLIK BECERİLERİ, DEĞERLER VE EĞİLİMLER)

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli; fen bilimleri alan becerilerini, kavramsal becerileri, sosyal-duygusal öğrenme becerilerini, okuryazarlık becerilerini, değer ve eğilimleri kapsayan rehber niteliğinde bir çerçevedir. Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı, programlar arası bileşenler ile fen bilimleri dersi konuları bütünleştirilerek tasarlanmıştır. Bu bileşenler alan becerileri ve kavramsal becerileri desteklemektedir

- Sosyal-duygusal öğrenme becerileri; bireyin kendisi ve çevresi ile olumlu ilişkiler kurabilmesi, duygularını yönetebilmesi, empati yapabilmesi ve sağlıklı bir benlik geliştirebilmesi için gerekli olan becerileri ifade eder. Sosyal-duygusal öğrenme becerileri; kavramsal beceriler, bütünlük beceriler, üst düzey düşünme becerileri, alan becerileri ve okuryazarlık becerileri ile ilişkilendirilmelidir.
- Sosyal-duygusal öğrenme becerileri; öğrencilerin akademik, kişilerarası ve kişisel gelişimlerini destekler. Sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin bu sistemdeki rolü en genel ifade ile hem başlı başına bir bileşeni oluşturan beceri seti hem de diğer becerilerin kullanılmasına aracılık eden veya bu becerilerin ortaya konulmasını kolaylaştıran bir destekleyici olarak tanımlanabilir. Bir başka ifade ile sosyal-duygusal öğrenme becerileri, öğrencilerin sahip oldukları farklı becerileri öğrenme alanına uygulamasında aracı ve kolaylaştırıcı bir etki oluşturmalıdır.
- Okuryazarlık becerileri, yeterliklerin kazandırılmasında aracılık eden önemli değişkenlerdendir. Toplumsal yaşamın başarılı bir şekilde sürdürülmesinde bireylerin haklarını kullanabilmeleri ve sorumluluklarını yerine getirebilmeleri önemlidir. Bunun için çağın gerektirdiği veri okuryazarlığı, dijital ve finansal okuryazarlık gibi becerilerin bireylerde geliştirilmesine odaklanılmalıdır. Fen bilimleri dersi alan becerileri ile okuryazarlık becerileri bütünleştirilerek sunulmalıdır.
- Değerler bireyin dengeli, ölçülü ve tutarlı; kendisine, ailesine, milletine ve dünyaya faydalı; üretken, ahlaklı ve çalışkan bir şekilde yetişmesi için yürütülen çabaların öğretim programlarına yansması olarak değerlendirilmektedir. Değerler; etkileşimde olduğu insanları, yaşadığı toplumun dinamiklerini, çevresindeki doğal güzelliklerin değerini anlayan; doğaya saygılı; çevresiyle uyumlu ilişkiler kuran; tarihî ve kültürel mirası koruyan bireyler yetiştirmeyi amaç edinmektedir. Değerler; bilgi, tutum ve davranış boyutlarında oluşturulmalı ve geliştirilmelidir.
- Eğilimler; bireyin sahip olduğu becerileri niyet, duyarlılık, isteklilik ve değerlendirme öğeleri doğrultusunda gerekli durumlarda nasıl gerçekleştirdiği ile ilgili zihinsel örüntüleri ifade eder. Eğilimler; benlik eğilimleri, sosyal eğilimler ve entelektüel eğilimler olmak üzere üç başlık altında ele alınmıştır. Benlik eğilimleri, bireyin içsel özelliklerini ve kişiliğini sergileyeceği becerilere yansıtmasını ifade eder. Sosyal eğilimler, bireyin içsel özelliklerini ve kişiliğini sosyal bir ortam içerisinde sergileyeceği becerilere yansıtmasını ifade eder. Entelektüel eğilimler, bireyin zihinsel ve düşünsel birikimlerini sergileyeceği becerilere yansıtmasını ifade eder. Eğilimler aracılığıyla beceriler arası bağlar güçlenir ve dolayısıyla bireyin bütünsel gelişimi desteklenir. Eğilimler; bireylerin kavramsal becerilerini, sosyal-duygusal öğrenme becerilerini, okuryazarlık becerilerini ve fen bilimleri alan becerilerini etkili ve verimli bir biçimde kullanılabilesini sağlamalıdır.

1.2.2. İÇERİK ÇERÇEVESİ

- Fen bilimleri dersi içeriği, ünitelerin kavramsal yapısı ile uyumlu olarak sistemler, çeşitlilik, etkileşimler, enerji, çevrimler ve sürdürülebilirlik temaları ile oluşturulmuştur. Öğrenme yaşantısı yapılandırılırken belirlenen temalar doğrultusunda farkındalık kazandırılması esastır.
- Fen bilimleri dersinde öğrenme çıktıları; alana özgü beceriler, kavramsal beceriler, eğilimlerin yanı sıra sosyal-duygusal öğrenme becerileri, değerler ve okuryazarlık becerileri bütünleştirilerek yapılandırılmıştır. Öğrenme yaşantılarında ilgili bağlam temelinde alan ve kavramsal becerilerinin tüm bileşenlerinin ardışık bir şekilde uygulanmasına dikkat edilmelidir.
- Öğrencilerin fen okuryazarlık becerilerini kullanarak bilimsel veri toplamaları teşvik edilmelidir. Böylelikle farklı veri kaynaklarına ulaşma, bu verileri analiz etme ve veriye dayalı çıkarım yapma becerileri geliştirilebilir. Öğrenciler elde ettikleri verileri yorumlamaya, tartışmaya ve bilimsel kanıtlara dayalı genellemeler yapmaya yönlendirilerek eleştirel düşünme, problem çözme ve veriye dayalı karar verme becerileri güçlendirilebilir.
- Beceri odaklı fen bilimleri dersinde farklı öğrenme ortamları kullanılmaktadır. Bu süreçte güvenlik önlemlerine dikkat edilmelidir. Öğretmen ve öğrencilerin, laboratuvarında kullanılan maddelerin fiziksel, kimyasal ve teknolojik özellikleri ile birlikte canlılar ve çevre üzerine nasıl etki gösterdiklerine yönelik laboratuvar güvenlik bilgisine sahip olmaları gerekmektedir. Güvenlik önlemlerinin yanı sıra laboratuvar malzemelerinin tanıtımı, uygun laboratuvar davranışları ve laboratuvara karşı olumlu tutum bu bölümün ana hedeflerini oluşturmaktadır.
- Öğrenme yaşantıları düzenlenirken gözlemlenebilen durumlara yönelik öğrencilerin deneyim kazanabilecekleri etkinlikler seçilmelidir. Doğrudan gözlemlenemeyen durumlar için ise uygun görsel, model, animasyon ve simülasyonlar gibi dijital içeriklerin öğrenme ortamlarına dâhil edilmesi sağlanmalıdır. Öğretmenin ders öncesinde ilgili etkinliklere ve dijital içeriklere yönelik hazırlık yapması önemlidir.
- Kavramsal içerikle bütünleştirilen model oluşturma süreci; bilimsel sorgulama ve mühendislik tasarım döngüsü dikkate alınarak, güncel öğrenme-öğretme yaklaşım ve yöntemleri ile zenginleştirilerek planlanmalıdır.
- Mustafa Kemal ATATÜRK'ün "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir." sözüne dikkat çekilerek bilimin her çağda en önemli ve güvenilir rehber olduğu vurgulanmalıdır.
- Bilimin evrenselliğinden söz edilerek fen bilimleri dersinin kavramsal içeriği ile ilişkili bilim tarihinden örneklerle bilimin kültürlerin ortak çabası sonucu üretildiğinin ve Türk-İslam bilim insanlarının bilim dünyasına katkılarının bilinmesi sağlanmalıdır.
- Öğrenme yaşantılarının uygulanmasında öğretmenin farklı öğrenme-öğretme yaklaşım, yöntem ve tekniklerini kullanabilmesi, pedagojik seçeneklerini zenginleştirilmesi beklenmektedir. Farklı öğretim yöntem ve tekniklerinin seçiminde sosyal-duygusal becerilerin, okuryazarlık becerilerinin, eğilimlerin ve değerlerin varlığı korunmalıdır.
- Kavramsal çerçeve yapılandırılırken disiplinler arası yaklaşımla yatay ve dikey ilişkilere dikkat edilerek öğrencilerin bütüncül gelişimini destekleyecek biçimde ön kabuller oluşturulmuştur. Bu bağlamda günlük yaşamla köprü kuracak şekilde örnekler kullanılmalıdır.
- Alana özgü bilginin yanında sürdürülebilir yaşam, küresel iklim değişikliği, uzay araştırmaları gibi bilimsel gelişmeleri içeren güncel konular içerik ile bütünleştirilerek yapılandırılmalıdır.
- İçerik düzenlenirken yakından uzağa ve somuttan soyuta gibi öğretim ilkeleri dikkate alınmıştır. Konu kapsamı; genellemeler, ilkeler ve anahtar kavramlar ile sınırlandırılmış öğrenme yaşantıları ise detaylı şekilde ele alınmıştır. Öğrenme yaşantıları planlanırken bu sınırlılıklara dikkat edilmelidir.
- Ünite sıralaması yapılırken konu içeriği, önemli gün ve haftaların yanı sıra öğrenme ortamlarına göre planlanmıştır. Bu bağlamda Dünya Uzay Haftası'na denk gelmesi sebebiyle astronomi ile ilgili konular ilk ünitelerde yapılandırılırken, okul dışı öğrenme ortamlarının da kullanılabilmesi için bahar aylarına denk gelen son ünite sürdürülebilirlik teması olarak yapılandırılmıştır. Öğrenme yaşantılarında sınıf içi-dışı öğrenme ortamları planlanırken bu hususlara dikkat edilmelidir.

1.2. 3. ÖĞRENME-ÖĞRETME UYGULAMALARI

Öğrenme yaşantılarının düzenlenmesine ilişkin esaslar, dikkat edilmesi gereken hususlar ve uygulayıcılara yönelik yönergeler aşağıda sunulmuştur:

- Günümüzde bilim, sanat, toplum ve teknoloji alanında meydana gelen değişim ve dönüşümler bireylerde bulunması gereken bilgi, beceri, tutum, değer ve eğilimlerin farklılaşmasına sebep olmaktadır. Bu doğrultuda alana özgü beceriler, kavramsal beceriler, eğilimlerin yanı sıra sosyal-duygusal öğrenme becerileri, değerler ve okuryazarlık becerileri gibi programın tüm bileşenlerinin öğrenme yaşantılarında ilgili bağlam içerisinde bütünleştirilerek verilmesi beklenmektedir.
- Programda öğrencilerin önceki öğrenmelerinden hareketle sahip olduğu varsayılan bilgi ve beceriler “temel kabuller” olarak vurgulanmıştır. Öğretmenlerin temel kabulleri dikkate alarak öğrenme yaşantılarını düzenlemesi ve bu doğrultuda öğrencilerin ön öğrenmelerinin açık uçlu sorularla açığa çıkarılması veya hatırlatılması beklenmektedir.
- Programda öğrenme-öğretme sürecinin başında ön değerlendirme yapılması önemsenmiştir. Bu doğrultuda hem öğrencilerin ön bilgileriyle yeni öğrenmeleri arasında bağlantı kurulması hem de öğrenilenlerin günlük yaşamla ilişkilendirilmesi amacıyla öğrenmeler arasında köprü kurulması beklenmektedir.
- Programda disiplinler arası ilişkiler kurularak öğrencilerin farklı disiplinlerde sahip oldukları bilgi ve becerileri kullanmaları sağlanmakla birlikte hangi beceriler arasındaki ilişkilerin kurulabileceği vurgulanmıştır. Bu bağlamda hem dersler arası hem de beceriler arası ilişkilerin kurulması önemsenmektedir.
- Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programında; çağın gerektirdiği becerilere ve yaşam boyu öğrenme alışkanlığına sahip, üst düzey düşünme ve bilimsel süreç becerilerini kullanabilen, etik ve ahlaki değerleri benimseyen çok yönlü bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç çerçevesinde öğrenci ve öğretmen rollerine ilişkin anlayış geliştirilmiştir. Programda öğrencilerin öğrenme sorumluluğu üstlenen, öğrenme süreçlerine aktif katılan, öz düzenleme/Kendini Düzenleme becerisine sahip, araştıran, sorgulayan, bilimsel tutum sergileyen, fen okuryazarlık becerilerine sahip bireyler olarak yetiştirilmesi öngörülmektedir.
- Öğrenme-öğretme sürecinde öğretmenin öğrenciyi öğrenmeye teşvik etme, öğrencinin bilgiye ulaşmasında rehberlik etme, gerektiği yerde öğrencilere uygun ipuçları ve dönütler vererek öğrencinin kendisinin bilgiyi araştırmasını ve üretmesini sağlama gibi roller üstlenmesi beklenmektedir.
- Öğretmenin iş birlikli ve demokratik bir öğrenme ortamı oluşturarak öğrencilerde merak duygusunu harekete geçirecek şekilde zengin öğrenme yaşantıları sunması ve öğrencilerin bilimin ışığında araştırma yaparak, keşfederek bilimsel bilgiye ulaşmalarını sağlaması beklenmektedir.
- Programda öğrencilerin bilgiyi anlamlandırmalarını ve uygulamaya koymalarını sağlamak için beceri temelli anlayış benimsenmiştir. Beceri temelli Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı, öğrencilere sadece belirli konularda bilgi vermek yerine, onları daha geniş bir bakış açısıyla düşündürcek ve yaşamları boyunca kullanabilecekleri beceriler kazandırmayı amaçlamaktadır. Programda bilimsel sorgulama ve mühendislik tasarım temelli öğrenme yaklaşımı dikkate alınarak probleme dayalı öğrenme, proje tabanlı öğrenme, buluş yoluyla ve araştırma-incelemeye dayalı öğretim stratejileri gibi öğretim yaklaşım ve stratejilerinin kullanılması beklenmektedir. Ayrıca programda bilimsel içerikli animasyon, simulasyon vb. dijital uygulamalara yer verilmelidir.
- Programda öğrenme yaşantılarının hem sınıf veya okul içi hem de okul dışı öğrenme ortamlarında (bilim ve sanat merkezleri, müzeler, planetaryumlar vb.) düzenlenmesi öngörülmektedir. Bu etkinliklerde öğretmen rehberliğinde öğrencilerin bilgiyi anlamlandırmaları, günlük yaşamla ilişkilendirmeleri, bilimsel araştırma süreçlerini kullanmaları ve öğrendiklerini ürüne veya uygulamaya dönüştürmeleri beklenmektedir.

1.2.4. ÖĞRENME KANITLARI (ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME)

Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programında öğrencilerin tüm alanlarda gelişiminin izlenmesi amacıyla süreç odaklı değerlendirme yaklaşımı benimsenmiştir. Bu kapsamda biçimlendirici değerlendirmeye yönelik beceri odaklı ölçme ve değerlendirme süreci esas alınmıştır. Değerlendirme süreçleri; öğrencileri teşvik etme, motive etme ve öğrenme hedefleri göz önünde bulundurularak oluşturulmuştur. Bu doğrultuda Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programının beceri odaklı ölçme ve değerlendirme sürecinde aşağıdaki uygulamalar benimsenmiştir:

- Performansa dayalı ölçme araç ve yöntemlerine odaklanması
- Öğrencilerin değerlendirme sürecine aktif olarak katılımının sağlanması
- Becerilerin objektif puanlanmasında dereceli puanlama araçlarının kullanılmasına öncelik verilmesi
- Ölçme ve değerlendirme uygulamalarının öğretim sürecini ve öğrenmeyi desteklemek amacıyla yürütülmesi.

Bu kapsamda aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir:

- Ölçme ve değerlendirmede tanılayıcı, biçimlendirici ve düzey belirleyici uygulamaların tümü kullanılmalıdır. Bu uygulamalarda amaca uygun ölçme araçları seçilmelidir.
- Alana özgü ve kavramsal becerilerin, sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin, değerlerin, eğilimlerin ve okuryazarlık becerilerinin desteklenmesi amacıyla çeşitli ölçme ve değerlendirme araçları kullanılmalıdır.
- Ölçme ve değerlendirme araçları geri bildirim esasına dayalı olarak öğretim sürecine yerleştirilmiştir ve öğrencileri bilinçli olarak ilgili ve özgün deneyimlere dâhil etmelidir.
- Öğrenme çıktılarının veya edinilen tüm becerilerin belirli bir sistem içerisinde ve aralıklarla ölçülmesi beklenmektedir.
- Programda eğitimin aksayan yönlerini ortaya çıkarmak, öğrenme eksikliklerini saptamak, öğrenci ve öğretmene geri bildirim sağlamak gibi amaçlarla süreç odaklı değerlendirme yaklaşımlarına ağırlık verilmelidir.
- Alana özgü ve kavramsal becerilerin sınanmasında öğrencilerin akıl yürütme, analiz etme, eleştirel düşünme, yorumlama ve tahmin etme gibi üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesinin amaçlandığı, bilimsel okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesinin hedeflendiği ölçme ve değerlendirme yaklaşımı benimsenmelidir.
- Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinde; öğrencilerin performanslarının dikkate alınıp değerlendirileceği, öğrenciyi öğrenmeye motive eden, öğrenme teorileriyle uyumlu, zamana, öğrenciye, konuya göre değişkenlik gösterebilen ölçme ve değerlendirme yöntemleri kullanılmalıdır. Ölçme değerlendirme yöntemleri ölçme amacına, ölçülecek beceriye ve imkânlara uygun olarak seçilmelidir.
- Ölçme ve değerlendirme yöntemler öğrencilerin yeteneklerine, ihtiyaçlarına ve özel durumlarına göre çeşitlendirilmelidir. Bilgi ve becerilerin ölçülmesi ve değerlendirilmesinde ilgi çekici günlük yaşamla ilgili uzak ya da yakın çevrede karşılaşılabilecek problemlere dair görevler verilmeli; öğrenciye yönelik yargısal nitelik taşımayan ve motive eden geri bildirimler sağlanmalı; dijital teknolojiler ve oyunlardan yararlanılmalıdır.
- Beceri odaklı ölçme ve değerlendirme uygulamaları, geleneksel uygulamalardan farklı olarak öğretim süreciyle birlikte eş zamanlı olarak yürütülmelidir. Bu süreç, araç ve yöntemlerin kullanılmasında sadece öğretmenin değil öğrencilerin de öz ve ekran değerlendirme formlarıyla değerlendirme sürecine dâhil olmasını gerektirmektedir.
- Programda uygulanan ölçme ve değerlendirme yaklaşımında öğrencilerin değerlendirme sürecine aktif katılmaları ve öğrencilere her aşamada geri bildirim verilmesi amaçlanmıştır. Öğretmenlerden "Öğretmen Yansıtmaları" bölümünde sürecin bütününde karşılaştığı sorunları, özel durumları ve önerilerini belirtmesi beklenmektedir.

1.2.5. FARKLILAŞTIRMA

- Farklı öğrenme seviyelerine sahip öğrencilerin öğrenme ortamlarından kopmadan basit düzeyde ya da derinlemesine öğrenmeleri sağlanmalıdır.
- Öğrenme ortamlarında içeriğin, sürecin ve/veya ürünlerin farklılaştırılarak öğrenme yaşantılarının sadeleştirilmesi ya da zenginleştirilmesi sağlanmalıdır.
- Öğrencilere öğrenme yaşantılarının zenginleştirilmesi için içerikte disiplinler arası, disiplinler üstü ve disiplinler ötesi bir anlayış benimsenerek etkinlikler oluşturulmalıdır.
- Öğrencilerin bireysel öğrenme hızları dikkate alınarak ilerleyebildikleri dijital içeriklerle bağımsız öğrenme ortamları oluşturulmalıdır.
- Öğrencilerin performans çalışmaları doğrultusunda teknolojiyi çevre bilinci ile etkin kullanarak dijital içerikler kullanabilecekleri ya da üretebilecekleri öğrenme fırsatları oluşturulmalıdır.
- Ek açıklama ve yönergeler hazırlanarak öğretim etkinliklerinin günlük yaşam örnekleri ve dijital içerikler ile somutlaştırılarak sadeleştirilmesi sağlanmalıdır.

1.3. FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI

1.3.1. TEMA/ÜNİTE ÖĞRENME ÇIKTISI SAYISI VE SÜRE TABLOSU

3. SINIF

TEMA ADI	ÜNİTE ADI	Öğrenme Çıktı Sayısı	Süre	
			Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
1. Sistemler	Bilimsel Keşif Yolculuğu	2	9	8,3
2. Çevrimler	Canlılar Dünyasına Yolculuklar	3	15	13,9
3. Sistemler	Dünya'mızı Keşfedelim	3	12	11,1
4. Çeşitlilik	Maddeyi Tanıyalım, Karıştırıp Ayrılalım	3	15	13,9
5. Etkileşim	Hareketi Keşfediyorum	2	12	11,1
6. Enerji	Yaşamımızı Kolaylaştıran Elektrik	3	12	11,1
7. Enerji	Işığın Peşinde	3	12	11,1
8. Sürdürülebilirlik	Canlıların Yaşam Alanlarına Yolculuk	3	15	13,9
Okul Temelli Planlama*		-	6	5,6
TOPLAM		22	108	100

4. SINIF

TEMA ADI	ÜNİTE ADI	Öğrenme Çıktı Sayısı	Süre	
			Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
1. Sistemler	Bilime Yolculuk	2	12	11,1
2. Çeşitlilik	Sağlıklı Besleniyorum	3	15	13,9
3. Çevrimler	Yer Bilimciler İş Başında	3	15	13,9
4. Etkileşim	Maddenin Değişimi	2	12	11,1
5. Etkileşim	Mıknatısı Keşfediyorum	3	12	11,1
6. Enerji	Enerji Dedektifleri	2	15	11,1
7. Enerji	Bu Ses Nereden Geliyor?	3	12	11,1
8. Sürdürülebilirlik	Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar	1	12	11,1
Okul Temelli Planlama*		-	6	5,6
TOPLAM		19	108	100

* Zümre Öğretmenler Kurulu tarafından ders kapsamında yapılması kararlaştırılan; okul dışı öğrenme etkinlikleri, araştırma ve gözlem, sosyal etkinlikler, proje çalışmaları, yerel çalışmalar, okuma çalışmaları vb. çalışmalar için ayrılan süredir. Çalışmalar için ayrılan süre eğitim öğretim yılı içinde planlanır ve yıllık planlarda ifade edilir.

5. SINIF

TEMA ADI	ÜNİTE ADI	Öğrenme Çıktı Sayısı	Süre	
			Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
1. Sistemler ve Çevrimler	Gökyüzündeki Komşularımız ve Biz	4	22	15,3
2. Etkileşim	Kuvveti Tanıyalım	5	24	16,7
3. Sistemler	Canlıların Yapısına Yolculuk	4	19	13,2
4. Etkileşim	Işığın Madde İle Etkileşimi	3	14	9,7
5. Etkileşim ve Çevrimler	Maddenin Doğası	6	28	19,4
6. Enerji	Yaşamımızdaki Elektrik	3	16	11,1
7. Sürdürülebilirlik	Sürdürülebilir Yaşam ve Geri Dönüşüm	3	11	7,6
Okul Temelli Planlama*		-	6	4,2
Laboratuvar Güvenliği**		-	4	2,8
TOPLAM		28	144	100

**Öğrencilerin laboratuvar güvenliği, mühendislik ve tasarım döngüsüne yönelik farkındalık kazanması beklenir.

6. SINIF

TEMA ADI	ÜNİTE ADI	Öğrenme Çıktı Sayısı	Süre	
			Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
1. Sistemler ve Çevrimler	Gökyüzündeki Komşularımız ve Biz	4	12	8,3
2. Etkileşim	Kuvveti Tanıyalım	3	14	9,7
3. Sistemler	Canlıların Yapısına Yolculuk	9	22	15,3
4. Etkileşim	Işığın Madde İle Etkileşimi	7	21	14,6
5. Etkileşim ve Çevrimler	Maddenin Doğası	7	32	22,2
6. Enerji	Yaşamımızdaki Elektrik	3	18	12,5
7. Sürdürülebilirlik	Sürdürülebilir Yaşam ve Geri Dönüşüm	4	19	13,2
Okul Temelli Planlama*		-	6	4,2
TOPLAM		37	144	100

*Zümre Öğretmenler Kurulu tarafından ders kapsamında yapılması kararlaştırılan; okul dışı öğrenme etkinlikleri, araştırma ve gözlem, sosyal etkinlikler, proje çalışmaları, yerel çalışmalar, okuma çalışmaları vb. çalışmalar için ayrılan süredir. Çalışmalar için ayrılan süre eğitim öğretim yılı içinde planlanır ve yıllık planlarda ifade edilir.

7. SINIF

TEMA ADI	ÜNİTE ADI	Öğrenme Çıktı Sayısı	Süre	
			Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
1. Sistemler ve Etkileşim	Uzay Çağı	5	14	9,7
2. Etkileşim ve Enerji	Kuvvet ve Enerjiyi Keşfedelim	5	24	16,7
3. Sistemler	Vücudumuzdaki Sistemler	11	31	21,5
4. Etkileşim	Işığın Dünyası	3	12	8,3
5. Çeşitlilik ve Etkileşim	Maddenin Doğasına Yolculuk	11	34	23,6
6. Etkileşim	Elektriklenme	3	12	8,3
7. Enerji ve Sürdürülebilirlik	Sürdürülebilir Yaşam ve Enerji	2	11	7,6
Okul Temelli Planlama*		-	6	4,2
TOPLAM		43	144	100

8. SINIF

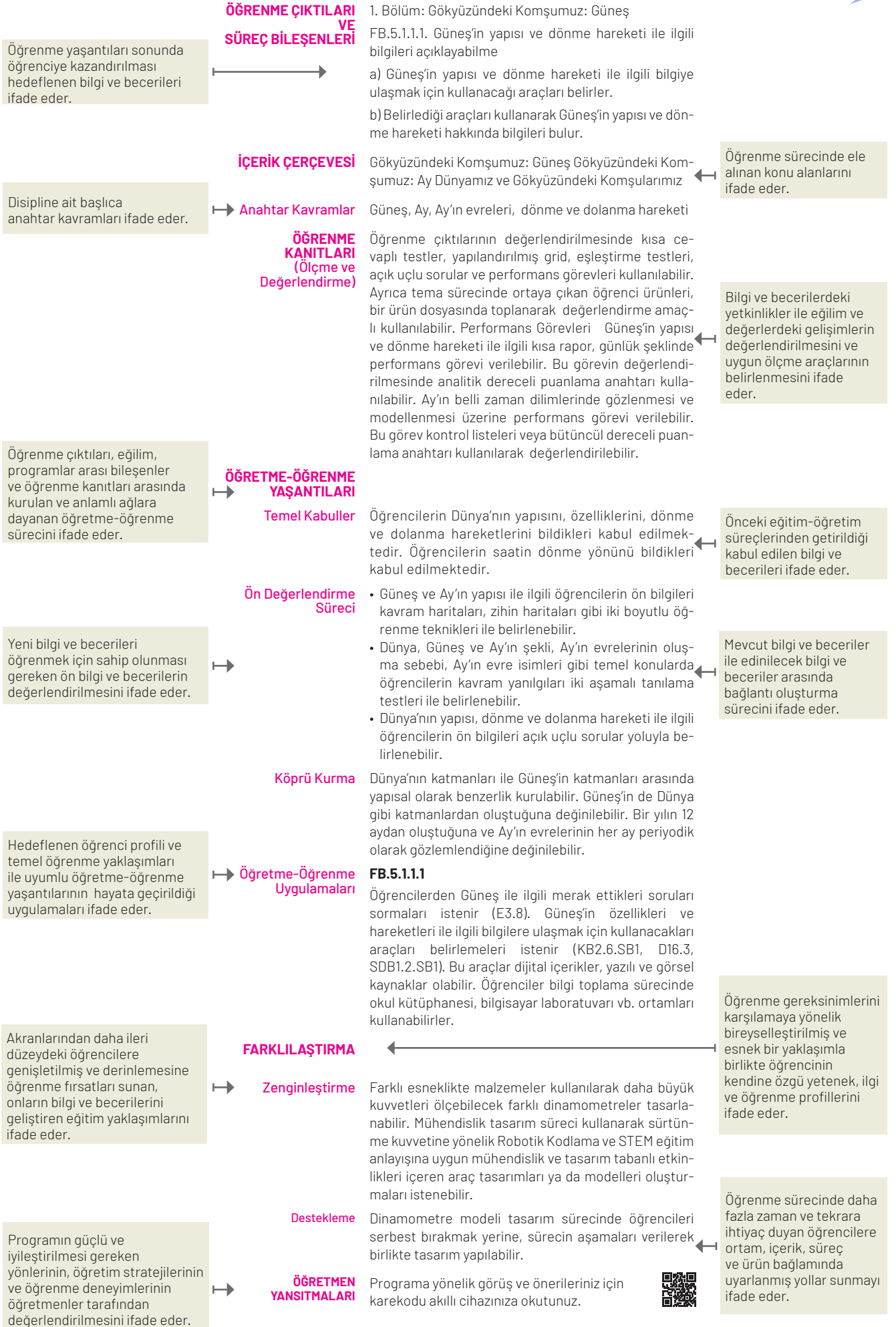
TEMA ADI	ÜNİTE ADI	Öğrenme Çıktı Sayısı	Süre	
			Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
1. Etkileşim ve Çevrim	Mevsimler ve İklim	2	14	9,7
2. Etkileşim	Basıncı Keşfedelim	4	18	12,5
3. Sistemler	Yaşamın Gizemi	8	26	18,1
4. Enerji	Sesin Dünyası	3	11	7,6
5. Çeşitlilik ve Etkileşim	Periyodik Tablo ve Maddenin Etkileşimi	9	26	18,1
6. Etkileşim	Elektriğin Yolculuğu	10	26	18,1
7. Sürdürülebilirlik ve Çevrim	Sürdürülebilir Yaşam ve Çevrim	7	17	11,8
Okul Temelli Planlama*		-	6	4,2
TOPLAM		40	144	100

* Zümre Öğretmenler Kurulu tarafından ders kapsamında yapılması kararlaştırılan; okul dışı öğrenme etkinlikleri, araştırma ve gözlem, sosyal etkinlikler, proje çalışmaları, yerel çalışmalar, okuma çalışmaları vb. çalışmalar için ayrılan süredir. Çalışmalar için ayrılan süre eğitim öğretim yılı içinde planlanır ve yıllık planlarda ifade edilir.

1.3.2. FEN BİLİMLERİ DERSİ KİTAP FORMA SAYILARI VE KİTAP EBATLARI

DERS KİTABI	FORMA SAYILARI*	KİTAP EBATLARI
Fen Bilimleri Dersi 3.Sınıf		19,5 cm x 27,5 cm
Fen Bilimleri Dersi 4.Sınıf		19,5 cm x 27,5 cm
Fen Bilimleri Dersi 5.Sınıf		19,5 cm x 27,5 cm
Fen Bilimleri Dersi 6.Sınıf		19,5 cm x 27,5 cm
Fen Bilimleri Dersi 7.Sınıf		19,5 cm x 27,5 cm
Fen Bilimleri Dersi 8.Sınıf		19,5 cm x 27,5 cm

* Forma sayıları üst sınır olarak verilmiş olup daha az da olabilir.

1.4. FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

3. SINIF FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

SİSTEMLER TEMASI/BİLİMSEL KEŞİF YOLCULUĞU ÜNİTESİ

Bu ünite de bilimsel bilgiye ulaşma yollarının sorgulanması ve bilim insanlarının özelliklerine ilişkin genelleme yapılması amaçlanmaktadır.

DERS SAATI 9

**ALAN
BECERİLERİ**

**KAVRAMSAL
BECERİLER** KB2.8. Sorgulama, KB2.9. Genelleme

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E3.6. Analitiklik, E3.7. Sistemati k Olma

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri** SDB1.1. Öz Farkındalık/Kendini Tanıma, SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme,
SDB2.2. İş Birliği

Değerler D3. Çalışkanlık, D5. Dostluk, D6. Duyarlılık , D7. Dürüstlük, D11. Mütevazılık, D12. Sabır, D16.
Sorumluluk

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER** Türkçe, Bilişim Teknolojileri

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER**

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

FB.3.1.1. Bilimsel bilgiye ulaşma yollarını sorgulayabilme

- a) Merak ettiği bilimsel bir konuyu tanımlar.
- b) İlgili konu hakkında sorular sorar.
- c) Sorularını cevaplamaya yönelik bilgi toplar.
- ç) Bilimsel bilgiye ulaşma yollarının uygunluğunu değerlendirir.
- d) Toplanan bilgiler üzerinden bilimsel bilgiye ulaşma yollarına ilişkin çıkarım yapar.

FB.3.1.2. Bilim insanlarının özelliklerine ilişkin genelleme yapabilme

- a) Bilim insanları hakkında bilgi toplar.
- b) Bilim insanlarının ortak özelliklerini belirler.
- c) Bilim insanlarının ortak olmayan özelliklerini belirler.
- ç) Örüntüler üzerinden bilim insanlarının özellikleri hakkında önermede bulunur.

İÇERİK ÇERÇEVESİ Bilimsel Bilgiye Ulaşma Yolları
Bilim İnsanlarının Özellikleri

Anahtar Kavramlar bilim insanlarının özellikleri, bilimsel bilgi elde etme yolları, tahmin etme, gözlem yapma, model oluşturma, deney yapma, veri toplama, veri kaydetme, çıkarım yapma, karşılaştırma yapma, iletişim kurma

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde akran değerlendirme formu, çalışma yaprağı, öğrenci ürün dosyası kullanılabilir.

Öğrencilerin bilimsel bilgiye ulaşma yolları hakkındaki çıkarımları akran değerlendirme formu ile değerlendirilebilir. Bilim insanlarının özellikleri ile ilgili yaptıkları önermeler çalışma yaprağı ile değerlendirilebilir.

Tüm bu çalışmalar öğrencinin ürün dosyasına eklenebilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller Bilim ve bilim insanı kavramlarını hayat bilgisi dersinden bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Geçmiş öğrenme yaşantılarından veya günlük hayattan bir bilim insanı tanıyorlarsa onunla ilgili neler bildikleri öğrencilere sorulabilir.

Köprü Kurma "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir, fendir." Atatürk'ün bu sözü üzerinde konuşarak öğrencilerden düşüncelerini paylaşmaları istenebilir. Süreçte öğrencilerin Atatürk'ün bilim konusundaki düşüncelerini fark etmeleri desteklenebilir.

"Bilmediğiniz bir oyunu öğrenmek için ne yaparsınız?" sorusu ile bağlantı kurulması sağlanabilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

FB.3.1.1.

Öğrencilerden gruplar hâlinde araştırma yapmak için merak ettikleri konuyu belirleyerek tanımlamaları istenir (E1.1, SDB1.2.SB1, SDB2.2.SB1). Öğretmen ders öncesinde öğrencilerin merak edebilecekleri konuların listesini hazırlayabilir veya TÜBİTAK Bilim Çocuk Yayınları arşivinden konu listesi oluşturabilir. Öğrenciler alan gezisine götürülebilir, okul/sınıf kütüphanesine veya dijital kaynaklardan konu belirlemeye yönlendirilebilir. Öğrencilerin belirledikleri konuyla ilgili sorular sormaları sağlanır. Sorularını cevaplamaya yönelik bilgi toplamaları istenir (SDB1.2.SB3). Bilgi toplama sürecinde öğrenciler tahmin etme, gözlem yapma, model oluşturma, deney yapma, veri toplama, veri kaydetme, çıkarım yapma, karşılaştırma yapma, iletişim kurma vb. bilimsel bilgiye ulaşma yollarından uygun olanlarını kullanmaları için yönlendirilebilir. Öğrencilerden araştırma sürecinde yaşadıklarını sınıfla paylaşımları ve eleştirel bir bakış açısı ile tartışarak bilimsel bilgiye ulaşma yollarının uygunluğunu değerlendirmeleri istenir (SDB2.2.SB2/SB3, D3.3). Tartışmayı yönetmek için çember tekniği kullanılabilir. Böylece öğrencilerin sosyal etkileşim yoluyla elde ettikleri bilgileri sorgulayarak bilimsel bilgiye ulaşma yolları hakkında çıkarım yapmaları sağlanır (SDB2.2.SB5; OB1). Süreç akran değerlendirme formu ile değerlendirilebilir. Bilimsel bilgiye ulaşmada her zaman aynı adımların aynı sırayla izlenmediği dikkate alınır. Bilimsel araştırmalarda çeşitli yöntemlerin kullanılabilmesi vurgulanır.

FB.3.1.2.

“Hangi bilim insanlarını tanıyorsunuz?” sorusu ile ön bilgileri ile ilişki kurulması sağlanabilir (SDB1.1.SB1). Bu aşamanın ardından öğrencilerden merak ettikleri bilim insanlarının hayatlarına ilişkin bilgi toplamaları istenir (SDB1.2.SB1/SB3, D3.5). Öğrencilerin topladıkları bilgileri birbirleriyle paylaşmaları için galeri yürüyüşü tekniği uygulanabilir. Topladıkları ve paylaştıkları bilgiler doğrultusunda öğrencilerin bilim insanlarının ortak özelliklerini belirlerken değerlerle ilişkilendirilmesine rehberlik edilebilir (D3.2, D3.3, D5.2, D5.4, D6.2, D7.3, D11.1, D12.1, D12.3, D16.2). Ardından bilim insanlarının ortak olmayan özelliklerini (farklı alanlarda çalışmaları, farklı hobileri olması vb.) belirlemeleri sağlanır (SDB2.2.SB3). Belirlenen özelliklerden yola çıkarak bilim insanlarının ortak özelliklerine (meraklı, sistemli, yaratıcı, sabırlı, iş birliğine açık, eleştirel düşünebilen, eleştirel değerlendirme yapabilen vb.) ilişkin önermede bulunurlar (SDB2.2.SB5, E3.6, E3.7, D3.3). Bu süreçte öğrencilerin yaptıkları önermeler çalışma yaprağı ile değerlendirilebilir.

Öğrencilerin çalışmaları öğrenci ürün dosyasına eklenebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Bilimsel bilgiye ulaşma yolları veya bilim insanlarının özellikleri ile ilgili oyun oluşturmaları istenebilir.

Bir bilim insanının yaşamını konu edinen drama çalışması yaptırılabilir.

Bir bilim insanının yaşamı ve çalışmaları hakkında hikâye yazmaları, karikatür ve çizgi roman çizimleri veya bunları dijital ortamda hazırlamaları sağlanabilir.

İstanbul İslam Bilim ve Teknoloji Müzesi’nde ve bilim merkezlerinde sanal tur yapılabilir.

Türk bilim insanları araştırılabilir. Farklı konularda ülkemizin tarihini öğrenmek için daha istekli olmaları ve bu yolla milli kimlikleri ile ilgili farkındalıklarının da artırılması desteklenebilir (D19.2).

Destekleme Bilimsel bilgiye ulaşma yolları ile ilgili bir çizgi film izletilebilir.

Bilim insanlarının çalışmalarını anlatan öyküler okutulabilir. Örneğin TÜBİTAK Bilim ve Çocuk Dergisi’nde Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri gibi diğer dijital basılı yayınlardan yararlanılabilir.

Bir bilim insanının yaşamı ve çalışmalarını konu alan video izletilebilir.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

ÇEVİRİMLER TEMASI/CANLILAR DÜNYASINA YOLCULUK ÜNİTESİ

Bu ünite de canlı varlıkların gözlemlenmesi; bu canlıları mikroskopla görülebilen canlılar, mantarlar, bitkiler ve hayvanlar şeklinde sınıflandırılması; canlıların yaşam çevrimleri ile ilgili örüntü bulunarak genelleme yapılması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 15

**ALAN
BECERİLERİ**

FBAB1. Bilimsel Gözlem, FBAB2. Sınıflandırma, FBAB10. Tümevarımsal Akıl Yürütme

**KAVRAMSAL
BECERİLER**

EĞİLİMLER

E3.3. Yaratıcılık, E3.4. Gerçeği Arama, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.6. Analitiklik, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri**

SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme, SDB2.2. İş Birliği

Değerler

D3. Çalışkanlık, D7. Dürüstlük, D14. Saygı

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB9. Sanat Okuryazarlığı

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER**

Görsel Sanatlar

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER**

KB2.2. Gözlemeleme, KB2.5. Sınıflandırma, KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.9. Genelleme, KB2.13. Yapılandırma

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

FB.3.2.1. Canlı varlıkları gözlemleyebilme

- a) Canlıların benzer özelliklerine ilişkin veri toplayarak kaydeder.
- b) Canlıların özelliklerine ilişkin topladığı ve kaydettiği verileri açıklar.
- c) Canlıların canlılık özelliklerini tanımlar.

FB.3.2.2. Canlıları; mikroskopla görülebilen canlılar, mantarlar, bitkiler ve hayvanlar olarak sınıflandırabilme

- a) Canlıların benzer ve farklı niteliklerini belirler.
- b) Canlıları niteliklerine göre ayırır.
- c) Canlıları gruplandırır.
- ç) Canlıları etiketler.

FB.3.2.3. Canlıların yaşam çevrimlerini açıklamada tümevarımsal akıl yürütebilme

- a) Canlıların yaşam çevrimleri ile ilgili örüntüleri bulur.
- b) Canlıların yaşam çevrimleri ile ilgili genelleme yapar.

İÇERİK ÇERÇEVESİ Canlıların Özellikleri
Canlıların Sınıflandırılması
Canlıların Yaşam Çevrimleri

Anahtar Kavramlar hareket etme, çoğalma, solunum, boşaltım, beslenme, büyüme, tepki verme, mikroskopla görülebilen canlılar, mantarlar, bitkiler ve hayvanlar, yaşam çevrimi

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde çalışma yaprağı, gözlem formu, akran değerlendirme formu, performans görevi, öğrenci ürün dosyası kullanılabilir.

Öğrencilerin canlıların niteliklerine ilişkin veri toplama ve kaydetme süreçleri çalışma yaprakları ve gözlem formları ile değerlendirilebilir. Öğrencilerin birbirini değerlendirmesi akran değerlendirme formu ile gerçekleştirilebilir.

Öğrencilere bir bitki veya hayvanın yaşam çevrimi ile ilgili özgün görseller oluşturma ya da yaşam çevrimini konu alan rol oynama becerileri performans görevi olarak verilebilir.

Tüm bu çalışmalar, öğrencinin ürün dosyasına eklenebilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller Öğrencilerin canlı ve cansız kavramlarını bildikleri ve çevrelerindeki canlılarla ilgili gözlemleri olduğu kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Öğrencilerin canlı ve cansız kavramlarına ilişkin bilgileri tespit edilir. Bunun için anlam çözümlene tabloları kullanılabilir veya farklı görsellerdeki varlıkları canlı ya da cansız olarak belirtmeleri istenebilir.

Köprü Kurma Öğrencilerden baktıkları, besledikleri ya da çevrelerinde gördükleri bir canlının özelliklerini anlatmaları istenebilir.

Öğretme-Öğrenme

Uygulamaları

FB.3.2.1.

Canlıların benzer özelliklerine ilişkin veri toplamak için mikroskop, büyüteç vb. araçlar ders öncesinde temin edilebilir. Öğrencilerin belirlenen araçları kullanarak canlıların özellikleri ile ilgili verileri toplayarak kaydetmeleri sağlanır (SDB1.2, SB1/SB3, KB2.6). Yakın çevrede bulunan gözle görülebilecek canlıların incelenmesi için gezi ve gözlem yapılabilir. Bu süreç çalışma yaprağı ve gözlem formu ile değerlendirilebilir. Öğrenciler canlıların yaşam alanlarına zarar vermeden gözlem yapmaları için yönlendirilebilir (D14.4). Bitki ve hayvanların gelişimi için uzun süreli gözlemler yapılabilir (KB2.2, SDB1.2.SB3, E3.4). Gözlem sonuçlarından ve kaydettikleri verilerden yola çıkarak canlıların ortak özelliklerini açıklamaları sağlanır. Canlıların canlılık özelliklerini (hareket etme, çoğalma, solunum, boşaltım, beslenme, büyüme, tepki verme) kendi cümleleri ile tanımlamaları istenir (SDB1.2. SB4, D3.3, OB1).

FB.3.2.2.

Ders öncesinde çeşitli canlılara ait görseller sınıfa getirilebilir ya da dijital ortamda gösterilebilir. Öğrencilerden grupça inceledikleri canlıların benzer ve farklı niteliklerini belirlemeleri istenir (SDB1.2.SB1). Bu nitelikleri belirlerken merak ettikleri soruları sormaları için teşvik edilebilirler (E3.8). Belirledikleri niteliklere göre canlıları benzer ve farklı özelliklerine göre ayrıştırmaları sağlanır (SDB1.2.SB3). Yapılan ayrıştırmaya bağlı olarak öğrencilerden canlıları niteliklerine göre gruplandırmaları beklenir (KB2.5, SDB1.2.SB4). Öğrencilerin canlılar arasında ilişki kurmaları ve bu ilişkilerden yola çıkarak canlıları mikroskopla görülebilen canlılar, mantarlar, bitkiler ve hayvanlar olarak etiketlemeleri sağlanır (KB2.13, OB1, SDB1.2.SB5, E3.6, D3.3). Tüm süreçte çalışma yaprağı kullanılabilir. Grupla yapılan çalışmalar akran değerlendirme formu ile değerlendirilebilir.

Canlıların sınıflandırılmasında sistematik terimlerin (âlem, cins, tür vb.) kullanımından kaçınılır. Canlılara örnekler verilir ancak onların yapısal ayrıntılarına girilmez. Mantar çeşitlerine girilmez. Doğada bulunan mantarların tüketilmemesi konusunda öğrencilere uyarı yapılır. Bitkilerde ve hayvanlarda sınıflandırmaya girilmez.

FB.3.2.3.

Öğrencilere bir bitki veya hayvanın yaşam çevrimini gösteren video, belgesel, simülasyon, görsel vb. izletilebilir. Öğrenciler, bitki ve hayvanların yaşam çevrimleri ile ilgili benzerlikleri sınıfta tartışabilirler. Öğrencilerin tartışma sırasında konuyu çok yönlü bakış açısıyla değerlendirmeleri, farklı fikirlere saygı duymaları için yönlendirerek iletişim becerilerini geliştirmeleri desteklenebilir (D14.1). Böylece canlıların yaşam çevrimleri ile ilgili örüntüleri bulmaları sağlanır (SDB2.2.SB2/SB3, E3.5). Öğrencilerin tüm canlıların yaşam çevrimi geçirdiği ve bunun tekrarlandığı ancak bu sürecin her canlı için aynı olmadığı ile ilgili genelleme yapmaları sağlanır (KB2.9, SDB2.2.SB5, E3.6, D.3.3). Öğrencilerden yaşam çevrimi ile ilgili özgün görseller oluşturmaları istenebilir, yaşam çevrimini konu alan rol oynama yaptırılabilir (OB4, OB9, E3.3). Öğrencilerin performansları analitik veya bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

Öğrencilerin çalışmaları öğrenci ürün dosyasına eklenebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden canlılık özelliklerini gösteren biyomimikri örneklerini araştırıp paylaşımları ya da tasarımları istenebilir.

Canlı varlıklarla ilgili yapılan sınıflandırmaları dikkate alarak bir albüm oluşturmaları istenebilir.

Dijital araçları kullanarak yaşam çevrimleri ile ilgili dijital içerik (video, poster vb.) tasarlayıp paylaşımları istenebilir.

Öğrencilere konuya ilişkin bir sosyal farkındalık görevi verilebilir. Örneğin ülkemizde nesli tükenmekte olan bir canlı hakkında sınıf içindepanosu, okul gazetesi veya okul internet sitesinde yayınlanabilecek bir köşe yazısı hazırlanabilir. Öğrencilerin nesli tükenmekte olan bu canlılar ile ilgili edinimlerini aile ve çevreleri ile paylaşarak bu canlıların korunması ile ilgili sosyal farkındalık oluşturmaları sağlanabilir.

Destekleme Canlılık özelliklerini konu alan çizgi film, belgesel vb. görsel ve dijital materyallerden yararlanılabilir.

Öğrencilerden canlı varlıklarla ilgili kartları, farklı duylara hitap edebilecek materyalleri gözlemlemesi veya sınıflandırması sağlanabilir.

Sınıfta, bitkilerin ve hayvanların yaşam çevrimlerini anlatan görsel materyaller incelenebilir. Bu görsel materyaller kullanılarak bitki ve hayvanların yaşam çevrimiyle ilgili hikâye oluşturulabilir ve canlandırma yapılabilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

SİSTEMLER TEMASI/DÜNYA'MIZI KEŞFEDELİM ÜNİTESİ

Bu ünite de Dünya'nın şeklinin bilimsel gözleme dayalı tahmin edilmesi, Dünya'nın yapısının (hava küre, su küre, taş küre, canlı küre) bilimsel model oluşturularak gösterilmesi, Dünya'nın hareketlerinin (dönme ve dolanma) gözleme dayalı tahmin edilmesi ve Dünya'nın hareketleri sonucunda meydana gelen durumların (gün ve yıl) kavranması amaçlanmaktadır.

DERS SAATI 12

ALAN BECERİLERİ FBAB3. Bilimsel Gözleme Dayalı Tahmin, FBAB9. Bilimsel Model Oluşturma

KAVRAMSAL BECERİLER KB2.11. Gözleme Dayalı Tahmin Etme

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E2.5. Oyunseverlik, E3.3. Yaratıcılık, E3.4. Gerçeği Arama, E3.6. Analitiklik, E3.10. Eleştirel Bakma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.1. Öz Farkındalık/Kendini Tanıma, SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme Becerisi

Değerler D3. Çalışkanlık, D4. Çalışkanlık

Okuryazarlık Becerileri OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Görsel Sanatlar, Bilişim Teknolojileri

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.2. Gözlemeleme, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.10. Çıkarım Yapma, KB2.13. Yapılandırma

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

FB.3.3.1. Dünya'nın şekli ile ilgili bilimsel gözleme dayalı tahmin yapabilme

- a) Dünya'nın şekli ile ilgili ön bilgi ve deneyimlerine dayalı önerme oluşturur.
- b) Dünya'nın şekli ile ilgili gözleme dayalı olan önermeleri karşılaştırır.
- c) Dünya'nın şekli ile ilgili tahminlerini temellendirmek için gözlem verilerinden sonuç çıkarır.
- d) Dünya'nın şekli ile ilgili veriye dayalı tahminde bulunur.
- e) Dünya'nın şekli ile ilgili verilere dayalı tahminlerin geçerliğini sorgular.

FB.3.3.2. Dünya'nın yapısıyla ilgili bilimsel model oluşturabilme

- a) Dünya'nın yapısını açıklamak için model önerir.
- b) Dünya'nın yapısını açıklamak için yeni kanıtlarla modeli yeniler.

FB.3.3.3. Dünya'nın hareketlerini gözlemlerine dayanarak tahmin edebilme

- a) Dünya'nın hareketleri ile ilgili önceki gözlem ve/veya deneyimini ilişkilendirir.
- b) Dünya'nın hareketlerine ilişkin çıkarım yapar.
- c) Dünya'nın hareketlerinin sonuçlarına ilişkin yargıda bulunur.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Dünya'nın Şekli
Dünya'nın Yapısı
Dünya'nın Hareketleri

Anahtar Kavramlar

Dünya'nın yapısı, hava küre, su küre, taş küre (iç çekirdek, dış çekirdek, manto), canlı küre, Dünya'nın şekli, Dünya'nın günlük ve yıllık hareketleri (dönme ve dolanma), gün, yıl

ÖĞRENME

KANITLARI

(Ölçme ve Değerlendirme)

Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde öz değerlendirme, performans görevi, tanılayıcı dallanmış ağaç, öğrenci ürün dosyası kullanılabilir.

Dünya'nın şeklinin küreye benzediği sonucuna ulaşana kadar gerçekleştirilen süreç bileşenleri için öz değerlendirme uygulanabilir. Dünya'nın yapısı ile ilgili bilimsel model hazırlama sürecinde performans görevi verilebilir. Dünya'nın dönme ve dolanma hareketlerinin sonuçlarına ilişkin tanılayıcı dallanmış ağaç kullanılabilir.

Tüm bu çalışmalar öğrencinin ürün dosyasına eklenebilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME

YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin bazı maddelerin küre şeklinde olduğunu bildiği; Dünya, Güneş ve Ay hakkında hayat bilgisi dersinden temel bilgilere sahip olduğu kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilere geometrik cisimlerin isimlerine ve özelliklerine ilişkin neler bildikleri sorulabilir. Dünya, Güneş ve Ay ile ilgili temel bilgileri doğru-yanlış kartları ile değerlendirilebilir.

Köprü Kurma

Öğrencilerden bulutsuz bir gecede gözlemlediği gök cisimlerini ve onlar hakkında bildiklerini paylaşmaları istenebilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

FB.3.3.1.

Ders öncesinde geometrik cisimler öğretmen tarafından sınıfa getirilebilir. Öğrencilerin konuşma halkası tekniği ile Dünya'nın şeklinin geometrik cisimlerden hangisine ya da hangilerine benzediğine yönelik ön bilgi ve deneyimlerine dayanarak önerme oluşturmaları desteklenir (SDB1.1.SB1, SDB1.2.SB1). Kendisinin ve arkadaşlarının gözleme dayalı önermelerini karşılaştırmaları istenir (KB2.7). Öğrencilere Dünya'nın şekli ile ilgili önermelerini destekleyebilecekleri gözlemler (Güneş'in gün içindeki hareketi, gökkuşağının şekli, gölge boyu ve yönünün değişmesi vb.) yaptırılabilir veya uzaydan çekilmiş görseller verilerek merak uyandırılabilir (KB2.2., E1.1). Dünya'nın şekline ilişkin tahminlerini temellendirmek için gözlem verilerinden sonuç çıkarmaları sağlanır (SDB1.2.SB.3). Öğrencilerin gözlemleri doğrultusunda önermelerini gözden geçirmeleri ya da yeni önermelerde bulunmaları desteklenebilir. Gözlemlerinden ve görsellerden yola çıkarak Dünya'nın şekli ile ilgili veriye dayalı tahminde bulunmaları sağlanır (KB2.10, SDB1.2.SB1, E3.4). Tartışma yöntemi ile veriye dayalı tahminlerinin doğru olup olmadığını sorgulamaları istenir (E3.10, D4.2). Dünya'nın küreye benzediği sonucuna ulaşmaları sağlanır (SDB1.2.SB4, SDB3.3.SB3, KB2.10). Sürecin değerlendirilmesinde öz değerlendirme formu kullanılabilir (SDB1.3.SB1).

FB.3.3.2.

Öğrencilerden ön bilgi, gözlem ve deneyimlerinden yola çıkarak ve yaratıcılıklarını kullanarak Dünya'nın yapısını açıklamak için bir model önermeleri istenir (SDB1.2.SB1, E3.3). Modeli kil, oyun hamuru gibi şekil alabilen malzemelerden yararlanarak oluşturabilirler (Görsel Sanatlar, OB4). Öğrenciler Dünya'nın yapısındaki iç katmanları da göstermeleri için yönlendirilebilir (SDB1.2.SB3). Bu aşamada önerilen Dünya modelinin uygun olup olmadığı değerlendirilmez. Öğrencilerden oluşturdukları modeldeki katmanları gerekçeleriyle söylemeleri beklenir (SDB3.3.SB3, E3.6, D3.3). Öğrencilere modellerini yeni kanıtlar doğrultusunda yenilemeleri için aşamalar hâlinde Dünya'nın farklı katmanları olduğunu (hava küre, su küre, taş küre; iç çekirdek, dış çekirdek, manto ve canlı küre) gösteren delil kartları verilebilir. Öğrencilerden verilen her delil kartından sonra yeni kanıtları dâhil ederek Dünya modellerini yenilemeleri beklenir (KB2.13, SDB1.2.SB5, E2.5, D3.4). Öğrencilerin hazırladıkları modeller analitik veya bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

FB.3.3.3.

"Güneş'i neden günün bazı saatlerinde görebiliyoruz, bazı saatlerinde göremiyoruz?" sorusu üzerinden Dünya'nın hareketleri ile ilgili köprü kurulabilir. Öğrencilerin önceki gözlem ve/veya deneyimlerini Dünya'nın hareketi ile ilişkilendirmeleri sağlanır (SDB1.1.SB1). Dünya'nın kendi eksenini etrafında dönme (günlük hareket) ve Güneş'in etrafında dolanma hareketi (yıllık hareket) yaptığını gösteren önceden hazırlanmış modelleri inceleyerek öğrencilerin Dünya'nın hareketlerine ilişkin çıkarım yapmaları sağlanır (SDB1.2.SB4). Dünya'nın kendi eksenini etrafında döndüğü çıkarımını desteklemek için güneş saati ya da Foucault sarkacı oluşturulabilir. Dünya'nın Güneş etrafında dolanma hareketi yaptığını kanıt oluşturmak için Güneş'in konumu ile ilgili uzun süreli gözlem yapılabilir. Öğrencilerden Dünya'nın dönme hareketinin sonucunda gündüz ve gece, dolanma hareketinin sonucunda ise mevsimlerin oluştuğuna ilişkin gerekçeleriyle yargıda bulunmaları beklenir (SDB3.3.SB3, E3.6, D3.3.). Yargılarını desteklemek için kısa videolar, Web 2.0 araçları ve fen simülasyon programlarından yararlanılabilir, bilim merkezlerine gezi düzenlenebilir, Dünya'nın hareketleri rol oynama ile canlandırılabilir (OB2, SDB1.2.SB5, E2.5, E3.4, D3.5).

Dünya'nın dönme ve dolanma hareketlerinin sonuçlarına ilişkin bilgilerini değerlendirmek için tanılayıcı dallanmış ağaç kullanılabilir.

Öğrencilerin çalışmaları öğrenci ürün dosyasına eklenebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerin Dünya'nın şekli ya da hareketleri ile ilgili çalışma yapmış bilim insanları (Uluğ Bey, El-Biruni, Ali Kuşçu, Piri Reis vb.) ile ilgili dijital araçları kullanarak araştırma yapımları istenebilir. Öğrencilerin ulaştıkları bilgileri anlamlandırmak için karşılaştırmaları, sınıflamaları ve değerlendirmeleri sağlanabilir. Öğrencilerden bu araştırma sonuçlarını dijital olarak (sunum, kısa video, poster vb.) tasarlayıp paylaşmaları istenebilir (OB2). Bu süreçte öğrenciler estetik bakış açısıyla özgün ürünler ortaya koymaları için teşvik edilerek yaratıcılıkları desteklenebilir (D7.3).

Öğrencilerden katlı öğretim modeli çerçevesinde Dünya'nın yapısı ve katmanları ile ilgili daha detaylı araştırma yapımları istenebilir. Bu araştırmalarını farklı araçları kullanarak modellemeleri ya da sunmaları beklenebilir.

Öğrencilere "Uzaydan Dünya" temalı görsellerle zenginleştirilmiş bir panonun sorumluluğu verilebilir. Diğer öğrencilerden gelen bilgi ve görselleri bu panoda kullanarak anlamlı bir öğrenme alanı hazırlamaları istenebilir.

Destekleme Dünya'nın şekliyle ilgili olarak küre modelinin betimlenmesinde çevresindeki küreye benzeyen nesnelere örnekler verilebilir.

Şeftali, kayısı, kiraz gibi bazı meyveler üzerinde Dünya'nın yapısı ile benzetme yapılabilir.

Dünya'nın yapısı ile ilgili model hazırlama sürecinde işbirlikli öğrenme, akran öğretimi veya yönergelerde yalınlaştırma yapılabilir. Öğrencilere poster, çizim, sunum gibi farklı görev tamamlama seçenekleri sunulabilir.

Öğrencilere dönme ve dolanma kavramları ile ilgili video ve animasyonlar izlettirebilir. İçerik, sesli kitaplar ve alt yazılı videolar kullanılarak farklı formatlarda sunulabilir.

Dünya'nın hareketlerini öğrenme sürecinde oyunlaştırma gibi alternatif öğretim yöntemleri kullanılabilir.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

ÇEŞİTLİLİK TEMASI/MADDEYİ TANIYALIM, KARIŞTIRIP AYIRALIM ÜNİTESİ

Bu ünite maddenin katı, sıvı ve gaz hâli olmak üzere üç grupta sınıflandırılması ve karışımların ayrılmasına yönelik deney yapılması amaçlanmaktadır. Ayrıca karışımların ayrılması ile atıkların ayrıştırılması arasında bağlantı kurularak atık yönetimine yönelik çözüm önerilerinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 15

**ALAN
BECERİLERİ** FBAB2. Sınıflandırma, FBAB7. Deney Yapma

**KAVRAMSAL
BECERİLER** KB3.2. Problem Çözme

EĞİLİMLER E2.2. Sorumluluk, E3.2. Odaklanma, E3.4. Gerçeği Arama, E3.6. Analitiklik, E3.7. Sistematik Olma, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri** SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme, SDB2.2. İş Birliği, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D3. Çalışkanlık, D5. Duyarlılık, D12. Sabır, D14. Saygı, D16. Sorumluluk, D18. Temizlik

Okuryazarlık Becerileri OB8. Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER** Türkçe, Bilişim Teknolojileri

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER** KB2.4. Çözümleme, KB2.5. Sınıflandırma, KB2.13. Yapılandırma

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

FB.3.4.1. Çevresindeki maddeleri hâllerine göre sınıflandırabilme

- Çevresindeki maddelerin niteliklerini tanımlar.
- Çevresindeki maddeleri niteliklerine göre ayırır.
- Çevresindeki maddeleri hâllerine göre gruplandırır.
- Maddeleri hâllerine göre katı, sıvı ve gaz olarak etiketler.

FB.3.4.2. Günlük yaşamda karşılaştığı karışımların ayrılmasında kullanılabilecek uygun yöntemleri kullanarak deney yapabilme

- Karışımların ayrılmasında kullanılabilecek yöntemlerle ilgili deney tasarlar.
- Karışımların ayrılmasına ilişkin deney sonucu ile hipotezi arasında uyumsuzluk olduğunda deneyini tekrar eder ve/veya hipotezini yeniler.

FB.3.4.3. Atıkların ayrıştırılmasına ilişkin problem çözebilme

- Atıkların ayrıştırılmasına ilişkin problemi yapılandırır.
- Atıkların ayrıştırılmasına ilişkin problemi özetler.
- Atıkların ayrıştırılmasına ilişkin çözüm önerilerini gözleme ya da veriye dayalı tahmin eder.
- Atıkların ayrıştırılmasına ilişkin problemin çözümüne yönelik önermeler üzerinden akıl yürütür.
- Atıkların ayrıştırılmasına ilişkin problemin çözümüne yönelik yansıtma/değerlendirme bulunur.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Maddenin Katı, Sıvı ve Gaz Hâli
Karışımlar ve Karışımların Ayrılması
Atıkların Ayrıştırılması

Anahtar Kavramlar

katı, sıvı, gaz, karışım, eleme, süzme, dinlendirme, yüzdürme ve mıknatısla ayırma yöntemleri, atıkların ayrıştırılması

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde grup değerlendirme formu, V diyagramı, performans görevi, öğrenci ürün dosyası kullanılabilir.

Maddenin hâlleri keşfetme sürecinde oluşturulan grupların çalışmalarını değerlendirmek için grup değerlendirme formu kullanılabilir. Karışımların ayrılmasına yönelik yapılan deney çalışmasındaki süreçleri değerlendirmek için V Diyagramı kullanılabilir. Öğrencilere atıkların ayrıştırılması için oluşturdukları problemin çözümüne yönelik performans görevi verilebilir.

Tüm bu çalışmalar öğrencinin ürün dosyasına eklenebilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin çevrelerindeki maddelerin nitelikleri (sertlik, yumuşaklık, esneklik, kırılgenlik; renk, koku, tat; pürüzlü ve pürüzsüz olma) hakkında bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir. Hayat bilgisi dersinde geri dönüşüm konusunu öğrendiği ve geri dönüştürülen atıkların hangileri olduğunu ayırt edebildiği kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Öğrencilere farklı nesnelere niteliklerini (sertlik, yumuşaklık, esneklik, kırılabilirlik, renk, koku, tat, pürüzlü ve pürüzsüz olma) tahmin etmelerine yönelik etkinlik yaptırılabilir.

Köprü Kurma Öğrencilerden bildikleri bir yemeği seçmeleri ve bu yemek için gereken malzemeleri niteliklerine göre sınıflandırmaları istenebilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

FB.3.4.1.

Öğrencilerin çevrelerindeki maddeleri gözlemlenmeleri ya da madde örneklerini sınıfa getirerek gruplar hâlinde incelemeleri sağlanabilir. İnceleme sonrasında maddelerin niteliklerini tanımlamaları sağlanır (SDB1.2.SB1). Nitelikleri belirlerken merak ettikleri soruları sormaları için öğrenciler teşvik edilebilir (E3.8). Maddeler incelenirken güvenlik önlemlerini almaları konusunda gerekli açıklamalar yapılarak öğrencilere sorumluluk verilir (SDB3.3.SB.2, E2.2, D16.3). Öğrencilerden belirledikleri niteliklere göre maddeleri ayrıştırılmaları istenir (KB2.5). Ayrıştırılan maddeleri hâllerine göre gruplandırmaları sağlanır (KB2.13, SDB1.2.SB3). Gruplandırılan maddeleri katı, sıvı ve gaz hâlde olanlar şeklinde etiketlemeleri istenir (KB2.4, SDB1.2.SB4). Ayrıştırma, gruplandırma ve etiketleme süreçlerinde öğrencilerin bilgiyi sistematik bir şekilde ele almaları desteklenebilir (E3.7, D3.3). Maddenin hâllerini keşfetme sürecinde grupların çalışmalarını değerlendirmek için grup değerlendirme formu kullanılabilir. Maddenin hâllerine günlük yaşamdan örnekler verilir fakat yapılarına (tanecikli, boşluklu yapı tanecikler arası uzaklık, akışkanlık vb.) değinilmez.

FB.3.4.2.

Karışımlarla ilgili öğrencilerin deney yapması için kullanılacak malzemeler önceden hazırlanabilir. Öğrencilere farklı karışım örnekleri (demir tozu-talaş, talaş-su, su-kum-nohut, pirinç-toprak-tuz, su-zeytinyağı-nohut, toprak-su vb.) verilebilir. Öğrencilerin grup hâlinde, karışımı oluşturan maddelerin nasıl ayrıştırılabileceğine ilişkin hipotez kurmaları istenir. Uygun yöntemleri kullanarak (eleme, süzme, dinlendirme, yüzdürme ve mıknatısla ayırma) karışımları ayırmak için deney tasarımları sağlanır (E3.4, SDB1.2.SB1/SB3). Öğrencilere karışımlarla çalışırken güvenlik önlemlerini almaları konusunda gerekli açıklamalar yapılarak sorumluluk verilir (SDB3.3.SB2, E2.2, D16.3). Karışımların ayrılmasına ilişkin deney sonucu ile hipotezi arasında uyumsuzluk olduğunda öğrencilerden deneyi tekrar etmeleri ve/veya hipotezi yenilemeleri beklenir (SDB1.2.SB4/SB5). Öğrenciler deney sonucuna ilişkin gözlemlerini değerlendirirken çözüm odaklı düşünceleri için yönlendirilebilir (D12.1). Karışımların ayrılmasına yönelik yapılan deney çalışmasındaki süreçleri değerlendirmek için V Diyagramı kullanılabilir (E3.7).

FB.3.4.3.

Atıkların ayrıştırılmadan atılmasının çevreye olan etkilerine ilişkin bir problem durumu ders öncesinde hazırlanabilir. Öğrencilere atıkların ayrıştırılmasını konu alan görseller, gazete haberleri ya da videolar gösterilebilir. Karışımların ayrılmasından hareketle verilen örnek durumdaki problemi tartışarak yapılandırmaları sağlanır (SDB3.3.SB1, E3.2). Öğrencilerin problemi kendi cümleleri ile özetlemeleri beklenir. Problemin çözümüne yönelik farklı bilgi kaynaklarını kullanarak araştırma yapmaları istenebilir, benzer problemin çözümü için geliştirilen projelerden yararlanabilecekleri belirtilebilir. Atık ayrıştırma tesislerine gezi düzenlenerek öğrencilerin atık ayrıştırma sürecini gözlemlenmeleri sağlanabilir. Öğrencilerin araştırma veya gözlemleri sonrasında çözüm önerilerini paylaşarak atıkların ayrıştırılma yöntemine yönelik gözleme ya da veriye dayalı tahminlerde bulunmaları sağlanır. Öğrencilerden problemin çözümüne yönelik önermeler üzerinden akıl yürütmeleri istenir (SDB2.2.SB2/SB3, D5.4, D14.1, D18.3, E3.6). Bu aşamada beyin fırtınası tekniği

kullanılabilir. Öğrencilere çevresel sürdürülebilirlik için atık yönetiminin önemli olduğu ve bunun karışımların ayrılması ile ilgili olduğu fark ettirilebilir (OB8). Öğrencilerin çözüm önerilerini sürdürülebilirlik ve uygulanabilirlik açısından sınıfça tartışmaları ve değerlendirilmede bulunmaları sağlanır (SD2.2.SB5). Öğrencilere evde veya okulda atıkların ayrıştırılmasında aktif katılım sağlayabilecekleri bir performans görevi verilebilir. Öğrencilerin bu süreçteki performansları analitik veya bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

Öğrencilerin çalışmaları öğrenci ürün dosyasına eklenebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme

Öğrencilerden sınıfta gözlemlenen maddeler dışında farklı maddelerin hâllerine ilişkin tahminlerde bulunmaları ve çıkarımlar yapmaları istenebilir.

Sınıfta yapılan deneyler dışında farklı karışım türlerini hangi yöntemlerle ayırabileceklerini araştırmaları istenebilir.

İçme suyu, atık su arıtma veya geri dönüşüm tesislerini araştırmaları istenebilir ve/veya bu tesislere geziler düzenlenebilir. Öğrenciler sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için atık yönetiminin önemi konusunda farkındalık kazanmaları için gezi, gözlem ya da araştırmaya yönlendirilebilir (D5.4, D18.3).

Okulda ve/veya evde atıkların ayrıştırılmasına yönelik farkındalık oluşturmak için sosyal sorumluluk görevi verilebilir.

Atık yönetimine ilişkin çözüm önerilerini okul gazetesi ve okul internet sitesinde bir köşe yazısı yayınlarak, okul genelinde atıkların ayrıştırılmasına yönelik yaratıcı fikirler yarışmasına öncülük ederek vb. sosyal farkındalık oluşturmaları sağlanabilir.

Öğrencilere karışımların ayrılması ve atıkların ayrıştırılması ile ilgili çalışan kurumlara çözüm önerilerini e-posta veya mektup ile iletmeleri önerilebilir.

Destekleme

Deneyler sırasında yönerge verme veya gösterip yaptırma tekniği kullanılabilir.

Hurdalıklarda metallerin nasıl ayrıştırıldığına dair görseller paylaşılabilir.

Ünite içerikleri, sesli metin ya da video gibi birçok duyuya hitap eden görsel ve işitsel materyallerle desteklenebilir.

ÖĞRETİM YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

ETKİLEŞİM TEMASI/HAREKETİ KEŞFEDİYORUM ÜNİTESİ

Bu ünite de kuvvetin nesnelere üzerindeki etkilerinin gözleme dayalı tahmin edilmesi ve hareket eden varlıkların hareketlerinin bilimsel gözleme dayalı tahmin edilmesi amaçlanmaktadır.

DERS SAATI 12

**ALAN
BECERİLERİ** FBAB.4.3.3. Bilimsel Gözleme Dayalı Tahmin

**KAVRAMSAL
BECERİLER** KB2.11. Gözleme Dayalı Tahmin Etme

EĞİLİMLER E2.5. Oyunseverlik, E3.4. Gerçeği Arama, E3.6. Analitiklik, E3.10. Eleştirel Bakma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri

SDB1.1. Öz Farkındalık/Kendini Tanıma, SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme, SDB1.3. Öz Yansıtma/Kendine Uyarılma SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D3. Çalışkanlık, D13. Sağlıklı Yaşam

Okuryazarlık Becerileri OB2. Dijital Okuryazarlık

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER

Beden Eğitimi ve Oyun, Bilişim Teknolojileri

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER

KB2.2. Gözlemeleme, KB2.8. Sorgulama, KB2.10. Çıkarım Yapma, KB2.13. Yapılandırma

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

FB.3.5.1. Varlıkların hareket durumlarını gözleme dayalı tahmin edebilme

- a) Varlıkların hareket durumlarına ilişkin ön gözlem ve/veya deneyimlerini ilişkilendirir.
- b) Varlıkların hareket durumlarına ilişkin çıkarım yapar.
- c) Varlıkların hareket durumlarının sonuçlarına ilişkin yargıda bulunur.

FB.3.5.2. Kuvvetin varlıklar üzerindeki etkilerini bilimsel gözleme dayalı tahmin edebilme

- a) Varlıkların hareketinin ve şekil değiştirmesinin nedenine ilişkin ön bilgi ve deneyimleriyle önerme oluşturur.
- b) Varlıkların hareketinin ve şekil değiştirmesinin nedenine ilişkin gözleme dayalı olan önermeleri karşılaştırır.
- c) Kuvvetin varlıkların hareketine ve şekil değiştirmesine etkilerine ilişkin tahminlerini temellendirmek için gözlem verilerinden sonuç çıkarır.
- d) Kuvvetin varlıkların hareketine ve şekil değiştirmesine etkileri ile ilgili gözlemlenmemiş duruma ilişkin tahminde bulunur.
- e) Kuvvetin varlıkların hareketine ve şekil değiştirmesine etkileri ile ilgili tahminlerinin geçerliliğini sorgular.

İÇERİK ÇERÇEVESİ Varlıkların Hareketleri
Kuvvet ve Etkileri

Anahtar Kavramlar kuvvet, varlıkların hareketleri (hızlanma, yavaşlama, dönme, sallanma, yön değiştirme), kuvvetin etkileri (durdurma, hareket ettirme, hızlandırma, yavaşlatma, döndürme, yön değiştirme, şekil değiştirme)

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde kontrol listesi, çalışma yaprağı, öz değerlendirme formu, öğrenci ürün dosyası kullanılabilir.

Varlıkların hareket durumları için yapılan listelerin değerlendirilmesinde kontrol listesi kullanılabilir. Varlıkların hareket durumlarının olumlu ve olumsuz sonuçlarına ilişkin öğrencilerin yargıları çalışma yaprağı ile değerlendirilebilir. Hareketli cisimlerin neden olabileceği tehlikelere karşı gösterdiği davranışlarla ilgili öz değerlendirme formu kullanılabilir. Tüm bu çalışmalar öğrencinin ürün dosyasına eklenebilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller Öğrencilerin günlük yaşantısında kuvvet ile ilişkilendirebileceği durumları gözlemlediği kabul edilmektedir. Öğrencilerin günlük yaşantısında farklı hareketleri gözlemlediği kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Öğrencilere kısa bir çizgi film izletilebilir, filmdeki hareket eden varlıklara dikkat etmeleri ve not almaları istenebilir.

Köprü Kurma "Bir bisikleti sürerken ya da bir topla oynarken hangi hareketleri yapıyorsunuz?" sorusu yöneltilebilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

FB.3.5.1.

Varlıkların hareket durumlarını gözlemlemeleri için öğrencilere okul bahçesinde uygulamalı etkinlikler yaptırılabilir ya da dijital içeriklerden yararlanılabilir. Öğrencilerin oyun oynarken varlıkların hareketlerini ön gözlem ve deneyimleriyle ilişkilendirmeleri sağlanır (SDB1.1.SB1, D3.5, SDB2.2.SB1, E2.5). Gözlem sonucunda öğrencilerden işbirlikli öğrenme ya da tartışma gibi yöntemler kullanarak varlıkların hareket durumlarına (hızlanma, yavaşlama, dönme, sallanma ve yön değiştirme) ilişkin çıkarım yapmaları beklenir (SDB2.2.SB3, E3.4, KB2.10). Yapılan çalışmalar kontrol listesi kullanılarak değerlendirilebilir. Günlük yaşamda varlıkların hareketlerinin sonuçlarını tartışmaları sağlanabilir (SDB1.2.SB5). Örneğin Dünya'nın hareketleri sonucunda günlerin ve mevsimlerin oluşumu, hızlanma sonucunda uçakların kalkabilmesi gibi olumlu sonuçların yanında okul koridorunda koşan bir öğrencinin birine çarpması durumunda oluşabilecek tehlikeli durumlar vb. tartışılabilir. Böylece öğrencilerin varlıkların hareket durumlarının olumlu ve olumsuz sonuçlarına ilişkin yargıda bulunmaları sağlanır (KB2.13, SDB3.3.SB3, E3.6). Öğrencilerin varlıkların hareket durumlarına ilişkin yargıları çalışma yaprağı ile değerlendirilebilir.

FB.3.5.2.

Atatürk'ün spora verdiği önem vurgulanarak hareket etme ve insan sağlığı arasında bağlantı kurulabilir. Öğrencilere hareket etmenin, spor yapmanın fiziksel ve psikolojik sağlığa katkıda bulunduğu söylenebilir (D13.2). Sınıfta, okul bahçesinde ya da oyun parkında bir oyun oynanabilir ya da hareket eden ve şekil değiştiren varlıklar dijital ortamlarda izletilebilir (E2.5, KB2.2). Öğrencilerin oyundaki deneyimlerini ve önceki bilgilerini gözden geçirerek varlıkların hareketinin ve şekil değiştirmesinin nedenlerine ilişkin ön bilgi ve deneyimleriyle önerme oluşturmaları sağlanır (SDB1.2.SB1). Öğrencilerden varlıkların hareketinin ve şekil değiştirmesinin nedenlerine ilişkin gözleme dayalı önermelerini karşılaştırmaları istenir (SDB2.1.SB1/SB2, E3.4). Bunun için düşün-eşleş-paylaş tekniği kullanılabilir. Bu süreçte arkadaşlarını etkin dinlemeleri ve önermelerini oluşturan ortak düşünceleri belirlemeleri için yönlendirilebilirler (SDB2.2.SB3). Öğrencilerden gözlem verilerinden yola çıkarak itme ve çekmenin varlıkların hareketine ve şekil değiştirmesine neden olduğu sonucunu çıkarmaları beklenir (SDB1.2.SB4). İtme ve çekme kuvvet olarak tanımlanır. Öğrencilerden farklı durumlarda kuvvetin hareket durumuna ve şekil değiştirmeye etkisi ile ilgili gözlemlenmemiş duruma ilişkin tahminde bulunmaları istenir. Bunun için çalışma yaprağı kullanılabilir ya da dijital içeriklerden yararlanılabilir. Öğrencilerin etkileşime geçtikleri dijital içerik üzerinden bilgiyi karşılaştırmaları, değerlendirmeleri ve çıkarım yapmaları sağlanabilir (OB2). Öğrencilerin kuvvetin hareket durumuna ve şekil değiştirmeye etkisi ile ilgili tahminlerinin geçerliliğini sorgulamaları sağlanır (SDB3.3.SB5, E3.10, D3.3, KB2.8). Öğrencilerin bu konuda gösterdikleri davranışları öz değerlendirme formu ile değerlendirilebilir (SDB1.3.SB1).

Öğrencilerin çalışmaları öğrenci ürün dosyasına eklenebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Varlıkların hareketlerinin birbirine bağlanması ile bir görevi gerçekleştirmeye yönelik Rube Goldberg makine düzeneği oluşturabilir.

Öğrencilerden kuvvetin nesnelere üzerindeki etkilerini gösteren bir düzenek, ürün veya oyuncak tasarımları ve bunları sunmaları istenebilir.

Öğrencilere kuvvetin nasıl ölçüleceği ile ilgili araştırma konusu verilebilir ve ölçme aracı tasarlatılabilir.

Mühendislik alanlarıyla ilişki kurmaları sağlanabilir. Örneğin robotik hareketleri gerçekleştirmek için kuvvet etkisinin nasıl sağlandığına ilişkin öğrencilere bir araştırma yaptırılabilir ya da robotun bir görevi gerçekleştirmesine yönelik tasarım yapmaları istenebilir.

Destekleme Belirlenen bir oyuncakla hareket durumlarını (hızlanma, yavaşlama, dönme, sallanma, yön değiştirme) fark etmeleri sağlanabilir.

Öğrencilerden kil, kâğıt, sünger, bakır tel, yay, oyun hamuru vb. malzemelerle tasarım yapmaları ve bu sırada kullandıkları malzemeler üzerinde kuvvetin etkisini açıklamaları istenebilir.

Kuvvetin harekete etkisi süreci oyunlaştırılabilir.

Bir heykeltıraşın mermer ya da çömlek ustasının toprağa nasıl şekil verdiği ile ilgili video izletilebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

ENERJİ TEMASI/YAŞAMIMIZI KOLAYLAŞTIRAN ELEKTRİK ÜNİTESİ

Bu ünite de bazı araç gereçlerin elektrikli olduğuna ilişkin bilimsel çıkarım yapılması, elektrikli araç gereçlerin güvenli kullanımı ile ilgili eleştirel düşünülmesi ve elektriği tasarruflu kullanma yolları hakkında veriye dayalı tahminler oluşturulması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 12

ALAN BECERİLERİ FBAB8. Bilimsel Çıkarım Yapma, FBAB4. Bilimsel Veriye Dayalı Tahmin

KAVRAMSAL BECERİLER KB3.3. Eleştirel Düşünme

EĞİLİMLER E3.4. Gerçeği Arama, E3.6. Analitiklik, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme, SDB1.3. Öz Yansıtma/Kendine Uyarılama, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D3. Çalışkanlık, D16. Sorumluluk, D17. Tasarruf, D19. Vatandaşlık

Okuryazarlık Becerileri OB7. Veri Okuryazarlığı, OB8. Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Matematik

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.2. Gözlemleme, KB2.10. Çıkarım Yapma, KB2.12. Mevcut Bilgiye/Veriye Dayalı Tahmin, KB2.15. Yansıtma

**ÖĞRENME ÇIKTILARI
VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ****FB.3.6.1. Kullandığı bazı araç gereçlerin elektrikli olduğuna ilişkin bilimsel çıkarım yapabilme**

- a) Farklı araç gereçlerin niteliklerini tanımlar.
- b) Elektrikli araç gereçlerle ilgili veri toplayarak kaydeder.
- c) Elektrikli araç gereçlerle ilgili verileri değerlendirir.

FB.3.6.2. Elektrikli araç gereçlerin güvenli kullanımı ile ilgili eleştirel düşünebilme

- a) Elektrikli araç gereçlerin güvenli kullanımı ile ilgili verilen bir olay/konu/problem veya durumu sorgular.
- b) Elektrikli araç gereçlerin kullanımında güvenliğin nasıl sağlanabileceğine yönelik akıl yürütür.
- c) Akıl yürütmeye ulaştığı çıkarımları yansıtır.

FB.3.6.3. Elektrikli tasarruflu kullanma konusunda bilimsel veriye dayalı tahmin edebilme

- a) Elektrikli tasarruflu kullanma konusunda verilere ve/veya ön bilgilere dayalı önerme oluşturur.
- b) Elektrikli tasarruflu kullanma üzerine nicel ölçüm verilerine dayalı önermelerini gerekçelendirir.
- c) Hesaplamalarına dayalı olarak tahmin eder.
- d) Tahminlerin geçerliliğini sorgular.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Elektrikli Araç Gereçler
Elektrikli Araç Gereçlerin Güvenli Kullanımı
Elektrikli Tasarruflu Kullanımı

Anahtar Kavramlar

elektrikli araç gereçler, güvenli kullanım, elektrik tasarrufu

**ÖĞRENME
KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde anlam çözümlene tablosu, çalışma yaprağı, öz değerlendirme formu, öğrenci ürün dosyası kullanılabilir.

Elektrikli olan ve olmayan araç gereçlerin niteliklerine ilişkin toplanan verileri kaydetmek için anlam çözümlene tablosu kullanılabilir. Elektrikli güvenli kullanımı ile ilgili çalışma yaprağı ve öz değerlendirme formu kullanılabilir. Öğrencilerin elektrikli tasarruflu kullanma durumları öz değerlendirme formu ile değerlendirilebilir.

Tüm bu çalışmalar öğrencinin ürün dosyasına eklenebilir.

**ÖĞRETME-ÖĞRENME
YAŞANTILARI****Temel Kabuller**

Öğrencilerin çevrelerindeki araç gereçler hakkında bilgi sahibi oldukları, günlük yaşamda bazı elektrikli araç gereçleri kullandıkları, hayat bilgisi dersinden güvenlik ve tasarruf kavramlarına ilişkin ön bilgi ve deneyimlere sahip oldukları kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilere evlerinde işlerini kolaylaştırmak için hangi araç gereçlerden yararlandıkları sorulabilir.

Köprü Kurma “Elektrikler kesildiğinde çevrenizde ne gibi değişiklikler oluyor?” sorusu öğrencilere yöneltiler. Günlük yaşamda kullanılan elektrikli araç gereçlere dikkat çekilebilir.

Öğretme-Öğrenme

Uygulamaları **FB.3.6.1.**

Sınıfa elektrikli olan ve olmayan araç gereçler getirilebilir, basılı veya dijital görseller hazırlanabilir. Öğrencilerin araç gereçlerin niteliklerini çalışmalarına göre elektrikli ya da elektriksiz olarak tanımlamaları sağlanır (SDB1.2.SB1). Süreçte merak ettikleri soruları sormaları ve aktif katılım göstermeleri desteklenebilir (E3.8, D3.5). Öğrencilerden elektrikli olan ve olmayan araç gereçlerin niteliklerine ilişkin veri toplayarak kaydetmeleri istenir (SDB1.2.SB3). Sürecin değerlendirilmesinde anlam çözümleme tablosu kullanılabilir. Tersine mühendislik uygulamaları yaptırılabilir. Öğrencilerden bir araç gerecin elektrik ile çalışıp çalışmadığına yönelik karar vermek için topladıkları verileri değerlendirmeleri beklenir (KB2.2, SDB1.2.SB4, E3.6, D3.3). Pilli araç gereçlerin de elektrikli araç gereçler sınıfına girdiği çıkarımını yapmaları beklenir.

FB.3.6.2.

Öğretmen ders öncesinde öğrencilere elektrikli araç gereçlerin güvenli kullanımına ilişkin bir olay/konu/problem/durum hazırlayabilir. Öğrencilerin elektrikli araç gereçlerin güvenli kullanımı ile ilgili verilen durumu sorgulamaları sağlanır (SDB3.3.SB1, E3.4). Elektrikli araç gereçlerin kullanımında güvenliğin nasıl sağlanabileceğine yönelik akıl yürütmeleri desteklenir (SDB3.3.SB2, E3.6, KB2.10). Bu süreçte öğrenciler, elektriğin güvenli kullanımı ile ilgili risk oluşturabilecek durumları ve olası olumsuz sonuçları fark etmeye ve bunların gereçlerini paylaşmaya yönlendirilebilir (SDB3.3.SB3). Öğrendiklerini uygulama konusunda sorumluluk almaları için teşvik edilebilirler. Öğrencilerin günlük hayatta elektrikli araç gereçleri güvenli bir şekilde kullanmaları gerektiği çıkarımına vararak bunu gerçek yaşamlarına yansıtılmaları beklenir. Uygun davranışları desteklemek için eylem öğrenme yaklaşımı kullanılabilir (SDB1.3.SB2, KB2.15, D16.3, D16.4). Uygulamaları değerlendirmek için çalışma yaprağı kullanılabilir. Öğrencilerin elektrikli araç gereçleri güvenli bir şekilde kullanıp kullanmadıklarını değerlendirmek için öz değerlendirme formu kullanılabilir (SDB1.3.SB1).

FB.3.6.3.

Ders öncesinde öğrencilerden geçmiş aylara ait elektrik faturası getirmeleri istenebilir. Getirilen faturalar grup çalışması ile incelenebilir. Elektrik faturalarındaki tüketim verileri üzerinden bir tablo veya grafik oluşturulabilir (OB7). Elektrik tüketiminin azaltılmasını sağlayacak tasarruf tedbirleri öğrencilere sorulabilir. Öğrencilerin eldeki veriler ve ön bilgilerinden yola çıkarak elektrik tasarrufu konusunda bir önerme oluşturmaları sağlanır (SDB3.3.SB1). Öğrencilerin elektriği tasarruflu kullanma konusunda yapılabileceklerini kontrol listesine işaretlemeleri istenebilir. Öğrencilerin elektriği tasarruflu kullanma üzerine nicel ölçüm verilerine dayalı önermelerini gereçlendirmeleri sağlanır (SDB3.3.SB3, E3.6). Elektriği tasarruflu kullanma konusunda öğrencilerin hesaplamalara dayalı tahminleri alınır (SDB3.3.SB2, KB2.12). Bunun için görüş geliştirme tekniği uygulanabilir. Öğrencilerin faturalar üzerinden tahminlerinin geçerliliğini sorgulamaları sağlanır. Sorgulama sonucunda öğrenciler, seçtikleri yöntemlerden faydalı olanları yansıtmaya, ülkemizin sahip olduğu kaynakları verimli ve sürdürülebilir bir biçimde kullanma (bilinçli tüketici olma) konularında sorumluluk almaları için yönlendirilebilir (SDB3.3.SB5, SDB2.3.SB4, D17.1, D17.3, D19.4, OB8). Öğrenciler, elektriğin tasarruflu kullanımı konusunda dolduracakları öz değerlendirme formu ile değerlendirilebilir (SDB1.3.SB1).

Öğrencilerin çalışmaları öğrenci ürün dosyasına eklenebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme

Öğrencilerden pille çalışan bir oyuncak tasarımları istenebilir.

Elektriğin güvenli ve tasarruflu kullanımına yönelik kendi dijital içeriklerini tasarlayıp paylaşmaları istenebilir (OB2).

Elektriğin tasarruflu kullanıldığı bir mekân (ev, okul, park vb.) modeli tasarımları istenebilir.

Enerji verimliliğine yönelik farkındalık, eğitim ve bilinçlendirme kapsamında hazırlanan çalışmalardan/etkinliklerden/faaliyetlerden uygun olanlarının okulda uygulanmasına yönelik proje geliştirmesi istenebilir (Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı).

Enerji dedektifiği ile elektriği tasarruflu kullanma konusunda sorumluluk almaları istenebilir.

Destekleme

Elektrikli araç gereçlerle ilgili görseller kullanılabilir.

Elektrik faturası inceleme çalışmasında veriler ve/veya grafikler hazır olarak verilebilir ya da grup çalışması yaptırılarak verileri kaydetmeleri istenebilir.

Elektriğin güvenli kullanımına yönelik poster, afiş vb. tasarlanarak sınıfta görünür bir yere asılabilir, bunun hakkında konuşulabilir. Ayrıca önceden hazırlanmış notlar, sunular, farklı türde infografikler ya da işlenecek konu ile ilgili genel özetler de verilebilir.

ÖĞRETMEN

YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

ENERJİ TEMASI/IŞIĞIN PEŞİNDE ÜNİTESİ

Bu ünite de görme olayının gerçekleşebilmesi için ışığın olması gerektiğini gösteren deney tasarlanması, doğal ve yapay ışık kaynaklarının karşılaştırılması, ışık kirliliğinin canlılara etkisine ilişkin problemlere çözüm önerilerinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

DERS SAATI 12

**ALAN
BECERİLERİ** FBAB7. Deney Yapma

**KAVRAMSAL
BECERİLER** KB2.7. Karşılaştırma, KB3.2. Problem Çözme

EĞİLİMLER E1.4. Öz Yeterlilik/Kendine İnanma, E2.5. Oyunseverlik, E3.3. Yaratıcılık, E3.4. Gerçeği Arama, E3.6. Analitiklik, E3.7 Sistematik Olma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri** SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D3. Çalışkanlık, D7. Dürüstlük, D12. Sabır, D16. Sorumluluk

Okuryazarlık Becerileri OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB8. Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER** Türkçe, Görsel Sanatlar, Bilişim Teknolojileri

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER** KB2.2. Gözlemeleme, KB2.3. Özetleme, KB2.10. Çıkarım yapma, KB2.12. Mevcut Bilgiye/ Veriye Dayalı Tahmin Etme, KB2.17. Değerlendirme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

FB.3.7.1. Görme olayının gerçekleşebilmesi için ışığın rolüne ilişkin deney yapabilme

- a) Görme olayının gerçekleşebilmesi için ışığın rolüne ilişkin deney tasarlar.
- b) Görme olayında ışığın rolüne ilişkin deneyde veri analizi yapar.

FB.3.7.2. Doğal ve yapay ışık kaynaklarını karşılaştırabilme

- a) Çevresindeki ışık kaynaklarına ilişkin özellikleri belirler.
- b) Işık kaynaklarının benzerliklerini listeler.
- c) Işık kaynaklarının farklılıklarını listeler.

FB.3.7.3. Işık kirliliğinin canlılara etkisine ilişkin probleme yönelik çözüm önerilerini değerlendirebilme

- a) Işık kirliliğinin canlılara etkisine ilişkin problemi yapılandırır.
- b) Problemi özetler.
- c) Problemin çözümüne yönelik gözleme dayalı/mevcut bilgiye/veriye dayalı tahmin eder.
- d) Problemin çözümüne yönelik önermeler üzerinden akıl yürütür.
- e) Problemin çözümüne ilişkin yansıtma/değerlendirmede bulunur.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Işığın Görmedeki Rolü
Işık Kaynakları
Işık Kirliliği

Anahtar Kavramlar

görme, doğal ışık kaynakları, yapay ışık kaynakları, ışık kirliliği

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde V diyagramı, yapılandırılmış grid, performans görevi, öğrenci ürün dosyası kullanılabilir.

Işığın görmedeki rolüne yönelik deney sürecinde V diyagramı kullanılabilir. Işık kaynaklarının karşılaştırılmasında yapılandırılmış grid kullanılabilir. Işık kirliliğinin canlılara etkisine ilişkin performans görevi verilebilir.

Tüm bu çalışmalar öğrencinin ürün dosyasına eklenebilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin ışık, güneş, gece, gündüz, karanlık ve aydınlık kavramlarını bildiği kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerden verilen bir metindeki (hikâye, şiir, şarkı vb.) ışık ile ilgili kavramları işaretlemeleri istenebilir.

Köprü Kurma

“Sokak lambaları olmasa gece yürüyebilir miyiz? Gece çevrenizi görmeyi sağlayan nedir?” sorularıyla ışığın görmedeki rolüne ilişkin bağlantı kurulması sağlanabilir.

Körebe oyunu ya da gözleri kapatılan bir öğrencinin malzemeleri tanımasına yönelik bir oyun oynatılabilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

FB.3.7.1.

Öğretmen deney için kullanılacak malzemeleri ders öncesinde hazırlayabilir. Öğrencilerden görme olayının gerçekleşebilmesi için ışığın rolüne ilişkin iş birliği ile deney tasarımları beklenir (SDB1.2.SB1, E1.4). İşbirlikli öğrenme süreci boyunca öğrenciler görev ve sorumlulukları yerine getirmek için etkili bir plan yapabilmek, bu planı uygulayabilmek ve eleştirel bir bakış ile doğru bilgiyi ayırt edebilme konusunda yönlendirilebilir (D3.2, D3.3, D3.4). Deney sürecinin planlanması ve değerlendirilmesi için V diyagramı kullanılabilir (E3.7). Öğrenciler deney sürecinde oluşabilecek tehlikelere karşı uyarılır. Deneyde görme olayının gerçekleşebilmesi için ışığın rolüne ilişkin verileri analiz etmeleri sağlanır (SDB1.2.SB3/SB4, E3.6). Öğrencilerden analizlerinden yola çıkarak görme olayının gerçekleşebilmesi için ışığın gerekli olduğu çıkarımını yapmaları beklenebilir (KB2.10, KB2.17). Görme engelli bireylerin yaşayabilecekleri olası zorluklara ilişkin sosyal farkındalık oluşturulabilir (SDB2.3.SB2/SB3).

FB.3.7.2.

Öğrencilerin çevrelerinde gördükleri ışık kaynaklarına örnekler vermeleri istenebilir. Işık kaynaklarının özelliklerini belirlemeleri sağlanır (SDB1.2.SB1). Bu aşamada nesi var tekniği kullanılabilir. Öğrencilerden ışık kaynaklarını benzerliklerine göre listelemeleri istenir. Daha sonra bu kaynakları farklılıklarına göre tekrar listelemeleri sağlanır (SDB1.2.SB3, E3.7, KB2.10). Sınıfça tartışma yapılarak ışık kaynaklarını doğal ve yapay ışık kaynağı olarak karşılaştırmaları istenebilir (SDB2.2.SB2/SB3). Öğrencilere bireysel olarak ya da gruplar hâlinde ışık kaynakları ile ilgili basılı ya da dijital poster hazırlatılabilir (OB4, OB2, E3.3, SDB2.2.SB4/SB5, D3.5, D7.3). Işık kaynaklarının karşılaştırılmasında yapılandırılmış grid kullanılabilir. Poster çalışmaları analitik veya bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

FB.3.7.3.

“Daha önce ışıktan rahatsız oldunuz mu?” sorusu ile ışık kirliliği konusuyla bağlantı kurulabilir. Işık kirliliğinin canlılara etkisini konu alan materyaller (hikâye/görsel/gazete haberleri, videolar vb.) ders öncesinde hazırlanarak öğrencilere gösterilebilir. Öğrencilerin problemin sebeplerini sürdürülebilirlik çerçevesinde tartışarak problemi yapılandırmaları sağlanır (SDB3.3.SB1, OB8). Işık kirliliğinin canlılara etkisi ile ilgili problemi öğrencilerin kendi cümleleri ile özetlemeleri sağlanır (KB2.3). Öğrencilerden problemin çözümüne yönelik araştırma yapmaları istenebilir (E3.4). Işık kirliliği ve bunun canlılar üzerindeki etkilerini çevrelerinde ışık kirliliği bulunan alanları tespit ederek, uzmanlarla görüşerek ya da ilgili basılı ya da dijital kaynakları tarayarak belirlemeleri sağlanabilir (OB2). Öğrenciler, ışık kirliliği konusunda gözlem ve araştırma yaparken çözüm odaklı düşünceleri konusunda yönlendirilebilir (OB8, D12.1, D16.2). Araştırma veya gözlemleri sonrasında ışık kirliliğinin canlılar üzerindeki etkisini önlemeye yönelik gözleme ya da veriye dayalı tahminlerde bulunmaları sağlanır (SDB3.3.SB2). Örnek çalışmalar incelenerek ışık kirliliğinin canlılara etkisini önlemek için çözüme yönelik önermeler üzerinden akıl yürütmeleri sağlanır (SDB3.3.SB3, E3.6, KB2.12). Siz olsaydınız tekniği uygulanabilir. Öğrencilerin ışık kirliliğinin önlenmesi için problemin çözümünde kullanılacak çözüm önerilerini sürdürülebilirlik açısından değerlendirmeleri sağlanır (OB8, SDB2.2.SB4/SB5, SDB3.3.SB5). Öğrencilerin performansları analitik veya bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Öğrencilerin çalışmaları öğrenci ürün dosyasına eklenebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilere görme olayında ışığın rolüne ve beyinde görme olayının nasıl gerçekleştiğine ilişkin basılı ya da dijital poster hazırlatılabilir.

Doğal ışık kaynaklarının kullanımını sağlayan mekan tasarımları yaptırılabilir.

Öğrencilere ışık kirliliğinin suda, havada veya karada yaşayan canlı türlerine etkilerine ilişkin araştırma yaptırılabilir. Araştırma sonuçlarıyla ilgili görsel ve yazılardan oluşan okul panosu/gazetesi vb. hazırlatılabilir.

Öğrencilerin Isaac Newton, Thomas Young, İbnü'l Heysem gibi ışık konusunda çalışmalar yapmış bilim insanlarını ve onların ışık ile ilgili yaptığı çalışmaları araştırıp paylaşmaları sağlanabilir.

Işık kirliliğine çözüm oluşturan bir proje hazırlamaları istenebilir.

Işık kirliliği haritalarını inceleyerek STEM eğitim yaklaşımı ile çözüm önerileri geliştirmeleri sağlanabilir.

Yakın çevrelerinde ışık kirliliğinin önlenmesine yönelik sosyal farkındalık projesi oluşturmaları desteklenebilir.

Destekleme Işığın görmedeki rolü sesli metin, dijital içerik ya da video ile açıklanabilir.

Doğal/yapay ışık kaynakları ile ilgili açıklayıcı kartlar, bulmaca, kavram haritaları ve eşleştirme kartları paylaşılabilir.

Işık kaynakları ile ilgili işbirlikli öğretim ile resim veya afiş hazırlamaları istenebilir.

Işık kirliliğinin canlı yaşamına etkilerini hem aileleriyle hem de okul ortamında (okul panosu, okul gazetesi, okul internet sitesi vb.) paylaşmaları ve sosyal farkındalık oluşturmaları sağlanabilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK TEMASI/CANLILARIN YAŞAM ALANLARINA YOLCULUK ÜNİTESİ

Bu ünite de canlıların yaşam alanlarının özelliklerinin kanıt kullanarak belirlenmesi, yaşam alanındaki canlı çeşitliliğinin operasyonel olarak tanımlanması ve yaşam alanlarının korunması için yapılması gerekenlerin sorgulanması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 15

ALAN BECERİLERİ FBAB12. Kanıt Kullanma, FBAB5. Operasyonel Tanımlama

KAVRAMSAL BECERİLER KB2.8. Sorgulama

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E3.4. Gerçeği Arama, E3.7. Sistematik Olma, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma, E3.10. Eleştirel Bakma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme, SDB2.2. İş Birliği, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D3. Çalışkanlık, D5. Duyarlılık, D9. Mahremiyet, D14. Saygı, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB7. Veri Okuryazarlığı, OB8. Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Türkçe, Matematik

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.2. Gözlemlenme, KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.10. Çıkarım Yapma

**ÖĞRENME ÇIKTILARI
VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ****FB.3.8.1. Canlıların yaşam alanlarının özelliklerini belirlemeye yönelik kanıt kullanabilme**

- a) Canlıların yaşam alanlarının özelliklerine ilişkin veri toplayarak kaydeder.
- b) Canlıların yaşam alanlarına ilişkin veri setleri oluşturur.
- c) Canlıların yaşam alanlarının özelliklerine ilişkin veriye dayalı açıklama yapar.

FB.3.8.2. Yaşam alanındaki canlı çeşitliliğini operasyonel olarak tanımlayabilme

- a) Yaşam alanının özelliklerini tanımlar.
- b) Yaşam alanındaki canlı çeşitliliği ile ilgili ölçüm yapar.
- c) Canlı çeşitliliğinin tanımını yapar.

FB.3.8.3. Yaşam alanlarının korunması için yapılacakları sorgulayabilme

- a) Merak ettiği konuyu tanımlar.
- b) İlgili konu hakkında sorular sorar.
- c) İlgili konu hakkında bilgi toplar.
- d) Toplanan bilgilerin doğruluğunu değerlendirir.
- e) Toplanan bilgiler üzerinde çıkarım yapar.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Yaşam Alanları
Canlı Çeşitliliği
Yaşam Alanlarının Korunmasının Canlı Çeşitliliğine Etkisi

Anahtar Kavramlar

yaşam alanları, canlı çeşitliliği

**ÖĞRENME
KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde performans görevi, öğrenme günlüğü, öğrenci ürün dosyası kullanılabilir.
Öğrencilerin kanıt kullanma becerilerinin değerlendirilmesi için performans görevi verilebilir. Canlı çeşitliliği ile ilgili öğrenmeler öğrenme günlükleri ile değerlendirilebilir. Yaşam alanlarının korunmasının canlı çeşitliliğine etkisi ile ilgili performans görevi verilebilir.
Tüm bu çalışmalar öğrencinin ürün dosyasına eklenebilir.

**ÖĞRETME-ÖĞRENME
YAŞANTILARI****Temel Kabuller**

Öğrencilerin canlı ve cansız kavramlarını bildikleri, çevresindeki canlılar ve yaşam alanları ile ilgili gözlemleri olduğu kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerden geçmiş öğrenme yaşantılarından ve günlük hayattan çeşitli canlıları ve bu canlı türlerinin yaşam alanlarını belirtmeleri istenir. Bu amaçla eşleştirme kartları kullanılabilir.

Köprü Kurma

Öğrencilerden kendi yaşam alanlarının (ev, mahalle, site vb.) özelliklerini anlatmaları istenebilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

FB.3.8.1.

Ders öncesinde gezi gözlem yapılabilecek bir alan belirlenebilir ya da canlılar ve yaşam alanlarından oluşan basılı veya dijital görseller hazırlanabilir. Öğrencilerin belirledikleri canlı (karınca, papatya vb.) ve yaşam alanları (toprak, göl, orman vb.) ile ilgili gözlem uygulamaları sağlanabilir (KB2.2.). Öğrencilerden gözlem yapılan canlıların yaşam alanlarının özelliklerine ilişkin verileri toplayarak kaydetmeleri istenir (OB7). Kaydettikleri verilerden aynı yaşam alanına ait verileri bir araya getirerek veri setleri oluşturmaları sağlanır (SDB1.2.SB3, D3.3, E3.7). Öğrencilerden oluşturdukları veri setlerinden yola çıkarak canlılar ile onların yaşam alanları arasındaki ilişkiyi gerekçelendirerek veriye dayalı açıklamaları istenir. Öğrenciler açıklamalarını soru-cevap vb. yöntem kullanarak çevreye duyarlı, doğayı korumaya önem veren bir bakış açısıyla yapmaları için teşvik edilebilir (SDB3.3.SB3, D5.4, D9.3). Öğrencilerin kanıt kullanma becerilerine ilişkin performansları analitik veya bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

FB.3.8.2.

Öğrencilerden gruplar hâlinde gözlem yapmak için bir yaşam alanı belirlemeleri istenebilir. Gözlemleriyle yaşam alanının özelliklerini tanımlamaları sağlanır (SDB1.2.SB1). Bu alan içerisindeki canlı çeşitliliğini canlılara zarar vermeden sayarak ölçüm yapmaları beklenir (SDB1.2.SB3). Öğrenciler doğayı ve canlıları korumaya önem vermeleri konusunda bilinçlendirilebilir (SDB3.3.SB2, D5.4, D14.4). Yaşam alanlarına göre belirledikleri canlı sayılarını gösteren bir tablo düzenlemeleri istenebilir (OB7). Öğrencilerin toprak, göl, orman, ağaç vb. farklı yaşam alanlarındaki gözlemlerinden yola çıkarak canlı çeşitliliğini tanımlamaları sağlanır (SDB1.2.SB4, E3.4, D3.3). Canlı çeşitliliğinin bir yaşam alanındaki herhangi bir canlıya ait bireylerin sayısı ile değil yaşam alanındaki farklı canlıların sayısı ile tanımlanacağı belirtilir. Öğrencilerin canlı çeşitliliği ile ilgili öğrendikleri öğrenme günlükleri ile değerlendirilebilir.

FB.3.8.3.

Ders öncesinde çeşitli canlı ve yaşam alanlarının korunması ile ilgili görseller hazırlanabilir. Öğrencilerden görselleri incelemeleri ve yaşam alanlarının korunması ile ilgili merak ettikleri bir araştırma konusu tanımlamaları istenir (SDB1.2.SB1, E1.1). Yaşam alanlarının korunması ile ilgili konu hakkında soru sormaları sağlanır (E3.8). Öğrencilerin yaşam alanlarının korunması ile ilgili belirledikleri soruların cevaplarını bulmak için araştırma yaparak bilgi toplamaları sağlanır (KB2.6, SDB1.2.SB3). Topladıkları bilgileri arkadaşlarına ayrılıp birleşme ya da görüş geliştirme teknikleri ile sunmaları istenebilir. Sundukları bilgilerin doğruluğunu eleştirel bir yaklaşımla sınıfça tartışarak değerlendirmeleri beklenir (SDB2.2.SB2/SB3, E3.10, D3.3). Değerlendirmeleri doğrultusunda yaşam alanlarının korunmasının canlı çeşitliliğine ve çevresel sürdürülebilirliğe etkisi ile ilgili çıkarımlarda bulunmaları sağlanır (SDB1.2.SB4, OB8, KB2.10.). Örnek olay, değer telkini vb. yaklaşımlarla Atatürk'ün bu alanda yapılan araştırmaları desteklediğini gösteren Atatürk Orman Çiftliği ve Yüksek Ziraat Enstitüsü kurulması gibi çalışmalara vurgu yapılabilir (D19.2, D19.3). Öğrencilerin süreçteki performansları analitik veya bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Öğrencilerin çalışmaları öğrenci ürün dosyasına eklenebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme

Öğrencilerin bazı canlıların farklı yaşam alanlarına uyumları konusunda derinlemesine araştırmaları istenebilir. Araştırma ile ilgili dijital ve görsel unsurlarla desteklenerek sunum yaptırılabilir. Bu kapsamda öğrencilerin ulaştıkları bilgileri anlamlandırmaları, karşılaştırmaları, sınıflamaları ve değerlendirmeleri sağlanabilir. Öğrencilerden bu araştırma sonuçlarını dijital olarak (sunum, kısa video ya da poster vb.) tasarlayıp paylaşmaları istenebilir. Süreçte öğrenciler estetik bir bakış açısıyla çalışmalarını ve yaratıcılıklarını geliştirmeleri için desteklenebilir (OB2, D7.3)

Bir bölgedeki canlı çeşitliliği ile ilgili olarak canlıların farklı yaşam alanlarında yaşayıp yaşamayacağını kanıta dayalı olarak açıklamaları istenebilir.

Canlıların yaşam alanlarının korunmasına yönelik çalışmalar önermeleri ve belirlenen çalışmaların toplum geneline yaygınlaştırılabilmesi için uygulamaya dönüştürmeleri istenebilir.

Çevrenin korunması ile ilgili çalışmalar yapan kurum ve kuruluşların araştırılması istenebilir.

Nesli tükenen ya da tükenmekte olan canlılarla ilgili afiş tasarımları yaptırılabilir.

Destekleme

Canlılar ve yaşam alanlarına yönelik eşleştirme oyunları oynanabilir.

Çevresinde gözlemlendiği canlılara ait poster hazırlatılabilir.

Canlıların yaşam alanlarının korunmasına yönelik işbirlikli öğretim ile resim, afiş hazırlamaları istenebilir; görsel ve işitsel materyaller izlenebilir.

Canlıların yaşam alanlarının korunmasına yönelik çalışmaları, hem aileleriyle hem de okul ortamında (okul panosu, okul gazetesi, okul internet sitesi) paylaşmaları ve sosyal farkındalık oluşturmaları sağlanabilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

4. SINIF FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

SİSTEMLER TEMASI/BİLİME YOLCULUK ÜNİTESİ

Bu ünite de bilimin özellikleri ile ilgili yansıtma yapılması ve bilimsel bilgi kaynaklarının güvenilirliğinin sorgulanması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 12

**ALAN
BECERİLERİ**

**KAVRAMSAL
BECERİLER** KB2.15. Yansıtma, KB2.8. Sorgulama

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E3.1. Uzmanlaşma, E3.4. Gerçeği Arama, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.8. Merak Et-tiği Soruları Sorma, E3.10. Eleştirel Olma

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri** SDB1.1. Öz Farkındalık/Kendini Tanıma, SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme, SDB1.3. Öz Yansıtma/Kendine Uyarlama, SDB2.2. İş Birliği, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D3. Çalışkanlık, D14. Saygı

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER** Türkçe, Bilişim Teknolojileri

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER**

**ÖĞRENME ÇIKTILARI
VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ****FB.4.1.1. Bilimin özellikleri ile ilgili yansıtma yapabilme**

- a) Bilim ile ilgili bilgi ve deneyimini gözden geçirir.
- b) Bilimin özellikleri ile ilgili çıkarım yapar.
- c) Bilimin özellikleri ile ilgili ulaşılan çıkarımları değerlendirir.

FB.4.1.2. Bilgi kaynağının güvenilirliğini sorgulayabilme

- a) Merak ettiği bilimsel bir konuyu tanımlar.
- b) İlgili konu hakkında sorular sorar.
- c) İlgili konu hakkında teknolojik araçlar ve diğer kaynakları kullanarak bilgi toplar.
- d) Toplanan bilgilerden hareketle bilginin doğruluğunu değerlendirir.
- e) Yaptığı değerlendirmeler sonucunda bilgi kaynaklarının güvenilirliği ile ilgili çıkarım yapar.

İÇERİK ÇERÇEVESİ Bilimin Özellikleri
Bilgi Kaynaklarının Güvenilirliği

Anahtar Kavramlar bilimin özellikleri, bilimsel bilginin kaynağı, bilgi kaynaklarının güvenilirliği

**ÖĞRENME
KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde doğru yanlış kartları, dijital ölçme araçları, yansıtıcı günlük ve öğrenci ürün dosyası kullanılabilir.

Öğrencilerin bilimin özellikleri ile ilgili çıkarımlarının değerlendirilmesinde doğru yanlış kartları ya da dijital ölçme araçları kullanılabilir. Bilgi kaynağının güvenilirliği konusunda yapılan tartışmalarda yansıtıcı günlük kullanılarak öz değerlendirme yapılabilir.

Tüm bu çalışmalar öğrencinin ürün dosyasına eklenebilir.

**ÖĞRETME-ÖĞRENME
YAŞANTILARI**

Temel Kabuller Öğrencilerin bilim insanlarının özelliklerini ve bilimsel bilgiye ulaşma yollarını bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Öğrencilerin bilim insanlarının özellikleri ve bilimsel bilgiye ulaşma yolları hakkındaki bilgilerini değerlendirmek için doğru mu yanlış mı tekniği kullanılabilir. Bir bilim insanı çizimleri istenebilir.

Köprü Kurma Öğrencilerden bildikleri bilim insanlarından ve onların çalışmalarından örnekler vermeleri istenebilir. Yakın çevrelerinde bilim insanı varsa onunla ilgili bildiklerini paylaşmaları teşvik edilebilir.

Yakın çevrede bulunan üniversitelerden sınıfa bir bilim insanı davet edilebilir. Bu bilim insanı ile sohbet edilebilir. TÜBİTAK bilim söyleşileri kapsamında bir bilim insanı okula söyleşi yapmak üzere davet edilebilir. Bilim konusunda merak ettikleri soruları sormaları için öğrenciler teşvik edilebilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

FB.4.1.1.

Öğrencilere sorular sorularak bilimle ilgili bilgi ve deneyimlerini gözden geçirmeleri sağlanır (SDB1.1.SB1). Ders öncesinde bilimin ve bilimsel bilginin özelliklerini yansıtan senaryo ve örnekler hazırlanabilir. Öğrencilerden senaryo ve örneklerden yola çıkarak bilimin özellikleri ile ilgili çıkarım yapmaları istenir. Süreçte öğrenciler doğru bilgiye ulaşabilmeleri için sorgulayıcı bir yaklaşım sergilemeleri yönünde desteklenebilir (OB1, SDB3.3.SB3, E3.4, D3.3). Yaptıkları çıkarımlar sınıfta tartışılabilir. Tartışma sırasında öğrencilerin farklı fikirlere, önerilere açık; saygılı olmaları ve etkili bir biçimde iletişim kurabilmeleri beklenir (SDB2.2.SB3, E3.5, D14.2). Bilimin kanıta dayalı olduğu, bilimin güvenilirliği, bilimsel bilginin değişebileceği, bilimin hayal gücü ve yaratıcılık içerdiği vb. özelliklerden bir ya da birkaçına vurgu yapılabilir. Atatürk'ün "Talihin temeli, uygulama olanağı bulunan konularda düşünüp taşındıktan sonra işe başlamaktır. Akla uygun şeyleri izlemek gerekir. Değişmelerin sabit ve durağan kuralları yoktur." sözü ile bilimin özellikleri arasında bağlantı kurulabilir. Süreçte soru-cevap, değer telkini, tartışma vb. yöntemler kullanılarak öğrencilerin bilimin özellikleri ile ilgili ulaşılan çıkarımları değerlendirmeleri sağlanır (D3.3). Belirlenen özellikler doğru yanlış kartları ya da dijital ölçme araçları ile değerlendirilebilir.

FB.4.1.2.

Ders öncesinde bilimsel yollarla araştırılabilecek konuların listesi hazırlanabilir. Öğrencilerin merak ettikleri ve incelemek istedikleri, bilimsel yollarla araştırılabilecek bir konuyu gruplar hâlinde belirleyerek tanımlamaları sağlanır. Süreçte ilgi duydukları, merak ettikleri konuyu belirlemeleri desteklenerek motivasyonları artırılabilir (SDB1.2.SB1, E1.1, D3.1). Belirledikleri konu doğrultusunda sorular sormaları istenir (E3.8). Soruları cevaplamak üzere konu hakkında teknolojik araçlar ve diğer kaynakları kullanarak bilgi toplamaları sağlanır.. Güvenli bilgi kaynaklarına erişmeleri için dijital ortamdaki bilgi kaynaklarının güvenilirliğinin sorgulanmasında nelere dikkat edilmesi gerektiği (edu, gov uzantılı siteler vb.) hakkında öğrencilere bilgi verilebilir (OB2). Dijital ortamdaki bilgi alma konusunda öğrencilerin fikrî mülkiyet haklarını bilerek ona uygun davranmaları sağlanabilir (OB2, KB2.13). Öğrenciler bilgi toplamak için farklı kaynaklara (genel ağ, uzman kişi, aile büyükleri vb.) yönlendirilebilir (SDB1.2.SB3, E3.4, Bilişim Teknolojileri). Topladıkları bilgilerin doğruluğunu değerlendirmeleri için öğrencilere "Bilgiyi hangi kaynak sağlıyor? Kaynak hakkında ne biliyorsunuz? Bilgiyi desteklemek için hangi kanıtlar kullanılmış?" gibi sorular yöneltilebilir. Öğrencilerin bu sorulara verdikleri cevaplardan hareketle edindikleri bilginin doğruluğunu değerlendirmeleri sağlanır (SDB1.2.SB4, E3.10). Yaptıkları değerlendirmeler sonucunda güvenilirliği ile ilgili çıkarım yapmaları beklenir (SDB1.2.SB5, SDB3.3.SB3, E3.1). Burada çember tekniği kullanılabilir. Öğrencilerin yansıtıcı günlük kullanarak öz değerlendirme yapmaları sağlanabilir (SDB1.3.SB1).

Öğrencilerin çalışmaları öğrenci ürün dosyasına eklenebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme

Öğrencilerden ülkemizde bilimin gelişmesinde, yayılmasında hangi kurum ve kuruluşların rol aldığını araştırmaları istenebilir. Öğrencilerden yakın çevrelerindeki yetişkinlerle bilginin güvenilirliği ile ilgili röportaj yapmaları istenebilir. Yetişkinlerin bu konudaki görüş ve bakış açılarını öğrenmeleri sağlanabilir.

Farklı bilgi kaynaklarını inceleyip bunların güvenilirliğini değerlendirmeleri beklenebilir.

Öğrencilerin seçtikleri bilimsel bir konuda dijital kaynaklardan yararlanarak bilgi grafiği oluşturmaları sağlanabilir.

Destekleme Bir bilim insanının çalışması veya bilim tarihi ile ilgili bir belgesel ya da çizgi film izletilebilir. Ünite içerikleri sesli metin, dijital içerik ya da video ile desteklenebilir. Bilimsel çalışmaları anlatan hikâyeler okutulabilir. Dijital ve basılı yayınlardan yararlanılabilir. Bilgi kaynağının güvenilirliğini değerlendirmek için bir ölçüt listesi verilebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

ÇEŞİTLİLİK TEMASI/SAĞLIKLI BESLENİYORUM ÜNİTESİ

Bu ünite de besinlerdeki içerikleri ayırt etmek için deney yapılması, besinlerde vitaminler ve minerallerin bulunduğu na ilişkin genellemelerde bulunulması, dengeli beslenmede besinlerin işlevleri ile ilgili hipotez oluşturulması amaçlanmaktadır.

DERS SAATI 15

**ALAN
BECERİLERİ** FBAB7. Deney Yapma, FBAB6. Hipotez Oluşturma

**KAVRAMSAL
BECERİLER** KB2.9. Genelleme

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E1.4. Öz Yeterlilik/Kendine İnanma, E3.4. Gerçeği Arama, E3.6. Analitiklik, E3.7. Sistemati k Olma, E3.11 Özgün Düşünme

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri** SDB1.1. Öz Farkındalık/Kendini Tanıma, SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme
SDB1.3. Öz Yansıtma/Kendine Uyarlama, SDB2.1. İletişim, SDB3.2. Esneklik, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D3. Çalışkanlık, D13. Sağlıklı Yaşam, D14. Saygı

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER** Bilişim Teknolojileri, Görsel Sanatlar, Türkçe

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER** KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.13. Yapılandırma, KB2.14. Yorumlama

**ÖĞRENME ÇIKTILARI
VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ****FB.4.2.1. Besinlerdeki içerikleri ayırt etmek için deney yapabilme**

- a) Besinlerdeki protein, karbonhidrat, yağ ve su içeriğini ayırt etmek için deney tasarlar.
- b) Yaptığı deneyde veri analizi yapar.

FB.4.2.2. Besinlerde vitamin ve/veya mineral bulunduğuna ilişkin genelleme yapabilme

- a) Besinlerdeki vitamin ve mineraller ile ilgili bilgi toplar.
- b) Besinlerdeki ortak olan özellikleri belirler.
- c) Besinlerdeki ortak olmayan özellikleri belirler.
- d) Örüntüler üzerinden besinlerde vitamin ve/veya minerallerin bulunduğu önermesinde bulunur.

FB.4.2.3. Besinlerin işlevleri ile ilgili hipotez oluşturabilme

- a) Besinlerin işlevleri ile ilgili problemi tanımlar.
- b) Besinlerin işlevleri ve vücudumuzdaki görevleri arasındaki neden-sonuç ilişkilerini belirler.
- c) Besinlerin içerikleri ile ilgili verilen değişkenleri belirler.
- d) Besinlerin işlevleri ile ilgili değişkenleri kontrol eder.
- e) Besinlerin işlevleri ve sağlıklı yaşam arasındaki ilişkiye yönelik önerme sunar.

İÇERİK ÇERÇEVESİ Besinlerin İçerikleri
Besinler ve Sağlıklı Yaşam

Anahtar Kavramlar karbonhidrat, protein, yağ, su, vitaminler, mineraller, sağlıklı yaşam, besinlerin işlevleri

**ÖĞRENME
KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde V diyagramı, çalışma yaprağı, performans görevi, öz değerlendirme formu ve öğrenci ürün dosyası kullanılabilir.

Besinlerde karbonhidrat, protein, yağ ve suyun varlığını tespit etmek için yapılan deney, V diyagramı ile değerlendirilebilir. Mineral ve vitaminlerin bulunduğu besinler ile ilgili süreci değerlendirmek için çalışma yaprağı kullanılabilir. Sağlıklı yaşam ve besinlerin içerikleri arasındaki ilişkiyi gösteren ürünler performans görevi (afiş, poster, sunum gibi) ve öz değerlendirme formu ile değerlendirilebilir.

Tüm bu çalışmalar öğrencinin ürün dosyasına eklenebilir.

**ÖĞRETME-ÖĞRENME
YAŞANTILARI****Temel Kabuller**

Öğrencilerin dengeli ve düzenli beslenme kavramını hayat bilgisi dersinden bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilere dengeli ve düzenli beslenme konusunda tanılayıcı dallanmış ağaç verilerek kavram yanılgılarının olup olmadığı tespit edilebilir.

Köprü Kurma

"Bir yemek olsaydınız hangi yemek olurdu? Bu yemeğin içinde neler var?" soruları yöneltilecek öğrencilerin yaratıcı hayal güçlerini kullanarak öğrenecekleri konuyu fark etmeleri ve köprü kurmaları sağlanabilir (SDB1.1.SB1, E3.11).

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

FB.4.2.1.

Deney için kullanılacak malzemeler önceden hazırlanabilir. Öğrencilerden sınıfa getirilen yiyeceklerdeki besin içeriklerini belirlemek için deney tasarımları beklenir. Öğrenciler planlama konusunda desteklenerek öz yeterlilik algılarının güçlenmesi sağlanabilir (SDB1.2.SB1, E1.4, D3.2). Örneğin öğrenciler besinlerin suyunu sıkabilir, besini kâğıda sürerek yağın varlığını gösterebilir, karbonhidrat ve proteinin varlığını tespit etmek için lügol çözeltisi kullanabilir. Deney sırasında gerekli güvenlik önlemleri alınır. Karbonhidrat, protein, yağ ve suyun besinlerdeki varlığını ayırt etmek için tasarlanan deneylerden elde edilen verilerin analiz edilmesi istenir (SDB1.2.SB3, E3.6, D3.3, KB2.14). Yapılan deneyin notları V diyagramı yardımıyla sistematik olarak alınır ve değerlendirilir (SDB1.2.SB4, E3.7). Analiz sonuçlarını açıklamak için pazar yeri tekniği kullanılabilir (SDB2.1.SB4, D14.2).

FB.4.2.2.

Sınıfa su, maden suyu, meyve suyu gibi paketli içecekler getirilerek öğrencilerde merak uyandırılabilir; bu ürünlerin etiketlerinin incelenmesi sağlanabilir (E1.1). Öğrencilerin içecek etiketlerinde belirtilen besin içerikleri ile ilgili araştırma yaparak bilgi toplamaları sağlanır (SDB1.2.SB1/SB3, E3.4). Öğrencilerin araştırma yapabilmesi için bilgi edinebilecekleri materyallere, internet kaynaklarına vb. ulaşabilmelerine ortam hazırlanabilir (KB2.6). Öğrencilerin topladıkları bilgileri birbirleriyle paylaşmaları için galeri yürüyüşü tekniği uygulanabilir. Etiketlerde ortak olan içerikler belirlenir (Bunlar vitamin ve/veya mineraller olabilir). Etiketlerdeki ortak olmayan içerikler belirlenir (Bunlar farklı vitaminler ve/veya mineraller olabilir) (SDB1.2.SB4, E3.7). Ortak olan ve olmayan özelliklerden yola çıkılarak kurulan örüntüler ile bütün besinlerin vitamin ve/veya mineral içerdiği önermesinde bulunmaları beklenir (SDB1.3.SB2, D3.3). Öğrencilerin yaptıkları önermeler çalışma yaprağı ile değerlendirilebilir.

FB.4.2.3.

Atatürk'ün "Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur." sözü ile beslenme ve sağlık ilişkisine dikkat çekilebilir. Tartışma, soru-cevap vb. yaklaşımlarla spor ve fiziksel, duygusal iyi oluş hâli arasındaki ilişkiye ve bu konudaki alışkanlıkların önemine dikkat çekilebilir (D13.2). Öğretmen ders öncesinde beslenme ile ilgili bir senaryo veya soru hazırlayabilir. Örneğin "Bu sabah kendimi hâlsiz hissediyorum. Nedeni ne olabilir?" gibi sorular sorabilir. Verilen senaryo veya sorudaki problemi tanımlamaları sağlanır (SDB3.3.SB1, E3.4). Her bir besin içeriğinin işlevi öğrencilere kanıt kartları ya da dijital içerik gibi araçlar kullanılarak tanıtılır. Besinlerin işlevleri ve sağlıklı yaşam arasındaki neden-sonuç ilişkilerini belirlemeleri beklenir (SDB3.3.SB3, E3.6, D3.3). Karbonhidrat, protein, yağ, su, vitamin ve mineral içerikleri farklı olan besinlerin olduğu bir değişken tablosu verilebilir. Öğrencilerden değişkenleri belirlemeleri istenir. Besinlerin işlevlerini dikkate alarak öğrencilerden menüler hazırlamaları istenebilir (SDB3.2.SB1, E1.4). Bu menüleri hazırlama aşamasında farklı ihtiyaçlara yönelik olarak öğrencilerden değişkenleri kontrol etmeleri beklenir. Oluşturulan menülerden yola çıkılarak tanımlanan problemin çözümüne yönelik besinlerin işlevleri ve sağlıklı yaşam arasında ilişki kuran önerme sunmaları sağlanır. Yapılan çalışmalar öz değerlendirme formu, analitik veya bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir (SDB1.3.SB1).

Protein, karbonhidrat, yağ, vitamin, su ve minerallerin ayrıntılı yapısına girilmez. Vitamin ve mineral çeşitlerinden örnekler verilebilir.

Öğrencilerin çalışmaları öğrenci ürün dosyasına eklenebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden dijital ortamda besin içerikleri ile ilgili oyun tasarımları istenebilir (Bilişim Teknolojileri, OB2).

Öğrencilerin diyetisyenlik mesleğini araştırmaları veya bir diyetisyen ile röportaj yapmaları sağlanabilir.

İlk Türk kadın doktor olan Safiye Ali'nin hayatını araştırmaları istenebilir.

Okula en yakın aile sağlığı merkezi ile iletişim kurularak sağlıklı beslenmeye ilişkin seminer, bilgilendirme vb. talebinde bulunmaya teşvik edilebilir.

Öğrencilerden gıda tasarrufu ile ilgili sosyal farkındalık projesi tasarımları istenebilir.

Destekleme Besin içerikleri ile ilgili dijital oyunlar oynamaları sağlanabilir.

Besinlerin işlevleri ile ilgili belgesel, çizgi film izletilebilir.

Ünite içerikleri sesli metin ya da video ile desteklenebilir.

Grup deneyleri yaptırılarak işbirlikli öğrenme fırsatı sunulabilir.

Deneyin şeması çizilerek ve özeti yapılarak öğrencilerden sınıfta tartışmaları istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

ÇEVİRİMLER TEMASI/YER BİLİMCİLER İŞ BAŞINDA ÜNİTESİ

Bu ünite de kayaçların oluşumu ve kayaç çeşitleri hakkındaki bilgilerin sorgulanması; kayaç, maden ve mineral arasındaki ilişkilerin tümdengelimsel akıl yürütülerek belirlenmesi; sentezleme becerisi ile fosil konusunun ve paleontoloji biliminin öğrenilmesi amaçlanmaktadır.

DERS SAATI 15

**ALAN
BECERİLERİ****KAVRAMSAL
BECERİLER**

KB2.8. Sorgulama, KB2.16.2. Tümdengelimsel Akıl Yürütme, KB2.20. Sentezleme

EĞİLİMLER

E1.1. Merak, E2.5. Oyunseverlik, E3.3. Yaratıcılık, E3.4. Gerçeği Arama, E3.7. Sistematiği Olma, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma, E3.10. Eleştirel Olma

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER****Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri**

SDB1.1.SB1. Öz Farkındalık/Kendini Tanıma, SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme, SDB2.1. İletişim, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D3. Çalışkanlık, D4. Çalışkanlık, D7.1. Dürüstlük, D19.3. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB4. Görsel Okuryazarlık

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER**

Türkçe, Görsel Sanatlar

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER**

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

FB.4.3.1. Yer kabuğunu meydana getiren kayaçların oluşumunu sorgulayabilme

- a) Kayaçlar ile ilgili merak ettiklerini tanımlar.
- b) Kayaçların oluşumu ile ilgili sorular sorar.
- c) Kayaç çevrimine ilişkin bilgi toplar.
- d) Kayaçlar ve kayaç çevrimi ile ilgili topladığı bilgilerin doğruluğunu değerlendirir.
- e) Yer kabuğunu meydana getiren kayaçların kayaç çevrimi ile oluştuğu çıkarımını yapar.

FB.4.3.2. Kayaçlar, madenler ve mineraller ile ilgili tümdengelimsel akıl yürütebilme

- a) Kayaçların içeriğinde farklı mineraller olduğunu belirler.
- b) Kayaçlar, madenler ve mineraller arasında ilişki kurar.
- c) Kayaçlar, madenler ve mineraller arasında genelden genele veya genelden özele çıkarım yapar.

FB.4.3.3. Fosil oluşumu ile ilgili sentez yapabilme

- a) Fosil oluşumunu gösteren sürecin bütün ve parçalarını belirler.
- b) Süreci oluşturan aşamalar arasında ilişki kurar.
- c) Fosillerin oluşum sürecini oluşturan aşamaları uygun sırayla bir bütün hâline getirir.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Kayaçların Oluşumu
Kayaçlar, Madenler ve Mineraller
Fosil Oluşumu

Anahtar Kavramlar

kayaçlar, kayaç çeşitleri, magmatik, tortul, başkalaşım, kayaç çevrimi, madenler, mineraller, fosiller, fosil bilim (paleontoloji), fosil bilimci (paleontolog)

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde anlam çözümlene tablosu, kavram haritası, performans görevi, öğrenci ürün dosyası kullanılabilir.
Kayaç çeşitlerinin sınıflandırılması ile ilgili öğrenilenler anlam çözümlene tablosu ile değerlendirilebilir. Kayaç, mineral, maden arasındaki ilişkiler kavram haritası ile değerlendirilebilir. Öğrencilerin fosillerin oluşum sürecini oluşturan aşamaları gösterecekleri poster ve hikayeler performans görevi olarak verilebilir. Tüm bu çalışmalar öğrencinin ürün dosyasına eklenebilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Dünya'nın yapısı ve mineraller hakkında bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Dünya'nın yapısı ve mineraller ile ilgili zihin haritası yaptırılabilir.

Köprü Kurma Hazır veri seti ya da dijital içerikten farklı renk ve şekildeki kayaç görselleri paylaşılabilir. Öğrencilere bu kayaçların benzerlerini daha önce görüp görmedikleri sorulabilir.

Değerli taşlardan yapılmış süs eşyası, aksesuar veya görseller gösterilerek öğrencilerin bu taşların farklılıklarının sebebi hakkındaki düşüncelerini ifade etmeleri sağlanabilir. Varsa yakın çevrede bulunan bir maden alanı, tabiat parkı ya da doğa tarihi müzesine gezi düzenlenebilir (E3.4).

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

FB.4.3.1.

Sınıfa farklı türde kayaçlar ya da kayaç görselleri getirilebilir. Öğrencilerden yer kabuğunu meydana getiren kayaçları inceledikten sonra kayaçlar ile ilgili merak ettiklerini tanımlamaları beklenir (SDB1.2.SB1, E1.1). Kayaçların oluşumu ile ilgili sorular sormaları sağlanır (E3.8). Öğrencilerden kayaçların oluşumuna (kayaç çevrimi) ilişkin belirledikleri soruların cevaplarını bulmak için araştırma yaparak bilgi toplamaları istenir (SDB1.2.SB3). Öğrencilerden topladıkları bilgileri sınıf ortamında paylaşmaları beklenir. Süreçte öğrenciler arkadaşlarını etkin bir şekilde dinlemeleri, araştırma sonuçlarını paylaşmaları ve arkadaşlarının paylaşımlarını anlamaya çalışmaları için yönlendirilebilir (SDB2.1.SB2, D4.2). Öykü oluşturma, istasyon vb. tekniklerle kayaç oluşumuna ilişkin topladıkları bilgileri paylaşabilirler. Gerekçelerini belirterek topladıkları ve paylaştıkları bilgilerin doğruluğunu değerlendirmeleri istenir (SDB3.3.SB3, E3.10). Değerlendirme yaparken bilgi kaynağının güvenilirliği konusunda bildiklerini kullanmaya yönlendirilebilirler. Yaptıkları değerlendirmeler sonucunda yer kabuğunu meydana getiren kayaçların kayaç çevrimi ile oluştuğu çıkarımını yapmaları beklenir. Kayaç çeşitlerini magmatik, tortul ve başkalaşım kayaçları olarak sınıflandırmaları sağlanır. Kayaç çeşitleri ile ilgili olarak öğrenilenler anlam çözümleme tablosu ile değerlendirilebilir.

FB.4.3.2.

Atatürk'ün yönlendirmesiyle 22 Haziran 1935 tarihinde ülkemizde bulunan madenlerin araştırılması amacıyla kurulan Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü'nün (MTA) sanal müzesi ziyaret edilebilir. Örnek olay, gezi, gözlem, sanal müze ziyareti vb. çalışmalarla öğrencilerin ülkemizin ekonomik değerlerini fark etmeleri teşvik edilebilir (D19.3). Öğrencilerden kum saati yöntemi ile mineraller ve kayaçlar hakkında bildiklerini yazması beklenebilir. Öğretmen tarafından sınıfa getirilen farklı renk ve şekildeki kayaçlar (taş, kömür, mermer vb.) bütçe ile incelenebilir. İnceleme sırasında öğrencilerden kayaçların içeriğinde farklı mineraller olduğunu belirlemeleri beklenir (SDB1.2.SB3, E3.4). Kayaçlarla mineraller arasında ilişki kurulması sağlanır. Kullanım alanlarına göre bazı kayaçların (mermer, kömür vb.) ekonomik değeri olduğunu gösteren basılı ya da dijital görsellerle kayaçlarla madenleri ilişkilendirmeleri beklenir (SDB1.2.SB4, E3.4, D3.3). Çevrede bir maden ocağı bulunuyorsa buraya gezi düzenlenebilir. Öğrencilerin madenlerin nasıl çıkarıldığı, nerelerde kullanıldığı, kullanıma hazır hâle gelene kadar hangi aşamalardan geçtiği gibi konularda dijital kaynaklardan süreci gözlemlenmeleri ve kayaçlarla madenler arasındaki ilişkiyi farklı deneyimler yoluyla pekiştirmeleri sağlanabilir (SDB1.2.SB5). Süreçte öğrencilerin değer telkini, soru-cevap vb. yaklaşımlarla bazı madenlerin güzellik ve estetik açısından önemi hakkında düşünmeleri sağlanabilir (SDB1.1.SB1, D7.1). Kayaçlar, madenler ve mineraller arasında genelden genele veya genelden özele çıkarım yapmaları beklenir. Kayaç, mineral, maden arasındaki ilişkileri kavram haritasında göstermeleri istenerek öğrenmeleri değerlendirilebilir.

FB.4.3.3.

Öğretmen tarafından fosil oluşumunun farklı aşamalarını gösteren görseller, modeller ya da örnekler sınıfa getirilebilir. Öğretmenin önceden belirlediği dijital ya da basılı kaynaklardan yararlanılabilir. Öğrencilerden karışık hâlde verilen görselleri fosil oluşum sürecine göre sıralayarak parça ve bütünü belirlemeleri istenir. Öğrencilerin sürece aktif katılımı ve eğlenerek öğrenmeleri desteklenebilir (OB4, SDB1.2.SB3, E2.5, D3.5). Öğrencilerin fosillerin oluşumuna yönelik araştırma yapmaları sağlanabilir (E3.4). Yaptıkları araştırma sonucunda fosil oluşum sürecinin farklı aşamaları arasında ilişki kurmaları beklenir. Öğrencilerden araştırma ve kanıtlarla fosillerin oluşumu sürecini oluşturan aşamaları sistematik olarak ele almaları ve bir bütün hâlinde ifade etmeleri istenir (SDB1.2.SB4, E3.7, D3.3). Öğrencilerin bu süreci performans görevi olarak görselleri ile beraber hikâyeleştirmeleri sağlanabilir (E3.3). Hikâyeler analitik veya bütüncül dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir. Süreçte paleontoloji ve paleontolog kavramlarına değinilir. Fosil çeşitlerine girilmez.

Öğrencilerin çalışmaları öğrenci ürün dosyasına eklenebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerin merak ettikleri bir kayaç çeşidi hakkında derinlemesine araştırma yapmaları ve elde ettikleri bilgileri arkadaşlarına sunmaları sağlanabilir.

Bir madenin ürüne dönüşümüne kadar geçirdiği aşamaları öğrenmeleri ve bu ürünün hayatımıza katkılarını belirlemeleri istenebilir.

Bir canlının fosil örneğini temsil eden bir yapboz oluşturmaları istenebilir. Oluşan fosil örneğinin ait olabileceği canlının nasıl görüldüğüne ilişkin resim çizmeleri ya da bunu üç boyutlu olarak modellemeleri istenebilir (OB4, Görsel Sanatlar).

Destekleme Tabiat müzesi ziyareti yapılabilir veya dijital içerikten tabiat müzesindeki eserler izlettirebilir.

Verilen görsel veya kavramları kayaç, maden, fosil olarak sınıflandırmaları için işbirlikli çalışma yapılabilir.

Ünite içerikleri sesli metin ya da video ile desteklenebilir, dijital içeriklerden yararlanılabilir.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

ETKİLEŞİM TEMASI/MADDENİN DEĞİŞİMİ ÜNİTESİ

Bu ünite de maddelerin hâl değişimine yönelik bilimsel çıkarım yapılması ve maddelerin ısı etkisiyle değişiminin deney yapılarak anlaşılması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 12

**ALAN
BECERİLERİ** FBAB7. Deney Yapma, FBAB8. Bilimsel Çıkarım Yapma

**KAVRAMSAL
BECERİLER**

EĞİLİMLER E1.4. Öz Yeterlilik/Kendine İnanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.4. Gerçeği Arama, E3.10. Eleştirel Bakma, E3.11. Özgün Düşünme

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri** SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D3. Çalışkanlık, D16. Sorumluluk

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB7. Veri Okuryazarlığı

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER** Türkçe, Görsel Sanatlar, Matematik

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER** KB2.2. Gözlemeleme, KB2.10. Çıkarım yapma, KB2.13. Yapılandırma

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

FB.4.4.1. Maddelerin hâl değişimine yönelik bilimsel çıkarım yapabilme

- Maddelerin hâllerine yönelik nitelikleri tanımlar.
- Maddelerin hâl değişimine yönelik verileri kaydeder.
- Maddelerin hâl değişimine yönelik verileri yorumlayarak değerlendirir.

FB.4.4.2. Maddelerin ısı etkisiyle değişimine yönelik deney yapabilme

- Maddelerin ısı etkisiyle değişimine yönelik deney tasarlar.
- Maddelerin ısı etkisiyle değişimine yönelik veri analizi yapar.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Maddenin Hâl Değişimleri

Maddelerin Isı Etkisiyle Değişimi

Anahtar Kavramlar

ısı alma, ısı verme, hâl değişimi, erime, donma, buharlaşma, yoğunlaşma

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde performans görevi, V diyagramı, öğrenci ürün dosyası kullanılabilir.

Maddelerin ısı etkisiyle hâl değişimine yönelik bireysel olarak hazırlanan hikayeler performans görevi olarak verilebilir. Maddenin ısı etkisiyle hâl değişimine yönelik hazırlanan deney V diyagramı ile değerlendirilebilir.

Tüm bu çalışmalar öğrencinin ürün dosyasına eklenebilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin çevrelerindeki maddeler hakkında bilgi sahibi oldukları, daha önce günlük yaşamlarında maddenin katı, sıvı ve gaz hâline ilişkin ön bilgi ve deneyimlere sahip oldukları kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin maddenin katı, sıvı ve gaz hâline ilişkin bilgileri anlam çözümüyle tablosu ile değerlendirilebilir. Farklı görsellerdeki maddeleri katı, sıvı, gaz olarak belirtmeleri istenebilir.

Köprü Kurma

"İçeceklerin içerisine konulan buzun bir süre sonra görünmemesinin sebebi nedir?" sorusu öğrencilere yöneltilerek maddenin katı hâlden sıvı hâle geçmesi ile ilgili bağlantı kurulması sağlanabilir.

Öğrencilerden günlük hava olaylarıyla ilgili gözlemlerini (kar, sis, dolu, yağmur, bulut) paylaşmaları istenebilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

FB.4.4.1.

Öğrencilerin günlük yaşamdan hâl değişimini gözlemleyebilecekleri örnekler sınıfa getirilebilir, basılı ya da dijital kaynaklardan gösterilebilir. Öğrencilerin örnekleri gözlemleri sağlanabilir. Öğrencilerden verilen örneklerle dayanarak maddelerin hâllerine yönelik nitelikleri tanımlamaları istenir (SDB1.2.SB1). Öğrencilere maddelerin ısı etkisiyle hâl değişimlerinden erime, donma, buharlaşma ve yoğunlaşmaya yönelik deney ve gözlem yaptırılabilir (KB2.2, SDB1.2.SB3, E3.5). Deney yaparken gerekli güvenlik önlemleri alınır. Maddelerin hâl değişimine yönelik deney ve gözlemleri esnasında topladıkları verileri kaydetmeleri sağlanır. Verilere dayanarak ısı alma ve ısı verme sonucunda hangi hâl değişiminin yaşandığını neden sonuç ilişkisi üzerinden yorumlayarak değerlendirmeleri istenir (SDB3.3.SB3, KB2.10, D3.5). Maddenin ısı etkisiyle hâl değişimine yönelik bir hikâyeye oluşturmaları istenebilir (E3.3, OB1.5.SB3). Hikâyelerinde gerçek yaşam bağlantısı kurabilecekleri ve fotoğraf, resim, tablo, şekil veya grafik kullanabilecekleri belirtilebilir (E3.11, Türkçe, Görsel Sanatlar, Matematik). Öğrencilerin hazırladığı hikâyeler analitik veya bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Hâl değişimlerinden sadece erime, donma, buharlaşma ve yoğunlaşmaya değinilir. Isının maddenin tanecikli yapısı üzerindeki etkisi verilmez.

FB.4.4.2.

Deneyler için kullanılacak malzemeler önceden hazırlanabilir. Öğrencilerden farklı değişkenler (maddenin kütlesi ya da verilen ısı miktarı) ile hâl değişimi arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik deneyler tasarlamaları istenir (Matematik, SDB1.2.SB5, E3.4). Deneylerde diğer değişkenler sabit tutularak yalnızca bağımsız değişkenin değiştirilmesine dikkat edilir. Öğrenciler deney yaparken güvenlik kurallarının uygulanması konusunda sorumluluk almaları için yönlendirilir (SDB3.3.SB2, D16.3). Deneylerde elde edilen verileri analiz etmeleri sağlanır. Deneylerdeki gözlemlerinden elde ettikleri kütle-hâl değişimi süresi ya da verilen ısı-hâl değişimi süresi arasındaki ilişkileri ifade etmeleri istenebilir (KB2.13, OB1, SDB3.3.SB3, E3.10). Deney süreci V diyagramları ile değerlendirilebilir (SDB3.3.SB5). Öğrenciler deney tasarlama, ölçme ve veri analizi yapma sırasında gerekli süreçleri planlama ve yürütme öz yeterliliğine sahip olmaları için desteklenebilir (OB7, E1.4, D3.2, D3.3, D3.4). Öğrencilerin çalışmaları öğrenci ürün dosyasına eklenebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme

Öğrencilerden maddenin hâl değişimlerine ilişkin deneyleri dijital içerik ile hazırlamaları ve sunmaları istenebilir (Bilişim Teknolojileri).

Deneyleri farklı maddelerle tekrarlayarak gözlemlerini karşılaştırmaları istenebilir.

Hâl değişimlerinin gözlemlendiği farklı durumlarla ilgili araştırma yapmaları istenebilir (örneğin kışın yollara tuz dökülmesi, cam sanatı, cam bardağın ya da metal kaşığın şekillendirilmesi, kalorifer peteklerine su bırakılması, katı bir gıdanın su buharı ile eritilmesi/benmari usulü vb.).

Bir cam atölyesinin ya da metal işleme atölyesinin fiziksel ya da dijital olarak ziyaret edilmesi ve bununla ilgili sunum hazırlanması istenebilir.

Hâl değişimleri konusunda bilim insanlarının yaptıkları çalışmaların araştırılması istenebilir.

Destekleme Ünite içerikleri öğrenciler için özetleyici notlar, çalışma kâğıtları, sesli metin ya da video ile desteklenebilir.

Maddenin hâl değişimini gösteren dijital içeriklerden yararlanılabilir.

Günlük yaşamlarından gözlemedikleri örneklerin fotoğrafları ile poster hazırlatılabilir.

Deneyler grup hâlinde yapılarak işbirlikli öğrenme ortamı oluşturulabilir.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

ETKİLEŞİM TEMASI/MIKNATISI KEŞFEDİYORUM ÜNİTESİ

Bu ünite de tümevarımsal akıl yürütme yoluyla çeşitli şekillerde verilen mıknatısların kutupları ve kutupların etkileşimlerinin açıklanması, mıknatısın etki ettiği maddelere ilişkin bilimsel gözleme dayalı tahminde bulunulması ve mıknatısın kullanım alanlarını keşfetmeye yönelik bilimsel sorgulama yapılması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 12

ALAN BECERİLERİ

FBAB10. Tümevarımsal Akıl Yürütme, FBAB3. Bilimsel Gözleme Dayalı Tahmin, FBAB13. Bilimsel Sorgulama

KAVRAMSAL BECERİLER

EĞİLİMLER

E1.2. Mütevazılık, E1.4. Öz Yeterlilik/Kendine İnanma, E1.5. Öz Güven/Kendine İnanma, E2.5. Oyunseverlik, E3.3. Yaratıcılık, E3.4. Gerçeği Arama, E3.6. Analitiklik, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma, E3.10. Eleştirel Bakma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri

SDB1.1. Öz Farkındalık/Kendini Tanıma, SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme , SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB3.2. Esneklik, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D3. Mütevazılık, D12. Sabır, D14. Saygı

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB7. Veri Okuryazarlığı, OB9. Sanat Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER

Türkçe, Bilişim Teknolojileri, Görsel Sanatlar

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER

KB2.2. Gözlemeleme, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.9. Genelleme, KB2.10. Çıkarım Yapma

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

FB.4.5.1. Mıknatısın kutupları ve birbirleriyle etkileşimleri ile ilgili tümevarımsal akıl yürütebilme

- a) Mıknatıs çeşitlerinin kutupları ve birbiriyle etkileşimleri ile ilgili örüntü bulur.
- b) Mıknatısın kutupları ve birbiriyle etkileşimleri ile ilgili genelleme yapar.

FB.4.5.2. Mıknatısın etki ettiği maddelere ilişkin bilimsel gözleme dayalı tahmin yapabilme

- a) Mıknatısın etki ettiği maddelere ilişkin ön bilgi ve deneyimlerine dayanarak önerme oluşturur.
- b) Mıknatısın etki ettiği maddelere ilişkin gözleme dayalı önermeleri karşılaştırır.
- c) Mıknatısın etki ettiği maddelere ilişkin tahminlerini temellendirmek için gözlem verilerinden sonuç çıkarır.
- d) Mıknatısın etki ettiği maddelere ilişkin gözlemlenmemiş duruma ilişkin tahminde bulunur.
- e) Tahminlerin geçerliğini sorgular.

FB.4.5.3. Mıknatısın kullanım alanlarına yönelik bilimsel sorgulama yapabilme

- a) Mıknatısın kullanım alanlarına yönelik bir soru veya problem tanımlar.
- b) Sorusunu/problemini cevaplama da kullanabileceği bir model geliştirir.
- c) Modelini oluşturmaya yönelik araştırma planlayarak gerçekleştirir.
- d) Oluşturduğu modele ilişkin verileri analiz ederek yorumlar.
- e) Oluşturduğu modelle ilgili sorunlara ilişkin kanıta dayalı açıklama yaparak çözüm üretir.
- f) Oluşturduğu modeli değerlendirerek paylaşır.

İÇERİK ÇERÇEVESİ Mıknatısın Kutupları ve Etkileşimleri
Mıknatısın Etki Ettiği Maddeler
Mıknatısın Kullanım Alanları

Anahtar Kavramlar mıknatıs çeşitleri, mıknatısın kutupları, itme/çekme, aynı kutup, farklı kutup, mıknatısın kullanım alanları

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde grup çalışması değerlendirme formu, çalışma yaprağı, öz değerlendirme formu, performans görevi ve öğrenci ürün dosyası kullanılabilir. Mıknatısı keşfetmeye yönelik süreç, grup çalışması değerlendirme formu ile değerlendirilebilir. Malzemelerden hangilerinin mıknatıs tarafından çekilip hangilerinin çekilmeyeceğini tahmin etmeleri için çalışma yaprağı kullanılabilir. Öğrencilerin mıknatısın kullanım alanlarına yönelik ürün tasarlama sürecinde öz değerlendirme formu kullanılabilir. Hazırlanan model (araç, oyuncak, oyun vb.) performans görevi olarak verilebilir. Tüm bu çalışmalar öğrencinin ürün dosyasına eklenebilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller Öğrencilerin karışimleri ayırma konusunda mıknatısı kullanıyı kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Öğrencilere geçmiş öğrenme yaşantılarından ve günlük hayattan mıknatıs ile ilgili neler bildikleri sorulabilir.

Köprü Kurma Öğrencilerden yere dağılan çok sayıda ataşı en hızlı şekilde nasıl toplayabilecekleri konusunda fikir yürütmeleri istenebilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

FB.4.5.1.

Öğretmen tarafından sınıfa getirilen mıknatıs çeşitlerini (at nalı, çubuk, U, halka mıknatıs) öğrencilerin grup çalışması ile incelemeleri istenebilir (SDB2.1.SB4). İnceleme esnasında mıknatıs çeşitlerine yönelik merak ettiklerini sormaları için fırsat tanınır (E3.8). Mıknatıs çeşitlerini karşılaştırarak mıknatıslarda iki kutup olduğu örüntüsünü bulmaları sağlanır (OB1, KB2.7). Öğrencilerden çeşitli mıknatısların kutupları arasındaki etkileşimi mıknatısları birbirine yaklaştırma yoluyla gözlemlenmeleri ve gözlem sonuçlarını not etmeleri istenebilir. Bu süreçte işbirlikli çalışmaları sağlanabilir (KB2.2, SDB2.2.SB2/SB3). Öğrenciler, mıknatısın kutupları arasındaki itme çekme ilişkisini keşfetmeye yönelik pratik yapmaya yönlendirilebilir (SDB1.2.SB5). Aynı kutupların birbirini ittiği, farklı kutupların birbirini çektiği genellemesine ulaşmaları desteklenir (KB2.9, D3.3). Öğrencilerden mıknatısın kutuplarını ve birbirlerini itme çekme durumlarını canlandırmaları istenerek eğlenerek öğrenmeleri sağlanabilir (E2.5, D3.5, D14.2, OB9). Mıknatıs ile ilgili çalışmalar grup çalışması değerlendirme formu ile değerlendirilebilir.

FB.4.5.2.

“Sınıf tahtasının yüzeyindeki silgi düşmeden nasıl durabilmektedir?” gibi sorular ile öğrencilerde merak uyandırılarak mıknatısın etki ettiği maddelerle ilgili bağlantı kurulması sağlanabilir (E1.1). Öğrencilerden mıknatısın neleri çekebileceği ile ilgili tahminlerini ifade etmeleri istenebilir (SDB1.1.SB1). Öğrencilerin günlük yaşamdaki bilgilerini ve deneyimlerini gözden geçirerek veya verdikleri cevaplar doğrultusunda mıknatısın hangi tür maddeleri çekip çekmediği hakkında önerme oluşturmaları sağlanır (SDB1.2.SB1). Öğretmen tarafından farklı maddeler (demir, nikel, kobalt; kâğıt, plastik madde vb.) sınıfa getirilebilir ve gözlem yaptırılabilir. Gözlem sonuçları çalışma yaprağına kaydedilebilir. Kendisinin ve arkadaşlarının mıknatısın etki ettiği maddelere ilişkin gözleme dayalı önermelerini karşılaştırmaları sağlanır (KB2.7, SDB1.2.SB3, E3.4, D3.5). Öğrencilerin tahminlerini temellendirmek için gözlem verilerine dayanmaları sağlanır. Böylece yapısında demir, nikel ve kobalt olan madde ve cisimleri mıknatısın çekme özelliği gösterdiği sonucunu çıkarmaları beklenir (SDB1.2.SB4, D3.3, KB2.9). Öğrencilerden gözlemlenmemiş olan ve günlük hayatlarında sıklıkla karşılaştıkları eşyalar (ütü, buzdolabı, kalorifer peteği, bahçe korkulukları vb.) mıknatısın çekip çekmeyeceğine ilişkin tahminde bulunmaları istenir (KB2.10, SDB1.2.SB5, SDB3.3.SB3). Öğrencilerin tahminlerinin geçerliliğini veriye ve kanıta dayalı olarak sorgulamaları sağlanır (E3.10). Öğrencilerin tahminlerinin geçerliliği çalışma yaprağı ile değerlendirilebilir.

FB.4.5.3.

Öğrencilere “Evlerde mıknatıs ne amaçla kullanılır?” gibi sorular yöneltilerek mıknatısın kullanım alanları ile ilgili bağlantı kurmaları sağlanabilir. Mıknatıs kullanılarak çözülebilecek bir soru veya problemi grup çalışması ile tanımlamaları istenir (SDB1.2.SB1, OB7). Bu soru veya problem mıknatısın farklı bir amaçla kullanılması ile ilgili olabilir. Öğrenciler araç, oyuncak veya oyun tasarlamak gibi bir amaca yönelik soru veya problem düşünmeleri konusunda desteklenebilir (STEM). Belirlenen soru veya problemi cevaplama mıknatısın

kullanıldığı bir model tasarımı geliştirmeleri istenir. Düşündükleri model tasarımını kâğıt üzerinde ya da dijital ortamda çizerek göstermeleri istenebilir (SDB1.2.SB3, OB9). Model geliştirme sürecinde öğrenciler yaratıcılıklarını kullanmaları için teşvik edilebilir (E3.3). Öğrencilerden tasarlayacakları modele ilişkin bir araştırma planlayarak bunu gerçekleştirmeli istenir. “Daha önce böyle bir model yapılmış mı? Hangi malzemeler kullanılarak yapılmış? Modelin çevreye etkisi nedir? Mıknatısın bu modeldeki işlevi nedir?” gibi sorular sorularak araştırmaları yönlendirilebilir (E3.8). Öğrenciler araştırma ve fikirleri üzerinde düşünerek birlikte tasarladıkları modellerini oluşturmaları için yönlendirilir (SDB2.2.SB3). Modelin çalışıp çalışmadığına yönelik verileri analiz etmeleri ve yorumlamaları istenir (SDB1.2.SB4, E3.6). Model çalışmıyorsa yöntem, malzemeler vb. gözden geçirilebilir (SDB3.2.SB2, D12.1, D3.1). Öğrencilerin modelle ilgili sorunlara kanıta dayalı açıklama yaparak çözüm üretmeleri desteklenir (SDB3.3.SB3). Modellerini değerlendirerek arkadaşları ile paylaşımları sağlanır. Model oluşturma ve modeli sunma aşamalarında öğrencilerin amaca uygun seçimler yapabilmeleri, planlama ve yürütme becerilerini kullanabilmeleri teşvik edilebilir (E1.2, E1.4, E1.5). Öğrencilerin model ve sunumlarını değerlendirmek için öz değerlendirme formu ile birlikte analitik veya bütüncül dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir. Günlük yaşantıda, tıpta, eğitimde, atık yönetiminde ve güvenlik uygulamalarında mıknatısın kullanımına ilişkin bilgi verilir.

Öğrencilerin çalışmaları öğrenci ürün dosyasına eklenebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme

Öğrenciler, mıknatısların etkileyici ve ilgi çekici özelliklerini sergileyen bilim gösterileri hazırlamaları ve düzenlemeleri için yönlendirilebilir.

Bilim insanlarının mıknatıslarla ilgili çalışmaları hakkında araştırma yapmaları ve bunu arkadaşlarına sunmaları istenebilir.

Öğrencilerin mıknatıs kullanarak görsel sanatlar, sosyal bilgiler, çevre eğitimi, tıp alanları ile bağlantı kurmaları istenebilir. Örneğin sanatsal tasarım veya el işi projeleri (mıknatıslı takı yapımı, mıknatıslı resim çerçeveleri veya buzdolabı mıknatısları vb.) yaptırılabilir.

Mıknatısın kullanımı ile ilgili çevre dostu teknolojilerde, tıpta, eğitimde, atık yönetiminde ve güvenlik uygulamalarında sosyal farkındalık uygulamaları yapmaları desteklenebilir.

Mıknatısın yeni kullanım alanlarına yönelik modeli dijital ortamda hazırlayabilir. Tasarım dijital ortamda hazırlanıyorsa ürünün sorunu çözmeye yönelik özelliklerinin ne olacağını açıklamaları istenebilir (Bilişim Teknolojileri).

Destekleme

Mıknatısların kutupları ile ilgili basit ve eğlenceli oyunlar düzenlenebilir. Örneğin mıknatıslarla yapılan bir labirent oyunu veya mıknatısların yardımıyla yapılan bir balık tutma oyunu olabilir.

Mıknatısın etki ettiği maddelere yönelik uygulama çalışmaları yapılabilir.

Mıknatısın kullanım alanları ile ilgili basılı ya da dijital kaynaklardan yararlanılabilir.

Ünite içerikleri sesli metin ya da video ile desteklenebilir.

Mıknatısın kutularının etkileşimi ile ilgili drama (rol oynama) yöntemi kullanılabilir (Türkçe).

Bilgi türüne uygun öğrenmeyi kolaylaştıracak şematik düzenleyiciler sunulabilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

ENERJİ TEMASI/ENERJİ DEDEKTİFLERİ ÜNİTESİ

Bu ünite de çalışan basit bir elektrik devresi kurmaya ilişkin bilimsel sorgulama yapılması, eleştirel düşünme yoluyla elektrik üretiminde yenilenebilir ve yenilenemeyen enerji kaynaklarının kullanımına ilişkin değerlendirme yapılması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 12

**ALAN
BECERİLERİ** FBAB13. Bilimsel Sorgulama

**KAVRAMSAL
BECERİLER** KB3.3. Eleştirel Düşünme

EĞİLİMLER E3.3. Yaratıcılık, E3.7. Sistemati k Olma, E3.10. Eleştirel Bakma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri** SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme, SDB2.2. İş Birliği, SDB3.2. Esneklik, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D5. Duyarlılık, D12. Sabır, D16. Sorumluluk

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB8. Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER** Görsel Sanatlar, Türkçe, Bilişim Teknolojileri

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER** KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.8. Sorgulama Becerisi, KB2.15. Yansıtma Becerisi , KB2.17. Değerlendirme Becerisi

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

FB.4.6.1. Basit bir elektrik devresi kurmaya ilişkin bilimsel sorgulama yapabilme

- a) Devre elemanlarını kullanarak basit bir elektrik devresi kurmaya ilişkin soru veya problemi tanımlar.
- b) Sorusunu/problemini cevaplama için kullanacağı basit bir elektrik devresi modeli geliştirir.
- c) Basit bir elektrik devresinde devre elemanlarına ve işlevlerine ilişkin araştırmayı planlayarak gerçekleştirir.
- d) Basit bir elektrik devresine ilişkin verileri analiz ederek yorumlar.
- e) Elektrik devresinin çalışıp çalışmamasına yönelik kanıta dayalı açıklama yaparak çözüm üretir.
- f) Çalışan basit bir elektrik devresi kurmaya ilişkin bilgiyi değerlendirerek paylaşır.

FB.4.6.2. Elektrik üretiminde yenilenebilir ve yenilenemeyen enerji kaynaklarını kullanmaya ilişkin eleştirel düşünebilme

- a) Elektrik üretiminde yenilenebilir ve yenilenemeyen enerji kaynaklarını kullanmaya ilişkin bir durumu veya problemi sorgular.
- b) Elektrik üretiminde yenilenebilir ve yenilenemeyen enerji kaynaklarını kullanmaya ilişkin durum veya problemin canlılar ve çevre üzerine etkileri konusunda akıl yürütür.
- c) Enerji kaynaklarının sürdürülebilirliklerine ilişkin akıl yürütmeye ulaştığı çıkarımları yansıtır.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Basit Elektrik Devresi

Yenilenebilir ve Yenilenemeyen Enerji Kaynakları

Anahtar Kavramlar

devre elemanları (anahtar, ampul, kablo, duyu, pil), elektrik devresi, pil türleri (pil, akü, telefon bataryası vb.), yenilenebilir enerji kaynakları (güneş, rüzgâr, dalga) ve yenilenemeyen enerji kaynakları (kömür, doğal gaz, petrol)

ÖĞRENME

KANITLARI

(Ölçme ve

Değerlendirme)

Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde çalışma yaprağı, performans görevi ve öğrenci ürün dosyası kullanılabilir.

Basit elektrik devresi modeli çizerken çalışma yaprağı kullanılabilir. Basit elektrik devre modelinin tasarlama ve uygulama aşamalarının yapılandırılması için performans görevi verilebilir. Bu performanslar grup ve akran değerlendirme formlarıyla birlikte değerlendirilebilir. Poster çalışması için grup ve akran değerlendirme formu uygulanabilir. Öğrencilerin yenilenebilir ve yenilenemeyen enerji kaynaklarının kullanımı ile ilgili çıkarımları çalışma yaprağı ile değerlendirilebilir.

Tüm bu çalışmalar öğrencinin ürün dosyasına eklenebilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME

YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin elektrikli araç gereçleri, elektrikli araç gereçlerin güvenli kullanımını, elektrikli tasarruflu kullanımını bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Öğrencilerden günlük yaşamlarında kullandıkları elektrikli araç gereçlere örnek vermeleri istenebilir. Elektriğin güvenli kullanımına ilişkin anlam çözümü tablosu verilebilir.

Köprü Kurma Elektrikli araç gereçlerle ilgili bilmece, bulmaca ve şarkılarla bağlantı kurulabilir. Elektrikli araç gereçleri çalıştırmak için ne yaptıkları sorulabilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

FB.4.6.1.

Yanlış bağlanmış, çalışmayan ya da eksik devre elemanları olan bir ya da birden fazla elektrik devresi sınıfa getirilebilir. Devrenin çalışmama nedenleri tartışılır, öğrencilerin devre elemanlarıyla basit bir elektrik devresi kurmaya ilişkin soru veya problemi tanımlamaları sağlanır (SDB1.2.SB1). Bu problemin çözümüne ilişkin öğrencilerden çalışan basit bir elektrik devresi modeli geliştirmeleri beklenir. Düşündükleri modeli çalışma yaprağına çizmeleri ya da dijital ortamda göstermeleri istenebilir (SDB1.2.SB3, E3.3). Basit bir elektrik devresinin kurulumuna ilişkin güvenlik önlemlerini dikkate alarak ve davranışlarının sonuçları üzerinde düşünerek araştırma planlayıp gerçekleştirmeleri sağlanır (SDB3.3.SB2, D16.4). Öğrencilerden araştırmalarından yola çıkarak iş birliğiyle devre elemanlarının işlevlerini öğrenmeleri ve basit bir elektrik devresi oluşturmaları beklenir (SDB2.2.SB3, E3.7). Hazırlanan devrenin çalışıp çalışmadığına yönelik verileri analiz etmeleri ve yorumlamaları istenir. Tasarlanan devre çalışmıyorsa yöntemi, malzemeleri vb. gözden geçirmeleri, oluşturdukları devreyle ilgili sorunlara kanıta dayalı açıklama yapmaları ve devreyi yeniden düzenlemek için çözüm üretmeleri desteklenir (KB2.8, SDB3.3.SB3, SDB3.2.SB2, D12.1). Öğrencilerin hazırlanan basit elektrik devresi ile ilgili bilgilerini değerlendirmeleri ve sunum yapmaları sağlanır (KB2.17). Öğrencilerin devre oluşturma süreçlerini değerlendirmek için analitik veya bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile birlikte grup ve akran değerlendirme formları kullanılabilir. Devre elemanlarından pilin farklı türlerine (pil, akü, telefon bataryası vb.) örnek verilir. Çevrelerinde gördükleri elektrikli araç gereçlerin benzer elektrik devrelerinden oluştuğuna dikkat çekilir.

FB.4.6.2.

Öğretmen tarafından ders öncesinde hazırlanan yenilenebilir ve yenilenemeyen enerji kaynaklarının kullanımına ilişkin örnek olaylar verilebilir. Örnek olaylardan hareketle öğrencilerin elektrik üretiminde yenilenebilir ve yenilenemeyen enerji kaynaklarının kullanılmasına ilişkin problemi veya durumu sorgulamaları sağlanır (SDB3.3.SB1). Öğrencilerden sorgulanan problem veya durum ile ilgili yenilenebilir ve yenilenemeyen enerji kaynaklarının canlılar ve çevre üzerine etkileri konusunda akıl yürütmeleri istenir (SDB3.3.SB2, D5.4, E3.10). Öğrenciler, yenilenebilir ve yenilenemeyen enerji kaynakları ile ilgili bilgi toplamaya teşvik edilebilir (KB2.6, SDB2.2.SB4). Enerji kaynaklarının sürdürülebilirliklerine ilişkin akıl yürütme ile ulaştıkları çıkarımları yazı, çizim veya görseller kullanarak yansıtmaları sağlanır (KB2.15, SDB2.2.SB5, OB1, OB4, OB8, Görsel Sanatlar). Öğrencilerin ulaştıkları çıkarımlar çalışma yaprağı ile değerlendirilebilir.

Öğrencilerin çalışmaları öğrenci ürün dosyasına eklenebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden basit bir elektrik devresi kullanarak bir oyun/oyuncak veya günlük yaşamda kullanılacak bir araç tasarımları istenebilir (STEM).

Yenilenebilir enerji kaynakları ile ilgili dijital içerikler hazırlamaları istenebilir.

Yenilenebilir enerji kaynaklarının farklı alanlardaki ve sürdürülebilirlik bağlamında farklı kültürlerdeki kullanımına ilişkin örnekleri araştırmaları istenebilir.

Okullarda yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımına dikkat çekmek için öğrencilere afiş, pano vb. hazırlatılarak onlarda sosyal farkındalık oluşturulabilir.

Destekleme Devre elemanlarına ilişkin bilmece, bulmaca veya şarkılarla konu pekiştirilebilir.

Basit elektrik devresi ile ilgili dijital oyunlar oynanabilir.

Elektrik devreleri ile ilgili açıklayıcı kartlar, bulmaca, eşleştirmeli kartlar paylaşılabilir.

Basit elektrik devresi oluşturma sürecinde işbirlikli öğrenme uygulanabilir.

Rüzgâr gülü yaptırılabilir.

Elektrik üretiminde yenilenebilir ve yenilenemeyen enerji kaynaklarını kullanmaya ilişkin hikâyeler okunabilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

ENERJİ TEMASI/BU SES NEREDEN GELİYOR? ÜNİTESİ

Bu ünite de analogik akıl yürütme yoluyla sesin oluşumunun anlaşılması, ses kaynağının uzaklığının ve ses şiddetinin işitmeye etkisi hakkında hipotez oluşturulması ve ses kirliliğini önlemeye yönelik bilimsel sorgulama yapılması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 12

**ALAN
BECERİLERİ** FBAB6. Hipotez Oluşturma , FBAB13. Bilimsel Sorgulama

**KAVRAMSAL
BECERİLER** KB2.16.3. Analogik Akıl Yürütme

EĞİLİMLER E2.2. Sorumluluk, E2.5. Oyunseverlik, E3.1. Uzlaşma, E3.2. Odaklanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.6. Analitiklik, E3.7. Sistemati k Olma

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER****Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri**

SDB1.1. Öz Farkındalık/Kendini Tanıma, SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.2. Esneklik, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D3. Çalışkanlık, D5. Duyarlılık, D13. Sağlıklı Yaşam, D14. Saygı

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB8. Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER**

Müzik, Türkçe

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER**

KB2.2. Gözleme, KB2.4. Çözümleme, KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.8. Sorgulama, KB2.10. Çıkarım Yapma, KB2.17. Değerlendirme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

FB.4.7.1. Sesin titreşim sonucu oluştuğuna yönelik analogik akıl yürütebilme

- a) Sesin oluşumuna ilişkin birden fazla ses kaynağını gözlemler.
- b) Birden fazla ses kaynağının ses oluşturmaya ilişkin ortak niteliğini tespit eder.
- c) Sesin titreşim sonucu oluştuğu çıkarımını yapar.

FB.4.7.2. Ses ile ilgili değişkenlerin işitmeye etkisi hakkında hipotez oluşturabilme

- a) Ses kaynağından uzaklık ve ses şiddetinin işitmeye etkisi hakkında problemi tanımlar.
- b) Ses kaynağından uzaklık ve ses şiddetinin işitmeye etkisi ile ilgili neden sonuç ilişkilerini belirler.
- c) Ses kaynağından uzaklık ve ses şiddetinin işitmeye etkisini araştırmaya yönelik değişkenleri belirler.
- d) Ses kaynağından uzaklık ve ses şiddetinin işitmeye etkisini araştırmaya yönelik değişkenleri kontrol eder.
- e) Ses kaynağından uzaklık ve ses şiddetinin işitmeye etkisine ilişkin önerme sunar.

FB.4.7.3. Ses kirliliğini önlemeye yönelik bilimsel sorgulama yapabilme

- a) Ses kirliliğinin canlılara etkisine ilişkin soru veya problem tanımlar.
- b) Sorusunu/problemini cevaplama da kullanabileceği ses kirliliğini önlemeye yönelik bir fikir/model geliştirir.
- c) Ses kirliliğini önlemeye yönelik araştırma planlayarak gerçekleştirir.
- d) Ses kirliliğini önlemeye yönelik fikir/modelle ilgili verileri analiz ederek yorumlar.
- e) Ses kirliliğini önlemeye yönelik fikir/modelle ilgili kanıta dayalı açıklama yaparak çözüm üretir.
- f) Ses kirliliğini önlemeye yönelik bilgiyi değerlendirerek paylaşır.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Sesin Oluşumu

Ses Kaynağından Uzaklığın ve Ses Şiddetinin İşitmedeki Rolü

Ses Kirliliği

Anahtar Kavramlar

ses kaynağı, titreşim, ses oluşumu, ses kaynağından uzaklık, ses şiddeti, işitme kaybı, ses kirliliği

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde çalışma yaprağı, V diyagramı, performans görevi ve öğrenci ürün dosyası kullanılabilir.

Ses kaynaklarına yönelik gözlem sürecini değerlendirmek üzere çalışma yaprağı kullanılabilir. Ses kaynağının uzaklığının ve ses şiddetinin işitmeye etkisini belirlemek için hazırlanan deney, V diyagramı ile değerlendirilebilir. Ses kirliliğini önlemeye yönelik süreç dve kanıta dayalı çözüm önerilerini değerlendirmek amacıyla performans görevi olarak öğrencilerden poster ya da sunum hazırlaması istenebilir. Tüm bu çalışmalar öğrencinin ürün dosyasına eklenebilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin doğal ve yapay ses kaynaklarını müzik dersinden bildikleri ve çevrelerindeki ses kaynakları ile ilgili gözlemleri olduğu kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Öğrencilerden doğal ve yapay ses kaynakları konusunda kavram haritası oluşturmaları istenerek kavram yanılgılarının olup olmadığı tespit edilebilir. Farklı görseller kullanılarak bu görsellerin bir ses kaynağı olup olmadığını söylemeleri istenebilir. Ses kaynağı hakkındaki bilgileri değerlendirilebilir.

Köprü Kurma Öğrencilere "Rüzgâr eserken ağaçlardan bir ses duyarsınız, değil mi? Peki, ağaç nasıl ses çıkarır? Ses nereden geliyor?" gibi sorular yöneltilerek sesin oluşumu ile ilgili bağlantı kurmaları sağlanabilir.

Öğrencilerden çevrelerinde bulunan malzemeleri, eşyaları ya da kendi bedenlerini kullanarak çeşitli sesleri taklit etmeleri istenebilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

FB.4.7.1.

Öğrencilerin gözlemleyeceği müzik aletleri öğretmen tarafından ders öncesinde sınıfa getirilebilir. Çeşitli müzik aletleri ile (saz, davul, flüt vb.) sesin oluşumuna yönelik gözlem yapmaları sağlanabilir (SDB1.2.SB3, E2.5). Öğrencilerden sınıf, okul, okul bahçesi ve doğa gibi ortamlarda çeşitli ses kaynaklarını belirlemeleri istenebilir (SDB1.2.SB1). Böylelikle sesin oluşumuna ilişkin birden fazla ses kaynağını gözlemlemeleri sağlanır. Ses kaynakları ile ilgili gözlemlerini kaydetmek için çalışma yaprağı kullanılabilir. Öğrenciler çevrelerindeki cetvel, masa, sıra, kapı gibi cisimlere vurarak veya cisimleri tıklatarak ses oluşturmaları için yönlendirilebilir (KB2.2, SDB1.2.SB3). Birden fazla ses kaynağının ses oluşturmaya ilişkin ortak niteliğini gözlemlerine odaklanarak tespit etmeleri beklenir (E3.2, D3.5). Gözlemlerinden yola çıkarak sesin titreşim sonucu oluştuğu çıkarımını yapmaları sağlanır (KB2.10, SDB1.2.SB4, D3.3).

FB.4.7.2.

Ders öncesinde, ses kaynağından uzaklığın ve ses şiddetinin işitmeye etkisi ile ilgili bir senaryo veya problem durumu öğretmen tarafından hazırlanabilir. Öğrencilerden bu senaryoda verilen problemi tanımlamaları istenir (SDB3.3.SB1). Tanımladıkları problemde ses kaynağından uzaklığın ve ses şiddetinin işitmeye etkisi ile ilgili neden sonuç ilişkisi kurmaları sağlanır (KB2.8, SDB3.3.SB3, E3.6, D3.3). Bunun için tartışma yöntemi kullanılabilir. Öğrencilerden tanımladıkları problem durumunda işitmeyi etkileyen değişkenleri belirlemeleri istenir (SDB1.2.SB1). Ses kaynağından uzaklığın ve ses şiddetinin işitmeye etkisini araştırmaya yönelik değişkenleri kontrol etmeleri beklenir. Ses kaynağından uzaklık ve ses şiddeti teker teker kontrol edilerek deney yapılabilir. Öğrencilerin deney sürecinde V diyagramı kullanmaları teşvik edilebilir (SDB1.2.SB3, E3.7). Örneğin ses şiddeti sabit tutulabilir, öğrencilerden ses kaynağına yaklaşım uzaklaşmaları istenebilir. Ses kaynağının uzaklığı sabit tutularak sesin şiddeti artırılabilir ve azaltılabilir. Öğrencilerin ses kaynağından uzaklığın işitmeye ve ses şiddetinin işitmeye etkilerine yönelik iki ayrı önerme oluşturmaları sağlanır (SDB1.2.SB4). Her sesin bir kaynağı olduğu ve sesin her yöne yayıldığı fark ettirilir. Ses şiddeti ile uzaklık arasındaki matematiksel ilişki verilmez.

FB.4.7.3.

Öğretmen tarafından ders öncesinde hazırlanan ses kirliliğinin canlılara etkisini konu alan materyaller (hikâye, görsel, gazete haberi, video, belgesel kesiti vb.) gösterilebilir. Verilen örnekler ya da görseller tartışılır ve öğrencilerin ses kirliliğinin canlılara etkisine ilişkin soru veya problemi tanımlamaları sağlanır (SDB3.3.SB1). Öğrencilerin ses kirliliğine yönelik problemi tanımlama aşamasında ilgili kavramlara (işitme kaybı, ses kirliliği ve olumsuz etkileri, ses kirliliğini önlemek için yapılması gerekenler) odaklanmaları istenir (E3.2). Tanımladıkları probleme çözüm oluşturabilecek bir fikir ya da model geliştirmeleri istenir (SDB2.3.SB4, OB1, E3.3). Fikirlerini/modellerini geliştirirken ses kirliliğini önlemeye yönelik araştırma planlayarak gerçekleştirmeleri sağlanır (KB2.6). Bu süreçte öğrenciler, bilgi

ve becerilerini toplumsal bir sorunun çözümüne yoğunlaştırmaları ve bu konuda sorumluluk almaları konusundayönlendirilebilir (E3.1, E2.2, D5.2). Öğrencilerden araştırma sonuçlarına göre fikir/modelin ses kirliliğini önlemeye yönelik özelliklerini analiz ederek yorumlamaları beklenir (KB2.4, OB4, OB8, E3.6, D3.3). Ses kirliliğinin çözümü için çaba göstermenin bir saygı göstergesi ve sorumluluk olduğu fark ettirilebilir. Bu konudaki davranışlarının canlılar üzerindeki etkilerini değerlendirmeleri ve uygun davranış geliştirmeleri desteklenebilir (SDB2.3.SB3, D5.2, D5.4, D13.4, D14.1). Süreç boyunca öğrencilerin fikirlerini/modellerini gerekliyse düzenlemeleri veya geliştirmeleri istenebilir (SDB3.2.SB2). Öğrencilerin fikirlerini/modellerini canlılar üzerindeki etkileri bakımından gerekçeleriyle açıklamaları sağlanır (KB2.17, SDB3.3.SB3). Bunun için tasarım odaklı düşünme ya da konuşma halkası tekniği kullanılabilir. Yapılan tartışmalar doğrultusunda açıklama yaparak kanıta dayalı çözüm üretmeleri beklenir (OB8). Çözüm önerilerini değerlendirerek sunum veya poster yoluyla paylaşmaları sağlanır (SDB2.3.SB4). Süreci değerlendirmek için analitik veya bütüncül dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir. Öğrencilerin çalışmaları öğrenci ürün dosyasına eklenebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerin Graham Bell, Thomas Edison gibi ses konusunda çalışmalar yapmış bilim insanlarını ve onların ses ile ilgili yaptığı çalışmaları araştırmaları ve paylaşmaları sağlanabilir.

Sesin şiddetinin işitmeye etkisi ile ilgili bir uzman doktor ile görüşme yapmaları istenebilir. TÜBİTAK bilim söyleşileri kapsamında bir uzman davet edilerek öğrencilerden hazırladıkları soruları uzmana yöneltmeleri istenebilir.

Öğrencilere gürültüsüz mekânlar tasarlayabilecekleri STEM etkinlikleri yaptırılabilir.

Öğrencilere ses kirliliğinin suda, havada veya karada yaşayan canlı türlerine etkilerine ilişkin araştırma yaptırılabilir. Araştırma sonuçlarıyla ilgili görsel ve yazılardan oluşan okul panosu/gazetesi vb. hazırlatılabilir (Türkçe).

Ses kirliliği (gürültü) haritalarını inceleyerek STEM eğitim yaklaşımı ile çözüm önerileri geliştirmeleri sağlanabilir.

Yakın çevrelerinde ses kirliliğinin önlenmesine yönelik sosyal farkındalık projesi oluşturulabilir (Sosyal Bilgiler).

Destekleme Ünite içerikleri sesli metin, dijital içerik ya da video ile desteklenebilir.

Sesin oluşumu ile ilgili açıklayıcı kart, bulmaca, kavram haritası, eşleştirmeli kartlar paylaşılabilir.

Ses kaynağından uzaklığın ve ses şiddetinin işitmeye etkisi ile ilgili ritim çalışması yapmaları sağlanabilir.

Ses kirliliğinin canlı yaşamına etkilerini aileleriyle ve okul ortamında (okul panosu, okul gazetesi, okul internet sitesi vb.) paylaşmaları sağlanabilir.

Deneyler sırasında yönerge verilebilir veya yaparak gösterme tekniği kullanılabilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK TEMASI/SÜRDÜRÜLEBİLİR ŞEHİRLER VE TOPLULUKLAR ÜNİTESİ

Bu ünite de sürdürülebilir bir yaşam alanı kurmaya ilişkin bilimsel sorgulama yapılması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 12

ALAN BECERİLERİ FBAB. 4.3.13. Bilimsel Sorgulama

KAVRAMSAL BECERİLER

EĞİLİMLER E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma, E3.10. Eleştirel Bakma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme, SDB1.3. Öz Yansıtma/Kendine Uyarlama, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D3. Çalışkanlık, D7. Dürüstlük, D11. Mütevazılık, D17. Tasarruf, D18. Temizlik

Okuryazarlık Becerileri OB4. Görsel Okuryazarlık, OB8. Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER

Görsel Sanatlar, Bilişim Teknolojileri

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER

KB3.1. Karar Verme, KB3.2. Problem Çözme, KB3.3. Eleştirel Düşünme

**ÖĞRENME ÇIKTILARI
VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ****FB.4.8.1. Sürdürülebilir bir yaşam alanı kurmaya ilişkin bilimsel sorgulama yapabilme**

- Sürdürülebilir bir yaşam alanı kurmaya ilişkin soru veya problem tanımlar.
- Sorusunu/problemini cevaplama kullanabileceği bir sürdürülebilir yaşam alanı modeli geliştirir.
- Sürdürülebilir bir yaşam alanı kurmaya ilişkin araştırma planlayarak modelini gerçekleştirir.
- Yaşam alanının sürdürülebilirliğine ilişkin verileri analiz ederek yorumlar.
- Yaşam alanının sürdürülebilir olup olmadığına ilişkin kanıta dayalı açıklama yaparak çözüm üretir.
- Sürdürülebilir bir yaşam alanı kurmaya ilişkin bilgiyi değerlendirerek paylaşır.

İÇERİK ÇERÇEVESİ Sürdürülebilir Yaşam

Anahtar Kavramlar sürdürülebilirlik, enerji verimliliği, su verimliliği, gıda erişimi, temiz enerji

**ÖĞRENME
KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde öz değerlendirme formu, performans görevi, öğrenci ürün dosyası kullanılabilir.

Öğrencilerin tasarım sürecine yönelik öz değerlendirme formu, sürdürülebilir bir yaşam alanı kurmaya ilişkin modellerini değerlendirmek için performans görevi verilebilir. Tüm bu çalışmalar öğrencinin ürün dosyasına eklenebilir.

**ÖĞRETME-ÖĞRENME
YAŞANTILARI****Temel Kabuller**

Öğrencilerin elektrik, su ve gıda tasarrufunun çevre ve canlı yaşamı için önemini bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Elektrik, su ve gıda tasarrufunun çevre ve canlı yaşamı için önemi, doğru-yanlış kartları tekniği ile değerlendirilebilir. Karbon ayak izi ve su ayak izi hesaplaması çevrim içi yaptırılarak öğrencilerin bireysel tüketimleri değerlendirilebilir.

Köprü Kurma

"Bir sincap, temiz içme suyu bulmak için eskisinden çok daha fazla çaba harcıyorsa nedeni ne olabilir?" gibi bir soru sorulabilir.

Öğrencilerin okullarda elektrik, su ve gıda tasarrufu için yapılanları okul idaresi ile görüşerek belirlemeleri sağlanabilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

FB.4.8.1.

Öğretmen tarafından ders öncesinde hazırlanan sürdürülebilir yaşam alanlarını konu alan kısa film, video, animasyon vb. öğrencilere gösterilebilir. TÜBİTAK "Bilim Çocuk" sözlüğündeki sürdürülebilirlik sayfasında bulunan etkinlikler yaptırılabilir. TÜBİTAK "Simit ve Peynir'le Bilim İnsanı" öykülerinden ya da TÜBİTAK popüler bilim kitaplarından Mimar Sinan'ın öyküsü okunabilir. Bu alanlardaki sürdürülebilir ve sürdürülebilir olmayan süreçlerin farkına varmaları sağlanabilir (OB8). Böylelikle öğrencilerin sürdürülebilir bir yaşam için gerekli nitelikleri belirlemelerine rehberlik edilebilir (OB4, SDB1.2.SB1). Belirlenen nitelikleri göz önünde bulundurarak kendi yaşam alanlarındaki (köy, mahalle, okul, ev, park, bahçe vb.) enerji verimliliği, su verimliliği, gıda erişimi, temiz enerji ile ilgili olarak sürdürülebilir bir yaşam alanı kurmaya ilişkin soru veya problem tanımlamaları istenir. Problem tanımlama sürecinde öğrencilere kaynakların sürdürülebilir kullanımı görsel yorumlama, konuşma halkası ya da örnek olay yöntemi ile fark ettirebilir. Öğrenciler, sahip oldukları kaynakları amacına uygun ve en verimli şekilde kullanmanın yollarını araştırmaları için yönlendirilebilir (SDB3.3.SB.1, SDB2.3.SB4, E3.8, D17.1, D17.2, D17.3, OB8). Öğrenciler soruyu veya problemi çözmek için performans görevi olarak sürdürülebilir bir yaşam alanı modelini birlikte tartışarak geliştirmeye yönlendirilir (SDB2.2.SB2/SB3, D18.3, KB3.2). Atatürk'ün "En büyük gerçekler ve ilerlemeler, fikirlerin serbest ortaya konması ve karşılıklı tartışılması ile meydana çıkar ve yükselir." sözü hatırlatılabilir. Bu sözden yola çıkarak tartışma ve iş birliği esnasında bağımsız düşünmeye, açık fikirli ve girişimci olmaya teşvik edilebilirler (D11.1, D11.2, E3.5). Modellerini fiziksel ya da dijital ortamda tasarımları istenebilir (OB8). Model geliştirme sürecinde öğrenciler, yaratıcılıklarını (E3.3) ve sürdürülebilir tasarım ilkelerini (D7.2) kullanmaları için teşvik edilebilir. Öğrencilerin tasarlayacakları yaşam alanına ilişkin araştırma planlayarak modellerini gerçekleştirmeleri sağlanır (KB3.1, SDB2.2.SB4, D3.2, Eylem.15.5). Model üzerinde sürdürülebilir ve sürdürülebilir olmayan özellikleri verileri analiz ederek yorumlamaları beklenir (OB4). Bütün süreçte öğrencilerden modellerini gerekli ise düzenlemesi veya geliştirmesi istenir (SDB2.2.SB5). Burada tasarım odaklı düşünme tekniği ya da konuşma halkası tekniği kullanılabilir. Yapılan tartışmalar doğrultusunda yaşam alanının sürdürülebilir olup olmadığına ilişkin kanıta dayalı açıklama yaparak (çevresel, toplumsal, ekonomik olarak değerlendirerek) çözüm üretmeleri beklenir. Öğrencilerden sürdürülebilir bir yaşam alanı kurmaya ilişkin bilgiyi, modelleri üzerinde eleştirel bakış açısıyla değerlendirerek paylaşımları istenir (SDB2.3.SB4, E3.10, OB8, KB3.3). Öğrencilerden öz değerlendirme formu ile süreçteki performanslarını değerlendirmeleri istenebilir (SDB1.3.SB1). Model oluşturma performanslarını değerlendirmek için analitik veya bütüncül dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir.

Öğrencilerin çalışmaları öğrenci ürün dosyasına eklenebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilere sürdürülebilir bir yaşam alanı için yeşil çatı, dikey bahçe, yağmur suyu hasadı vb. uygulamalara yönelik tasarımlar yaptırılabilir.

Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı (Eylem.15.5): Öğrenciler, akıllı insan bileşeninin olgunluğunu artıran ve bilinçli teknoloji kullanımına yönelik hazırlanan sosyal kampanyalar/sosyal koruma ve sorumluluk projeleri/çalışmalar/etkinlikler/faaliyetler vb. konusunda araştırma yapmaya ve paylaşmaya yönlendirilebilir.

Ulusal Akıllı Ulaşım Sistemleri Strateji Belgesi ve Eylem Planı (Eylem.4.2): Öğrenciler akıllı ulaşım ve trafik güvenliği konusunda hazırlanan çalışmalar/etkinlikler/faaliyetler vb. konularda araştırma yapmaya ve paylaşmaya yönlendirilebilir.

Destekleme Enerji verimliliği, su verimliliği, gıda erişimi, temiz enerji ve sürdürülebilirlik ile ilgili videolar izletilebilir.

Öğretme-öğrenme uygulamaları sürecinde sürdürülebilir bir yaşam alanına ait görsellerden yararlanması sağlanabilir (Görsel Sanatlar).

Model tasarımında gösterip yaptırma tekniği kullanılabilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

5. SINIF FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

SİSTEMLER VE ÇEVRELER TEMASI/ GÖKYÜZÜNDEKİ
KOMŞULARIMIZ VE BİZ ÜNİTESİ

Bu ünite de; Güneş'in yapısı ve dönme hareketinin açıklanması, Ay'ın özellikleri, evreleri, dönme ve dolanma hareketleri ile ilgili çıkarım yapılması, Ay'ın evreleri ile ilgili model hazırlanması amaçlanmaktadır. Bunun yanı sıra Güneş, Dünya ve Ay'ın hacimsel büyüklükleri ile hareketlerini dikkate alarak model hazırlanması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 22

ALAN BECERİLERİ FBAB8. Bilimsel Çıkarım Yapma
FBAB9. Bilimsel Model Oluşturma

KAVRAMSAL BECERİLER KB2.6. Bilgi Toplama

EĞİLİMLER E2.5. Oyunseverlik, E3.4. Gerçeği Arama, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma

PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.1. Öz Farkındalık/Kendini Tanıma
SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme
SDB2.1. İletişim
SDB2.2. İş Birliği

Değerler D1. Adalet
D3. Mütevazılık
D6. Duyarlılık
D7. Dürüstlük
D8. Estetik
D16. Sorumluluk
D19. Vatanseverlik
D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı
OB2. Dijital Okuryazarlık
OB7. Veri Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Matematik, Görsel Sanatlar

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER FBAB1. Bilimsel Gözlem Yapma, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.15. Yansıtma, KB.2.13. Yapılandırma, FBAB11. Tümdengimsel Akıl Yürütme

ÖĞRENME ÇIKTILARI 1. Bölüm: Gökyüzündeki Komşumuz: Güneş**FB.5.1.1.1. Güneş'in yapısı ve dönme hareketi ile ilgili bilgileri açıklayabilme**

- a) Güneş'in yapısı ve dönme hareketi ile ilgili bilgiye ulaşmak için kullanacağı araçları belirler.
- b) Belirlediği araçları kullanarak Güneş'in yapısı ve dönme hareketi hakkında bilgileri bulur.
- c) Güneş'in yapısı ve dönme hareketi hakkında bulduğu bilgileri doğrular.
- ç) Güneş'in yapısı ve dönme hareketi hakkında ulaşılan bilgileri kaydeder.

2. Bölüm: Gökyüzündeki Komşumuz: Ay**FB.5.1.2.1. Ay'ın özellikleri, dönme ve dolanma hareketleri ile ilgili bilimsel çıkarım yapabilme**

- a) Ay'ın özellikleri, dönme ve dolanma hareketleri ile ilgili nitelikleri tanımlar.
- b) Ay'ın özellikleri, dönme ve dolanma hareketleri ile ilgili topladığı verileri kaydeder.
- c) Ay'ın özellikleri, dönme ve dolanma hareketleri ile ilgili verileri değerlendirir.

FB.5.1.2.2. Ay'ın evrelerini temsil eden bilimsel model oluşturabilme

- a) Ay'ın evrelerini temsil eden bir model önerir.
- b) Ay'ın evrelerini temsil eden modelini geliştirir.

3. Bölüm: Dünya'mız ve Gökyüzündeki Komşularımız**FB.5.1.3.1. Güneş, Dünya ve Ay'ın birbirlerine göre hareketlerini ve hacimsel büyüklüklerini temsil eden bilimsel model oluşturabilme**

- a) Güneş, Dünya ve Ay'ın birbirlerine göre hareketlerini ve büyüklüklerini temsil eden bir model önerir.
- b) Güneş, Dünya ve Ay'ın birbirlerine göre hareketlerini ve büyüklüklerini temsil eden modelini yeni kanıtlara göre geliştirir.

İÇERİK ÇERÇEVESİ Gökyüzündeki Komşumuz: Güneş

Gökyüzündeki Komşumuz: Ay

Dünya'mız ve Gökyüzündeki Komşularımız

Anahtar Kavramlar Güneş, Ay, Ay'ın evreleri, dönme ve dolanma hareketi

**ÖĞRENME
KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde kısa cevaplı testler, yapılandırılmış grid, eşleştirme testleri, açık uçlu sorular ve performans görevleri kullanılabilir. Ayrıca tema sürecinde ortaya çıkan öğrenci ürünleri değerlendirme amaçlı kullanılabilir.

Performans Görevleri

Güneş'in yapısı ve dönme hareketi ile ilgili kısa rapor, günlük, afiş ve poster şeklinde performans görevi verilebilir. Bu görevin değerlendirilmesinde analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir.

Ay'ın belli zaman dilimlerinde gözlenmesi ve modellenmesi üzerine performans görevi verilebilir. Bu görev, kontrol listeleri veya bütüncül dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir.

Güneş, Dünya, Ay'ın hareket ve hacimsel boyutları ile ilgili model tasarlama üzerine performans görevi verilebilir. Bu görev, analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir. Ayrıca öğrencilerin değerlendirme süreçlerine aktif katılımını teşvik etmek amacıyla öz, akran ve grup değerlendirme formları kullanılabilir.

**ÖĞRETME-ÖĞRENME
YAŞANTILARI**

Temel Kabuller

Öğrencilerin Dünya'nın yapısını, özelliklerini, dönme ve dolanma hareketlerini bildikleri kabul edilmektedir. Öğrencilerin saatin dönme yönünü bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Güneş ve Ay'ın yapısı ile ilgili öğrencilerin ön bilgileri; kavram haritaları, zihin haritaları gibi iki boyutlu öğretim teknikleri ile belirlenebilir.

Dünya, Güneş ve Ay'ın şekli, Ay'ın evrelerinin oluşma sebebi, Ay'ın evre isimleri gibi temel konularda öğrencilerin kavram yanılgıları iki aşamalı tanılama testleri ile belirlenebilir.

Dünya'nın yapısı, dönme ve dolanma hareketi ile ilgili öğrencilerin ön bilgileri açık uçlu sorular yoluyla belirlenebilir.

Köprü Kurma

Dünya'nın katmanları ile Güneş'in katmanları arasında yapısal olarak benzerlik kurulabilir. Güneş'in de Dünya gibi katmanlardan oluştuğuna değinilebilir.

Bir yılın 12 aydan oluştuğuna ve Ay'ın evrelerinin her ay periyodik olarak gözlemlendiğine değinilebilir.

Öğretme-Öğrenme FB.5.1.1.1**Uygulamaları**

Öğrencilerden Güneş ile ilgili merak ettikleri soruları sormaları istenir (E3.8). Güneş'in özellikleri ve hareketleri ile ilgili bilgilere ulaşmak için kullanacakları araçları belirlemeleri beklenir (KB2.6.SB1, D16.3, SDB1.2). Bu araçlar dijital içerikler, yazılı ve görsel kaynaklar olabilir. Öğrenciler bilgi toplama sürecinde okul kütüphanesi, bilgisayar laboratuvarı vb. ortamları kullanabilirler. Güneş'in yapısı ve dönme hareketi hakkında dijital içerikler, basılı ve görsel kaynaklar vb. yardımıyla öğrencilerin bilimsel verileri toplamaları istenir (OB7, SDB1.2, KB2.6.SB2). Ulaştıkları sonuçları günlük, bilgi notu, öğrenme matrisi vb. kullanarak kaydetmeleri istenir (OB7). Bilgi toplanan dijital kaynakların güvenilirliği öğrencilerle birlikte sorgulanır (OB2). Öğrencilerden Güneş lekelerini fark etmeleri beklenir. Güneş lekelerini gözlemleyerek Güneş'in dönmesi arasında bağlantı kurulup dönme yönünü keşfetmeleri sağlanabilir. Güneş'in sadece gazsal yapıda olduğuna ve katmanlardan oluştuğuna katman isimleri verilmeden değinilir. Güneş'in Dünya'dan çok büyük olduğu fakat Dünya'dan çok uzakta olduğu için küçük görüldüğüne değinilebilir. Bu bağlamda farklı büyüklükteki cisimler kullanılarak öğrencilerin yakınlık-uzaklık bağlantısına bağlı büyüklük çıkarımı yapmaları sağlanabilir. Görsel sanatlar dersindeki perspektif konusuyla bağlantı kurularak çizimler gerçekleştirilebilir. Güneş ışınlarına doğrudan bakmanın göz sağlığı için olumsuz etkiler oluşturacağı vurgusu yapılabilir. Güneş'e doğrudan ya da Güneş filtresi bulunmayan dürbün, teleskop, mercek vb. araçlar ile bakılmaması gerektiği vurgulanır (D16.1). Öğrencilerden ulaştıkları bilgileri öğretmenlerinden yardım alarak veya bilimsel kaynaklara başvurarak doğrulamaları istenir (OB1, KB2.6.SB3). Güneş'in yapısı ve dönme hareketi hakkında sınıf içi sunumlar sonucunda doğru bilgileri kaydetmeleri istenir (OB1, KB2.6.SB4). Güneş'in yapısı ve dönme hareketi ile ilgili gerçeği arayarak çeşitli araçlarla buldukları bilgileri doğrulamaları (E3.4) ve kısa rapor/günlük şeklinde performans görevi hazırlamaları beklenebilir (SDB1.1, D16.3). Bu performans görevindeki süreç bileşenleri analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

FB.5.1.2.1

Öğrencilerden Ay ile ilgili merak ettikleri soruları sormaları istenir (E3.8). Ay'ın özellikleri ile ilgili güncel bilgiler, suyun bulunması vb. paylaşılarak öğrencilerin konuya ilişkin dikkatleri çekilebilir. Ay ile ilgili görseller vb. kullanılarak öğrencilerin Ay ile ilgili nitelikleri tanımlamaları istenir (FBAB8.SB1, E.3.4). Öğrencilerin dijital içerikler, basılı kaynaklar vb. ile bilimsel gerçeği arayarak Ay'ın özellikleri, dönme ve dolanma hareketi ile ilgili verileri toplamaları sağlanır. Öğrencilerin topladıkları verileri çalışma yapraklarına kaydetmeleri sağlanır (FBAB8.SB2, OB7). Ay'ın dönme ve dolanma hareketleri ile yönleri, Dünya'dan bakıldığında Ay'ın neden hep aynı yüzünün görüldüğü konularında çıkarımlar yapmaları sağlanır. Öğrencilerin Ay'ın özellikleri, dönme ve dolanma hareketleri ile ilgili verileri yorumlamaları ve değerlendirmeleri sağlanır (FBAB8.SB3). Konuyu pekiştirmek için rol oynama tekniğinden faydalanılabilir. Bu süreçte öğrencilerin farklı rollere bürünerek eğlenceli bir şekilde ve ekipler hâlinde yardımlaşarak çalışmalarını sağlanabilir (E2.5, SDB2.2, SDB2.2). Bunlara ek olarak öğrencilerin Ay'ın dönme ve dolanma hareketlerini çizmeleri sağlanabilir. Bu süreç görsel sanatlar dersi ile ilişkilendirilebilir. Öğrenci performansları kontrol listesi ile değerlendirilebilir (SDB2.1). Ay kraterlerine verilen Türk isimleri araştırılabilir. Özellikle Atatürk ismi verilen Ay krateri araştırılıp görseli inceletilebilir. Ay'ın ilk haritasını çıkaran Türk-İslam bilim insanı Ali Kuşçu hakkında öğrencilerin araştırma yapmaları sağlanabilir (D19.2). Ay'ın özellikleri, dönme ve dolanma hareketlerinin değerlendirilebilmesi için kısa cevaplı testler, yapılandırılmış grid vb. yöntemler kullanılabilir.

FB.5.1.2.2

Türk bayrağındaki Ay'ın şekli hakkında sorular sorularak öğrencilerin konuya yönelik dikkatleri çekilebilir (D19.2). Ay'ın farklı görünüşleri ile ilgili tahmin yapmaları sağlanabilir. Ay'ın evreleri ve görünüşlerine ilişkin Sokratik tartışma yöntemi kullanılabilir. Tartışma sürecinde her bir öğrencinin fikir belirtme ve karar alma hakkının olduğu belirtilir (D8.1). Planetaryum, bilim merkezleri gibi yerlere geziler düzenlenebilir. Öğrencilere performans görevi olarak Ay'ı belli zaman dilimlerinde gözlemlenmeleri verilebilir. Gözlem kayıtlarını çizmeleri veya fotoğraflamaları beklenebilir (D16.3). Gözlem süreci yaklaşık bir aylık süreyi kapsayabilir. Gözlem yapmadan önce gözlem yapılacak ortama, süresine ve zamanına karar verilir. Gözlem yapılırken uygun açık alanlar tercih edilebilir. Ay'ın mevcut görülen evresinin ne kadar zamanda değişeceği ve tekrar aynı evrenin ne kadar zamanda görüleceği gibi sorular sorularak tartışma ortamı oluşturulabilir (E3.8). Zaman birimi olarak ay kavramına değinilir. Ay'ın evrelerinin her ay periyodik olarak oluştuğu genellemesine ulaşılır. Öğrencilerin Ay'ın evrelerini oluşum sırasına göre isimlendirmeleri istenir. Öğrencilerin, Ay'ın evrelerini temsil eden model hazırlamaları beklenir (FBAB9.SB1). Modeli tasarlama sürecinde planlarını ertelemeyen, istikrarlı bir şekilde modellerini tamamlamaları istenir (D.3.1, D.3.2, D.16.3). Modelini hazırlarken arkadaşları ile yardımlaşmaları sağlanabilir (D20.2). Hazırlanan modellerde Dünya'dan ve uzaydan Ay'ın görünüşleri karşılaştırılabilir. Öğrencilerin modelleri bilimsel kaynaklardan yaptığı araştırmalar veya diğer öğrenci modelleri ile karşılaştırarak yeniden geliştirmeleri beklenir (OB1, FBAB9.SB2). Öğrencilerin estetik bakış açısıyla özgün modeller oluşturması istenebilir (D7.3). Öğrencilerin, arkadaşlarını etkin şekilde dinlemeleri, duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri sağlanabilir (SD2.1). Model tasarım süreci görsel sanatlar dersi ile ilişkilendirilebilir. Geliştirilen öğrenci modelleri, analitik dereceli puanlama anahtarı yoluyla değerlendirilebilir.

FB.5.1.3.1

Güneş, Dünya ve Ay'ın birbirlerine göre hareketleri ve büyüklükleri ile ilgili açık uçlu sorular sorulabilir. Öğrencilerin mühendislik ve tasarım döngüsüne uygun Güneş, Dünya, Ay'ın hareket, yön ve temsilî hacimsel boyutlarını dikkate alan model hazırlamaları beklenir (FBAB9.SB1). Güneş, Dünya ve Ay modelini hazırlamaları sürecinde arkadaşlarıyla yardımlaşarak çalışmalarını istenir (D20.2). Öğrencilerin yaptıkları modelleri karşılaştırarak sınıfa sunmaları sağlanır. Modelleri, bilimsel kaynaklardan yaptığı araştırmalar veya diğer öğrenci modelleri ile karşılaştırarak yeniden geliştirmeleri beklenir (OB1, FBAB9.SB2). Modelde Güneş, Dünya ve Ay'ın büyüklüklerini hacimsel olarak karşılaştırma matematik dersi ile ilişkilendirilebilir. Öğrencilerin arkadaşlarını etkin şekilde dinlemeleri, duygu ve düşüncelerini ifade ederken etkili iletişim kurmaları sağlanabilir (SD2.1). Modeli tasarlama sürecinde planlarını ertelemeyen, istikrarlı bir şekilde modellerini tamamlamaları istenir (D.3.1, D.3.2, D.16.3). Dijital içeriklerle eşleştirme oyunu oynanabilir (E2.5). Öğrenci modelleri, analitik dereceli puanlama anahtarı yoluyla değerlendirilebilir. Etkinlik boyunca öğrencilerin performansları öz, akran ve grup değerlendirme formları ile değerlendirilebilir. Bu süreçte öğrencilerin tarafsız davranmaları sağlanır (D6.2, D1.2). Ayrıca eşleştirme testleri kullanılabilir.

FARKLILAŞTIRMA**Zenginleştirme**

Ay'ın dönme ve dolanma hareketlerini içeren animasyonlar oluşturmaları sağlanır.

Güneş, Dünya ve Ay modelinin dijital ortamda çizimlerinin yapılması ve imkânlar dâhilinde 3B yazıcılardan çıktılarının alınması sağlanır.

On iki hayvanlı ilk Türk takvimi araştırılarak takvimin poster veya dijital içerik şeklinde oluşturmaları istenir (D19.2).

Süper Ay, Süper Dolunay, Süper Yeni Ay ve Mikro Ay kavramlarıyla ilgili araştırma görevi verilir. Araştırma görevinde kavramsal yanlışlara da yer verilmesi sağlanır.

Ay'ın dönme ve dolanma sürelerindeki değişimin ortaya çıkarabileceği durumları araştırıp afiş olarak sunması istenir.

Destekleme Modellerin yapımında kes yapıştır, yapbozlar gibi somut materyaller kullanılır.

Güneş, Dünya ve Ay'ın birbirlerine göre hareketleri rol oynama tekniği ile yapılır.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

ETKİLEŞİM TEMASI/ KUVVETİ TANIYALIM ÜNİTESİ

Bu ünite de; kuvvetin büyüklüğünün dinamometre ile ölçülmesinin gösterilmesi, Dünya ve Ay'daki kütle ile ağırlık kavramlarının karşılaştırılması, farklı yüzey ve ortamlarda hareketi etkileyen sürtünme kuvveti bileşenlerinin yorumlanması, günlük yaşamda sürtünme kuvvetinin öneminin vurgulanması amaçlanmaktadır.

DERS SAATI 24

ALAN BECERİLERİ FBAB5. Operasyonel Tanımlama
FBAB9. Bilimsel Model Oluşturma
FBAB10. Tümevarımsal Akıl Yürütme

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E1.2. Mütevazılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma, E3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.3. Öz Yansıtma/Kendine Uyarlama
SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme
SDB2.1. İletişim
SDB2.2. İş Birliği

Değerler D1. Adalet
D3. Mütevazılık
D6. Duyarlılık
D12. Sabır
D15. Sevgi
D16. Sorumluluk
D19. Vatanseverlik
D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı
OB7. Veri Okuryazarlığı
OB9. Sanat Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Teknoloji ve Tasarım, Matematik, Türkçe, Bilişim Teknolojileri

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER FBAB5. Operasyonel Tanımlama, KB2.6. Bilgi Toplama

**ÖĞRENME ÇIKTILARI
VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ****1. Bölüm: Kuvvet ve Kuvvetin Ölçülmesi****FB.5.2.1.1. Kuvveti büyüklüğü ile tanımlayabilme**

- a) Kuvvetin niteliklerini tanımlar.
- b) Kuvvetin büyüklüğünü dinamometre ile ölçer.
- c) Kuvvetin büyüklüğünü Newton (N) birimi ile tanımlar.

FB.5.2.1.2. Basit araç gereçler kullanarak bir dinamometre modeli tasarlayabilme

- a) Basit araç gereçler kullanarak bir dinamometre modeli önerir.
- b) Tasarladığı dinamometre modelini yeni kanıtlara göre geliştirir.

2. Bölüm: Kütle ve Ağırlık İlişkisi**FB.5.2.2.1. Kütleyle etki eden yer çekimi kuvvetini ağırlık olarak tanımlayabilme**

- a) Kütle ve ağırlık kavramlarına ait nitelikleri tanımlar.
- b) Dinamometre kullanarak ağırlık ölçümü yapar.
- c) Ağırlığı bir kuvvet olarak tanımlar.

3. Bölüm: Sürtünme Kuvveti**FB.5.2.3.1. Sürtünme kuvvetinin çeşitli ortamlardaki etkilerine yönelik genelleme yapabilme**

- a) Sürtünme kuvveti ile ilgili günlük yaşamdan ön bilgilerini kullanarak örüntü oluşturur.
- b) Sürtünme kuvvetinin çeşitli ortamlardaki etkilerine yönelik genelleme yapar.

FB.5.2.3.2. Günlük yaşamda sürtünmeyi artırma veya azaltmaya yönelik bilimsel bir model tasarlayabilme

- a) Sürtünmeyi artıran ve azaltan durumları gözlemek için model önerir.
- b) Sürtünmeyi artıran ve azaltan durumlara ilişkin gözlemleri sonucunda modelini geliştirir.

İÇERİK ÇERÇEVESİ Kuvvet ve Kuvvetin Ölçülmesi
Kütle ve Ağırlık İlişkisi
Sürtünme Kuvveti

Anahtar Kavramlar kuvvet, kuvvet birimi, dinamometre, ağırlık, ağırlık birimi, sürtünme kuvveti

**ÖĞRENME
KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde çalışma kâğıdı, kavram/zihin haritası, balık kılıcı, tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid ve performans görevi kullanılabilir. Ayrıca tema sürecinde ortaya çıkan öğrenci ürünleri değerlendirme amaçlı kullanılabilir.

Performans Görevi

Öğrencilerin dinamometre ile ölçüm yaparak kazandıkları deneyime bağlı olarak basit araç gereçlerle tasarladıkları dinamometre modeli ile kuvveti ölçmeye yönelik performans görevi verilebilir. Bu görev; kontrol listesi, bütüncül dereceli puanlama anahtarları ile değerlendirilebilir.

Basit araç gereçlerle tasarladığı model ile günlük yaşamda sürtünme kuvvetine yönelik yeni fikirler üretmeye yönelik performans görevi verilebilir. Bu görev, analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir. Ayrıca öğrencilerin değerlendirme süreçlerine aktif katılımını teşvik etmek amacıyla öz, akran ve grup değerlendirme formları kullanılabilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller Öğrencilerin kuvvetin cisimler üzerindeki etkisini bildikleri; kütleyi, kütle birimini ve kütleyi ölçen aracı bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Öğrencilere kuvvet ve kuvvetin cisim üzerindeki etkilerine yönelik mevcut bilgileri ortaya çıkarmak için açık uçlu sorular sorulabilir.
Öğrenciden günlük yaşamında kullandığı kütle kavramına ilişkin örnekler istenebilir.

Köprü Kurma Kuvvetin cisimler üzerindeki etkilerine ve kuvvetin büyüklüğünün nasıl ölçülebildiğine ilişkin sorular yöneltilir. El kantarlarının bir çeşit dinamometre olduğu bilgisi verilerek öğrencilerin günlük yaşamla konuyu ilişkilendirmeleri sağlanabilir.

Ağırlık kavramına girilmeden önce öğrencilere astronotların Ay'daki yürüyüşüyle ilgili videolar izletilerek bu durum kütle ve ağırlık kavramları ile ilişkilendirilebilir. Kütle ve ağırlık kavramlarına ilişkin günlük yaşantısından örnekler istenebilir.

Günlük yaşamında hareketi olumlu ve olumsuz etkileyen durumlara yönelik örnekler verilebilir. Hareketi engelleyen faktörün ne olduğu sorgulanabilir. Kuvvet kavramındaki ön bilgilerini işe koşarak bu etkiyi algılamaları istenebilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

FB.5.2.1.1

Kuvvet kavramına yönelik açık uçlu sorular yöneltilerek beyin fırtınası yöntemiyle öğrencilerin fikirleri alınabilir. Bu fikirlerden yola çıkarak öğrencilerin kuvvetin niteliklerini tanımları sağlanır (E3.5, FBAB5.SB1). Kuvvetin büyüklüğünü dinamometre ile ölçebilecekleri vurgulanır. Kuvvetin birimi Newton (N) olarak verilir. Öğrencilerin gruplara ayrılarak bilimsel bir yaklaşımla, süreç içerisinde aktif rol alarak dinamometreyle farklı kuvvetleri ölçmeleri ve ölçüm sonuçlarını kaydetmeleri sağlanır (D3.3, D3.5, OB7, FBAB5.SB2). Öğrencilerin birbirlerinin duygu ve düşüncelerini dikkate alarak ölçüm sonuçlarını karşılaştırmaları sağlanabilir (D15.1). Öğrencilerin, öğrendikleri bilgilere dayanarak kuvvetin dinamometre ile ölçülen bir büyüklük olduğunu Newton (N) birimi ile tanımlamaları sağlanır (FBAB5.SB3). Kuvvetin ölçülmesinde, uygun bir dinamometre seçmeleri sağlanır. Dinamometre üzerindeki değerler yorumlanırken matematik dersi ile, kuvvet birimi tanımlanırken Türkçe dersi ile ilişkilendirilebilir. Uygulama sonrasında çalışma kâğıdı kullanılarak izleme amaçlı değerlendirme yapılabilir.

FB.5.2.1.2

Öğrencilere dinamometre tasarımlarını içeren bir performans görevi verilebilir. Öğrencilerin, sınırlılıkları belirlenmiş problem durumuna uygun basit araç gereçler kullanarak mühendislik ve tasarım döngüsüne uygun bir dinamometre modeli önermeleri sağlanır (OB1, FBAB9.SB1). Dinamometre tasarım sürecinde iş birlikli, sorgulayıcı veya proje tabanlı öğrenme yaklaşımları kullanılabilir. Verilen performans görevleri çerçevesinde öğrenciler gruplara ayrılır ve öğrencilerden ifadelerinde özgür seçimler yaparak grup içinde yardımlaşmaları istenir (SDB2.1, E1.2, SDB2.2, D20.4). Dinamometre modeli tasarlama sürecinde planlarını ertelemeyen, azimli ve kararlı bir şekilde zamanında ve eksiksiz yürütmeleri istenir (D3.1, D3.2, D3.4, D12.3, D16.3). Öğrencilerin belirledikleri araç gereçlerden yola çıkarak özgün ve bütüncül bir anlayışla dinamometre modelini tasarlamaları sağlanır (SDB1.2, E3.11). Tasarladığı modelini diğer modellerle karşılaştırarak, tespit edilen hata ve eksiklikleri gelişim fırsatı olarak değerlendirip modellerini geliştirmeleri sağlanır (SDB1.3, D16.4, FBAB9.SB2). Model tasarlama süreci teknoloji ve tasarım dersi ile ilişkilendirilebilir. Değerlendirmede kontrol listesi, bütüncül dereceli puanlama anahtarı vb. kullanılabilir.

FB.5.2.2.1

Öğrencilerin kütle hakkındaki ön bilgilerini tespit etmek için sorular sorulabilir. Ardından öğrencilerin kütle ve ağırlık kavramlarına ilişkin nitelikleri tanımlamaları sağlanır (FBAB5.SB1). Kütle ve ağırlığı nasıl ölçebilecekleri sorulabilir. Ağırlığın büyüklüğünü dinamometre ile ölçebilecekleri vurgulanır. Daha sonra öğrencilerden bilimsel bir yaklaşımla dinamometre kullanarak cisimlerin ağırlıklarını ölçmeleri, eşit kollu terazi kullanarak kütlelerini ölçmeleri ve ölçüm sonuçlarını not etmeleri istenir (D3.3, OB7, FBAB5.SB2). Daha sonra öğrencilerin ölçüm sonuçlarını karşılaştırmaları ve sonuçların birbirlerinden farklı çıkma durumlarını yorumlayabilmeleri sağlanır (OB1). Ağırlığı bir kuvvet olarak tanımlamaları sağlanır (FBAB5.SB3). Yer çekiminden hareketle herhangi bir cismin Dünya'daki konumuna bağlı olarak ağırlığın değişebileceği vurgusu yapılır. Ayrıca bir cismin Dünya ve Ay'daki ağırlıklarının farklı olduğu açıklanır. Öğrenciler süreç içerisinde merak ettiği soruları sorabilir (E1.1, E3.8). Ağırlık ve kütle arasındaki ilişki matematik dersi ile ilişkilendirilebilir. Elde edilen verileri kavram veya zihin haritası vb. ölçme araçlarıyla özetlemeleri istenebilir. Biçimlendirici değerlendirme için çalışma kâğıdı vb. kullanılabilir.

FB.5.2.3.1

Öğrencilerden günlük hayattan temas eden yüzeylere ilişkin hareketi zorlaştıran veya kolaylaştıran örnekler vermeleri istenir. Öğrencilerin süreç içerisinde etkin bir katılım ile örnekler arasındaki ilişkileri keşfederek örüntü oluşturmaları teşvik edilir (SDB2.1, FBAB10.SB1). Öğrencilerin örüntülerden yola çıkarak sürtünme kuvvetinin çeşitli ortamlardaki etkilerine yönelik yüzeyin pürüzlü ve az pürüzlü olma niteliklerini, sürtünme kuvvetinin özelliklerini ve günlük yaşamda olumlu-olumsuz etkilerini dikkate alan genelleme yapmaları sağlanır (OB1, FBAB10.SB2). Elde edilen verilerin gruplandırılması sağlanır. Sürtünme kuvvetinin özelliklerini yansıtan anlam çözümleme tablosu vb. öğretim teknikleri kullanılarak veri kaydetmeleri sağlanabilir (OB7). Bu noktada görsel sanatlarda kullanılan resim kâğıtları ve kalem türlerine değinilerek sürtünmenin sanattaki kullanımı konusunda farkındalık oluşturulabilir (OB9). İstanbul'un fethinde Fatih Sultan Mehmet'in gemileri yağlı kalaslar ve yuvarlak nesnelere kullanarak karadan hareket ettirdiğine değinilebilir (D19.2). Öğrencilerin sürtünmenin etkilerini balık kılıcı tekniğiyle göstermeleri sağlanabilir. Değerlendirmede tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid vb. ölçme araçları kullanılabilir.

FB.5.2.3.2

Öğrencilerden günlük yaşamda sürtünmeyi artıran ve azaltan durumları gözlemlemek için basit araç gereçler kullanarak mühendislik ve tasarım döngüsüne uygun bir model tasarlama istenir. Bu tasarım sürecinde öğrencinin verilen problem durumunu sorgulamasını sağlayan iş birlikli, sorgulayıcı veya proje tabanlı öğrenme yaklaşımları kullanılabilir (OB1). Verilen performans görevleri çerçevesinde öğrenciler gruplara ayrılır ve öğrencilerden düşünce ve ifadelerinde özgür seçimler yaparak grup içerisinde yardımlaşmaları istenir (E1.2, SDB2.1, SDB2.1, SDB2.2, SDB2.2, D20.4). Modeli tasarlama sürecinde planlarını ertelemeyen, istikrarlı bir şekilde zamanında ve eksiksiz yürütmeleri istenir (D3.1, D3.2, D12.3, D16.3). Öğrencilerin belirledikleri araç gereçlerden yola çıkarak özgün ve bütüncül bir anlayışla modelini tasarlama teşvik edilir (E3.11, FBAB9.SB1). Öğrencilerin sürtünmenin günlük yaşamdaki olumlu ve olumsuz etkilerini gözlemlemek için tasarladıkları modellerini diğer modellerle karşılaştırmaları sağlanır. Karşılaştırma sonucunda tespit edilen hata ve eksiklikleri gelişim fırsatı olarak değerlendirerek modellerini geliştirmeleri teşvik edilir (SDB1.3, D16.4, FBAB9.SB2). Model tasarım süreci teknoloji ve tasarım dersi ile ilişkilendirilebilir. Süreç analitik dereceli puanlama anahtarı, öz, akran ve grup değerlendirme formları vb. araçlarla değerlendirilebilir. Bu süreçte öğrencilerin tarafsız davranmaları sağlanır (D6.2, D1.2).

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Farklı esneklikte malzemeler kullanılarak daha büyük kuvvetleri ölçebilecek farklı dinamometreler tasarlanır.

Mühendislik ve tasarım süreci kullanarak sürtünme kuvvetine yönelik kodlama ve STEM eğitim anlayışına uygun mühendislik ve tasarım tabanlı etkinlikleri içeren araç tasarımları ya da modelleri oluşturmaları istenir.

Eğitsel dijital içerikler (video, animasyon, simülasyon vb.) kullanılarak elde edilen sonuçların grafik ve tablo şeklinde raporlaştırılması istenir.

Hazini'nin bilime yaptığı önemli katkılardan biri yer çekimi konusundaki görüşleridir. Hazini, yer çekiminin her cismi yer kürenin merkezine doğru çeken bir gücün varlığı ile ilgili bir teori ileri sürmüştür. Bu teori, kendisinden yaklaşık 500 yıl sonra gelen Newton tarafından kanıtlanmıştır. Hazini'nin bu konudaki tespitlerinden hareketle bilimin doğası anlayışı kapsamında kütle ve ağırlık konularında tarihsel yaklaşımı dikkate alan performans görevi verilir.

Destekleme Dinamometre modeli tasarım sürecinde öğrencilere sürecin aşamaları verilerek öğrencilerle birlikte tasarım yapılır.

Eğitsel dijital içerikler (video, animasyon, simülasyon vb.) soyut kavramların somutlaştırılmasında, kavramsal anlayışın kolaylaştırılmasında ve pekiştirilmesinde kullanılır.

Araştırma problemlerine yönelik çalışma süreçlerinde öğrenci seviyelerine uygun problemler hazırlanarak tüm bireylerin ilgili çalışmalara katılımı sağlanır.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

SİSTEMLER TEMASI/ CANLILARIN YAPISINA YOLCULUK ÜNİTESİ

Bu ünite, hücrenin temel kısımlarının açıklanması, bitki ve hayvan hücresi arasındaki benzerlik ve farklılıkların karşılaştırılması, hücre-doku-organ-sistem-organizma ilişkisinin kavranması, duyu organlarının yapısının ve birbirleriyle olan ilişkisinin açıklanması ve duyu organlarının sağlığı konusunda çıkarım yapılması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 19

ALAN BECERİLERİ FBAB1. Bilimsel Gözlem

KAVRAMSAL BECERİLER KB2.6. Bilgi Toplama
KB2.7. Karşılaştırma
KB2.13. Yapılandırma

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E2.2. Sorumluluk, E2.5. Oyunseverlik, E3.2. Odaklanma,
E3.4. Gerçeği Arama, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.7. Sistematiğe Olma, E3.10. Eleştirel Bakma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme
SDB2.1. İletişim
SDB2.2. İş Birliği
SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D2. Aile Bütünlüğü
D3. Mütevazılık
D10. Merhamet
D13. Sağlıklı Yaşam
D14. Saygı
D16. Sorumluluk
D18. Temizlik
D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı
OB2. Dijital Okuryazarlık
OB4. Görsel Okuryazarlık

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Görsel Sanatlar, Türkçe, Sosyal Bilgiler

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.7. Karşılaştırma, KB2.18. Tartışma, KB3.3. Eleştirel Düşünme

**ÖĞRENME ÇIKTILARI
VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ****1. Bölüm: Hücre ve Organelleri****FB.5.3.1.1. Bitki ve hayvan hücrelerini temel kısımları ve özellikleri açısından karşılaştırabilme**

- a) Bitki ve hayvan hücrelerinin özelliklerini tanımlar.
- b) Bitki ve hayvan hücrelerinin benzer özelliklerini listeler.
- c) Bitki ve hayvan hücrelerinin farklı özelliklerini listeler.

FB.5.3.1.2. Hücre-doku-organ-sistem-organizma kavramlarını açıklayabilme

- a) Hücre-doku-organ-sistem-organizma kavramlarına ilişkin hiyerarşik ilişkileri ortaya koyar.
- b) Hücre-doku-organ-sistem-organizma kavramlarına ilişkin elde ettiği bilgileri uyumlu bir bütün olarak ortaya koyar.

2. Bölüm: Duyu Organları**FB.5.3.2.1. Duyu organlarının temel yapısı ve görevlerini açıklayabilme**

- a) Duyu organlarının niteliklerini tanımlar.
- b) Duyu organlarının temel yapısı ve görevleri ile ilgili topladığı verileri kaydeder.
- c) Duyu organlarının temel yapısı ve görevleri ile ilgili elde ettiği verileri açıklar.

FB.5.3.2.2. Duyu organlarının sağlığını korumak için alınması gereken tedbirlere ilişkin bilgi toplayabilme

- a) Duyu organlarının sağlığını korumak için alınması gereken tedbirlere ulaşabileceği araçları belirler.
- b) Belirlediği aracı kullanarak duyu organlarının sağlığını korumak için gereken bilgileri bulur.
- c) Duyu organlarının sağlığını korumak için topladığı bilgileri doğrular.
- ç) Duyu organlarının sağlığını korumak için ulaştığı bilgileri kaydeder.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Bitki ve Hayvan Hücresi Arasındaki Benzerlik ve Farklılıklar
Hücre-Doku-Organ-Sistem-Organizma İlişkisi
Duyu Organlarının Özellikleri ve Görevleri
Duyu Organlarının Sağlığı

Anahtar Kavramlar

hücre, bitki hücresi, hayvan hücresi, organeller, hücre, doku, organ, sistem, organizma, mikroskop, göz, kulak, burun, deri, dil

**ÖĞRENME
KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde çalışma kâğıdı, tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid ve performans görevleri kullanılabilir. Ayrıca tema sürecinde ortaya çıkan öğrenci ürünleri değerlendirme amaçlı kullanılabilir.

Performans Görevi

Bitki ve hayvan hücre modeli tasarlama üzerine performans görevi verilebilir. Modeli ve süreç içerisindeki performanslarını değerlendirmek için analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir.

Duyu organlarının sağlığını korumak için alınması gereken önlemler konusunda rapor hazırlama üzerine performans görevi verilebilir. Performans görevini değerlendirmede bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile öğrencilerin değerlendirme süreçlerine aktif katılımını teşvik etmek amacıyla öz, akran ve grup değerlendirme formları kullanılabilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller Öğrencilerin canlıların özelliklerini bildikleri kabul edilmektedir. Gözle görülemeyen canlıların mikroskopla incelendiği ve mikroskobun temel kullanım bilgisine sahip olduğu kabul edilmektedir. Okul öncesi dönemden itibaren duyu organlarının isimlerini bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Öğrencilere mikroskoba ilişkin mevcut bilgilerini belirlemek için açık uçlu sorular kullanılabilir. Duyu organlarının neler olduğu ve görevleriyle ilgili açık uçlu sorular veya eşleştirme testi kullanılabilir.

Köprü Kurma Öğrencilerin hücreye ait temel kısımlar ile bitki ve hayvan hücresindeki organellerin görevlerini günlük hayattaki benzer görevleri olan yapılarla analogi kurarak açıklamaları sağlanabilir.

Duyu organlarının görevlerine ilişkin günlük hayat deneyimlerinden yola çıkılabilir. Gözlük, işitme cihazı gibi araçların kullanıma nedeni ile duyu organlarının sağlığı arasında ilişki kurulabilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları **FB.5.3.1.1**

Mikroskobun bölümleri ve işlevi tanıtılır. Bir hücre gözlemi için birden fazla örnek hazırlanarak öğrencilerin merak ve gerçeği arama duygusuyla hücre gözlemi yapmaları sağlanabilir (OB4, E1.1, E3.4) Öğrenciler yaptıkları gözleme odaklanarak sistematik bir biçimde çalışmaya yönlendirilebilir (E3.2, E3.7). Bu noktada hem bitki hem de hayvan hücrelerine ait örnekler kullanılır. Örneklerden yola çıkarak bitki ve hayvan hücrelerinin özelliklerini tanımlamaları sağlanır. Öğrencilerin gözlemlerine dayanarak hücreye ait temel kısımları çizimleri sağlanır (KB2.7.SB1). Öğrenci çizimlerinde hücre zarı, sitoplazma ve çekirdek yapısının korunmasına dikkat edilir. Bu aşamada kontrol listesi yardımıyla öğrencilerin mikroskobu kullanmaları ve hücrenin temel kısımlarına ait çizimleri değerlendirilebilir. Mikroskobun olmadığı durumlarda hücreye ait görsel ya da dijital içeriklerden faydalanılabilir (OB4). Öğrenciler çizimlerini karşılaştırarak hücrenin temel kısımlarını belirleyip açıklayabilirler. Bu süreçte gruptaki her öğrencinin olumlu iletişim sergilemesine ve fikrini beyan etmesine özen gösterilebilir (SDB2.1, SDB2.2). Bitki ve hayvan hücresinin temel kısımlarının karşılaştırılmasında dijital ortamda veya basılı kaynaklarda hazırlanan eşleştirme oyunu vb. kullanılabilir. Organellerin ayrıntılı yapıları verilmeden sadece isim ve görevlerine değinilir. Öğrencilerin bitki ve hayvan hücresine ait benzerlik (KB2.7.SB2) ve farklılıkları poster, dijital içerik vb. üzerinde karşılaştırmaları sağlanır (KB2.7.SB3). Hücreye ait temel kısımlar ile bitki ve hayvan hücresindeki organellerin görevlerinin yapılandırılmasında analogi yöntemi kullanılabilir. Öğrenciler gruplara ayrılarak birer bitki ve/veya hayvan hücresi poster, modeli, dijital sunumu vb. içeren performans görevi verilebilir (OB1, OB2). Bu görev sürecinde öğrencilerin grup içi görev paylaşımı ve etkileşimde olumlu iletişim, görev bilinci ve grup üyeleriyle dayanışma sergileyerek çalışmalarını sürdürmeleri sağlanabilir (SDB2.1, SDB2.2, E2.2, D16.3, D14.2, D20.2). Yapılan hücre modeli analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Hücre, hücrenin temel kısımları ile bitki ve hayvan hücresi incelemeleri, çizimleri ve poster karşılaştırmaları sırasında görsel sanatlar dersinden faydalanılabilir. Hücreye ait temel kısımlar ile bitki ve hayvan hücresindeki organellerin görevleri ve günlük hayatta benzer görevleri olan yapılarla analogi kurma aşaması sosyal bilgiler dersi ile ilişkilendirilebilir.

FB.5.3.1.2

Hücre, doku, organ, sistem ve organizma kavramlarının yapılandırılması sırasında rol oynama tekniği kullanılabilir. Rol oynama tekniği sırasında öğrencilerin olumlu iletişim dili kullanmaları (SDB2.1) ve süreçte eğlenerek öğrenmeleri sağlanabilir (E2.5). Öğrencilerin kavramlar arası mantıksal ilişkileri açıklamaları istenir (KB2.13.SB1). Öğrencilerin kavramlar arasındaki ilişkiye analogi yoluyla günlük hayattan örnek vermeleri beklenebilir. Örnek olarak ev, mahalle, ilçe, il, ülke vb. bir yapılanma sunulabilir (D2.4). Öğrencilerin elde ettiği bilgilerle var olan bilgilerini bütünleştirerek organizmanın uyumlu bir bütün oluşturduğu sonucuna ulaşmaları sağlanır (KB2.13. SB2). Ülkenin kendi başına varlığını sürdüren bir organizmaya benzediği dile getirilerek ilişki kurulabilir. Öğrencilerin bu hiyerarşik ilişkiyi yapılandırmaları çalışma kâğıdı vb. araçlarla değerlendirilebilir. Analogi kurma aşamasında sosyal bilgiler, rol oynama sürecinde kendini ifade ederken Türkçe dersiyle ilişki kurulabilir.

FB.5.3.2.1

Öğrencilerin duyu organlarının özelliklerini olumlu iletişimin sağlandığı küçük grup tartışmasıyla tanımlamaları sağlanır (FBAB.1.SB1, SDB2.1.) Duyu organlarının sağlığını korumak için alınması gereken tedbirler konusunda sınıf içi tartışma yapılabilir (SDB2.1, SDB2.2). Öğrencilerin duyu organlarının özelliklerini maket, model, poster, video, animasyon vb. görsel ve dijital araçlarla merak edip inceleyerek belirlemeleri sağlanır (FBAB.1. SB2, OB4, E1.1). Duyu organlarının ayrıntılı yapısına girilmeden gözün yapısında sert tabaka, damar tabaka, ağ tabaka; kulağın yapısında dış kulak, orta kulak ve iç kulak bölümlerinden bahsedilir. Duyu organlarının yardımcı görevleri ve duyu olaylarının gerçekleşme süreci verilmenden görevlerinden bahsedilir. Öğrencilerin duyu organlarının görevlerine ait elde edilen verileri grup olarak özetleyip açıklamaları istenir (FBAB. SB3, SDB2.2, E1.1). Duyu organlarının özelliklerini ve görevlerini açıklamada rol oynama tekniğinden faydalanılarak öğrencilerin eğlenerek öğrenmeleri desteklenebilir (E2.5). Bu süreçte öğrencilerin bilimsel bakış açısıyla hareket ederek fikirlerini açıklamaları sağlanabilir (D3.3). Duyu organları konusunda çalışma yapmış bilim insanlarından İbn-i Heysem'in görme konusundaki araştırmalarına değinilebilir. Tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid vb. ölçme araçları izleme amaçlı değerlendirmeler için kullanılabilir.

FB.5.3.2.2

Duyu organlarının sağlığını korumak için nelerin yapılabileceği konusunda bireysel ya da grup çalışmasıyla performans görevi olarak öğrencilerden rapor hazırlamaları istenebilir (SDB2.1, SDB2.2). Öğrencilerin grup içinde birbirleriyle uyumlu bir şekilde davranmaları istenebilir (D10.3). Duyu organlarının sağlığının bozulması sonucu oluşabilecek hastalık ve kusurlara girilmeden duyu organlarının sağlığı konusunda alınacak tedbirlere odaklanması istenir. Öğrencilerin bilgiye ulaşırken kullanacağı araçları belirlemeleri sağlanır (KB2.6.SB1.). Bilgiye ulaşmak için güvenli genel ağ, basılı kaynaklar, alan uzmanlarıyla görüşme vb. farklı kaynaklardan yararlanarak bilgi toplamaları istenir (KB2.6.SB2, OB1). Bu süreçte gerçeği arama isteğiyle, merak ettiği soruları sorarak güvenilir genel ağları belirlemeleri sağlanabilir (E3.4, E3.8, OB2). Arkadaşlarıyla karşılaştırarak, öğretmenine danışarak ya da güvenilir kaynaklarla ulaştığı bilgilerin bilimselliğini ve doğruluğunu sorgulamaları sağlanır (KB2.6.SB3, D3.3). Bu aşamada ortaya çıkan fikirleri eleştirel bakış açısıyla irdeleyip kendi görüşleri hakkında düşünmeleri sağlanabilir (E3.10, SDB1.2). Ulaşılan ve doğruluğu kanıtlanan bilgileri raporlaştırmaları sağlanır (KB2.6.SB4, OB1, SDB3.3). Bu süreçte öğrencilerin açık fikirli davranmaları, bilimsel bakış açısıyla fikirlerini açıklamaları sağlanabilir (E3.5, D3.3). Performans görevini izleme amacıyla değerlendirmede bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile öz, akran ve grup formları kullanılabilir. Görevin sonunda duyu organlarının sağlığı konusunda alınması gereken tedbirler listelenebilir. Öğrenme durumları çalışma kâğıdıyla değerlendirilebilir (SDB2.2). Öğrencilerin duyu organlarının

sağlığı konusunda yanlış uygulamaların farkına varıp öğrendiklerini uygulamaya özen göstermeleri, kişisel temizlik ve bakımlarında sorumlu davranmaları beklenebilir (D13.4, D18.1, SDB1.2).

FARKLILAŞTIRMA

- Zenginleştirme** Bitki ve hayvan hücresinin özelliklerini sınıflandırdıkları kart veya dijital eşleştirme oyunu tasarlatılarak oynatılır.
- Duyu organlarının sağlığına ilişkin bir uzmanla görüşme yapılarak daha ayrıntılı bilgi edinilmesi sağlanır. Uzman kişi sınıfa davet edilir.
- Deri konusunda Hulusi Behçet ve bilimsel çalışmaları ile ilgili araştırma yapıp sunmaları istenir.
- İbn-i Sina'nın duyu organları ile ilgili yaptığı çalışmalar hakkında sunum hazırlamaları istenir.
- 3B yazıcı teknolojisi kullanılarak doku, organ vb. üretimi konusunda güncel uygulamaları araştırıp sunum yapmaları istenir.

- Destekleme** Bitki ve hayvan hücresinin özelliklerini sınıflandırdıkları kart eşleştirme oyunu oynatılır.
- Duyu organlarına ait dijital içerikler yoluyla daha fazla inceleme yapmalarına olanak tanınır.

- ÖĞRETMEN YANSITMALARI** Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

ETKİLEŞİM TEMASI/ IŞIĞIN MADDE İLE ETKİLEŞİMİ ÜNİTESİ

Bu ünite; bir ışık kaynağından çıkan ışığın basit ışık ışınları ile çizilmesi, ışığın her yöne ve doğrusal bir yolla yayıldığına açıklanması, maddelerin ışık geçirme durumuna göre sınıflandırılması, tam gölgenin oluşumu gözlemlenerek tam gölgenin basit ışık ışını çizimleri ile gösterilmesi ve tam gölgenin boyunu etkileyen faktörlerin açıklanması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 14

ALAN FBAB1. Bilimsel Gözlem
BECERİLERİ FBAB2. Sınıflandırma

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E3.1. Uzmanlaşma, E3.4. Gerçeği Arama, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma, E.3.7 Sistematiğe Olma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme (SB5)
SDB2.1. İletişim (SB4)

Değerler D3. Mütevazılık
D10. Merhamet, D16. Sorumluluk
D19. Vatanseverlik
D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı
OB2. Dijital Okuryazarlık
OB5. Kültür Okuryazarlığı
OB7. Veri Okuryazarlığı
OB9. Sanat Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Görsel Sanatlar, Türkçe, Matematik

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER FBAB1. Bilimsel Gözlem Becerisi, KB2.7. Karşılaştırma, KB.2.6. Bilgi Toplama, KB2.13. Yapılandırma, KB2.5. Sınıflama, KB2.9. Genelleme, KB2.3. Özetleme, KB2.13. Yapılandırma

**ÖĞRENME ÇIKTILARI
VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ****1. Bölüm: Işığın Yayılması****FB.5.4.1.1. Bir kaynaktan çıkan ışığın her yönde doğrusal bir yol izlediğini gözlem yoluyla açıklayabilme**

- a) Bir kaynaktan çıkan ışığın izlediği yolu gözlemleyerek niteliklerini tanımlar.
- b) Gözlemleri sonucunda ışığın izlediği yola ilişkin elde edilen verileri kaydeder.
- c) Işığın her yönde doğrusal bir yol izlediğini açıklar.

2. Bölüm: Işığın Madde İle Etkileşimi**FB.5.4.2.1. Maddeleri ışığı geçirme durumlarına göre sınıflandırabilme**

- a) Maddelerin ışığı geçirme durumlarına göre niteliklerini belirler.
- b) Maddeleri ışığı geçirme durumlarına göre ayırır.
- c) Maddeleri ışığı geçirme durumlarına göre gruplandırır.
- ç) Maddeleri ışığı geçirme durumlarına göre etiketler.

3. Bölüm: Tam Gölgenin Oluşumu**FB.5.4.3.1. Tam gölgeyi gözlemleyerek açıklayabilme**

- a) Tam gölgenin nitelikleri tanımlar.
- b) Tam gölgeye ait elde ettiği verileri kaydeder.
- c) Tam gölgeyi etkileyen değişkenleri açıklar.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Işığın Yayılması

Işığın Maddeyle Etkileşimi

Tam Gölgenin Oluşumu

Anahtar Kavramlar

Işığın doğrusal olarak yayılması, saydam, yarı saydam, saydam olmayan madde, tam gölge

**ÖĞRENME
KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde görsel tamamlamayı içeren çalışma kâğıtları ve performans görevi kullanılabilir. Ayrıca tema sürecinde ortaya çıkan öğrenci ürünleri değerlendirme amaçlı kullanılabilir.

Performans Görevi

Gösteri deneylerdeki gözlemleri sonucunda kaynaktan çıkan ışığın her yönde doğrusal bir yol izlediğini gösteren çizimler hazırlamalarını içeren performans görevi verilebilir. Bu performans görevi analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

Işığın madde ile etkileşimine bağlı olarak günlük yaşamdan maddenin sınıflandırılmasına yönelik poster, afiş hazırlamalarını içeren performans görevi verilebilir. Afişin, posterin değerlendirilmesinde bütüncül dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir. Ayrıca maddelerin ışık geçirgenliğine göre sınıflandırılması üzerine kavram haritaları hazırlanabilir ve değerlendirilmesinde kontrol listeleri kullanılabilir.

**ÖĞRETME-ÖĞRENME
YAŞANTILARI****Temel Kabuller**

Öğrencilerin ışık kaynaklarını ve aydınlatma teknolojilerini bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin ışık kaynağı çeşitleri hakkında ne bildiklerini belirlemek amacıyla açık uçlu sorular sorulabilir.

Aydınlatma teknolojisinde kullanılan araç gereçlerin özelliklerine ait ön bilgilerini belirleyebilmek için açık uçlu sorular yöneltilebilir.

Köprü Kurma Öğrencilerin günlük hayatta bir kapının anahtar deliğinden karanlık odaya süzülen ışık hüzmeleri ile ışığın doğrusal olarak yayılması arasında ilişki kurmaları sağlanabilir. Evlerimizde farklı perde türlerinin gece ve gündüz durumuna göre kapatılıp açılması ile maddelerin ışık geçirme durumları arasında ilişki kurulabilir. Günlük hayatta yüksek binaların ya da kendi gölgelerinin oluşumu ile tam gölgenin oluşumu arasında bağlantı kurmalarını sağlayacak açık uçlu sorular sorulabilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

FB.5.4.1.1

Öğrencilere doğal ve yapay ışık kaynaklarının özelliklerine yönelik sorular sorulabilir. El feneri, araba farları gibi araçların aydınlatma amaçlı kullanımı, bulutlu bir günde güneş ışığının yayılması vb. örnekler üzerinden deneyimlerini değerlendirebilmek için öğrenciler küçük gruplara ayrılabilirler. Öğrencilerin grup içinde birbirleriyle uyumlu bir şekilde farklı roller alarak görev bilinciyle yardımlaşmaları istenebilir (D10.3, D16.3). Gruplara farklı şekillerde doğrusal ve doğrusal olmayan pipetler verilerek öğrencilerin birbirini gözlemlemeleri istenebilir. Öğrencilerin gözlem sonuçlarını tartışarak ışığın yayılması ile ilgili nitelikleri tanımlamaları sağlanır (OB1, SDB2.1, FBAB1.SB1) Optik biliminin mimarı kabul edilen İbn-i Heysem'in karanlık oda(kutu) deneyi ve ışık konusunda yaptığı çalışmalar hakkındaki bilgiler öğrencilerle paylaşılabilir. Gösteri deneyleri yapılarak öğrencilerin ışık kaynağından çıkan ışık ışınlarını bilimsel bir bakış açısıyla gözlemlemeleri ve ışık ışınlarını çizerek verileri kaydetmeleri beklenir (D3.3, OB7, FBAB1.SB2). Işığın yayılması ile ilgili dijital içeriklerden yararlanılabilir (OB2). Verilen görevler çerçevesinde elde ettikleri verileri karşılaştırarak çizimlerinde ışığı bir doğru şeklinde çizmeleri, kaynağından çıkan ışık ışınlarının her yöne doğrusal bir yolla yayıldığını etkin bir şekilde açıklamaları beklenir (SDB1.2, FBAB1.SB3). Performans görevi analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Işık ışınları çizilirken matematik dersi, ışık kaynakları çizilirken görsel sanatlar dersi ile ilişkilendirilebilir. Tüm sürece ilişkin değerlendirmede görsel tamamlamayı içeren çalışma kâğıdı vb. kullanılabilir.

FB.5.4.2.1

"Güneş girmeyen eve doktor girer." atasözü maddenin ışığı geçirme durumları bağlamında sınıf içinde tartışılabilir (SDB1.2). Öğrenciler gruplara ayrılarak kitap, şeffaf dosya, karton, cam, buzlu cam, alüminyum folyo vb. maddelerin üzerine düşürülen ışık ışınlarını öğrencilerin gözlemlemeleri istenebilir. Hangi maddelerin ışık ışınlarını geçirdiği gözlemlenebilir. Grup içinde, görev bilincine sahip öğrencilerin gözlemlerini ifade etmeleri beklenebilir (D16.3, E.1.2). Öğrencilerin elde ettikleri deneyimleri ile maddenin ışık geçirgenliğine göre niteliklerini belirlemeleri istenir (FBAB2.SB1). Gözlem sonuçlarına ait verileri toplayarak tablo hâlinde kaydetmeleri istenebilir (OB7). Daha sonra sınıfta yeterince karanlık bir ortam oluşturularak maddelerin üzerine ışık kaynağından ışık ışınları gönderilebilir. Öğrencilerden maddelerin hangilerinin ışığı geçirdiğini, kısmen geçirdiğini veya geçirmediğini tablolastırarak sistematik şekilde ayrıştırılmaları sağlanır (E3.7, FBAB2.SB2). Öğrencilerin tabloya kaydettikleri verileri yorumlayarak gözlemleri sonucunda maddeleri ışık geçirgenliğine göre gruplandırılmaları beklenir (FBAB2.SB3). Günlük yaşamda yakından uzağa ilkesi ile çevresindeki maddeleri ışık geçirgenliğine göre saydam, yarı saydam ve saydam olmayan cisim olarak etiketlemeleri ve bu maddelere örnekler vermeleri sağlanır (OB1, FBAB2.SB4). Performans görevi olarak ışığın madde ile etkileşimine bağlı olarak günlük yaşamdan maddelerin sınıflandırılmasını amaçlayan poster, afiş tasarlama vb. verilebilir. Performans değerlendirmede bütüncül dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir. Öğrencilerden maddelerin ışık geçirgenliğine göre sınıflandırılmasını kavram haritaları ile sunmaları istenebilir. Öğrenme durumları için çalışma kâğıdı kullanılabilir. Saydam, yarı saydam ve saydam olmayan ifadelerini tanımlamaları Türkçe dersi ile ilişkilendirilebilir.

FB.5.4.3.1

Gruplara ayrılan öğrencilerin etkin katılımları sağlanarak saydam olmayan maddelerden tangram oluşturmaları istenebilir. Öğrencilerin hazırladıkları tangramlara ışık ışınları gönderilerek ekran üzerinde oluşan gölgenin özelliklerini tanımlamaları istenir (FBAB1.SB1, SDB2.1). Yeterince karanlık bir ortamda bir ışık kaynağı önünde öğrencilere elleri ile eğlenceli gölge oyunları oynatılarak kültürel farkındalık kazandırılabilir (OB5). Tangram etkinliği ya da gölge oyunlarındaki gözlemler sonucunda yarı gölgeye girilmeden oluşan tam gölgeyi basit ışık ışınları kullanarak çizimleri beklenir (E2.5, FBAB1.SB2). Küresel ışık kaynağına değinilmeden noktasal ışık kaynağı ile saydam olmayan cisim arasındaki mesafeye göre tam gölgenin boyu ile ilgili sorular sorulabilir. Verilen cevaplar çerçevesinde benzer durumlara ilişkin öğrencilerin günlük yaşantılarından örneklendirme yapmaları istenebilir. Ekran sabit tutularak gölge boyunu etkileyen değişkenleri açıklamaları beklenir (FBAB1.SB3). Tam gölgenin oluşumunun çizimle gösterilmesi için görsel tamamlamayı içeren çalışma kâğıtları vb. kullanılabilir. Işık ışınları çizimi ve tangram şekilleri matematik dersi, ışık kaynakları çizimi görsel sanatlar dersi, tam gölgeyi tanımlama Türkçe dersi ile ilişkilendirilebilir (E2.5, SDB2.1).

FARKLILAŞTIRMA**Zenginleştirme**

Sivas Divriği Cami ve Darüşşifası'nın yapımı sürecinde mimari tasarımı ön plana çıkarmak amacıyla cami kapısında gölge olarak beliren insan silüetlerinin nasıl oluştuğuna yönelik araştırma ödevi verilir.

Güneş saatinin çalışma prensibini araştırmaları istenir.

Thales'in Keops Piramidi'nin yüksekliğini ölçmek için kullandığı yöntemi araştırmaları istenir. Bu bağlamda Thales'in yöntemini kullanarak bina vb. yapıların boyunu kendi gölgelerini kullanarak ölçmeleri istenir.

Destekleme

Öğrencilerin bireysel ilerlemelerine olanak tanıyan animasyon, simülasyon gibi dijital öğrenme araçları kullanılır.

İçeriği anlamayı kolaylaştırmak için görsel ipuçları kullanılır.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

ETKİLEŞİM VE ÇEVİRİMLER TEMASI/ MADDENİN DOĞASI ÜNİTESİ

Bu ünite; maddelerin tanecikli, boşluklu ve hareketli yapısına göre sınıflandırılması, bu sürece yönelik deney tasarlanması, ısı ve sıcaklık arasındaki farkların açıklanması, ısı alışverişinin deney yapılarak gösterilmesi, maddelerin ısı iletimi bakımından sınıflandırılması ve ısı yalıtımı ile ilgili model oluşturulması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 28

ALAN FBAB2. Sınıflandırma
BECERİLERİ FBAB3. Bilimsel Gözleme Dayalı Tahmin
 FBAB8. Bilimsel Çıkarım Yapma
 FBAB9. Bilimsel Model Oluşturma

KAVRAMSAL KB2.7. Karşılaştırma
BECERİLER

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E1.3. Azim ve Kararlılık, E1.6. Öz Güven/Kendine İnanma, E2.5. Oyunseverlik, E3.3. Yaratıcılık, E3.4. Gerçeği Arama, E3.6. Analitiklik, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma, E3.10. Eleştirel Bakma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme
 SDB2.1. İletişim
 SDB2.2. İş Birliği
 SDB2.3. Sosyal Farkındalık

Değerler D3. Mütevazılık
 D4. Çalışkanlık
 D5. Dostluk
 D11. Özgürlük
 D12. Sabır
 D16. Sorumluluk
 D17. Tasarruf
 D18. Temizlik
 D19. Vatanseverlik
 D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı
 OB2. Dijital Okuryazarlık
 OB4. Görsel Okuryazarlık
 OB5. Kültür Okuryazarlığı
 OB7. Veri Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Sosyal Bilgiler

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.18. Tartışma, KB3.3. Eleştirel Düşünme, KB2.2. Gözleme, KB2.9. Genelleme, KB.2.13. Yapılandırma, FBAB11. Tümdengimsel Akıl Yürütme, KB2.6. Bilgi Toplama

**ÖĞRENME ÇIKTILARI
VE SÜREÇ
BİLEŞENLERİ**

1. Bölüm: Maddenin Tanecikli Yapısı

FB.5.5.1.1. Maddeleri tanecikli, boşluklu ve hareketli yapısına göre sınıflandırabilme

- a) Maddelerin tanecikli, boşluklu ve hareketli yapısının niteliklerini tanımlar.
- b) Maddeleri tanecikli, boşluklu ve hareketli yapısına göre ayırır.
- c) Maddeleri tanecikli, boşluklu ve hareketli yapısına göre katı, sıvı ve gaz olarak gruplandırır.
- ç) Maddeleri tanecikli, boşluklu ve hareketli yapılarına göre farklı gruplar altında etiketler.

2. Bölüm: Isı ve Sıcaklık

FB.5.5.2.1. Isı ve sıcaklık kavramlarını karşılaştırabilme

- a) Isı ve sıcaklık kavramlarının özelliklerini belirler.
- b) Isı ve sıcaklık kavramlarının özelliklerine ilişkin benzerlikleri listeler.
- c) Isı ve sıcaklık kavramlarının özelliklerine ilişkin farklılıkları listeler.

FB.5.5.2.2. Sıcaklığı farklı olan sıvıların karıştırılması sonucu ısı alışverişi olduğuna yönelik deneyler yapabilme

- a) Farklı sıcaklıklardaki sıvılar arasında ısı alışverişi olduğunu tanımlar.
- b) Sıvıların karıştırılmadan önceki ve sonraki sıcaklıklarını kaydeder.
- c) Karıştırılan sıvılar arasında ısı alışverişi olduğunu değerlendirir.

3. Bölüm: Madde ve Isı

FB.5.5.3.1. Maddeleri ısı iletimi bakımından sınıflandırabilme

- a) Maddeleri ısı iletimi bakımından tanımlar.
- b) Maddeleri ısı iletkeni veya yalıtkanı olarak ayırır.
- c) Maddeleri ısı iletkeni veya yalıtkanı olarak gruplandırır.
- ç) Maddeleri ısı iletkeni veya yalıtkanı olarak etiketler.

FB.5.5.3.2. Isı yalıtımını gösteren model oluşturabilme

- a) Isı yalıtımı ile ilgili model önerir.
- b) Isı yalıtımı ile ilgili önerdiği modeli yeni kanıtlara bağlı olarak geliştirir.

4. Bölüm: Maddenin Hâl Değişimi

FB.5.5.4.1. Maddenin ısı etkisiyle hâl değiştirebileceğini gözleme dayalı tahmin edebilme

- a) Maddenin ısı etkisiyle hâl değiştirebileceğine ilişkin ön bilgi ve deneyimlerine dayalı önerme oluşturur.
- b) Gözleme dayalı olan ve olmayan önermeleri karşılaştırır.
- c) Maddenin ısı etkisiyle hâl değiştirebileceğini temellendirebilmek için gözlem verilerinden sonuç çıkarır.
- ç) Gözlemlenmemiş duruma ilişkin tahminde bulunur.
- d) Tahminlerinin geçerliğini sorgular.

İÇERİK ÇERÇEVESİ Taneciklerin Konumu
 Taneciklerin Boşluklu Yapısı
 Taneciklerin Hareketi
 Isı ve Sıcaklık
 Isı ve Sıcaklık Arasındaki Farklar
 Isı Akışı İle İlgili Temel Kavramlar
 Maddenin Hâl Değişimi

Genellemeler / Anahtar Kavramlar

Genellemeler

Doğada maddeler arası ısı alışverişi vardır (termal denge).
 Her sıcaklıkta buharlaşma olur.

Anahtar Kavramlar

titreşim, öteleme, dönme, ısı, sıcaklık, ısı iletkenliği, ısı yalıtkanlığı, ısı yalıtımı, erime, donma, kaynama, yoğuşma, buharlaşma, süblimleşme, kırılaşma

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde yapılandırılmış grid, çalışma kâğıdı ve performans görevleri kullanılabilir. Ayrıca tema sürecinde ortaya çıkan öğrenci ürünleri değerlendirme amaçlı kullanılabilir.

Performans Görevi

Maddelerin tanecikli, boşluklu ve hareketli yapısının sınıflandırılmasında anlam çözümlene, bilgi haritası gibi iki boyutlu kavram öğrenme teknikleri kullanılabilir. Hazırlanan bilgi haritalarını ve anlam çözümlene tablolarını değerlendirmek için kontrol listesi, bütüncül dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir.

Maddenin tanecikleri arasındaki boşluğun ve taneciklerin hareketlerinin değiştiğini gösteren deney yaptırılabilir. Öğrenci raporları, tahmin et-gözlem yap-açıkla (TGA) vb. teknikler kullanılarak raporlaştırılabilir. Öğrenci raporlarının değerlendirilmesinde analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir. Ayrıca öğrencilerin değerlendirme süreçlerine aktif katılımını teşvik etmek amacıyla öz, akran ve grup vb. değerlendirme uygulamaları kullanılabilir.

Isı ve sıcaklık kavramlarının yapılandırılmasında kart eşleştirme tekniği kullanılabilir. Kart eşleştirme etkinliğinde sorular ve eşleştirilen yanıtlar, doğru-yanlış olarak puanlanıp değerlendirilebilir.

Sıcaklığı farklı olan sıvıların karıştırılması sonucu ısı alışverişi olduğuna yönelik deney yaptırılabilir. Öğrenci raporları bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Isı yalıtımını gösteren tasarım temelli model oluşturulabilir. Geliştirilen ısı yalıtım modelleri, sorular üretme, plan yapma, oluşturma, test etme, geliştirme vb. mühendislik ve tasarım süreci aşamaları analitik dereceli puanlama anahtarı yoluyla değerlendirilebilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin maddenin katı-sıvı-gaz hâlleri ile ilgili temel bilgilere sahip olduğu kabul edilmektedir. Hâl değişimi sürecinde ısı alışverişi (ısınma-soğuma) kavramlarına yönelik ön bilgilere sahip olduğu kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin maddenin tanecikli yapısı, ısı ve sıcaklık ile ilgili kavram yanılgılarının belirlenmesi için kavram haritası, bilgi haritası, anlam çözümlene tablosu gibi teknikler kullanılabilir. Hazır bulunuşluk düzeylerinin belirlenmesi ve belirlenen kavram yanılgılarının giderilmesi sürecinde kavramsal değişim metinlerinden yararlanılabilir.

Köprü Kurma Isı konusu ile ilgili olarak Güneş sistemindeki en büyük enerji kaynağının Güneş olduğu ifade edilebilir. Günlük yaşamda doğal ve yapay ısı kaynakları ile ilişki kurulabilir.

Günlük yaşamda sıcaklığın duvar, dijital termometre, ateşölçer vb. farklı araçlarla da ölçülebileceğine ilişkin öğrencilerin çıkarımda bulunmaları sağlanabilir. Günlük hava durumu raporları yorumlanabilir.

Bina tasarımları ve yapı malzemeleri ile ısı yalıtımı arasında bağlantı kurulabilir. Bu durumun aile ve ülke ekonomisine katkıları hakkında öğrencilerin çıkarım yapmaları sağlanabilir. Bu bilgiler kullanılarak günlük yaşamda ısı yalıtımının nasıl fayda sağlayabileceği tartışılabilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları **FB.5.5.1.1**

Maddenin tanecikli, boşluklu ve hareketli yapısı farklı malzemeler kullanılarak model ile gösterilebilir. Öğrenciler maddenin yapısını tanecikli, boşluklu ve hareketli olarak tanımlar (FBAB2.SB1). Öğrencilerden bu tanımlamadan elde edilen bilgiyi çözümlenmeleri, maddenin yapısını sınıflandırmaları ve kendi cümleleri ile yorumlamaları istenebilir (OB1). Öğrencilerin günlük yaşamdan merak ettiği maddeleri tanecikli, boşluklu ve hareketli yapısı bakımından ayırtmalarını istenir (E.1.1, FBAB2.SB2). Titreşim hareketini gösterebilmek için yay ve pinpon topundan oluşan bir model kullanılabilir, öteleme ve dönme hareketleri için ise seyir hâlindeki bisikletin tekerlekleri örnek olarak verilebilir (OB4). Ayrıca enjektör vb. gereçlerle gaz maddelerin sıkıştırılabilirliği incelenebilir. Katı ve sıvıların sıkıştırılmadığı varsayılır. Sıvı ve gazların öteleme hareketi sayesinde akışkanlık özelliğine sahip olduğu belirtilir. Etkinlikler sonucunda farklı yöntemlerden elde edilen sonuçları karşılaştırarak sıkıştırılabilirlik, öteleme, titreşim ve dönme hareketlerini açıklaması beklenir (D3.2). Bu süreçte bilgi haritası, anlam çözümlenme tablosu gibi teknikler kullanılarak öğrencilerin maddeleri tanecikli yapısına göre katı-sıvı-gaz olarak gruplandırılmaları istenir (FBAB2.SB3). Hazırlanan bilgi haritalarını ve anlam çözümlenme tablolarını değerlendirmek için analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir. Maddenin hâl değişimi sonucu tanecikleri arasındaki boşluk ve taneciklerinin hareketliliğinin değişebileceği konusunda iş birliği öğrenme teknikleri kullanılarak öğrencilere sorumluluklar verilip birlikte çalışmalarını ve düşüncelerini başkalarıyla tartışmaları sağlanabilir (D16.3, SDB2.2, SDB2.1). Öğrencilerin etkinlikler sırasında yardımlaşmaları ve çalışmalara gönüllü katılmaları teşvik edilebilir (D20.4). Bu noktada öğrenciler ile Mustafa Kemal ATATÜRK'ün "İlim tercüme ile olmaz, tetkikle, yani araştırmayla olur." sözleri paylaşılabilir. TGA gibi teknikler kullanılarak veriler raporlaştırılabilir. Öğrenci raporları, analitik dereceli puanlama anahtarı yoluyla değerlendirilebilir. Öğrencilerin etkinlikler sonrasında kullanılan malzemeleri ve laboratuvar alanını temiz tutmaları beklenir (D18.2). Öğrencilere günlük yaşamdan farklı madde örnekleri verilerek maddeleri tanecikli, boşluklu ve hareketli yapılarına göre etiketlendirmeleri istenir (FBAB2.SB4). Konunun somutlaştırılması için dijital içeriklerden yararlanılabilir (OB2). Maddenin tanecikli yapısı ile ilgili rol oynama tekniği uygulanarak öğrencilerin etkileşim içinde yardımlaşarak çalışmalarını sağlanabilir (D4.4). Konu içinde geçen temel kavramlar ve aralarındaki ilişkiler yapılandırılmış grid vb. kullanılarak değerlendirilebilir.

FB.5.5.2.1

Isı ve sıcaklık kavramları ile ilgili günlük yaşamdan seçilen örnek olaylar ile öğrencilerin konuya ilgilerinin çekilmesi sağlanabilir. Öğrenciler gruplara ayrılarak ısı ve sıcaklık kavramlarının özelliklerini keşfetmeleri için eğlenceli ve dikkatlerini çekecek şekilde kavram karikatürleri, kart eşleştirme, analogi vb. teknikler kullanılabilir (E2.5, SDB2.2, OB4). Isı ve sıcaklık kavramlarının özellikleri belirlenir (KB2.7.SB1). Isı ve sıcaklık ile ilgili temel kavram yanılgıları kavramsal değişim metinleri ile giderilebilir. Isı ve sıcaklık kavramları ile ilgili benzerlikler ve farklılıkları Venn şeması vb. tekniklerle karşılaştırarak yorumlamaları istenir (KB2.7.SB2, KB2.7.SB3). Bu süreçte kendi kararlarını almaları beklenir (D11.1, E1.6). Kart eşleştirme etkinliğinde sorular ve eşleştirilen yanıtlar, doğru-yanlış testi olarak puanlanıp değerlendirilebilir.

FB.5.5.2.2

Sıcaklığı farklı olan sıvıların karıştırılması sonucu ısı alışverişi olduğuna yönelik doğrulama deneyleri yapılabilir. Bu süreçte öğrencilerin gözlem yapılan olaya ilişkin özellikleri nitelemeleri, sıvıların sıcaklıklarını ölçmek için araçlar belirlemeleri ve bu araçları kullanmaları beklenebilir. Farklı sıcaklıklardaki sıvılar arasında ısı alışverişi olduğunu tanımlamaları beklenir (FBAB8.SB1). Sıvıların karıştırılmadan önceki ve sonraki sıcaklıklarını termometre ile ölçerek ölçümlerini çalışma yapraklarına kaydetmeleri istenir (FBAB8.SB2, OB7). Karıştırılan sıvılar arasında ısı alışverişi olduğunu yorumlamaları sağlanır (FBAB8.SB3, E3.10). Deney verilerini TGA tekniği kullanılarak raporlaştırmaları ve bu süreçte sabırlı olmaları beklenebilir (D12.1, E3.8). Performans görevi olarak öğrenci raporları analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Yorumlarını desteklemek için günlük yaşamdan farklı örnekler sunmaları sağlanabilir (SDB2.1). Boşluk doldurma ve kavram testi kullanılarak öğrencilerin ısı alışverişi ile ilgili temel kavramları öğrenmeleri sağlanabilir. Dijital içerikler, sanal laboratuvarlar vb. üzerinden farklı etkinlikler yoluyla maddelerdeki ısı alışverişine yönelik çıkarımlar yapılabilir (OB2).

FB.5.5.3.1

Öğrencilere günlük yaşamdan ısı iletkeni ve ısı yalıtkanı olan malzemelerle ilgili açık uçlu sorular yöneltilir. Öğrencilerin maddeleri ısı iletimi bakımından tanımlamaları sağlanır (FBAB2.SB1). Günlük yaşamda karşılaşılan maddeleri, anlam çözümleme tabloları ve bilgi haritaları vb. kavram öğretim teknikleri kullanarak ısı iletkeni veya yalıtkanı olarak ayrıştırılmaları beklenir (FBAB2.SB2, OB7, E3.6). Demir, bakır, alüminyum vb. malzemeler kendi içinde ısı iletkenlikleri karşılaştırması yapılmadan örnek olarak verilebilir. Binalarda kullanılan ısı yalıtım malzemelerinin türlerine değinilmeden günlük yaşamdan bir örnek olay ile maddeleri ısı iletkeni veya yalıtkanı olarak gruplandırmaları beklenir (FBAB2.SB3). Isı iletkeni veya yalıtkanı olarak seçilen maddelerin tanecikli ve boşluklu yapısı ile ilişki kurarak etiketlendirmeleri beklenir (FBAB2.SB.4). Isı yalıtımının aile ekonomisine ve ülke varlıklarının tasarruflu kullanımına yönelik önemini tartışarak topluma katkısını değerlendirmeleri sağlanır (D19.3, D17.1, SDB2.3). Öğrenme ürünlerinin değerlendirilmesinde çalışma kâğıdı kullanılabilir.

FB.5.5.3.2

Öğrencilerden günlük yaşamda ısı kaybını önleyen örnekler vermeleri istenebilir. Bir binanın ısı kaybını önlemek için yapılacak ısı yalıtımı üzerine kurgulanan bir senaryo ile öğrencilerin model oluşturmaları sağlanır (FBAB9.SB1, D17.1). Isı yalıtımının tüm mevsimlerde işlevsel olduğu üzerinde durularak öğrencilerin farklı iklimlere ait modeller üretmeleri sağlanabilir. Tasarımlarını oluştururken görseller, dijital içerikler ve günlük yaşamdaki örneklerden yararlanarak çıkarım yapmaları sağlanır (OB4). Öğrencilerin Türk-İslam mimarisinde yapılmış eserleri incelemeleri sağlanabilir. Bu eserlerdeki kültürel unsurları fark etmeleri sağlanarak öğrenciler ısı yalıtımı konusunda grup araştırmalarına yönlendirilebilir (OB5). Örnek olarak başta Mimar Sinan olmak üzere Türk-İslam bilgilerinin çalışmaları ve kültürel mirasa ait eserler ısı yalıtımı açısından incelenebilir (D5.3). Bu konular sosyal bilgiler dersi ile ilişkilendirilebilir. Mühendislik ve tasarım döngüsü kullanılarak öğrencilerin yaratıcı bir model oluşturmaları sağlanabilir (E3.3). Öğrencilerin süreci bilimsel olarak yürütmelerine yönelik yönlendirme yapılabilir (D3.3). Öğrencilerin gerektiğinde teorik bilgiler temelinde ısı yalıtımı modelini geliştirmeleri sağlanabilir. Öğrencilerin aynı amaç için geliştirilmiş modelleri karşılaştırarak yeni kanıtlara göre tasarımlarını geliştirmeleri sağlanır (FBAB9.SB2, E3.4). Geliştirilen tasarımlar diğer öğrencilerle paylaşılabilir (SDB2.1). Geliştirilen ısı yalıtımı modelleri analitik dereceli puanlama anahtarı yoluyla değerlendirilebilir.

FB.5.5.4.1

Öğrencilerden günlük hayatta karşılaştıkları olaylara yönelik ısının madde üzerindeki etkilerini tahmin etmeleri ve önermelerde bulunmaları istenir (FBAB3.SB1). Öğrencilerin sınıf içinde yapılacak gösteri deneylerine dayalı gözlemlerle ısının maddeler üzerindeki etkilerini ifade etmeleri sağlanabilir. Öğrencilerin bilimsel gözleme dayalı olan (gösteri deneyleri) ve olmayan önermeleri (günlük yaşam verileri) karşılaştırmaları sağlanır (D3.3, SDB1.2, FBAB3.SB2). Öğrencilerin deneyimleri günlükler yoluyla toplanabilir. Bu süreçte veri kayıtlarına bağlı olarak öğrencilerin çıkarım yapmalarına (FBAB3.SB3) ve gözlemlerine dayalı tahminlerle oluşturduğu ölçütleri azimli bir biçimde test etmelerine fırsat sağlanır (FBAB3.SB4, E1.3). Maddenin ısı etkisiyle hâl değiştirebileceğini temellendirmek için gözlem verilerinden sonuç çıkarmaları, sonuçlarını raporlaştırmaları ve akış şeması ile hâl değişimini çizerek göstermeleri istenebilir (OB1, OB4). Bu süreçte temel kavramlar olarak erime, donma, buharlaşma, kaynama, yoğuşma, süblimleşme ve kırılgılaşma kavramlarına odaklanılır. Öğrencilerin hazırladıkları akış şemaları ve raporları analitik dereceli puanlama anahtarları ile değerlendirilebilir. Öğrencilerin oluşturduğu ölçütler çerçevesinde, ısının madde üzerinde yaptığı etkilerle ilgili tahminlerinin geçerliğini sorgulamaları istenir (FBAB3.SB5, E3.10). Öğrencilerden arkadaşlarıyla birlikte buharlaşma ve kaynama arasındaki farkları kavrayabileceği ek bir deney tasarımları istenebilir (D4.4). Buharlaşmanın her sıcaklıkta olabilirken kaynamanın belli bir sıcaklıkta gerçekleştiği üzerinde durulur. Süreç çalışma kâğıtları ile değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Günlük yaşamdan kolay ulaşılabilir çeşitli malzemeler üzerinden öğrencilerin ısının günlük yaşamda tasarruf sağlayacak biçimde kullanımına yönelik proje üretmeleri sağlanır.

İmkânları olan okullar için robotik ve kodlama setleri üzerinden blok tabanlı kodlama yoluyla öğrencilerin maddelerin sıcaklıklarını ölçebilecekleri bir tasarım üretmeleri sağlanır.

“Sıcaklığı Ölçmek: Termometrenin Tarihi” isimli etkinlik ile öğrencilerin Biruni’den Galileo Galilei’ye ve günümüzde en yaygın kullanılan sıcaklık ölçeği olan derece celsius keşfeden İsveçli bilim insanı Anders Celsius’a bir yolculuk yapmalarını sağlayacak bir araştırma ödevi verilir.

Termoelektrik (peltier) soğutucular kullanarak bir ısıtma veya soğutma aracı tasarlaması istenir.

Destekleme Maddenin tanecikli, boşluklu ve hareketli yapısı ile ilgili öğrencilerin bireysel ilerlemelerine olanak tanıyan animasyon, simülasyon gibi dijital öğrenme araçları uygulanır.

Sıcaklığı farklı olan sıvıların karıştırılması sonucu ısı alışverişi olduğu konusu küçük parçalara bölünerek sunulur ve her bir süreç adım adım açıklanır.

Bir binanın ısı kaybını önlemek için yapılacak ısı yalıtımı tasarımı etkinliğinde günlük yaşamdan kolay ulaşılabilir çeşitli malzemelerle öğrencilerin ek etkinlikler yapmaları sağlanarak konu somutlaştırılır.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

ENERJİ TEMASI/ YAŞAMIMIZDAKİ ELEKTRİK ÜNİTESİ

Bu ünite de; öğrencilerin devre elemanlarını sembollerle göstererek devre şeması çizmesi, devre şemalarının ortak bilimsel dil açısından önemini kavraması, çizdikleri devreleri kurarak çalıştırması, farklı elektrik devrelerindeki pil ve ampul sayısını değiştirerek bu değişimin devre üzerindeki etkilerini keşfetmesi, farklı elektrik devrelerindeki pil ve ampul sayısını değiştirerek bu değişimin devre üzerindeki etkilerini yorumlaması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 16

ALAN BECERİLERİ FBAB2. Sınıflandırma
FBAB6. Hipotez Oluşturma
FBAB7. Deney Yapma

EĞİLİMLER E2.2. Sorumluluk, E2.5. Oyunseverlik, E3.1. Uzmanlaşma, E3.7. Sistematik Olma, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme
SDB2.1. İletişim
SDB2.2. İş Birliği

Değerler D3. Mütevazılık
D12. Sabır
D15. Sevgi
D16. Sorumluluk
D18. Temizlik
D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı
OB2. Dijital Okuryazarlık
OB7. Veri Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Türkçe

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER FBAB1. Bilimsel Gözlem, KB2.7. Bilgi Toplama, KB2.9. Genelleme, KB3.2. Problem Çözme

**ÖĞRENME ÇIKTILARI
VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ****1. Bölüm: Devre Elemanlarının Sembollerle Gösterimi ve Devre Şemaları****FB.5.6.1.1. Bir elektrik devresindeki elemanların sembollerini sınıflandırabilme**

- a) Bir elektrik devresindeki elemanların sembollerini belirler.
- b) Bir elektrik devresindeki elemanların sembollerini niteliklerine göre ayırır.
- c) Bir elektrik devresindeki elemanların sembollerini gruplandırır.
- ç) Bir elektrik devresindeki elemanların sembollerini niteliklerine göre etiketler.

FB.5.6.1.2. Şemasını çizdiği elektrik devresine uygun deney yapabilme

- a) Çizdiği elektrik devresine uygun deney düzeneği tasarlar.
- b) Deneyle ilgili topladığı verilerin analizini yapar.

2. Bölüm: Basit Bir Elektrik Devresinde Ampul Parlaklığını Etkileyen Değişkenler**FB.5.6.2.1. Bir elektrik devresindeki ampul parlaklığını etkileyen değişkenlerin neler olduğuna ilişkin hipotez oluşturabilme**

- a) Elektrik devrelerindeki ampul parlaklığını etkileyen değişkenleri tanımlar.
- b) Pil ve ampul sayısını değiştirerek ampul parlaklığındaki değişimi neden-sonuç ilişkisi bağlamında belirler.
- c) Ampul parlaklığındaki bağımlı, bağımsız ve kontrol edilen değişkenleri belirler.
- ç) Bağımsız değişken olarak pil sayısı ve ampul sayısını kontrol eder.
- d) Farklı elektrik devreleri üzerinden ampul parlaklığının pil sayısı ve ampul sayısına bağlı olarak değiştiğine yönelik önermelerde bulunur.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Devre Elemanlarının Sembolleri ve Devre Şeması

Basit Elektrik Devresi

Ampul Parlaklığını Etkileyen Değişkenler

Anahtar Kavramlar

basit elektrik devre elemanlarının sembolleri, devre şeması, pil sayısı, ampul sayısı

**ÖĞRENME
KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Öğrenme çıktısının değerlendirilmesinde eşleştirme testi, çalışma kâğıdı, açık uçlu sorular, tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid vb. kullanılabilir. Ayrıca tema sürecinde ortaya çıkan öğrenci ürünleri, bir ürün dosyasında toplanarak değerlendirme amaçlı kullanılabilir.

Performans Görevleri

Basit elektrik devresi tasarımlarını içeren performans görevi verilebilir. Öğrencilerin TGA gibi teknikler kullanarak deneyi raporlaştırmaları istenebilir. Bu performans görevi analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

Elektrik devresindeki ampulün parlaklığının pil ve ampul sayısına göre değişimini içeren performans görevi verilebilir. Bu performans görevi analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Ayrıca öğrencilerin değerlendirme süreçlerine aktif katılımını teşvik etmek amacıyla öz, akran ve grup değerlendirme uygulamaları kullanılabilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller Öğrencilerin basit elektrik devresini oluşturan devre elemanlarını tanıdıkları ve çalışan bir elektrik devresi kurabildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Basit devre elemanları ve ampul parlaklığını etkileyen değişkenlere ilişkin mevcut bilgileri açık uçlu sorularla açığa çıkarılır.
Sembol kullanmanın sağladığı ortak dil ile ilgili açık uçlu sorular yöneltilir.

Köprü Kurma Elektrik devre elemanları ve sembollerin günlük yaşamdaki örneklerini incelemeleri sağlanabilir. Devre elemanlarının sembollerle ifade edilmemesinden kaynaklı oluşabilecek sorunlara değinilebilir.

Elektrik devrelerindeki ampul parlaklığı ile günlük yaşamdaki uygun aydınlatma sistemleri arasında ilişki kurulabilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

FB.5.6.1.1

Devre elemanları sembollerinin günlük hayattaki kullanım alanlarında aynı anlamı taşımalarının sağladığı avantajlar tartışılabilir. Bu noktada öğrencilerin sembol kullanmanın ortak bilimsel dil açısından önemini etkin bir şekilde ifade etmeleri beklenir (SDB2.1). Basit elektrik devresindeki elemanları semboller ile nitelendirmeleri istenir (FBAB2.SB1). Elektrik devresindeki elemanların sembollerini niteliklerine göre sistematik bir şekilde ayrıştırılmaları istenir (E3.7, FBAB2.SB2). Ayrıştırdığı sembolleri gruplandırılmaları istenir (FBAB2.SB3). Elektrik devre elemanları ile sembollerini kart eşleştirme gibi teknikler yoluyla eşleştirerek etiketlemeleri istenir (FBAB2.SB4). Devre elemanlarının sembollerini doğru şekilde sınıflandırarak çalışma kâğıtlarına çizmeleri sağlanabilir (SDB1.2). Süreç sonunda elektrik devre elemanları ile sembollerinin bir arada bulunduğu afiş, poster vb. hazırlamaları beklenebilir. Hazırlanan öğrenme ürünleri, analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Tüm sürece ilişkin öğrencilerin öğrenme durumlarını sınamak için açık uçlu sorular, eşleştirme testi, tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid vb. ölçme araçları kullanılabilir.

FB.5.6.1.2

Öğrencilerin öğrendikleri sembolleri kullanarak bir elektrik devresi şeması çizmeleri istenir. Öğrencilerin, iş birlikli öğrenme gruplarına ayrılıp görev bilinciyle yardımlaşmaları beklenir (D.16.3, D20.4, SDB2.2). Bu süreçte öğrencilerden birbirlerinin duygu ve düşüncelerini anlamak için karşılıklarını dikkatle dinlemeleri istenebilir (D15.1). Çizdikleri elektrik devre şemasının düzeneğini bilimsel bir yaklaşımla kurabilmeleri için grup üyelerine uygun ortam ve malzemeler sağlanır (D3.3). Öğrencilerin çizdiği elektrik devresine uygun bir deney düzeneği tasarlama sağlanır (FBAB7.SB1). Bu süreçte öğrencilerin planlarını ertelemeden, kararlı ve sorumluluk bilinciyle deneyi yürütmeleri beklenir (E2.2, D.3.1, D.3.2). Deney ile ilgili verileri kaydederek analiz yapmaları istenir (FBAB7.SB2, OB7). Öğrencilerin deney sonrasında kullanılan malzemeleri ve laboratuvar alanını temiz tutmaları beklenir (D18.2). Deney verileri TGA gibi teknikler kullanılarak raporlaştırılabilir. Deney raporlarında öğrencilerin geçerli bilgileri etkili bir biçimde açıklamaları beklenir (SDB2.1). Öğrenci raporları, analitik dereceli puanlama anahtarı yoluyla değerlendirilebilir. Ek olarak dijital içeriklerden faydalanılabilir (OB2). Ayrıca tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid vb. kullanılarak değerlendirilme yapılabilir. Konuyu zenginleştirmek adına rol oynama tekniği ile devre şemalarında kullanılan semboller arasında ilişki kurulabilir (E2.5). Bu sayede öğrenme ortamı eğlenceli hâle getirilebilir. Rol oynama tekniği sürecinde öğrencilerin kendilerini ifade etmeleri Türkçe dersi ile ilişkilendirilebilir.

FB.5.6.2.1

Öğrencilere bir elektrik devresindeki ampul parlaklığının nasıl değişebileceği yönünde sorular sorulabilir (E3.8). Öğrenciler gruplara ayrılır ve öğrencilerden grup içinde aktif olarak sürece dâhil olmaları, görev bilinciyle çalışmalarını beklenir (D3.4, D.3.5, D.16.3, SDB2.2). Grup üyelerinin yardımlaşmaları beklenir (D20.4). Öğrencilerin elektrik devrelerindeki ampul parlaklığını etkileyen değişkenleri, pil sayısı ve ampul sayısını dikkate alarak tanımlamaları sağlanır (FBAB6.SB1). Bu süreçte öğrencilerin ampul parlaklığını etkileyen değişkenler olarak pil veya ampul sayısındaki değişimi neden sonuç ilişkisi bağlamında belirlemeleri sağlanır (FBAB6.SB2). Öğrencilerden devredeki ampul parlaklığının değişimi ile ilgili deney düzeneği kurmaları istenir. Deney düzeneklerinin kurulması için uygun ortam ve malzemeler sağlanır. Deney sürecinde öğrencilerin bağımlı, bağımsız ve kontrol değişkenlerini belirlemeleri sağlanır (FBAB6.SB3). Bilimsel bir yaklaşımla pil sayısı veya ampul sayısı değişkenlerini kontrol ederek deneyi tekrarlamaları sağlanır (FBAB6.SB4, D3.3). Farklı elektrik devreleri üzerinden ampul parlaklığının pil sayısı veya ampul sayısına bağlı olarak değiştiğine yönelik önermelerde bulunmaları sağlanır (FBAB6.SB5). Ampul parlaklığının pil sayısı veya ampul sayısına bağlı olarak değiştiği konusunda dijital ortamlar yoluyla oluşturulan deney düzeneklerine güvenilir kaynaklardan erişip elde ettikleri bilgiyi özetlemeleri sağlanabilir (OB1, OB2). Öğrencilerin deney sürecindeki performansları analitik dereceli puanlama anahtarı yoluyla değerlendirilebilir. Ayrıca ampul parlaklığındaki değişimi göstermek için görsel tamamlama içeren çalışma kâğıtları kullanılabilir. Öğrencilerin değerlendirme süreçlerine aktif katılımını teşvik etmek amacıyla öz, ekran ve grup değerlendirme formları kullanılabilir.

FARKLILAŞTIRMA**Zenginleştirme**

Elektrik devre elemanları ile sembollerinin eşleştirilebileceği dijital bir oyun tasarlanarak sınıfta oynamaları istenir.

Devredeki pil ve ampul sayısındaki değişikliklerin ampul parlaklığını etkileyebileceğini gösteren devre panoları oluşturmaları istenir.

Thomas Edison ile bilinen ampulün icadının tarihsel olarak nasıl değiştiği hakkında araştırma yapmaları istenir.

Günlük yaşamda sıkça kullanılan, basit elektrik devrelerine enerji sağlayan kalem pillerin, şarj edilebilir ve şarj edilemeyen türlerini de içerek şekilde araştırıldığı bir performans görevi verilebilir.

Destekleme

Deney aşamaları için ek açıklamalar ve yönlendirmeler yapılır.

Devredeki ampul parlaklığının pil ve ampul sayısındaki değişikliğe bağlı olarak artıp azalabildiğini gösteren dijital içerikler kullanmaları istenir.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK TEMASI/ SÜRDÜRÜLEBİLİR YAŞAM VE GERİ DÖNÜŞÜM ÜNİTESİ

Bu ünite, evsel atıklarda geri dönüştürülebilen ve dönüştürülemeyen maddelerin ayırt edilmesi, kaynakların etkili kullanımı ile geri dönüşümün önemi konusunda çıkarım yapılması amaçlanmaktadır. Ayrıca öğrencilerin yakın çevrelerinde atık yönetimine özen göstermeleri amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 11

ALAN BECERİLERİ FBAB1. Bilimsel Çıkarım Yapma
FBAB2. Sınıflandırma

KAVRAMSAL BECERİLER KB2.15. Yansıtma

EĞİLİMLER E3.5. Açık Fikirlilik, E2.2.Sorumluluk, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.1. Öz Farkındalık/Kendini Tanıma
SDB2.1. İletişim
SDB2.2. İş Birliği
SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D3. Mütevazılık
D5. Dostluk
D7. Dürüstlük
D14. Saygı
D16. Sorumluluk
D17. Tasarruf
D18. Temizlik
D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB4. Görsel Okuryazarlık
OB5. Kültür Okuryazarlığı
OB6. Vatandaşlık Okuryazarlığı
OB7. Veri Okuryazarlığı
OB8. Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı
OB9. Sanat Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Türkçe

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.20. Sentezleme, KB.2.18. Tartışma, KB.3.1. Karar Verme

**ÖĞRENME ÇIKTILARI
VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ****1. Bölüm Evsel Atıklar ve Geri Dönüşüm****FB.5.7.1.1. Evsel atıklarda geri dönüştürülebilir ve dönüştürülemez maddeleri sınıflandırabilme**

- a) Evsel atıkların niteliklerini tanımlar.
- b) Evsel atıkları geri dönüştürülebilir ve dönüştürülemez olarak ayırır.
- c) Evsel atıkları geri dönüştürülebilir ve dönüştürülemez olarak gruplandırır.
- ç) Evsel atıkları geri dönüştürülebilir ve dönüştürülemez olarak etiketler.

FB.5.7.1.2. Kaynakların etkili kullanımı konusunda geri dönüşümün önemli olduğu çıkarımında bulunabilme

- a) Kaynakların etkili kullanımı ve geri dönüşümüne ait nitelikleri tanımlar.
- b) Kaynakların etkili kullanımı konusunda geri dönüşümün önemine ilişkin topladığı verileri kaydeder.
- c) Kaynakların etkili kullanımı konusunda geri dönüşümün önemine ilişkin verileri değerlendirir.

FB.5.7.1.3. Yakın çevresinde atık yönetiminin uygulanabilirliğine ilişkin uygulamaları değerlendirebilme

- a) Yakın çevresinde atık yönetimine ilişkin deneyimlerini gözden geçirir.
- b) Yakın çevresinde atık yönetimine ilişkin deneyimlerine dayalı çıkarım yapar.
- c) Yakın çevresinde atık yönetimine ilişkin ulaşılan çıkarımları değerlendirir.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Evsel Atıklar
Geri Dönüşüm

Anahtar Kavramlar

evsel atık, geri dönüşüm, yeniden kullanım, atık yönetimi

**ÖĞRENME
KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde eşleştirme testleri, kısa cevaplı testler, yapılandırılmış grid, açık uçlu sorular ve performans görevleri kullanılabilir. Ayrıca tema sürecinde ortaya çıkan öğrenci ürünleri, bir ürün dosyasında toplanarak değerlendirme amaçlı kullanılabilir.

Performans Görevi

Kaynakların etkili kullanımı konusunda geri dönüşümün önemine ilişkin araştırma raporu/poster vb. hazırlamayı içeren performans görevi verilebilir. Bu görev, analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

Öğrencilerden yakın çevresinde atık yönetimine özen göstermelerine yönelik yansıtma raporları/günlük yazma içeren performans görevi verilebilir. Bu görev analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Ayrıca öğrencilerin değerlendirme süreçlerine aktif katılımını teşvik etmek amacıyla öz, akran ve grup değerlendirme formları kullanılabilir.

**ÖĞRETME-ÖĞRENME
YAŞANTILARI**

Temel Kabuller Öğrencilerin geri dönüşüm kavramını bildikleri kabul edilmektedir. Ayrıca hayat bilgisi, sosyal bilgiler ve fen bilimleri dersleri bağlamında kaynaklar ve bu kaynakların kullanımı konusunda temel bilgilere sahip oldukları kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Öğrencilerin evsel atık, kaynak kavramı ve geri dönüşüme ilişkin mevcut bilgilerini belirlemek için açık uçlu sorular yöneltilir.

Köprü Kurma Yerel yönetimlerin okullara, sokaklara koydukları geri dönüşüm kutularıyla atıkların ayrıştırılması günlük hayatla ilişkilendirilebilir. Atık ön işlem ve geri kazanım tesisleri tanıtılarak günlük hayat ile ilişkisi kurulabilir.

Atık yönetimi konusunda Sıfır Atık gibi projelerle ilişki kurulabilir.

Tatlı su kaynakları ile ilgili sorunlara ilişkin haberler, videolar, belgeseller vb. izletilerek su tasarrufu konusunda farkındalık kazandırılabilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

FB.5.7.1.1

Geri dönüşüm sembolü tanıtılır (OB4). Sınıfa farklı nitelikte evsel atıklar getirilebilir ve öğrencilerin merak ettiği soruları sorarak incelemeleri sağlanabilir (E3.8.). Evsel atıkların yeniden kullanımına girilmeden öğrencilerin evsel atıkların niteliklerini tanımlamaları istenir (FBAB.2.SB1). Bu aşamada öğrencilerin gruplara ayrılıp etkileşim kurmaları sağlanabilir (SDB2.1, SDB2.2). Atıkları geri dönüşebilen ve dönüşemeyen olarak ayrıştırmaları sağlanır (FBAB.2.SB2). Sınıfa getirilen örneklerin geri dönüşebilen ve dönüşemeyen olarak gruplandırılması istenir (FBAB.2.SB3). Günlük yaşamdan atık örnekleri verilerek öğrencilerden bu atıkları etiketlemeleri beklenir (FBAB.2.SB4). Bu süreçte bilimsel bakış açısıyla oluşturdukları görüşlerini saygı çerçevesinde ifade etmeleri istenebilir (D14.1, D3.3). Değerlendirmede dijital ortamda ya da basılı kaynaklarda eşleştirme testi, kısa cevaplı testler vb. araçlar kullanılabilir. Ayrıca atıkları ayrıştırmanın çevreye ve canlılara etkisini fark edip elindeki kaynakların değerini anlayarak duyarlı davranmaları, sürdürülebilirliğin farkında olmaları sağlanabilir (D7.2, D5.4, D17.3). Evsel atık ayrıştırmanın oldukça gelişmiş olduğu ülke uygulamalarından örnekler verilerek bizim de ülke olarak atık ayrıştırma konusunda sosyal sorumlulukla hareket etmemiz gerektiği vurgulanabilir. Ülkemiz kültüründe temizliğin ve elindekilerin değerini bilmenin oldukça önemli olduğu dile getirilebilir (OB5).

FB.5.7.1.2

Geri dönüşümün ülke kaynaklarına etkisi açık uçlu sorularla sorgulanabilir. Öğrencilerden kaynakların etkili kullanımı ve geri dönüşüm konularına ilişkin nitelikleri tanımlamaları istenir (FBAB.8.SB1, D7.2). Geri dönüşüm kavramına ilişkin örnek olay yönteminden faydalanılarak resmî güncel veriler sınıf ortamına taşınabilir. Öğrencilerden geri dönüştürülebilir bir maddeyi araştırıp sunmalarını içeren performans görevi ile güvenilir kaynaklardan topladıkları verileri kaydetmeleri istenir (FBAB.8. SB2, OB7). Araştırma sürecinde özverili davranarak görevi zamanında yerine getirmeleri beklenebilir (D16.3). Ulaştıkları verilerle geri dönüşüm sürecini değerlendirmeleri sağlanır (FBAB.8. SB3). Geri dönüşümün ülke kaynaklarına etkisi konusunda kişisel davranışlarının etkisini dikkate alarak öğrenciler uygun olmayan davranışlarını değiştirmeye yönlendirilebilir (SDB3.3). Geri dönüşüm konusunda vatandaş ve devlet olarak bilinçli davranılmasının bir görev olduğu vurgulanmalıdır (OB6). Mustafa Kemal ATATÜRK'ün "Azamî tasarruf millî prensibimiz olmalıdır." sözünden yola çıkılarak kaynaklarımızı etkili kullanmanın önemi vurgulanır (D19.3). Değerlendirme sonuçlarını rapor, poster, dijital sunu vb. yöntemlerle sunmaları istenebilir. Sunum sırasında öğrencilerin empati kurmaları, arkadaşlarına karşı nezaketli davranmaları beklenebilir (SDB2.1, D14.1, D14.2). Bu süreç analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Biçimlendirici değerlendirmede yapılandırılmış grid, açık uçlu sorular vb. araçlar kullanılabilir.

FB.5.7.1.3

Öğrencilere atık yönetimi uygulamaları ile ilgili açık uçlu sorular yöneltilir. Atık yönetimi uygulamaları tanıtılır. Yeniden kullanım kavramı açıklanarak geri dönüşümle farkı belirtilir. Yeniden kullanımın hayatın birçok farklı alanının yanında sanatta da yer bulduğu ve atıklardan eserler üretildiği ifade edilerek atıktan sanata dönüşümü incelemeleri ve bu konuda farkındalık kazanmaları sağlanabilir (OB9). Öğrencilerin kendi atık yönetim uygulamalarını gözden geçirmeleri sağlanır (KB.2.15.SB1, D19.3, SDB1.1). Öğrencilerin atık yönetimi uygulamalarına yönelik neler yapabileceğine dair çıkarımda bulunmaları beklenir (KB.2.15.SB2). Bunun için jigsaw, vızıltı grupları vb. teknikler ile grup tartışması yaptırılabilir (SDB2.1, SDB2.2). Tartışma sonucunda öğrencilerin ulaştıkları çıkarımları değerlendirmeleri sağlanır (KB.2.15.SB3). Bu aşamada öğrencilerin empati kurmaları sağlanabilir (D14.1). Atık yönetiminin çevresel temizliğin yanında sürdürülebilirliğin parçası olduğu ve sürdürülebilirlik açısından önemli olduğunu fark etmeleri sağlanabilir (D18.3, OB8). Sürece ilişkin değerlendirme için öz, akran değerlendirme formları kullanılabilir. Bu süreçte öğrencilerin açık fikirlilikle kendi davranışlarına ilişkin değerlendirme yapmaları, uygun yöntemleri kullanmaları ve tasarruflu davranma konusunda sorumluluk almaları sağlanabilir (SDB1.2, SDB1.1, D16.3, D17.1, D17.2, E2.2, E3.5). Tartışma sırasında Türkçe dersinden faydalanılabilir. Değerlendirmek için çalışma kâğıtları kullanılabilir.

FARKLILAŞTIRMA**Zenginleştirme**

Mustafa Kemal ATATÜRK'ün çevreye verdiği önemi vurgulayan hikâye yazma ödevi verilir. Evsel atıklardan yeşil dönüşüm bağlamında kompost yapımı planlanır. Bu çerçevede 5R (reddet-azalt-yeniden kullan-kompost yap-dönüştür) yaklaşımı tanıtılıp kullanılır. Öğrencilerin dijital ortamda atık ayrıştırma yapılabilen bir eşleştirme oyunu tasarlamaları sağlanır.

Atık ayrıştırma konusunda öğrencilerin okullarında sosyal sorumluluk projesi tasarlayarak uygulamaları istenir.

Destekleme

Öğrencilerin bireysel ilerlemelerine olanak tanıyan animasyon, simülasyon gibi dijital öğrenme araçları kullanılır.

Dijital kaynaklardan atık ayrıştırma konusunda eşleştirme oyunları oynatılır.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

6. SINIF FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

SİSTEMLER VE ÇEVRELER TEMASI/ GÜNEŞ SİSTEMİ VE TUTULMALAR ÜNİTESİ

Bu ünite; Güneş sistemindeki gezegenlerin sınıflandırılması, Güneş sistemi ile ilgili model oluşturulup modellerin yeni kanıtlara göre geliştirilmesi, Güneş ve Ay tutulmalarına yönelik çıkarım yapılarak tutulma modeli geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 12

ALAN BECERİLERİ FBAB2. Sınıflandırma
FBAB8. Bilimsel Çıkarım Yapma
FBAB9. Bilimsel Model Oluşturma

EĞİLİMLER E2.5. Oyunseverlik, E3.4. Gerçeği Arama, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.1. Öz Farkındalık/Kendini Tanıma
SDB2.1. İletişim
SDB2.2. İş Birliği

Değerler D3. Mütevazılık
D5. Dostluk
D16. Sorumluluk
D19. Vatanseverlik
D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı
OB4. Görsel Okuryazarlığı
OB7. Veri Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Görsel Sanatlar, Türkçe

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER FBAB1. Bilimsel Gözlem Yapma, KB2.7. Karşılaştırma, KB.2.13. Yapılandırma, FBAB11. Tümdengelsel Akıl Yürütme, KB2.18. Tartışma

ÖĞRENME ÇIKTILARI 1. Bölüm: Güneş Sistemi**FB.6.1.1.1. Güneş sistemindeki gezegenleri niteliklerine göre sınıflandırabilme**

- a) Güneş sistemindeki gezegenlerin niteliklerini belirler.
- b) Güneş sistemindeki gezegenleri niteliklerine göre ayırır.
- c) Güneş sistemindeki gezegenleri niteliklerine göre gruplandırır.
- ç) Güneş sistemindeki gezegenleri niteliklerine göre etiketler.

FB.6.1.1.2. Güneş sistemi ile ilgili bilimsel model oluşturabilme

- a) Güneş sistemi ile ilgili model önerir.
- b) Güneş sistemi ile ilgili hazırladığı modelini geliştirir.

2. Bölüm: Güneş ve Ay Tutulmaları**FB.6.1.2.1. Güneş ve Ay tutulması ile ilgili çıkarım yapabilme**

- a) Güneş ve Ay tutulmasının niteliklerini tanımlar.
- b) Güneş ve Ay tutulması ile ilgili topladığı verileri kaydeder.
- c) Güneş ve Ay tutulmasını değerlendirir.

FB.6.1.2.2. Güneş ve Ay tutulması ile ilgili bilimsel model oluşturabilme

- a) Güneş ve Ay tutulması ile ilgili model önerir.
- b) Güneş ve Ay tutulması ile ilgili modelini geliştirir.

İÇERİK ÇERÇEVESİ Güneş Sistemi ve Gezegenler
Güneş ve Ay Tutulmaları

Anahtar Kavramlar Güneş sistemi, gezegenler, asteroit, gök taşı, meteor, meteorit,
Güneş tutulması, Ay tutulması

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme) Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde kısa cevaplı testler, anlam çözümleme tablosu, eşleştirme testleri, yapılandırılmış grid, dallanmış ağaç, boşluk doldurma, açık uçlu sorular ve performans görevleri kullanılabilir. Ayrıca tema sürecinde ortaya çıkan öğrenci ürünleri değerlendirme amaçlı kullanılabilir.

Performans Görevi

Model tasarımları performans görevi verilebilir. Öğrencilerin tasarladıkları modeller analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI**Temel Kabuller**

Öğrencilerin Güneş, Dünya ve Ay'ın yapı ve özelliklerini bildikleri kabul edilmektedir. Güneş, Dünya ve Ay'ın hacimsel büyüklük ilişkisi ve birbirlerine göre hareketleri ile ilgili ön bilgilere sahip oldukları kabul edilmektedir. Dünya ve Ay'ın dönme, dolanma hareketini bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Dönme ve dolanma hareketi ile ilgili öğrencilerin ön bilgileri açık uçlu sorular yoluyla belirlenebilir. Güneş sistemindeki gezegenlerin niteliklerine ilişkin ön bilgileri eşleştirme testleri ile belirlenebilir. Güneş ve Ay tutulması ile ilgili öğrencilerin kavram yanılgıları iki aşamalı teşhis testleri ile belirlenebilir.

Köprü Kurma Türkiye'deki meteor çukurlarının oluşumu, meteor ve meteoritlerin büyüklükleri ile yeryüzüne ulaşma durumları arasında ilişki kurulabilir.

Günlük hayatta karşılaştıkları Güneş ve Ay tutulmaları ile ilgili haberlerle konu arasında ilişki kurulabilir.

Öğretme-Öğrenme **FB.6.1.1.1**

Uygulamaları Öğrencilerden Güneş sistemindeki gezegenler ile ilgili merak ettikleri soruları sormaları istenebilir(E3.8). Gezegenlerle ilgili dijital içerikler, yazılı ve görsel kaynaklar vb. öğrencilerle paylaşılır. Öğrencilerin Güneş sistemindeki gezegenlerin niteliklerini belirlemeleri sağlanır (FBAB2.1). Bu süreçte gezegenlerin uydu sayılarına girilmeden Güneş'e yakınlıkları, uydu ve halkalarının olup olmama durumu, birbirlerine göre hacimsel büyüklükleri, karasal ve gazsal olmaları gibi temel özelliklerine değinilir. Öğrencilerin belirlenen özellikleri açıklayarak gerekçeleriyle birlikte gezegenleri ayırtmalarını sağlanır (FBAB2.2). Her bir özelliği kendi içinde alt gruplara ayırarak (FBAB2.3) bu grupları adlandırmaları istenir (FBAB2.4). Jüpiter ve Mars gezegenlerinin arasında bulunan asteroit kuşağına değinilir. Güneş sistemindeki asteroitlerin parçalarına gök taşı, Dünya atmosferine giren gök taşlarının meteor, yeryüzüne ulaşanların meteorit olarak isimlendirildiği ifade edilebilir. Meteoritlerin oluşturduğu çukurlara meteor çukuru denildiği belirtilir. Bu kavramlarla ilgili görseller araştırılabilir. Türk-İslam bilim insanı Biruni'nin; Güneş'in Dünya'nın etrafında değil, Dünya ve diğer gezegenlerin Güneş etrafında dolanma hareketi yaptığını vurgulayan çalışmalarına değinilebilir (D19.2). Ayrıca Güneş sistemindeki gezegen veya uyduların hangilerinde canlıların yaşayabileceğine dair araştırma ödevleri verilip öğrencilerin gruplar hâlinde tartışmaları sağlanabilir (SDB2.2). Tartışma etkinliği sırasında öğrencilerin sözlü iletişim becerilerini kullanabilmeleri, etkin dinlemeyi sağlayabilmeleri, ifade ve düşüncelerini karşı tarafa net bir şekilde söylemeleri teşvik edilebilir (E3.5). Tartışma etkinliği sürecinde Türkçe dersi ile ilişki kurulabilir. Güneş sistemindeki gezegenlerin belirlenen özelliklerini karşılaştırmak için anlam çözümlene tablosu, eşleştirme testleri, yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç vb. kullanılabilir.

FB.6.1.1.2

Öğrencilerin Güneş sistemi ile ilgili Güneş'e yakınlık sıralamasını içeren tekerleme, kodlama vb. oluşturmaları sağlanabilir. Konu ile ilgili açık uçlu sorular kullanılarak öğrencilerin konuya dikkatleri çekilebilir. Öğrencilerin Güneş sistemi ile ilgili bir model hazırlamaları sağlanır (FBAB9.1). Modeli hazırlama sürecinde yardımlaşarak arkadaşlarına gerekli durumlarda destek olmaları teşvik edilir. (D20.2). Oyun hamurları ile Güneş ve gezegenler, farklı büyüklükteki taş parçaları ile asteroit kuşağı temsil edilebilir. Modeller yeniden kullanılabilen atık malzemeler ile de oluşturulabilir (D5.4). Öğrencilerin gruplar hâlinde iletişim kurarak fikir alışverişi yapmaları sağlanabilir (SD2.1, SD2.2). Modellerini bilimsel kaynaklardan yapılan araştırma sonuçları ve diğer modeller ile karşılaştırarak geliştirmeleri sağlanır (FBAB9.2, SDB1.1, OB7, OB1). Öğrencilerin arkadaşlarını etkin şekilde dinlemeleri, duygu ve düşünceleri ifade etmeleri beklenir (SD2.1). Modeli tasarlama sürecinde planları doğrultusunda istikrarlı bir şekilde ilerlemeleri beklenir (D.3.1, D.3.2, D.16.3). Model tasarım sürecinde görsel sanatlar dersi ile ilişki kurulabilir. Güneş sistemi modelini değerlendirmek için analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir.

FB.6.1.2.1

Öğrencilerden Güneş ve Ay tutulması ile ilgili merak ettikleri soruları sormaları istenebilir (E3.8). Güneş tutulmasını gözlemleyebilen öğrenci olup olmadığı sınıfa sorulup öğrencilerin deneyimlerini açıklamaları istenebilir. Güneş ve Ay tutulması ile ilgili bilgileri dijital içerikler, yazılı ve görsel kaynaklar yardımıyla bilimsel gerçeğe ulaşarak tanımlamaları beklenir (FBAB8.1, OB4, E3.4). Öğrencilerden Güneş ve Ay tutulması hakkında bilgi toplamaları ve çizimler oluşturarak çalışma yapraklarına kaydetmeleri istenir (FBAB8.2, OB1). Öğrencilerin Güneş ve Ay tutulmaları ile ilgili sonuçları değerlendirmeleri beklenir (FBAB8.3). Öğrencilerin ulaştığı bilgiler V diyagramı ile özetlenebilir. Öğrencilere konuyu pekiştirmeleri için rol oynama veya gösteri deneyleri gibi tekniklerle Güneş ve Ay tutulmaları eğlenceli bir şekilde verilebilir (E2.5). Güneş ve Ay tutulmaları ile ilgili dijital içeriklerden yararlanılabilir. Güneş ve Ay tutulmalarının en son ne zaman gerçekleştiği ve gelecekte en yakın hangi tarihte gerçekleşeceği hakkında öğrencilerden araştırma yapmaları istenebilir. Türk-İslam bilim insanı Fergani'nin 800'lü yıllarda Güneş ve Ay tutulma zamanlarının tespit edilmesine yönelik yöntem bulduğuna dair yaptığı çalışmalara değinilebilir (D19.2). Öğrencilerin Güneş ve Ay tutulmalarını karşılaştırmalarını sağlayan açık uçlu sorular, eşleştirme testi, boşluk doldurma soruları vb. kullanılabilir.

FB.6.1.2.2

Öğrencilerin Güneş ve Ay tutulmaları ile ilgili bir model hazırlamaları sağlanır (FBAB9.1). Model hazırlama sürecinde yardımlaşarak arkadaşlarına destek olmaları beklenebilir (D20.2). Modeller yeniden kullanılabilen atık malzemeler ile de oluşturulabilir (D5.4). Öğrencilerin gruplar hâlinde iletişim kurarak fikir alışverişi yapmaları sağlanabilir (SD2.1, SD2.2). Bu süreçte oyun hamurları vb. malzemeler ile Dünya ve Ay, el feneri vb. ışık kaynakları ile Güneş temsil edilebilir. Modellerini bilimsel kaynaklardan yapılan araştırma sonuçları ve diğer modeller ile karşılaştırarak geliştirmeleri sağlanır. (FBAB9.2, SDB1.1, OB1). Öğrencilerin arkadaşlarını etkin şekilde dinlemeleri, duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri beklenir (SD2.1). Modeli tasarlama sürecinde planları doğrultusunda istikrarlı bir şekilde ilerlemeleri beklenir (D.3.1, D.3.2, D.16.3). Model tasarım sürecinde görsel sanatlar dersi ile ilişki kurulabilir. Güneş sistemi modelini değerlendirmek için analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir.

FARKLILAŞTIRMA**Zenginleştirme**

Güneş sistemi modelinde gezegenlerin hacimsel büyüklüklerini ölçeklendirilmiş şekilde oluşturmaları sağlanır.

Basit 3B çizim programları kullanılarak Güneş sistemi modelinde gezegenlerin büyüklüklerine yönelik modeller tasarlanır. İmkânları olan okullar için yapılan çizimlere yönelik 3B yazıcıdan modeller ürün olarak alınır.

Güneş sisteminde hangi gök cisminde canlıların yaşayabileceğine yönelik araştırma görevi verilir.

Uluğ Bey'in Ay ve Güneş tutulmaları ile ilgili hesaplama yöntemleri araştırılarak sunum hazırlatılır.

Kanlı Ay ve Süper Kanlı Ay tutulması durumuyla ilgili araştırma görevi verilerek sunum yaptırılır. Araştırma görevinde kavramsal yanlışlıklara da yer verilmesi sağlanır.

Destekleme

Güneş sistemi ve gezegenlerin özellikleri ile ilgili eşleştirme oyunu oynatılır.

Güneş ve Ay tutulması sürecinde rol oynama etkinliği yapılır.

Model tasarım sürecinde ek yönergeler verilir.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

ETKİLEŞİM TEMASI/ KUVVETİN ETKİSİNDE HAREKET ÜNİTESİ

Bu ünite de; bir cisme etki eden kuvvetlerin yönü, doğrultusu ve büyüklüğü gözlemlenerek veriler toplanması, toplanan verilerin analiz edilerek bileşke kuvvetin yönünün, doğrultusunun ve büyüklüğünün hesaplanıp tanımlanması, bir cisme etki eden bileşke kuvvetin büyüklüğüne göre dengelenmiş ya da dengelenmemiş olma durumunun belirlenmesi, dengelenmiş ve dengelenmemiş kuvvetlerin bir cismin hareketine olan etkisinin yorumlanması, bir cismin sürati ve hızının karşılaştırılıp niteliklerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 14**ALAN** FBAB7. Deney Yapma
BECERİLERİ**KAVRAMSAL** KB2.7. Karşılaştırma
BECERİLER KB2.13. Yapılandırma**EĞİLİMLER** E1.1. Merak, E1.2. Mütevazılık, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma**PROGRAMLAR ARASI**
BİLEŞENLER**Sosyal-Duygusal** SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme
Öğrenme Becerileri SDB2.1. İletişim
SDB2.2. İş Birliği**Değerler** D3. Mütevazılık
D12. Sabır
D16. Sorumluluk
D20. Yardımseverlik**Okuryazarlık Becerileri** OB1. Bilgi Okuryazarlığı
OB4. Görsel Okuryazarlığı
OB7. Veri Okuryazarlığı**DİSİPLİNLER ARASI** Matematik, Türkçe, Teknoloji ve Tasarım, Bilişim Teknolojileri
İLİŞKİLER**BECERİLER ARASI** FBAB7. Deney Yapma, FBAB8. Bilimsel Çıkarım Yapma, KB3.3. Eleştirel Düşünme
İLİŞKİLER

**ÖĞRENME ÇIKTILARI
VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ****1. Bölüm: Bileşke Kuvvet****FB.6.2.1.1. Bileşke kuvveti açıklayabilme**

a) Bir cisme etki eden aynı doğrultudaki kuvvetleri inceleyerek aralarındaki mantıksal ilişkileri ortaya koyar.

b) Bir cisme etki eden aynı doğrultudaki kuvvetler arasındaki ilişkilere dayanarak bileşke kuvveti açıklar.

FB.6.2.1.2. Dengelenmiş ve dengelenmemiş kuvvetlerin etkisi altındaki bir cismin hareketine yönelik deney yapabilme

a) Dengelenmiş ve dengelenmemiş kuvvetlerin bir cismin hareketine etkisini gösteren deney düzeneği tasarlar.

b) Dengelenmiş ve dengelenmemiş kuvvetlerin bir cismin hareketine etkisini analiz eder.

2. Bölüm Sabit Süratli ve Sabit Hızlı Hareket**FB.6.2.2.1. Sürat ve hız kavramlarını karşılaştırabilme**

a) Sürat ve hız kavramlarına ilişkin özellikleri belirler.

b) Sürat ve hız kavramlarına ilişkin benzerlikleri listeler.

c) Sürat ve hız kavramlarına ilişkin farklılıkları listeler.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Bileşke Kuvvet

Dengelenmiş ve Dengelenmemiş Kuvvetler

Sürat ve Hız İlişkisi

Anahtar Kavramlar

kuvvet, büyüklük, yön, doğrultu, uygulama noktası, bileşke kuvvet, dengelenmiş ve dengelenmemiş kuvvet, sürat-hız, alınan yol-yer değiştirme, zaman

**ÖĞRENME
KANITLARI****(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Öğrenme çıktısının değerlendirilmesinde çalışma kâğıdı, V diyagramı ve performans görevleri kullanılabilir. Ayrıca tema sürecinde ortaya çıkan öğrenci ürünleri değerlendirme amaçlı kullanılabilir.

Performans Görevi

Günlük yaşamda dengelenmiş ve dengelenmemiş kuvvetlere ait örnekleri tanıtan bir poster hazırlanabilir. Bu görevin değerlendirilmesinde analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir.

**ÖĞRETME-ÖĞRENME
YAŞANTILARI****Temel Kabuller**

Öğrencilerin kuvvet kavramını ve kuvvetin cisimler üzerindeki etkisini bildikleri kabul edilmektedir.

Kuvvetin dinamometre ile ölçüldüğünü ve biriminin Newton olduğunu bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilere kuvvet ve kuvvetin cisim üzerindeki etkilerine yönelik mevcut bilgilerini ortaya çıkarmak için açık uçlu sorular yöneltilir.

Kuvvetin ne ile ölçüldüğü ve birimi sorulabilir.

Köprü Kurma “Kuvvetin cisimler üzerindeki etkileri nelerdir?” vb. sorular sorularak uygulanan kuvvetin yönü ve doğrultusu ile hareketi arasında bağlantı kurulabilir.

Öğrencilerin günlük yaşamlarında cisimlerin hareketini bileşke kuvvet ile ilişkilendirmeleri sağlanabilir.

Öğrencilerin günlük yaşamlarındaki hız ve sürat örnekleri ile derste öğrenilen kavramlar arasında ilişki kurulabilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları **FB.6.2.1.1**

Bir cisme uygulanan kuvvetin uygulama noktası, yönü, doğrultusu ve büyüklüğü dijital ortamdaki örnekler üzerinden incelenerek kuvvet tanımı yapılabilir (OB4). Bu kuvvet tanımına dayanarak öğrencilerden bir cisme aynı doğrultuda yönü ve büyüklüğü verilen birden fazla kuvvet içeren örnekler verilebilir. Bu örnekler üzerinden cisim üzerine etki eden kuvvetler arasındaki mantıksal ilişkileri ortaya koymaları istenir (KB2.13.SB1). Cisme uygulanan aynı doğrultudaki farklı kuvvetlerin örnek çizimleri öğrencilere incelenebilir (OB4). Öğrencilerin örnekleri analiz ederek cisim üzerine uygulanan kuvvetlerin cismin hareketine etkisini yorumlamaları sağlanabilir (OB1). Öğrencilerin bir cisme uygulanan birden fazla kuvvet ile bileşke kuvvet arasında ilişki kurarak bileşke kuvveti açıklamaları sağlanır (KB2.13.SB2). Bileşke kuvvetin yönünü, doğrultusunu ve büyüklüğünü çizmeleri istenebilir (OB4). Sürecin pekiştirilmesi için deney, dijital içerikler vb. kullanılabilir. Öğrenme kanıtı için çalışma kâğıdı kullanılabilir.

FB.6.2.1.2

Öğrencilere bileşke kuvvetin sıfır ve sıfırdan farklı olduğu durumlara yönelik örnekler üzerinden sorular sorulabilir. Verilen cevaplar doğrultusunda değişkenlerin belirlenmesi istenebilir. Bileşke kuvvetin sıfır olması durumunda kuvvetin dengelenmiş, sıfırdan farklı olması durumunda ise dengelenmemiş olduğu açıklanabilir. Daha sonra öğrenciler gruplara ayrılarak bu değişkenler çerçevesinde dengelenmiş ve dengelenmemiş kuvvetlerin etkisi altında kalan bir cismin hareketine yönelik öğrencilerden hipotez geliştirmeleri istenir (SDB1.2). Gruptaki öğrencilerden hipotezi test etmek için deney düzeneğine uygun araç ve gereçleri belirlemeleri istenir (OB1). Öğrencilerden grup içinde özgür seçimler yaparak yardımlaşmaları istenebilir (SDB2.2, E.1.2, D20.4). Süreç içerisinde planlarını ertelemeyen, azimli ve istikrarlı bir şekilde zamanında, eksiksiz yürütmeleri sağlanabilir (D3, D.12.3, D16.3). Öğrencilere seçtikleri yöntem uygun deney düzeneği tasarlatılır (FBAB7.SB1). Gözlemleri sonucunda öğrencilerin dengelenmiş ve dengelenmemiş kuvvetlerin bir cismin hareketine etkisini analiz edip verileri not olarak kaydetmeleri istenir (OB7). Öğrencilerin dengelenmiş ve dengelenmemiş kuvvetlerin cismin hareketine yönelik toplanan verileri, gruplar arasında karşılaştırarak hipotez sonucuna yönelik çıkarımda bulunmaları sağlanır (SDB1.2, SDB2.1, SDB2.2, OB1, FBAB7.SB2). Deney raporunun V diyagramı şeklinde hazırlanması istenebilir. Farklı bir performans görevi olarak günlük yaşamda dengelenmiş ve dengelenmemiş kuvvetlere ait örnekleri tanıtan bir poster hazırlamaları istenebilir. Performans görevlerinin değerlendirilmesinde analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir.

FB.6.2.2.1

Öğrencilere günlük yaşamda kullandıkları alınan yol ve yer değiştirme kavramları hakkında sorular sorulabilir (SDB2.1). Alınan cevaplar özetlenerek ve kavramlara örnekler verilerek açıklanabilir. Öğrencilere hız ve süratin özelliklerini tanımlamak için alınan yol, yer değiştirme ve zaman kavramlarıyla ilgili örnekleri basılı kaynak, dijital içerik vb. materyallerle incelenebilir (OB4). Ardından bu özellikleri içeren örneklerin olduğu video/animasyonlar, materyaller inceletilerek bir cismin veya nesnenin iki konum arasında izlediği hareketi, alınan yol ve yer değiştirmesini matris tabloya kaydetmeleri istenir (OB1). Tabloya göre öğrencilerden görsel verilerden akıl yürütüp birim zamanda alınan yol ve yer değiştirme çıkarımları yapmaları, sürat ve hız kavramlarına ilişkin özellikleri belirlemeleri istenir (OB4, KB2.7.SB1). Grafik çizim ve okuma konularına girilmeden sabit süratli ve sabit hızlı hareket verilerle hesaplamaya yaptırılır. Birimler arası dönüştürmeye girilmeden uluslararası sistemde yer alan "km/h" ve "m/s" birimleri kullanılır. Öğrencilere sürat ve hız kavramları arasındaki benzerlik ve farklılıklar sorulur. Öğrenciler aktif katılımı elde edilen veri ve çıkarımlardan hareketle kendi cümleleri ile benzerlik ve farklılıkları listeler (D3.5, OB1, KB2.7.SB2, KB2.7.SB3). Öğrenciler süreç içerisinde merak ettiği soruları sorabilir (E1.1, E.3.8). Sürecin pekiştirilmesi için rol oynama, dijital içerikler vb. kullanılabilir. Çalışma kâğıdı kullanılarak öğrenilenler değerlendirilebilir.

FARKLIlaştırma**Zenginleştirme**

Mühendislik ve tasarım süreci kullanarak bileşke kuvvete yönelik kodlama ve STEM eğitim anlayışına uygun mühendislik ve tasarım tabanlı etkinlikleri içeren araç tasarımları ya da modelleri oluşturmaları istenir.

Öğrencilerin bileşke kuvvete yönelik dijital ortamda etkileşimli içerik/simülasyon/video tasarımları sağlanır.

İbn Sina, Aristoteles'e bağlı kalarak "Fazla kuvvet daha fazla hızlanma demektir." ifadesini kullanmıştır. Benzer şekilde Newton öncesi hareket anlayışını yansıtan "Kuvvetsiz hareket olamaz." ilkesi açısından bakıldığında doğal bir durum olan "hareket ettirici" gereksinimi, İbni Sina tarafından hareket ilkesi olarak kabul edilmiştir. İbni Sina'nın bu konudaki tespitlerinden hareketle, bilimin doğası anlayışı kapsamında kuvvet ve hareket konularında tarihsel yaklaşımı dikkate alan performans görevi verilir.

Destekleme

Eğitsel dijital içeriklerden video, animasyon, simülasyon vb. etkinlikler ile soyut kavramların somutlaştırılmasında, kavramsal anlayışının kolaylaştırılmasında ve pekiştirilmesinde kullanılır.

Araştırma problemlerine yönelik çalışma süreçlerinde öğrenci seviyelerine uygun problemler hazırlanarak tüm bireylerin ilgili çalışmalara katılımı sağlanır.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

ÇEŞİTLİLİK VE SİSTEMLER TEMASI/ CANLILARDA SİSTEMLER ÜNİTESİ

Bu ünite; eşeyli ve eşeysiz üreme ile bitkilerde üreme, büyüme ve gelişmeye etki eden temel faktörlerin açıklanması, tohumun çimlenmesine etki eden faktörlerin deneyler yapılarak keşfedilmesi, hayvanlarda üreme, büyüme ve gelişmeye etki eden temel faktörlerin yorumlanması amaçlanmaktadır. Bununla beraber, insanda üremeyi sağlayan yapı ve organlar arasındaki ilişkilerin modeller üzerinde açıklanması, sinir sisteminin model üzerinde incelenmesi, iç salgı bezlerinin vücut için öneminin açıklanması, ergenliğe geçişte oluşan bedensel ve ruhsal değişimlerin sınıflandırılması, denetleyici ve düzenleyici sistemlerin sağlığı için yapılması gerekenlerle ilgili bilgi toplanması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 22

ALAN BECERİLERİ FBAB1. Bilimsel Gözlem
FBAB2. Sınıflandırma
FBAB6. Hipotez Oluşturma
FBAB8. Bilimsel Çıkarım Yapma

KAVRAMSAL BECERİLER KB 2.4. Çözümleme
KB 2.6. Bilgi Toplama
KB 2.7. Karşılaştırma

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E2.5. Oyunseverlik, E3.2. Odaklanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.4. Gerçeği Arama, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.7. Sistematiğe Olma, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma,

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme
SDB2.1. İletişim
SDB2.2. İş Birliği

Değerler D2. Aile
D3. Mütevazılık
D4. Çalışkanlık
D5. Dostluk
D8. Estetik
D9. Mahremiyet
D12. Sabır
D14. Saygı
D15. Sevgi
D16. Sorumluluk
D17. Tasarruf

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı
OB2. Dijital Okuryazarlık
OB4. Görsel Okuryazarlık
OB7. Veri Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Türkçe, Görsel Sanatlar

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.17. Değerlendirme, FBAB5. Operasyonel Tanımlama, KB3.2. Problem Çözme, KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

1. Bölüm: Bitki ve Hayvanlarda Üreme, Büyüme ve Gelişme

FB.6.3.1.1. Eşeyli ve eşeysiz üremeyi karşılaştırabilme

- a) Eşeyli ve eşeysiz üreme ile ilgili özellikleri belirler.
- b) Eşeyli ve eşeysiz üreme ile benzerlikleri listeler.
- c) Eşeyli ve eşeysiz üreme ile ilgili farklılıkları listeler.

FB.6.3.1.2. Bitkilerde üreme, büyüme ve gelişme hakkında çıkarım yapabilme

- a) Bitkilerde üreme, büyüme ve gelişmeye etki eden temel faktörleri tanımlar.
- b) Bitkilerde üreme, büyüme ve gelişmeye etki eden temel faktörlere ilişkin topladığı verileri kaydeder.
- c) Bitkilerde üreme, büyüme ve gelişmeye etki eden temel faktörlere ilişkin verileri değerlendirir.

FB.6.3.1.3. Tohumun çimlenmesine etki eden faktörlere ilişkin hipotez oluşturabilme

- a) Tohumun çimlenmesine etki eden faktörleri tanımlar.
- b) Tohumun çimlenmesine etki eden faktörlerin neden sonuç ilişkilerini belirler.
- c) Tohumun çimlenmesine etki eden faktörlere ait değişkenleri belirler.
- ç) Tohumun çimlenmesine etki eden faktörlere ait belirlediği değişkenleri kontrol eder.
- d) Tohumun çimlenmesine etki eden faktörlere ait önerme sunar.

FB.6.3.1.4. Hayvanlarda üreme, büyüme ve gelişme hakkında bilimsel çıkarım yapabilme

- a) Hayvanlarda üreme, büyüme ve gelişmeye etki eden temel faktörleri tanımlar.
- b) Hayvanlarda üreme, büyüme ve gelişmeye etki eden temel faktörlere ilişkin topladığı verileri kaydeder.
- c) Hayvanlarda üreme, büyüme ve gelişmeye etki eden temel faktörlere ilişkin verileri değerlendirir.

FB.6.3.1.5. İnsanda üremeyi sağlayan yapı ve organlar arasındaki ilişkileri belirleyebilme

- a) İnsanda üremeyi sağlayan yapı ve organları şema üzerinde belirler.
- b) İnsanda üremeyi sağlayan yapı ve organlar arasındaki ilişkileri belirler.

2. Bölüm: Denetleyici ve Düzenleyici Sistemler

FB.6.3.2.1. Sinir sisteminin görevlerini model üzerinde açıklayabilme

- a) Sinir sisteminin özelliklerini tanımlar.
- b) Sinir sistemini model üzerinde inceler.
- c) Sinir sisteminin görevlerini açıklar.

FB.6.3.2.2. İç salgı bezlerinin vücut için önemini açıklayabilme

- a) İç salgı bezlerini inceleyerek mantıksal ilişkileri ortaya koyar.
- b) İç salgı bezlerinin vücut için önemini uyumlu bir bütün olarak açıklar.

FB.6.3.2.3. Çocukluktan ergenliğe geçişte oluşan bedensel ve ruhsal değişimleri sınıflandırabilme

- a) Çocukluktan ergenliğe geçişte oluşan bedensel ve ruhsal değişimleri belirler.
- b) Çocukluktan ergenliğe geçişte oluşan bedensel ve ruhsal değişimleri niteliklerine göre ayırır.
- c) Çocukluktan ergenliğe geçişte oluşan bedensel ve ruhsal değişimleri gruplandırır.
- ç) Çocukluktan ergenliğe geçişte oluşan bedensel ve ruhsal değişimleri etiketlendirir.

FB.6.3.2.4. Denetleyici ve düzenleyici sistemlerin sağlığı için yapılması gerekenlerle ilgili bilgi toplayabilme

- a) Denetleyici ve düzenleyici sistemlerin sağlığı ile ilgili bilgiye ulaşmak için kullanacağı araçları belirler.
- b) Denetleyici ve düzenleyici sağlığı hakkında bilgiler bulur.
- c) Denetleyici ve düzenleyici sağlığı konusunda bulduğu bilgileri doğrular.
- ç) Denetleyici ve düzenleyici sağlığı konusunda ulaştığı bilgileri kaydeder.

İÇERİK ÇERÇEVESİ Bitki ve Hayvanlarda Üreme, Büyüme ve Gelişme
Denetleyici ve Düzenleyici Sistem

Anahtar Kavramlar eşeysiz üreme (vejetatif üreme, bölünme, tomurcuklanma ve rejenerasyon), eşeyli üreme, başkalaşım, tozlaşma, çimlenme, yaşam döngüsü, insanda üremeyi sağlayan yapı ve organlar, âdet döngüsü, büyüme ve gelişme, sinir sistemi, sinir sisteminin bölümleri, merkezî ve çevresel sinir sistemi, refleks, iç salgı bezleri, iç salgı bezlerinin görevleri, ergenlik, ergen sağlığı, denetleyici ve düzenleyici sistemlerin sağlığı

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme) Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde çalışma kâğıdı, tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid, açık uçlu sorular ve performans görevleri kullanılabilir. Ayrıca tema sürecinde ortaya çıkan öğrenci ürünleri değerlendirme amaçlı kullanılabilir.

Performans görevi

Tohumun çimlendirilmesi deneyi performans görevi olarak verilebilir. Deney raporunu değerlendirmek için dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir. Süreçte öğrenci performanslarını yapılandırmada V diyagramı kullanılabilir. Diyagramın değerlendirilmesinde analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir.

Öğrencilerin sinir sistemi ve yapılarını özetleyen poster hazırlamalarını içeren performans görevi verilebilir. Performans görevini değerlendirmek için analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir.

Ergenlik döneminin sağlıklı bir şekilde geçirilebilmesi için nelerin yapılabileceğine ilişkin poster hazırlamaları performans görevi verilebilir. Performans görevini değerlendirmek için analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir.

Öğrencilerin denetleyici ve düzenleyici sistemlerin sağlığı için nelerin yapılabileceği konusunda rapor hazırlama performans görevi verilebilir. Performans görevi süreci kontrol listesi ile değerlendirilebilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller Öğrencilerin bitki ve hayvan hücrelerinin yapısal olarak birbirinden farklı olduğunu bildikleri kabul edilmektedir.

Sağlığın önemi konusunda ön bilgilere sahip oldukları kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Bitki ve hayvan hücresine yönelik açık uçlu sorular sorulabilir. Sağlığın önemi sorularak fikirleri alınabilir.

Açık uçlu sorular sorularak üreme çeşitleri, bitki ve hayvanlarda büyüme, gelişme ile insanda üreme yapı ve organlarına ilişkin mevcut bilgileri belirlenebilir. Ayrıca yöneltilen sorularla denetleyici ve düzenleyici sisteme, ergenlik kavramına ilişkin var olan bilgileri ortaya çıkarılabilir.

Köprü Kurma Bebekliğinden itibaren kendi gelişimine ait süreçler ile öğrendiği bilgiler arasında öğrencilerin bağlantı kurmaları sağlanabilir.

Çevresindeki bitkilerin gelişimine yönelik gözlem sonuçlarıyla ilişki kurulabilir.

Öğrencilerin günlük yaşamda karşılaştığı felçlik durumu, omurilik zedelenmesi gibi konularla derste öğrendikleri bilgiler arasında ilişki kurmaları sağlanabilir.

Ergenlik döneminin başlangıcında oldukları için bu dönemde hayatlarında ve bedenlerinde meydana gelen değişimler ile ilişki kurulabilir (OB1).

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

FB.6.3.1.1

Eşeyli ve eşeysiz üreme kavramlarına yönelik açık fikirlilikle beyin fırtınası yapılarak bu kavramlara ait özellikler belirlenir (KB2.7.SB1, E3.5). Vızıltı grupları oluşturularak öğrencilerin eşeyli ve eşeysiz üreme özelliklerini tartışmaları sağlanabilir. Tartışma sürecinde her bir öğrencinin fikir belirtme ve karar alma hakkının olduğu belirtilir (D8.1). Grup çalışması sırasında farklı görüşlere saygı çerçevesinde ve görev bilinciyle hareket etmeleri beklenebilir (SDB2.1, SDB2.2, D16.3). Tartışma sırasında Türkçe dersinde yer alan iletişim becerilerinden faydalanılabilir. Öğrencilerin eşeyli ve eşeysiz üremenin benzerlik (KB2.7.SB2) ve farklılıklarını listelemeleri istenir (KB2.7.SB3). Belirlenen benzerlik ve farklılıkları karşılaştırıp liste oluşturmaları sağlanabilir. Bu aşamada olumlu iletişim ve nezaket çerçevesinde süreci yönetmeleri teşvik edilebilir (SDB2.1, D14.2). Eşeyli üremenin ayrıntısına değinilmeden eşeysiz üreme konusunda vejetatif üreme, bölünme, tomurcuklanma ve rejenerasyon kavramlarına değinilir. Bu kavramlara ait örnekler dijital ortam, basılı kaynak vb. materyallerle incelenebilir (OB4). Ayrıca kavramlara yönelik video/animasyonlar, dijital hikâye vb. araçlarla öğrenilenlerin pekiştirilmesi sağlanabilir (OB2). Süreç içinde kavram ağı, tanılayıcı dallanmış ağaç vb. ölçme araçları ile izleme amaçlı değerlendirme yapılabilir.

FB.6.3.1.2

Öğrencilerin, bitkileri çiçekli ve çiçeksiz bitkiler olarak sınıflandırmaları sağlanır. Çiçeksiz bitkilerin ayrıntısına değinilmeden çiçeğin kısımlarını model, poster vb. üzerinden odaklanarak incelemeleri sağlanabilir (OB4, E3.2). Bu süreçte, öğrencilerin iletişim kurarak birlikte çalışmaları ve merak ettiği soruları sormaları sağlanabilir (SDB2.1, SDB2.2, E3.8). Tozlaşmanın nasıl olduğu çiçeğe ait kısımlar gösterilerek açıklanabilir. Bir bitkinin yaşam döngüsüne ait süreçler görsel, poster, animasyon vb. materyaller üzerinde incelenebilir (OB2). Burada Atatürk çiçeğinin görseli verilerek incelemeleri sağlanabilir. Bitkilerde üreme, büyüme ve gelişmeye etki eden temel faktörlere ilişkin sorgulama yöntemiyle fikirleri sorularak nitelikleri tanımlamaları istenir (FBAB8.SB1, SDB2.1). Bu süreçte öğrencilerin bilimsel bakış açısıyla düşünceleri sağlanabilir (D3.3). Açık uçlu sorularla öğrencilerin bitkilerde üreme, büyüme ve gelişme hakkında yorum yapmaları ve

bu aşamalara etki eden faktörleri belirlemeleri istenir (FBAB8.SB2). İnsanların bitkilerde üreme, büyüme ve gelişmedeki olumsuz etkilerine dikkat çekilerek çevre konusunda duyarlı davranılmasının gerekliliğine değinilebilir (SDB1.2, D5.4). Ardından tüm süreçte ilişkin elde ettikleri bilgileri yorumlamaları beklenir (FBAB8.SB3). Ayrıca bu süreç içindeki aşamalar çalışma kâğıdı vb. araçlarla değerlendirilebilir.

FB.6.3.1.3

Öğrencilere tohumun çimlenmesine etki eden faktörlerin neler olabileceğine yönelik açık uçlu sorular sorulabilir. Öğrencilerin tohumun çimlenmesine etki eden faktörleri tanımlamaları istenir (FBAB6.SB1). Süreç yapılandırılırken öğrencilerin bireysel ya da grup çalışması yaparak aktif görev aldığı çimlenme deney düzeneği hazırlamaları istenir (D3.5, SDB2.2). Süreçte öğrenci performanslarını yapılandırmada TGA yöntemi kullanılabilir. Öğrenciler tohumun çimlenmesindeki faktörler arasındaki neden sonuç ilişkilerini belirler (FBAB6.SB2). Deneye ait bağımlı, bağımsız ve kontrol değişkenlerini öğrencilerin belirlemeleri istenir (FBAB6.SB3). Bu süreçte ısı, ışık, nem, tohumun cinsi, tohumun bulunduğu ortam gibi değişkenler dikkate alınarak neden sonuç ilişkisi bağlamında deney tekrarlanabilir. Değişkenleri kontrol edebilecekleri düzenekleri hazırlamaları ve bu düzenekleri çimlenme gerçekleşene kadar sistematik olarak merak duygusu ve planlı bir şekilde gözlemlenmeleri ve kaydetmeleri beklenir (FBAB6.SB4, OB1, D3.1, E.1.1, E3.7). Bu noktada oksijensiz ortamı sağlayamayacağı için oksijen değişkeninin etkisi deney düzeneğine dâhil edilmeyip öğretmen tarafından açıklanır. Bu verileri kaydederken gözlemlerini çizmeleri istenerek görsel sanatlar dersiyle ilişki kurulabilir. Öğrencilerin elde ettikleri verilere dayanarak grup olarak bilimsel yaklaşımla önerme oluşturmaları beklenir (FBAB6.SB5, D3.3, SDB2.1). Bu deney düzeneği için dijital ortamda sanal laboratuvarlar da kullanılabilir. Bu süreçte sanal laboratuvarlara erişmeleri, deneye ilişkin uygulamaları yürütmeleri ve sonuçları yorumlamaları sağlanabilir (OB7, OB2). Öğrencilerin deneyi hazırlayıp önermeye ulaşmalarını içeren süreçleri gözlemleyebilmek için V diyagramı hazırlamaları istenebilir. Diyagramın değerlendirilmesinde analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir.

FB.6.3.1.4

Öğrencilerin beyin fırtınası yaparak hayvanlarda üreme, büyüme ve gelişmeye ilişkin nitelikleri tanımlamaları sağlanır (FBAB8.SB1). Sorgulama sonucunda eşeyli ve eşeysiz üreyen canlılar olduğu fark ettirebilir. Metagenez, iç ve dış döllenme ile iç ve dış gelişmeye değinilmeden doğurarak ve yumurtayla çoğalma konuları kısaca açıklanır. Öğrenciler iş birlikli öğrenme gruplarına ayrılabilir. Öğrencilerin gruplarda görev bilinciyle birlikte çalışmaları sağlanabilir (SDB2.1, SDB2.2, D16.3). Hayvanlarda başkalaşım konusunu video, poster vb. görsellere odaklanarak incelemeleri ve açıklamaları sağlanabilir (E3.2). Bunun yanında bir hayvanın yaşam döngüsüne ait süreçlerle ilgili dijital veya basılı materyaller incelenip veri toplamaları ve verilerini kaydetmeleri sağlanır (FBAB8.SB2, OB4, OB2). Bu görsellere ilişkin merak ettiği soruları sormaları beklenebilir (E3.8). Ayrıca günlük hayattaki yaşantılar ve gözlemler sorgulanabilir. Açık uçlu sorularla öğrencilerin süreç hakkında yorum yapmaları ve bu aşamalara etki eden faktörleri belirlemeleri sağlanabilir. Ardından tüm süreçte ilişkin elde ettikleri bilgileri değerlendirmeleri istenir (FBAB8.SB3). Bu süreçte planlı olmaları ve bilimsel bakış açısıyla yaklaşmaları beklenebilir (D3.2, D3.3). Süreç boyunca hayvan sevgisi ve hayvanları koruma konusuna vurgu yapılarak öğrencilerin bu konulara olumlu bakış açısıyla odaklanmaları sağlanabilir (D9.3, D12.1, E3.2). Öğrencilerin öğrenme durumları çalışma kâğıtları vb. araçlarla değerlendirilebilir.

FB.6.3.1.5

İnsanda üreme konusunda eşeyli üreme, eşey hücreleri (yumurta ve sperm) ve döllenme kavramları kısaca açıklanabilir. Bu noktada bilgi haritasından faydalanılabilir. Öğrencilerin insanda üremeyi sağlayan yapı ve organları poster, video/animasyon gibi araçlarla inceleyerek bu yapı ve organların özelliklerini belirlemeleri istenir (KB2.4.SB1, OB4, OB2). İnsanda üremeyi sağlayan yapı ve organlar arasındaki ilişkileri açıklamaları beklenir (KB2.4.SB2). Bu noktada sorgulama yöntemi kullanılarak öğrencilerin merak ettiği sorular cevaplanabilir (E3.8). Süreçte öğrencilerin bilimsel bakış açısıyla cevap vermeleri ve olumlu iletişimle yaklaşımları beklenebilir (SDB2.1, D3.3). Âdet döngüsü kavramı açıklanır. Ardından insanda bebeğin oluşum evrelerini poster, video vb. üzerinden incelemeleri sağlanır (OB2, OB1). Öğrencilerin ulaştıkları bilgileri kendi ifadeleriyle özetlemeleri istenebilir (OB4). Değerlendirme için eşleştirme testleri, tanılayıcı dallanmış ağaç vb. kullanılabilir.

FB.6.3.2.1

Sinir sistemi ve yapılarını gösteren model, poster, video/animasyon gibi araçlar sınıf ortamına getirilerek öğrencilerin gözlem sürecine odaklanmaları sağlanabilir (OB4, OB2). Sinir sistemi ile merkezî ve çevresel sinir sistemi tanıtılarak öğrencilerin bu yapı ve organlara ait nitelikleri tanımlamaları istenir (FBAB1.SB1). Öğrencilerin sinir sisteminin özelliklerini belirleyerek kaydetmeleri sağlanır (FBAB1.SB2). Ayrıca öğrencilerin süreçte odaklanmaları ve merak ettiği soruları sormaları beklenebilir (E3.2, E3.8). Öğrencilerin saygı çerçevesinde merkezî ve çevresel sinir sisteminin görevlerini açıklamaları beklenir (FBAB1.SB3). Performans görevi olarak analogilerle sinir sistemini özetleyen poster tasarımları ve bu tasarımlarını sunmaları sağlanabilir. Süreçte grup olarak çalışmaları sunma aşamasında yaratıcı fikirler üretmeleri sağlanabilir (SDB2.1, SDB2.2, D17.3, E3.3). Bu tasarımlar analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Poster tasarlanmasında görsel sanatlar dersinden faydalanılabilir. Süreci değerlendirmede kısa cevaplı testler, açık uçlu sorular vb. kullanılabilir.

FB.6.3.2.2

İç salgı bezleri kavram karikatürü, kavram haritası gibi yöntemlerle tanıtılır. Öğrencilerin bu süreçte merak ettikleri soruları sormaları beklenebilir (E3.8). Hormonlardan büyüme, tiroksin, adrenalin, glukagon ve insülin hormonuna değinilir. Öğrencilerin iç salgı bezlerine ait model, poster vb. inceleyerek nedensel ilişkileri ortaya koymaları sağlanır (KB2.13.SB1, OB4). Bu süreçte analogi yöntemi kullanılarak öğrencilerin eğlenerek öğrenmeleri sağlanabilir (E2.5). Elde ettikleri bilgilerle var olan bilgilerini bütünleştirerek iç salgı bezlerinin uyumlu bir bütün oluşturduğu sonucuna ulaştırılır (KB2.13.SB2.). Bu noktada aile bireylerinin görevleri ve iç salgı bezleri arasında analogi yapılarak iç salgı bezlerinin uyumlu bir bütün oluşturduğu çıkarımı yaptırılabilir (D2.4). Öğrencilerin öğrenme durumları çalışma kâğıdı, açık uçlu sorular vb. araçlarla değerlendirilebilir.

FB.6.3.2.3

Çocukluktan ergenliğe geçişte kavram karikatürü, rol oynama gibi tekniklerle öğrencilerin oluşan değişimleri fark etmeleri sağlanabilir (SDB2.1, SDB2.2, E2.5). Ergenliğe geçişte gerçekleşen değişimlere yönelik tahminlerde bulunmaları istenebilir (E3.5). Öğrencilerin çocukluktan ergenliğe geçişte oluşan değişimleri belirlemeleri sağlanır (FBAB2.SB1). Bu değişimleri niteliklerine göre ayrıştırmaları sağlanır (FBAB2.SB2). Ayrıştırdıkları değişimleri kızlarda ve erkeklerde meydana gelen duygusal, bedensel vb. değişimler olarak gruplandırılmaları (FBAB2.SB3), gruplandırdıkları değişimleri etiketlemeleri beklenir (FBAB2.SB4). Bu süreçte ayrıştırma ve etiketleme basamakları grup çalışmasıyla yürütülüp belirlenen değişimler poster şeklinde özetlenebilir (OB1). Hazırlanan posterler analitik dereceli puanlama anahtarları ile değerlendirilebilir. Süreçte etkili iletişimle,

empati kurarak ve nezaketli davranarak bireysel farkları dikkate almaları sağlanabilir (D4.2, D14.1, D14.2, D15.1). Ergenlik döneminin sağlıklı bir şekilde geçirilebilmesi için nelerin yapılabileceğine ilişkin geçerli fikir oluşturmaları beklenir (SDB3.3). Bu süreçte öğrencilerin açık fikirli davranmaları, bilimsel bakış açısıyla fikirlerini savunmaları sağlanabilir (E3.5, D3.3). Öğrencilerin ergenlik döneminin sağlıklı geçirilebilmesi konusunda, ergenliğe girdiğinde boyunun uzamaması gibi yanlış bilgilerinin farkına varıp öğrendiklerini uygulamaya özen göstermeleri, kişisel temizlik ve bakımında sorumlu davranmaları beklenebilir (D13.4, D18.1, SDB1.2, SDB3.3).

FB.6.3.2.4

Öğrenciler, denetleyici ve düzenleyici sistemlerin sağlığı için nelerin yapılabileceği konusunda bireysel araştırmalara ya da grup araştırmalarına yönlendirilebilir (SDB2.1, SDB2.2). Bilgiye ulaşırken kullanacakları araçları belirlemeleri sağlanır (KB2.6.SB1.). Bilgiye ulaşmak için güvenilir genel ağlar, basılı kaynaklar, alan uzmanlarıyla görüşme vb. farklı araçlar ile bilgi toplamaları sağlanır (KB2.6.SB2, OB1). Bu süreçte gerçeği arama isteğiyle merak ettikleri soruları sorarak güvenilir genel ağ adreslerini belirleyebilir (OB2, E3.4, E3.8). Arkadaşlarıyla karşılaştırarak, öğretmenine danışarak ya da güvenilir kaynaklara başvurarak ulaştıkları bilgilerin bilimselliğini ve doğruluğunu sorgulamaları sağlanır (KB2.6.SB3, D3.3). Öğrencilerin ulaştıkları bilgileri raporlaştırmaları beklenir (KB2.6.SB4, OB1). Öğrenci raporları performans görevi olarak ele alınıp kontrol listesi ile değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

- Zenginleştirme** Atatürk çiçeğine bu ismin niçin ve nasıl verildiğini araştırıp sunmaları istenir. Ergenlik döneminde yapılması gerekenlere ilişkin bir uzmanla röportaj yapıp arkadaşlarıyla paylaşmaları sağlanır. Denetleyici ve düzenleyici sisteme ait organlar ve iç salgı bezlerinin görevlerine ilişkin rol oynamayı gerektiren bir oyun yazdırılır. Oyunu sınıfta canlandırmaları teşvik edilir. Tohumun çimlenmesi konusunda dijital ortamda bir etkileşimli içerik/simülasyon/video tasarlanır. Tohumların çimlenme süreleri ile ilgili poster oluşturulur. Tohum gelişimini etkileyen çevresel faktörlerin neler olduğu ile ilgili araştırma raporu hazırlanır. Bir ipek böceği bakımı üstlenilerek başkalaşım süreçlerini gözlemlemeleri sağlanır.
- Destekleme** Bitki ve hayvanlarda üreme, büyüme, gelişmeye ait dijital ortamda video/animasyon ya da etkileşimli içeriklerle bağımsız öğrenme fırsatı sağlanır. Denetleyici ve düzenleyici sistemlere ait yapılara ilişkin dijital ortamda videolar izletilir. Sistemlere ait yapıları ve özelliklerini inceleyebilecekleri simülasyonlar gösterilir. Görsele dayalı çalışma yaprakları hazırlanarak yapı ve organları, iç salgı bezlerini ve hormonları tekrar etmeleri sağlanır. Denetleyici ve düzenleyici sistemler ile ilgili 3B modeller gösterilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

ETKİLEŞİM TEMASI/ IŞIĞIN YANSIMASI VE RENKLER ÜNİTESİ

Bu ünite; ışığın yansımalarını gözleme, düzgün ve pürüzlü yüzeylerden ışığın yansımalarını sınıflandırma, ışığın yansımada gelen ışın, yansıyan ışın, yüzey normali, gelme ve yansıma açısı arasındaki ilişkinin açıklanması amaçlanmaktadır. Bununla beraber, ayna çeşitlerinin gözlemlenerek görüntü özelliklerinin karşılaştırılması, düz, çukur ve tümsek aynanın kullanım alanlarına günlük yaşamdan örneklerin verilmesi, ışığın cisimler tarafından soğurulmasının açıklanması, gözlemler sonucunda beyaz ışığı oluşturan renklerin neler olduğu çıkarımının yapılması, cisimlerin farklı renkte görülebilmesi için ışığın yansıma ve soğurulma olaylarının açıklanması, günümüzde ve gelecekte güneş enerjisinden yararlanma yolları hakkında yorum yapılması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 21

ALAN BECERİLERİ FBAB1. Bilimsel Gözlem
FBAB8. Bilimsel Çıkarım Yapma
FBAB12. Kanıt Kullanma

KAVRAMSAL BECERİLER KB3.3. Eleştirel Düşünme

EĞİLİMLER E1.1 Merak, E2.2 Sorumluluk, E3.4 Gerçeği Arama, E3.7 Sistematik Olma, E3.8 Merak Ettiği Soruları Sorma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.1. Öz Farkındalık/Kendini Tanıma
SDB2.1. İletişim
SDB2.2. İş Birliği

Değerler D3. Mütevazılık
D10. Merhamet
D16. Sorumluluk
D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
OB2. Dijital Okuryazarlık
OB7. Veri Okuryazarlığı Becerisi
OB8. Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı
OB9. Sanat Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Matematik

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.14. Yorumlama, KB2.2. Gözlemeleme , KB2.10. Çıkarım Yapma, KB2.18. Tartışma

**ÖĞRENME ÇIKTILARI
VE SÜREÇ
BİLEŞENLERİ**

1. Bölüm: Işığın Yansımaları

FB.6.4.1.1. Işığın farklı yüzeylerdeki yansıma olaylarına ilişkin bilimsel çıkarım yapabilme

- a) Işığın farklı yüzeylerdeki yansıma olaylarının niteliklerini tanımlar.
- b) Işığın farklı yüzeylerdeki yansıma olayları ile ilgili topladığı verileri kaydeder.
- c) Işığın farklı yüzeylerdeki yansımalarını düzgün ve dağınık yansıma olarak değerlendirir.

FB.6.4.1.2. Işığın yansımada gelen ışın, yansıyan ışın ve yüzeyin normali arasındaki ilişkiyi kanıt kullanarak açıklayabilme

- a) Işığın yansımada ilişkin deneysel verileri kaydeder.
- b) Işığın yansımada ilişkin veri setleri oluşturur.
- c) Işığın yansımada dair topladığı verilere dayalı açıklama yapar.

2. Bölüm: Aynalar

FB.6.4.2.1. Günlük yaşamdaki ayna çeşitlerine ilişkin çıkarım yapabilme

- a) Ayna çeşitlerinin niteliklerini deneyerek tanımlar.
- b) Ayna çeşitlerini kullanarak özelliklerine yönelik topladığı verileri kaydeder.
- c) Günlük yaşamdaki aynaları düz, çukur ve tümsek ayna olarak özelliklerine göre değerlendirir.

3. Bölüm: Işığın Soğurulması

FB.6.4.3.1. Işığın madde ile etkileşimi sonucunda soğurulabileceğini açıklayabilme

- a) Işığın madde ile etkileşimine yönelik nitelikleri tanımlar.
- b) Işığın madde ile etkileşimine yönelik topladığı verileri kaydeder.
- c) Işığın madde tarafından soğurulabileceğini elde ettiği veriler doğrultusunda açıklar.

FB.6.4.3.2. Beyaz ışığın tüm ışık renklerinin bileşiminden oluştuğuna ilişkin çıkarım yapabilme

- a) Beyaz ışığı oluşturan nitelikleri tanımlar.
- b) Beyaz ışığın oluşumuna ilişkin topladığı verileri kaydeder.
- c) Beyaz ışığın oluşumuna dair verileri değerlendirir.

FB.6.4.3.3. Cisimlerin siyah, beyaz ve renkli görünmesinin nedenini gözlem verileriyle açıklayabilme

- a) Cisimlerin siyah, beyaz ve renkli görünmesine yönelik nitelikleri tanımlar.
- b) Cisimlerin siyah, beyaz ve renkli görünmesine yönelik verileri kaydeder.
- c) Cisimlerin siyah, beyaz ve renkli görünmesine yönelik verileri açıklar.

FB.6.4.3.4. Güneş enerjisinin günlük yaşam ve teknolojideki yenilikçi uygulamalarına ilişkin eleştirel düşünebilme

- a) Güneş enerjisinin günlük yaşam ve teknolojideki yenilikçi uygulamalarına ilişkin fikirleri sorgular.
- b) Güneş enerjisinin günlük yaşam ve teknolojideki yenilikçi uygulamalarına ilişkin akıl yürütür.
- c) Güneş enerjisinin günlük yaşam ve teknolojideki yenilikçi uygulamalarına ilişkin ulaştığı çıkarımları yansıtır.

İÇERİK ÇERÇEVESİ Işığın yansımaları
 Düzgün ve dağınık yansıma
 Yansıma kanunları
 Ayna çeşitlerinde görüntü özellikleri
 Aynaların kullanım alanları
 Işığın soğurulması
 Beyaz ışığı oluşturan renkler
 Cisimlerin renkli görülmesi
 Güneş ışığının günlük yaşamda kullanım alanları

Anahtar Kavramlar yansıma, gelen ışın, yansıyan ışın, yüzey normali, gelme açısı, yansıma açısı, düz ayna, çukur ayna, tümsek ayna, soğurma, cisimlerin siyah, beyaz ve renkli görünmesi

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme) Öğrenme çıktısının değerlendirilmesinde çalışma kâğıdı, yapılandırılmış grid, kontrol listesi, doğru-yanlış testleri ve açık uçlu sorular, tanılayıcı dallanmış ağaç, eşleştirme, dereceli puanlama anahtarı ve performans görevi kullanılabilir. Ayrıca tema sürecinde ortaya çıkan öğrenci ürünleri değerlendirme amaçlı kullanılabilir.

Performans görevi

Newton çarkı hazırlama performans görevi verilebilir. Performans görevini değerlendirmede analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir.

Güneş enerjisinin gelecekte kullanımına ilişkin fikir üretmeleri ve sunmalarını içeren performans görevi verilebilir. Performans görevi analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

Sonuç değerlendirmede öğrenme çıktıları; çalışma kâğıdı, doğru-yanlış ve eşleştirme testleri, kısa cevaplı testler, açık uçlu sorular, yazılı yoklamalar vb. ile de değerlendirilebilir. Ayrıca süreçte kullanılan performans ürünleri sonuç değerlendirmeye dâhil edilebilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller Öğrencilerin ışığın doğrusal yolla yayıldığını, ışığın saydam olmayan cisimlerle etkileşimini bildikleri kabul edilmektedir.

Öğrencilerin yansıma olayını, ışığın doğrusal yolla yayıldığını, saydam olmayan cisimlerin özelliklerini bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Öğrencilerin ışığın nasıl yayıldığı hakkındaki bilgileri açık uçlu sorularla açığa çıkarılabilir. Işığın saydam olmayan cisimlerle etkileşimi hakkındaki bilgileri, verilen örnekleri çözümlenmeleri ile açığa çıkarılabilir.

Öğrencilerin yansıma olayı ve ışığın doğrusal yolla yayılmasına ilişkin ön bilgileri açık uçlu sorularla açığa çıkarılabilir.

Köprü Kurma Öğrencilere “Güneşli bir günde kolunuzdaki saate gelen güneş ışığının saat camından duvara yansımaları görmüşsünüzdür. Duvardaki ışıklı bölgenin yeri saatinizi hareket ettirdiğinizde değişir. Sizce bu durumun nedeni ne olabilir?” sorusu yöneltilerek ışığın yansıması arasında ilişki kurulabilir.

Öğrencilere “Çaydanlık yüzeyindeki kendi görüntünüzü hiç gördünüz mü? Çaydanlıktaki görüntünüz ile boy aynasındaki görüntünüz arasındaki farklar nelerdir? Sizce bu durumun nedeni ne olabilir?” soruları yöneltilerek ayna çeşitlerine dikkat çekilebilir.

Öğrencilere itfaiye ve ambulans yazılarının araçlarda neden ters yazıldığının sebebi sorularak bu durum aynalardaki görüntü oluşumu ile ilişkilendirilebilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları **FB.6.4.1.1**

“Ay bir ışık kaynağı mıdır?” sorusu ile tartışma ortamı yaratılarak yansıma kavramına dikkat çekilir (SDB2.1). Sınıfa getirilen düzgün ve buruşturulmuş alüminyum folyo öğrencilere verilebilir ve folyoda oluşan görüntülerini gözlemleyerek ifade etmeleri beklenebilir (OB1, E.1.2). Gözlemleri sonucunda öğrencilerden ışığın farklı yüzeylerdeki yansıma niteliğini tanımlamaları istenir (FBAB8.SB.1). Gruplara ayrılan öğrencilerin grup içinde farklı roller alarak görev bilinciyle yardımlaşmaları istenebilir (D16.3, D20.4, D3.5). Öğrencilerin grup içinde birbirleriyle uyumlu bir şekilde davranmaları sağlanabilir (D10.3). Öğrencilerden, düzgün ve buruşturulmuş alüminyum folyoya ışık tutulduğunda izlediği yolu gözlemleyerek veri toplamaları istenir (OB7, FBAB8.SB.2). Toplanan veriler TGA yöntemi kullanılarak çalışma yapraklarına kaydedilebilir. Öğrencilerin topladıkları verileri değerlendirerek ışığın farklı yüzeylerde düzgün ve dağınık şekilde yansıdığı çıkarımını yapmaları beklenir (FBAB8.SB.3.). Işığın yansıması konusu bağlamında ışığın madde üzerindeki etkisini anlamlandırmak için öğrencilere fotoğraf sanatında ışığın kullanımına verilen önem anlatılabilir ya da örnek sanatsal fotoğraf çekimleri gösterilebilir (OB9). Sürece ilişkin değerlendirmede çalışma yaprakları, yapılandırılmış grid vb. kullanılabilir.

FB.6.4.1.2

Öğrenciler gruplara ayrılarak her gruba ışık kaynağı ve ayna verilir. Işık kaynağından çıkan ışınların aynadan yansıdıktan sonra izledikleri yolu gözlemleyerek elde ettikleri veriler doğrultusunda çizimleri istenir (D16.3, OB7, FBAB12.SB.1). Oluşturulan çizimler sınıfla paylaşarak çizimlerin ortak ve farklı yönleri tartışmaya açılabilir (SDB2.1, SDB2.2). Öğrenci gruplarının aynaya gönderilen ışığın açısını değiştirerek gelme açısı, yansıma açısı değişimini tabloya kaydetmeleri ve arkadaşlarıyla karşılaştırarak paylaşımda bulunmaları sağlanır (OB7, OB1, SDB2.1, FBAB12.SB.2). Elde ettikleri veriler sonucunda gelen ışın, yansıyan ışın, yüzey normali, gelme ve yansıma açılarını açıklamaları beklenir (OB1, FBAB12.SB.3). Gözlem süreci kontrol listesiyle değerlendirilebilir. Tüm sürece ilişkin değerlendirmede çalışma kâğıdı kullanılabilir.

FB.6.4.2.1

Sınıfa çeşitli aynalar getirilerek öğrenciler gruplara ayrılır ve grup içinde görev bilincine sahip bireyler arasında yardımlaşmaları istenebilir (D16.3, D20.4, SDB2.2). Her gruba üç ayna çeşidi de verilerek aynalardaki görüntülerini gözlemlemeleri ve gözlem sonuçlarını kaydetmeleri istenir (D3.5, OB1, OB7, FBAB8.SB.1). Gözlem sonuçlarını grup içerisinde tartışmaları istenebilir (SDB2.1). Daha sonra öğrenciler aynaları kendilerine yaklaştırıp uzaklaştırarak kendi görüntülerinin değişimini gözlemler ve öğrencilerin gözlem verilerini tekrar kaydetmeleri sağlanır (D16.3, OB7, FBAB8.SB.2). Gözlemleri sonucunda günlük hayatta kullanılan aynaları düz, tümsek ve çukur ayna olarak açıklamaları sağlanır (OB7, FBAB8.SB.3). İbnülheysem’in ışık kaynaklarının yaydığı ışıkların düz ve küresel aynalarda nasıl yansıdıklarını deneysel olarak inceleyen ve yansıma kanununu geometrik yöntemlerle kanıtlayan Türk-İslam bilim insanlarından olduğu bilgisi öğrencilerle paylaşılabilir (D19.2). Değerlendirmede tanılayıcı dallanmış ağaç vb. ölçme araçları kullanılabilir.

FB.6.4.3.1

“Yaz aylarında hangi renk kıyafetler giymeyi tercih edersiniz?” sorusu ışığın soğurulması bağlamında sınıf içinde tartışılabilir (SDB2.1). Tartışma sonucunda öğrencilerden ışığın soğurulmasına yönelik nitelikleri tanımlamaları beklenir (FBAB1.SB.1). Öğrenciler gruplara ayrılabilir ve grup içi görev paylaşımı yapıp ihtiyaç duyduklarında yardımlaşarak sorumluluk bilinciyle çalışmaları beklenebilir (SDB2.1, SDB2.2, D20, E2.2. Sorumluluk). Her grubun bu konu ile ilgili yaptırılacak etkinlik sonucunda sıcaklık değişimlerini tabloya kaydetmeleri beklenir (OB1,OB7 FBAB1.SB.2). Öğrencilerden topladıkları verileri değerlendirerek ışığın madde tarafından soğurulabileceği çıkarımını yapmaları beklenir (FBAB1.SB.3). Değerlendirmede eşleştirme, doğru-yanlış, açık uçlu sorular vb. kullanılabilir.

FB.6.4.3.2

“Çevrenizde bulunan cisimleri neden renkli görürsünüz?” sorusu beyaz ışığın tüm ışık renklerinden oluşumu bağlamında sınıf içinde tartışılabilir (SDB2.1). Günlük hayatta karşılaşılan benzer durumlardan verilen örnekler ile öğrencilerden beyaz ışığı oluşturan nitelikleri tanımlamaları beklenir (FBAB8.SB1). Öğrencilerin gruplara ayrılıp performans görevi olarak Newton çarkı yapmaları istenebilir (D3.5, D16.3). Newton çarkını döndürerek gözlemlerini kaydetmeleri istenir (OB7, FBAB8.SB1.). Topladıkları verileri değerlendirerek beyaz ışığın tüm ışık renklerinin bileşiminden oluştuğu çıkarımını yapmaları beklenir (FBAB8.SB.3). Performans görevini değerlendirmede analitik rubrik kullanılabilir. Işık spektrumuna girilmeden ışığın ana ve ara renklerinden bahsedilir. Değerlendirmede eşleştirme, doğru-yanlış, açık uçlu soru vb. ölçme araçları kullanılabilir.

FB.6.4.3.3.

“Bazı zamanlarda satın aldığınız giysinin renginin evde mağazadakinden farklı olduğunu görürsünüz. Sizce bu durumun nedeni nedir?” sorusu ile tartışma ortamı yaratılabilir (E1.1, SDB2.1). Sınıfa getirilen beyaz renkli bir cisim Güneş ışığı ve kırmızı ışık altında gözlemleyerek cismin rengini ifade etmeleri beklenebilir (OB1, E.1.2). Gözlemleri sonucunda öğrencilerden cisimlerin siyah, beyaz ve renkli görünmesine yönelik nitelikleri tanımlamaları istenir (FBAB8.SB.1). Ali Kuşçu'nun rengin var olma sebepleri konusunda İbnülheysem'in yaklaşımlarını ele alarak renk ile ışık ilişkisini yorumlayan ve cisimlerin renkli görülmesini açıklayan Türk-İslam bilim insanlarından olduğu bilgisi öğrencilerle paylaşılabilir (D19.2). Öğrencilerin gruplara ayrılarak grup içi görev paylaşımı yapıp ihtiyaç duyduklarında yardımlaşarak görev bilinciyle çalışmalarını beklenebilir (D16.3, D20.4). Öğrencilerden farklı renklerdeki cisimlere farklı renkte ışık tutmaları istenir. Cisimlerin beyaz ışık ve renkli ışık altında görüldüğü renkleri gözlemleyerek tabloda kaydetmeleri istenir (OB7, FBAB8.SB.2.). Toplanan veriler TGA yöntemi kullanılarak çalışma yapraklarına kaydedilebilir. Topladıkları verileri değerlendirerek cisimlerin siyah, beyaz ve renkli görünmesinin nedenini ışığın yansıması ve soğurulmasıyla ilişkilendirerek açıklamaları beklenir (FBAB8.SB.3.). Sürece ilişkin değerlendirmede çalışma yaprakları, eşleştirme testi, yapılandırılmış grid vb. kullanılabilir.

FB.6.4.3.4

“Kışın güneşli günlerde evinizin güneş ışığı alan odalarının güneş ışığı almayan diğer odalara göre daha sıcak olduğunu fark etmişsinizdir. Evin güneş ışığı alan odalarının almayan odalara göre daha sıcak olmasının nedeni nedir?” sorusu ile sınıfta tartışma ortamı yaratılabilir (SDB2.1). Daha sonra öğrencilerden günlük yaşamda güneş enerjisinin kullanıldığı alanlara örnekler vermeleri istenebilir. Performans görevi olarak güneş enerjisinin gelecekte kullanımına ilişkin fikir üretmeleri ve sunmaları istenebilir. Güneş enerjisi kullanımının yaygınlaşmasının insanlara ve doğaya sağladığı faydaları sorgulamaları istenebilir (KB3.3.SB1, OB8, D5.4). Gelecekte güneş enerjisinden nasıl yararlanabileceğine ilişkin özgün fikir üretmeleri sağlanır (KB3.3.SB2). Öğrencilerden güneş enerjisinden gelecekte nasıl faydalanılabileceğine dair ürettiği özgün fikirleri arkadaşlarına sunmaları istenir (KB3.3.SB3, SDB3.3). Bu ortamın olumlu iletişim ve saygı çerçevesinde yürütülmesi sağlanır (SDB2.1, D14.4). Verilen performans görevleri çerçevesinde etkin bir şekilde açıklaması beklenebilir (SDB1.2, SDB2.1). Performans görevi analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Süreci değerlendirmek için tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid vb. ölçme araçları kullanılabilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Işığın yansımada fiber optik kablo vb. teknolojik gelişmelerin araştırılması istenir. Öğrencilerden güneş fırını tasarımları istenir. Fotoğrafçıların kullandıkları spot lambaların monte edildiği çanağın parlak ve pürüzlü yapılmasının sebebine ilişkin araştırma görevi verilir.

Periskop modeli tasarlanması istenir. Kahkaha aynalarının nasıl yapıldığına dair araştırma görevi verilir.

Yakıt tanklarının beyaz, kar yağışının fazla olduğu yerlerde yol çizgilerinin sarı, araçlarda kedigözlerinin de sarı ve uzun olmasının nedeninin araştırılması istenir.

Destekleme Öğrencilerin bireysel ilerlemelerine olanak tanıyan animasyon, simülasyon gibi dijital öğrenme araçları kullanılır.

İçerikte anlamayı kolaylaştırmak için görsel ipuçları kullanılır.

Günlük yaşamdan kolay ulaşılabilir çeşitli malzemelerle öğrencilerin ek etkinlikler yapmaları sağlanarak konu somutlaştırılır.

Performans görevinde yönergelere ait basamaklar ayrıntılı açıklanarak anlaşılabilirliği sağlanır.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

ETKİLEŞİM VE ÇEŞİTLİLİK TEMASI/ MADDE VE AYIRT EDİCİ ÖZELLİKLERİ ÜNİTESİ

Bu ünite de; maddenin ayırt edici özelliklerinden erime, donma, kaynama noktası ile birlikte genişleme ve büzölmeye yönelik deneyler yapılması amaçlanmaktadır. Ayrıca öz ısının maddenin cinsine bağılı olduğunun keşfedilmesi, tümdengelimsel akıl yürütölerek maddelerin yoğunluklarının hesaplanması ve maddenin hâllerine göre yoğunluklarının karşılaştırılarak bu durumun canlılar için önemi hakkında çıkarımlarda bulunulması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 32

ALAN BECERİLERİ FBAB3. Bilimsel Gözleme Dayalı Tahmin
 FBAB4. Bilimsel Veriye Dayalı Tahmin
 FBAB6. Hipotez Oluşturma
 FBAB7. Deney Yapma
 FBAB8. Bilimsel Çıkarım Yapma
 FBAB9. Bilimsel Model Oluşturma
 FBAB11. Tümdengelimsel Akıl Yürütme

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E1.3. Azim ve Kararlılık, E1.4. Kararlılık, E1.6. Öz Güven/Kendine İnanma, E2.2. Sorumluluk, E2.3. Girişkenlik, E2.5. Oyunseverlik, E3.3. Yaratıcılık, E3.4. Gerçeğı Arama, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.6. Analitiklik, E3.7. Sistematik Olma, E3.8. Merak Ettiğı Soruları Sorma, E3.10. Eleştirel Bakma, E3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.1. Öz Farkındalık/Kendini Tanıma
 SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme
 SDB2.1. İletişim
 SDB2.2. İş Birliğı
 SDB2.3. Sosyal Farkındalık
 SDB3.1. Uyum
 SDB3.2. Esneklik

Değerler D1. Adalet
 D3. Mütevazılık
 D4. Çalışkanlık
 D5. Dostluk
 D6. Duyarlılık
 D9. Mahremiyet
 D12. Sabır
 D14. Saygı
 D18. Temizlik
 D19. Vatanseverlik
 D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı
 OB2. Dijital Okuryazarlık
 OB5. Kültür Okuryazarlığı
 OB7. Veri Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Sosyal Bilgiler, Türkçe, Matematik

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.4. Çözümleme, KB2.16.2. Tümdengelimsel Akıl Yürütme, KB2.13. Yapılandırma, KB2.16.1. Tümevarımsal Akıl Yürütme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

1. Bölüm: Maddenin Ayırt Edici Özellikleri

FB.6.5.1.1. Maddelerin erime, donma ve kaynama noktasını gösteren deney yapabilme

- a) Maddelerin erime, donma ve kaynama noktasını gösteren deney düzeneği kurar.
- b) Deney ile ilgili ölçme sonuçlarını dikkate alarak veri analizi yapar.

2. Bölüm: Isı ve Madde Etkileşimi

FB.6.5.2.1. Isı etkisiyle maddelerin genişip büzüleceğine yönelik bilimsel gözleme dayalı tahmin yapabilme

- a) Ön bilgi ve deneyimlerini kullanarak maddelerin genişip büzüleceğine yönelik önermeler oluşturur.
- b) Gözleme dayalı olan ve olmayan günlük yaşam ile ilişkili önermeleri karşılaştırır.
- c) Tahminlerini temellendirmek için gözlem verilerinden sonuç çıkarır.
- ç) Günlük yaşam ile ilişkili gözlemlenmemiş durumlara ilişkin tahminlerde bulunur.
- d) Tahminlerin geçerliliğini oluşturulan ölçütlere göre sorgular.

3. Bölüm: Maddelerin Öz Isısı

FB.6.5.3.1. Öz ısının maddenin cinsine bağlı olduğuna ilişkin hipotez oluşturabilme

- a) Öz ısının maddenin cinsine göre değiştiğini tanımlar.
- b) Öncül ve ardıl etkiler üzerinden neden sonuç ilişkilerini gerekçelendirir.
- c) Belirlenen neden sonuç ilişkileri üzerinden bağımlı-bağımsız değişkenleri belirler.
- ç) Bağımsız değişkeni değiştirerek bağımlı değişken üzerindeki etkisine ilişkin deneyler yapar.
- d) Kurduğu önermeyi sunar.

4. Bölüm: Yoğunluk

FB.6.5.4.1. Yoğunluğa ilişkin hesaplamalar yaparak bilimsel verilere dayalı tahmin edebilme

- a) Yoğunluğa ilişkin verilere veya ön bilgilerine dayalı önerme oluşturur.
- b) Yoğunluğa ilişkin veriye dayalı ve dayalı olmayan önermeleri karşılaştırır.
- c) Yoğunluğa ilişkin hesaplama yaparak tahminde bulunur.
- ç) Tahminlerinin geçerliliğini sorgular.

FB.6.5.4.2. Deneyler sonucunda çeşitli maddelerin yoğunluklarına ilişkin tümdengelimsel akıl yürütebilme

- a) Çeşitli maddelerin yoğunluklarına ilişkin hipotezler kurarak test eder.
- b) Geçerli hipotezleri yeni durumları açıklamak için kullanır.

FB.6.5.4.3. Yoğunluk ile ilgili bilimsel model oluşturabilme

- a) Yoğunluk ile ilgili model önerir.
- b) Yoğunluk ile ilgili önerdiği modeli yeni kanıtlara bağlı olarak geliştirir.

FB.6.5.4.4. Suyun katı ve sıvı hâllerine ait yoğunlukları karşılaştırarak bu durumun canlılar için önemi hakkında bilimsel çıkarımlar yapabilme

- a) Suyun katı ve sıvı hâlleri ile ilgili nitelikleri açıklar.
 b) Suyun katı ve sıvı hâllerine ait yoğunlukları ile ilgili topladığı verileri kaydeder.
 c) Suyun katı ve sıvı hâllerine ait yoğunluk farkının canlılar için önemli olduğunu değerlendirir.

İÇERİK ÇERÇEVESİ Maddenin Ayırt Edici Özellikleri
 Isı ve Madde Etkileşimi
 Maddelerin Öz Isısı
 Yoğunluk

Anahtar Kavramlar erime noktası, donma noktası, kaynama noktası, öz ısı, genleşme, büzülme, yoğunluk

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme) Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde kısa cevaplı test, doğru-yanlış testi, yazılı yoklama ve eşleştirme testi kullanılabilir. Ayrıca tema sürecinde ortaya çıkan öğrenci ürünleri değerlendirme amaçlı kullanılabilir.

Performans Görevi

Farklı saf maddelerin erime, donma ve kaynama noktalarının birbirinden farklı olduğunu gösterme üzerine yapılan deneyler bütüncül dereceli puanlama anahtarları yoluyla değerlendirilebilir.

Yoğunluk konusu ile ilgili kavram haritası hazırlamaları istenebilir. Kavram haritaları dereceli puanlama anahtarları ile değerlendirilebilir.

Suyun katı ve sıvı hâllerine ait yoğunluk farkının canlılar için önemini gösteren bir kompozisyon hazırlamaları istenebilir. Öğrencilerin kompozisyonları dereceli puanlama anahtarları ile değerlendirilebilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller Öğrencilerin 5. sınıf matematik dersinde hacim, 4. sınıf fen bilimleri dersinde kütle konularını öğrendikleri kabul edilmektedir. Kütle ve hacmin nasıl ölçülebileceği konusunda öğrencilerin ön öğrenmelere sahip oldukları kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Öğrencilerin maddelerin erime, donma ve kaynama noktası ile ilgili kavram yanılgılarının belirlenmesi için kavram haritası, bilgi haritası, anlam çözümleme tablosu gibi teknikler kullanılabilir. Kütle ve hacim ile ilgili hazır bulunuşluk düzeylerini belirlemek için açık uçlu sorular yöneltilebilir.

Köprü Kurma Günlük yaşamdan ortam sıcaklığının değişmesine bağlı olarak elektrik tellerinin veya tren raylarının uzayıp kısılması, kavanoz kapağının sıkışması, termometrenin içindeki sıvının yükselip alçalması gibi gözlenebilen örnekler verilebilir.

Öğrencilerin ısı etkisiyle maddelerin genleşip büzüleceğine yönelik gözlemleri günlük yaşamdan gözlenmemiş durumlarla ilişkilendirmeleri sağlanabilir. Kayaların günlük sıcaklık farkı sebebiyle ufalanması, rayların döşenme şekilleri vb. örnekler verilebilir.

Öğrencilerin suyun, katı ve sıvı hâllerine ait yoğunlukları karşılaştırarak bu durumun canlılar için önemi hakkında çıkarımlar yapabilmeleri sağlanabilir. Buz ile suyun yoğunluklarının farklı olmasının sularda yaşayan canlıları nasıl etkileyebileceği öğrencilere sorulabilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları **FB.6.5.1.1**

Öğrencilere maddenin tanecikli yapısı ile ilgili açık uçlu sorular yöneltilir. Maddenin tanecikli yapısını farklı materyaller kullanarak modellemeleri sağlanabilir. Aynı ya da farklı renkteki toprak vb. materyaller kullanılarak element, bileşik ve karışım kavramlarına girilmeden saf ve saf olmayan maddeler açıklanır. Saf ve saf olmayan maddelerin her ikisinin de taneciklerden oluştuğunu keşfetmeleri sağlanabilir. Öğrencilerden suyun erime, donma ve kaynama noktasını gösteren doğrulama deneyi yapabilmeleri istenir. Maddelerin diğer maddelerden farklı olduğunu anlamaya yarayan özelliklerin maddenin ayırt edici özellikleri olduğu vurgulanır. Öğrencilerden, farklı saf maddelerin erime, donma ve kaynama noktalarının birbirinden farklı olduğunu gösterecek deney düzeneği kurmaları beklenir (FBAB7.SB1, SDB1.2, D3.2). Alternatif bir uygulama olarak konu ile ilgili dijital içerik ve videolar ile birlikte sanal laboratuvarlardan faydalanılabilir (OB2). Bu süreçte, iş birlikli öğrenme tekniklerinden takım-oyun-turnuva, öğrenci takımları başarı bölümleri vb. kullanılarak öğrencilere sorumluluklar verilip birlikte çalışmalarını sağlanabilir (SDB2.2, D4.4). Deney düzeneği kurarken öğrencilerin farklı saf maddeleri (buz, parafin vb.) kullanmaları sağlanabilir. Katı maddelere ısı verildiğinde erimeye başladıkları ilk sıcaklıklarını gözlemlenmeleri istenir. Farklı saf maddelerin ısı aldığı farklı sıcaklıklarda eridiği çıkarımına ulaştırılır ve farklı saf maddelere ait erime noktası örnekleri de verilerek tablo oluşturmaları istenebilir (OB7.4.SB2). Eriyen bu maddeler soğutulmuş donma noktaları da karşılaştırılır ve aynı saf maddenin erime ve donma noktalarının birbirine eşit olduğu vurgulanır. Benzer deneyde, sıvılara uygulanan ısıtma işlemine devam edilerek kaynama noktalarına ulaşmaları sağlanır. Kaynama noktasının da ayırt edici bir özellik olduğunu fark etmeleri beklenir (FBAB7.SB2, E1.4, E3.6, E3.7). Elde edilen veriler, TGA veya V diyagramı gibi teknikler kullanılarak raporlaştırılabilir. Deney boyunca birbirlerinin performanslarını değerlendirmede akran değerlendirme formu kullanılabilir. Bu süreçte öğrencilerin tarafsız davranmaları sağlanır (D6.2, D1.2). Deney sürecinde öğrenci raporları analitik dereceli puanlama anahtarı yoluyla değerlendirilebilir. Sonuç değerlendirme için doğru-yanlış testleri, kısa cevaplı testler vb. kullanılabilir.

FB.6.5.2.1

Öğrencilere maddelerin ısı alışverişi sonucu hâl değiştirerek tanecikleri arasındaki mesafenin değiştiği hatırlatılır (SDB1.1). Maddelerin ısı etkisiyle her zaman hâl değiştirip değiştirmediği sorulur (E3.8). Hâl değiştirmediği durumlarda tanecikler arasındaki mesafe hakkında tahminlerde bulunmaları istenebilir (E3.4). Maddelerin ısı alışverişi sonucu tanecikler arasındaki mesafenin az da olsa değişebileceği, buna bağlı olarak hacimsel büyüklüklerinde de değişiklikler olabileceğine değinilir. Öğrencilerin bilimsel gözleme dayalı tahmin etmelerine yönelik etkinliklerde maddelerin ısınıp soğuması sonucu genişleşip büzüleceğine ilişkin önermeler oluşturmaları beklenir (FBAB3.SB1). Günlük yaşamdan ortam sıcaklığının değişmesine bağlı olarak elektrik tellerinin veya tren raylarının uzayıp kısalması, kavanoz kapağının sıkışması, topun ve araç lastiğinin hacminin değişmesi, termometrenin içindeki sıvının yükselip alçalması, gözlük camının düşmesi vb. örnekler verilir (FBAB3.SB2). Sıcak ve soğuk su dolu kaplara ağız kısmına balon takılmış boş cam şişeleri daldırılabilir. Balonlardaki hacim değişiklikleri karşılaştırılabilir. Balonların üzerine gülen yüz çizilerek öğrenme süreci eğlenceli hâle getirilebilir (E2.5). Gravzant halkası deneyi ile kürenin halkadan geçiş durumları incelenebilir. Öğrencilerin örnekler ve etkinliklerden elde ettikleri gözlemlere göre ısı alan maddelerin genişleyebileceği, ısı veren maddelerin ise büzülebileceği sonucunu çıkarmaları beklenir (FBAB3.SB3). Kalabalık sınıflarda öğrenciler gruplara ayrılabilir. Bu süreçte, iş birlikli öğrenme teknikleri kullanılarak öğrencilerin birlikte çalışmalarını sağlanabilir. Öğrencilerin etkinliğin yapılması sürecinde karşılaştıkları her türlü olumsuzluk, engel ve zorluğu yılmadan aşmaları beklenir (E1.3, D12.2, SDB3.2). Grup içinde aktif rol almaları ve ekip arkadaşları ile yardımlaşmaları istenebilir (D3.5, D20.3, SDB2.2). Öğrencilerin sınıfta

yapılan etkinlikler sonunda duygu ve düşüncelerini paylaşmaları istenebilir (SDB2.1). Günlük yaşamdan gözlemlenmemiş durumlara ilişkin kayaların günlük sıcaklık farkından kaynaklanan etkiler sonucunda ufalanarak çöl kumlarına dönüşmesi, rayların bozulmaması için aralarına boşluk bırakılması, termostatlarda sıcaklık kontrolünün sağlanması, binaların metal iskeletlerinde esneme payı bırakılması vb. örnekler verilir. Örneklerden yola çıkarak tahminlerde bulunmaları beklenir (FBAB3.SB4). Eşit uzunluktaki farklı saf katı çubukların eşit süre özdeş ısıtıcılarla ısıtılması durumunda genişleme miktarlarının farklı olacağından bahsedilerek genişlemenin saf maddeler için ayırt edici bir özellik olduğuna değinilir. Örnek olarak farklı cinslerde metal çiftlerine ısı verilerek genişleme miktarları gözlenebilir (SDB1.2, OB7). Deney sonunda öğrencilerin oluşturdukları ölçütlere göre sorgulama yapmaları ve ulaştıkları çıkarımları yansıtılmaları beklenir (OB1, FBAB3.SB5). Yazılı yoklama, eşleştirme soruları ile öğrencilerin genişleme ve büzülmeyle ilgili öğrenmeleri yoklanabilir.

FB.6.5.3.1

Isı alan bir maddenin sıcaklığında artış gerçekleşebileceği hatırlatılır. Öğrencilerin eşit sıcaklık ve kütledeki farklı saf maddelere özdeş ısıtıcılarda eşit süre ısı verildiğinde son sıcaklıklarının ne olacağı hakkında kestirimler yapmaları sağlanabilir. Bu süreçte sıcaklık artışının tüm maddelerde eşit mi olacağı, aynı maddelerde sıcaklık artışının aynı mı olacağı, farklı maddelerde sıcaklık artışının değişkenlik gösterip göstermeyeceği gibi sorular sorulabilir (E3.4). Bu durumla ilgili kavram karikatürleri kullanılabilir, günlük hayattan örnekler verilebilir. Öğrencilerden farklı maddelerin sıcaklığının ne kadar arttığını bulmak için oluşturdukları problemi tanımlamaları istenir (FBAB6.SB1). Öğrencilere sıcaklık artışını maddenin cinsi ile ilişkilendirebilmeleri için; "Sıcak su içerisinde bekletilen demir ve tahta kaşıktan, demir kaşığının sıcaklığının daha fazla olmasının nedeni nedir?", "Denizlerin karalara göre geç ısınıp geç soğumasının nedeni nedir?", "Yazın denizden çıkıp sahildeki kuma ayak bastığınızı hayal edin, ne hissedersiniz?" (SDB1.1), "Yeni pişmiş olan peynirli ve patatesli gözlemeden patatesli olanın daha geç soğumasının nedeni nedir?" (OB5) vb. sorular yöneltilir. Öğrencilerden neden sonuç ilişkilerini gerekçelendirmeleri istenir (FBAB6.SB2). Maddelerin sıcaklık değişimlerinin farklı olmasına neden olan etkenlerden birinin de maddenin cinsi olduğunu fark etmeleri sağlanır. Bu konuda ne gibi denemeler yapabileceklerini açıklamaları istenir (SDB1.2). Öğrencilerin neden sonuç ilişkileri kurmalarını sağlamak için bağımlı (sıcaklık değişimi), bağımsız (maddenin cinsi) ve kontrol altına alınan değişkenleri (maddenin kütlesi, eşit sürede özdeş ısıtıcıların kullanılması) tanımlamaları ve gerekli malzemeleri kullanarak deney düzeneği kurmaları beklenir (E1.4). Yapılan deneylerde maddelerin hâl değiştirmeyeceği sıcaklık aralığında tutulmaları sağlanır (FBAB6.SB3). Öğrencilerden değişkenler arası ilişkiyi gözlemlemek ve kontrol değişkenlerini belirlemek için denemeler yapmaları beklenir (FBAB6.SB4, D3.3, E3.7). Bu süreçte öğrencilerin elde ettikleri verileri kaydetmeleri ve grafikler oluşturmaları sağlanabilir. Öğrencilerden gözlemlerini açık fikirlilikle ifade etmeleri ve görsel olarak verileri listelemeleri istenebilir (E3.5). Hazırladıkları deneyin sonucunda "Farklı maddelerde sıcaklık artışı maddenin cinsine göre değişkenlik gösterir." fikrine ulaşmaları sağlanır (FBAB6.SB5, OB7). Deneylerden sonra kullandıkları malzemeleri ve laboratuvar alanını temiz tutmaları sağlanır (D18.2). TGA tekniği veya V diyagramı gibi teknikler kullanılarak öğrencilerden verileri raporlaştırmaları istenebilir. Deney boyunca birbirlerinin performanslarını değerlendirmede akran değerlendirme formu kullanılabilir. Deney sürecinde öğrenci raporları analitik dereceli puanlama anahtarı yoluyla değerlendirilebilir. Sonuç değerlendirme için doğru-yanlış testleri, kısa cevaplı testler vb. kullanılabilir. Öğrencilerin konuyu daha iyi anlaması için dijital içerik ve videolardan faydalanılabilir (OB2).

FB.6.5.4.1

Kütle ve hacim ile ilgili hazır bulunuşluk düzeylerini belirlemek için açık uçlu sorular yöneltilir. Bu süreçte cisimlerin kütle ve hacimlerini hangi araçla ölçebilecekleri ve bu araçların birimlerinin ne olabileceği sorularına cevap vermeleri beklenir (SDB2.1). Öğrenciler gruplara ayrılarak malzemeler dağıtılır (SDB2.2). Silgi, anahtarlık, misket, koni, silindir, küp, taş vb. maddelerin eşit kollu terazide kütlesi ölçülerek kaydedilir. Kütle birimi olarak gram (g) kullanılır. Hacim ölçümünde sıvı maddeler için dereceli silindir ve birim olarak santimetreküp (cm^3) kullanılır. Düzgün şekilli cisimlerden misket, koni, silindir, küp vb. maddelerin hacminin hesaplanabildiği belirtilir. Düzgün şekilli olmayan taş, silgi vb. cisimlerin hacminin nasıl ölçülebileceği öğrencilere sorulur (SDB3.2, E1.6). İçi su dolu dereceli silindire suda çözünmeyen ve düzgün şekilli olmayan cisimler atılarak yükselen sıvı seviyesinin cismin hacmi olduğu belirtilir. Bir maddenin kütlesi arttıkça hacminin de aynı oranda artacağı belirtilerek yoğunluk kavramı açıklanır. Öğrencilerden kütle ve hacim kavramlarının birbiri ile ilişkisine dayanarak yoğunluk kavramına ve farklı saf maddelerin yoğunlukları ile ilgili önermeler oluşturmaları istenir (FBAB4.SB1). Farklı maddelerin yoğunluğuna ilişkin veriye dayalı önermeleri karşılaştırmaları sağlanır (FBAB4.SB2). Eşit kollu terazi ve dereceli silindirden elde edilen verileri kullanarak öğrencilerden farklı maddelerin yoğunluklarını hesaplamaları istenir. Farklı maddelerin yoğunlukları hesaplatılarak kütle-hacim-yoğunluk tabloları oluşturmaları istenir (OB7). Aynı sıvıların farklı miktarları alınarak öğrencilere yoğunluk karşılaştırması yaptırılabilir. Öğrencilerin aynı cins maddelerin yoğunluklarının aynı olduğunu tahmin etmeleri istenir (FBAB4.SB3, D3.2). Farklı saf maddelerin yoğunluklarının farklı olduğu önermesi ile yoğunluğun maddenin ayırt edici özelliklerinden biri olduğuna değinilir. Oluşturulan tablolardaki veriler kullanılarak kütle-hacim, yoğunluk-kütle, yoğunluk-hacim ilişkisini gösteren bar, çizgi vb. grafikleri çizmeleri istenir (FBAB4.SB4, E3.6, OB7). Etkinlik bitiminde kullandıkları malzemeleri ve ortamı düzenli tutmaları istenir (D18.2). Öğrencilerin çalışma yaprakları dereceli puanlama anahtarları ile değerlendirilebilir.

FB.6.5.4.2

Gruplara ayrılan öğrencilerden çeşitli maddelerin yoğunluklarına ilişkin hipotezler kurmaları istenebilir (SDB2.2, D4.4). Bu süreçte buluş yoluyla öğretim stratejisi kullanılarak öğrencilerin farklı maddelerin birbiri ile etkileşimlerini keşfetmeleri sağlanabilir. Bu süreçte sıvı-sıvı, sıvı-katı maddelerin kullanıldığı yoğunluk kıyaslamaları ile öğrencilerin betimleme yapmaları istenebilir. Farklı örneklerle karşılaştırmaları da sağlanabilir. Örneğin "Farklı cins saf maddelerin yoğunlukları da farklıdır." hipotezini test etmek için eşit hacimdeki farklı cins sıvıların kütleleri ölçülerek sıvıların yoğunlukları karşılaştırılabilir. Birbiri içinde karışmayan su ve zeytinyağı gibi sıvıları aynı kaba koyarak hesaplamalarının doğruluğunun somut olarak görülmesi sağlanabilir (OB7). Deneyde kullanılan sıvı yağların lavaboya dökülmemesi konusunda öğrenciler uyarılır (D5.4, D9.3). Kullanılmış sıvı yağların çevre kirliliğine neden olmaması için ilgili kuruluşlara verilerek geri dönüşümün sağlanabileceğine değinilir (SDB2.3, E2.2, D19.3). Suyun kaldırma kuvvetine girilmeden öğrencilere suda çözünmeyen farklı katı maddelerin suya atılması durumunda nasıl konumlanacakları sorulabilir (E3.4). Örneğin tahta parçası, silgi, taş, misket vb. maddeler su içerisine atılarak batma, askıda kalma, yüzme durumları gözlenebilir. Katı maddelerin sıvı içerisindeki konumları göz önünde bulundurularak yoğunluklarını karşılaştırmaları beklenir (FBAB11.SB1). Farklı saf maddelere ait bilimsel olarak hesaplanmış yoğunluk tabloları kullanılarak öğrencilerin geliştirdikleri hipotezleri açıklamaları istenir (OB1, FBAB11.SB2, D3.3). Öğrencilerden yoğunluk konusu ile ilgili kavram haritası vb. çizimleri istenebilir. Öğrenci çizimleri analitik dereceli puanlama anahtarları kullanılarak değerlendirilebilir.

FB.6.5.4.3

Bir mühendislik ve tasarım uygulaması olarak öğrencilerden suda yüzen bir taka (tekne) yapmaları beklenebilir. Taka yapımı etkinliği ile sadece eğlenceli bir etkinlik değil, aynı zamanda günlük yaşamda karşılaştıkları olaylara yönelik öğrencilerin yaratıcı çözümler üretmeleri sağlanabilir (E2.3). Bu etkinlikte aynı zamanda öğrenciler Karadeniz'in fırtınalı coğrafyasına dayanaklı bir tasarım olarak "taka"yı keşfedeceklerdir. "Üç Tarafı Denizlerle Çevrili Türkiye'm" adlı bir metin üzerinden Türkiye'nin coğrafi konumundan dolayı üç tarafının denizlerle çevrili olduğu vurgulanırken Piri Reis, Çaka Bey, Barbaros Hayrettin Paşa gibi birçok Türk denizcisinin olduğu açıklanabilir. Piri Reis'in dünya haritasından kısaca bahsedilebilir (D19.2, OB5). Bu etkinlikte kolayca temin edilebilecek malzemelerle teknenin taşıyabileceği yük miktarı ile teknenin şekli ve hacmi arasında bağlantı kurmaları istenir. Günlük yaşamdan kolay ulaşılabilir maddeler sağlanarak öğrenciler iş birlikli öğrenme gruplarına ayrılır. Mühendislik ve tasarım süreci boyunca öğrencilerin yaratıcı model oluşturmaları için hayal kurmaları, hipotezler üretmeleri, plan yapmaları, tasarım oluşturmaları, tasarımlarını deneyip yeniden geliştirmeleri ve tasarımlarını sunmaları beklenir (FBAB9.SB1, E3.3, E3.11, D3.2). Öğrencilerin süreci bilimsel olarak yürütmelerine yönelik yoğunluk kavramının nelere bağlı olduğu ile ilgili yönlendirmeler yapılabilir (D3.3). Bu süreçte bir madeni paranın batarken metalden yapılan devasa bir geminin nasıl yüzebildiği gibi sorular sorulabilir. Aynı amaç için geliştirilmiş diğer öğrenci modelleri ile geliştirilen modeli karşılaştırarak alınan geri bildirimlere göre tasarımlarını yeniden geliştirmeleri sağlanır (FBAB9.SB2, OB7). Geliştirilen tasarımlar diğer öğrenciler ile sözlü etkileşimle paylaşılabilir (SDB2.1). Geliştirilen öğrenci modelleri analitik dereceli puanlama anahtarı yoluyla değerlendirilebilir.

FB.6.5.4.4

Öğrencilere günlük yaşamdan kışın havasıcaklığının çok düşmesi durumunda su borusunun neden patladığı, dondurucuya konulan maden suyu şişesinin donduğunda neden patladığı vb. sorular yöneltilir (E1.1). Suyun katı ve sıvı hâllerine ait niteliklerin gözlemlenmesi için deney yaptırılabilir. Bir bardağa belli bir seviyeye kadar su doldurularak su seviyesi işaretlenir ve derin dondurucuya konulur (D12.3). Su tamamen donduğunda su seviyesi yeniden gözlenir ve suyun katı hâlinin belirlenen çizginin üstüne çıktığını gözlemlenmeleri sağlanır (FBAB8.SB1, SDB3.1). Daha önce öğrendikleri yoğunluk hesaplamasından yararlanarak buzun ve suyun yoğunluklarını hesaplamaları ve verileri kaydetmeleri beklenir (FBAB8.SB2). Bir bardak su içerisine atılan buzun yüzdüğü gözletilerek buzun yoğunluğunun suyun yoğunluğundan az olduğu sonucuna ulaşmaları beklenebilir. Suyun yüzeyinden donmaya başladığı dijital içeriklerden yararlanılarak öğrencilere gösterilebilir (OB2). Dünya'nın büyük bir kısmının göl, deniz, okyanus gibi sulardan oluştuğu ve buralarda çok sayıda canlı çeşidinin yaşadığı vurgulanabilir. Buz ile suyun yoğunluklarının farklı olmasının sularda yaşayan canlıları nasıl etkileyebileceği sorulabilir ve öğrencilerin beyin fırtınası yapmaları sağlanabilir (E3.4). Öğrencilerin "Buzlanmanın su yüzeyinde olmasının su derinliklerinde sıcaklığın belli bir düzeyde kalmasını sağladığı ve böylece canlıların yaşamlarını sürdürebildiği" değerlendirmesine ulaşmaları beklenir (FBAB8.SB3, OB1). Öğrencilerden çalışma yapraklarında suyun, katı ve sıvı hâllerine ait yoğunluk farkının canlılar için önemini gösteren bir kompozisyon yazmaları istenebilir veya vızıltı grupları oluşturularak küçük öğrenci gruplarının konu üzerinde belirli bir süre tartışmaları sağlanabilir (D14.2). Tartışma sırasında dünyaya ve olaylara eleştirel gözle bakma, tartışma, istişare ve fikirleri ifade etme özgürlüğüne vurgu yapılarak Mustafa Kemal ATATÜRK'ün "En büyük gerçekler ve ilerlemeler, düşüncelerin serbestçe ortaya konması, tartışılması ile ortaya çıkar ve yükselir." sözünün önemine değinilir (D19.2, E3.10, OB5). Öğrencilerin çalışma yaprakları dereceli puanlama anahtarları ile değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Gemilerin insanlık için önemi ve yeni kıtaların keşfi gibi tarihte yaşanan ilginç olaylara yönelik bir araştırma ödevi verilir. Ulaşılan bilgiler sınıf ile paylaşılır.

Yaz ve kış mevsimlerinde ısı etkisinden kaynaklanan boyut değişikliklerinin köprüler, kuleler vb. yapılara zarar vermesinin önüne geçmek için mimarların ne tür unsurlara dikkat ettikleri ile ilgili okuma etkinlikleri verilir.

Termometre çeşitleri ve çalışma prensibi ile ilgili araştırma çalışması yapılır. Sıvılı termometrelerin kullanılmadığı durumlarda diğer termometre çeşitlerinin hangi amaçla kullanıldığına dair grupların birlikte araştırma yapmaları ve bir sıvılı termometre tasarımları istenir.

Destekleme Öğrencilerin maddelerin erime, donma ve kaynama noktasını gösteren bireysel öğrenmelerine olanak tanıyan animasyon, simülasyon gibi dijital öğrenme araçları uygulanır.

Deney aşamaları için ek açıklamalar ve yönlendirmeler yapılır.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

ENERJİ TEMASI/ ELEKTRİĞİN İLETİMİ VE DİRENÇ ÜNİTESİ

Bu ünite; öğrencilerin devre elemanlarını sembollerle göstererek devre şeması çizmesi, devre şemalarının ortak bilimsel dil açısından önemini kavraması, çizdikleri devreleri kurarak çalıştırması, farklı elektrik devrelerindeki pil ve ampul sayısını değiştirerek bu değişimin devre üzerindeki etkilerini keşfetmesi, farklı elektrik devrelerindeki pil ve ampul sayısını değiştirerek bu değişimin devre üzerindeki etkilerini yorumlaması amaçlanmaktadır.

DERS SAATI 18

ALAN FBAB7. Deney Yapma

BECERİLERİ FBAB8. Bilimsel Çıkarım Yapma

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E2.2. Sorumluluk, E3.1. Uzmanlaşma, E3.2. Odaklanma, E3.4. Gerçeği Arama, E3.7. Sistematiği Olma, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme
SDB2.1. İletişim
SDB2.2. İş Birliği

Değerler D1. Adalet
D3. Mütevazılık
D6. Duyarlılık
D10. Merhamet
D16. Sorumluluk
D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı
OB2. Dijital Okuryazarlık
OB7. Veri Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Türkçe

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER FBAB2. Sınıflandırma, KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.15. Yansıtma,

**ÖĞRENME ÇIKTILARI
VE SÜREÇ
BİLEŞENLERİ**

1. Bölüm: Elektriğin İletimi

FB.6.6.1.1. Maddelerin elektriği iletme durumlarını gösteren deney yapabilme

- a) Maddelerin iletme durumlarını test etmek için elektrik devresi kurar.
b) Deney sonucuna göre maddelerin elektrik iletme durumları ile ilgili analiz yapar.

2. Bölüm: Elektriksel Direnç ve Bağlı Olduğu Faktörler

FB.6.6.2.1. Elektrik devresindeki ampulün parlaklığının bağlı olduğu değişkenleri belirlemeye yönelik deney yapabilme

- a) Elektrik devresindeki ampulün parlaklığının bağlı olduğu değişkenleri belirleyebilecek bir deney tasarlar.
b) Ampulün parlaklığının bağlı olduğu değişkenlere yönelik ölçüm yaparak kaydeder.

FB.6.6.2.2. Ayarlanabilir direncin ampulün parlaklığına etkilerine yönelik çıkarım yapabilme

- a) Reosta kullanarak elektriksel direnci belirler.
b) Direncin değişkenliğini dikkate alarak topladığı verileri kaydeder.
c) Ampulün parlaklığı üzerinde elektriksel direncin etkili olduğunu değerlendirir.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Elektriğin İletimi
Elektriksel Direnç ve Bağlı Olduğu Faktörler

Anahtar Kavramlar

iletken maddeler, yalıtkan maddeler, elektriksel direnç, reosta, elektriksel direncin bağlı olduğu faktörler (kesit alanı, uzunluk, iletkenin cinsi)

**ÖĞRENME
KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Öğrenme çıktısının değerlendirilmesinde eşleştirme testi, çalışma kâğıdı, açık uçlu sorular ve performans görevleri kullanılabilir. Ayrıca tema sürecinde ortaya çıkan öğrenci ürünleri değerlendirme amaçlı kullanılabilir.

Performans Görevleri

Maddelerin elektriği iletme durumlarını gösteren poster, afiş vb. kullanılabilir. Hazırlanan poster, afiş kontrol listesi ile değerlendirilebilir.

Elektrik devresindeki ampulün parlaklığının bağlı olduğu değişkenler ile ilgili deneyleri TGA gibi teknikler kullanılarak raporlaştırmaları istenebilir. Bu performans görevi analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

Ayarlanabilir direncin ampulün parlaklığına etkilerine yönelik hazırlanan V diyagramı analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Ayrıca öz, akran değerlendirme formları ile ölçme araçlarında çeşitlilik sağlanabilir.

**ÖĞRETME-ÖĞRENME
YAŞANTILARI**

Temel Kabuller

Öğrencilerin çalışan basit bir elektrik devresi kurabildikleri kabul edilmektedir. PİL ve ampul sayısındaki değişikliğin devredeki ampul parlaklığını değiştirdiğini bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Öğrencilerin elektrik devrelerinin kurulması hakkındaki ön bilgi ve becerileri açık uçlu sorularla açığa çıkarılabilir. Öğrencilere bir elektrik devresindeki ampul parlaklığının nasıl değişebileceği yönünde açık uçlu sorular sorulabilir. Öğrencilere elektriksel direnç ile ilgili açık uçlu sorular sorulabilir.

Köprü Kurma Pil sayısı ve ampul sayısına bağlı olarak değişebilen ampul parlaklığının iletken tel, kesit alanı ve iletkenin cinsi değişkenleriyle de değişebileceğine değinilebilir. Elektrik yalıtımını sağlamak için günlük yaşamda prizler, anahtarlar ve kabloların plastiklerle kaplanması vb. örnekler elektrik yalıtkanlığı ile ilişkilendirilebilir. Elektrikle ilgili alanlarda çalışan işçilerin iş güvenliği açısından kullandıkları elektrik yalıtım malzemeleri ile ilişki kurulabilir. Günlük yaşamda ısıtma amaçlı kullanılan aletlerdeki düğmelerin dirençle ilişkili olduğuna değinilebilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları **FB.6.6.1.1**

Öğrencilerin elektrik devrelerinin kurulması hakkındaki ön bilgi ve becerileri açık uçlu sorularla açığa çıkarılabilir. Öğrenciler gruplara ayrılır ve öğrencilerden grup içinde uyumlu bir şekilde görev bilincine sahip olarak yardımlaşmaları istenir (D10.3, D.16.3, D20.4, SDB2.2). Bilimsel bir yaklaşımla grup üyelerinin kendi aralarında sorumluluklarını üstlenmeleri beklenir (D3.3, E2.2, SDB2.1). Daha sonra aktif bir rol sergileyerek maddelerin elektriği iletme durumlarını test edebilecek elektrik devre düzeneğini kurmaları istenir (FBAB7.SB1, D.3.5, SDB1.2). Deney için uygun ortam ve malzemeler sağlanır. Öğrencilerin sistematik bir şekilde maddelerin iletkenlik durumlarını test etmeleri beklenir (E3.7). Deney düzeneğini kurarken öğrencilerin çalışmalarını planlı bir şekilde yürütmeleri sağlanabilir (D.3.2). Öğrencilerin kurdukları devrede maddelerin iletkenlik durumlarını gözlemlenmeleri ve gözlem sonuçlarını iletken ve yalıtkan olarak kaydetmeleri beklenir (FBAB7.SB2, OB7). İletken-yalıtkan maddeler ve günlük yaşamdaki kullanım alanları ile ilgili uzmanlar sınıfa davet edilebilir veya çevrim içi toplantılar düzenlenebilir. Uzman görüşmesi öncesinde öğrencilerden öncül araştırmalarını yapmaları ve merak ettiği soruları belirlemeleri sağlanabilir. Ayrıca elektriksel iletkenlik ve yalıtkanlık konusuyla ilgili öğrenmeleri zenginleştirmek için öğrenciler dijital ortamlara yönlendirilebilir (OB2). Güvenilir genel ağlar yoluyla sanal deneyler yaparak öğrencilerin bilgiyi özetlemeleri sağlanabilir (OB1). Performans görevi olarak öğrencilerin hazırladıkları poster, afiş kontrol listeleri ile değerlendirilebilir. Ayrıca yapılandırılmış grid, doğru-yanlış testleri, kısa cevaplı testler, eşleştirme testleri vb. kullanılabilir.

FB.6.6.2.1

Öğrencilere elektrik devresindeki ampul parlaklığının nasıl değişebileceği yönünde açık uçlu sorular sorulabilir (E3.8). Bu süreçte, ampul parlaklığının iletkenin uzunluğuna, dik kesit alanına ve cinsine bağlı olarak değişebileceğine yönelik bilimsel sorgulamalar yapmaları istenebilir (D3.3). Günlük yaşamdaki suyun akışı, trafik yoğunluğu gibi benzetmeler hedef alınarak analogi tekniği ile elektriksel direncin bağlı olduğu değişkenler arasında ilişki kurulabilir. Öğrenciler gruplara ayrılır ve öğrencilerden grup içinde görev bilinciyle yardımlaşmaları istenir (D.16.3, D20.4, SDB2.2). Bilimsel bir yaklaşımla grup üyelerinin kendi aralarında sorumluluklarını üstlenmeleri beklenir (D3.3, E2.2). Ampul parlaklığının değişimini göstermeye yönelik deney düzeneği kurmaları istenir (FBAB7.SB1). Öğrencilerin, deney düzeneğini kurarken planlı bir şekilde deneyi yürütmeleri beklenir (D.3.2, D.3.4). Deneyler için uygun ortam ve malzemeler sağlanır. Verilen performans görevleri çerçevesinde, öğrencilerin devredeki iletkenin uzunluğu, dik kesit alanı ve cinsi değişkenlerini sistematik bir şekilde kullanarak devredeki ampul parlaklığını gözlemlenmeleri istenir (E3.7, SDB1.2). Gözlem sonuçları ile elde ettiği verileri kaydederek

etkin bir şekilde yorumlamaları sağlanır (FBAB7.SB2, OB7). Öğrenmeleri zenginleştirmek için öğrenciler dijital ortamlara yönlendirilebilir. Güvenilir genel ağlar yoluyla öğrencilerin sanal deneyler yaparak bilgiyi özetlemeleri sağlanabilir (OB1, OB2). Öğrencilerin bilgileri özetlemeleri Türkçe dersi ile ilişkilendirilebilir. Elde edilen veriler TGA tekniği kullanılarak raporlaştırılabilir. Performans görevi analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Ampul parlaklığındaki değişimi göstermek için görsel tamamlama testleri kullanılabilir. Tüm sürece ilişkin öğrencilerin öğrenme durumlarını sınamak için tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid vb. ölçme araçları kullanılabilir.

FB.6.6.2.2

Öğrencilere elektriksel direnç ile ilgili açık uçlu sorular sorulabilir (E3.8). Günlük yaşamdan elektriksel direncin kullanıldığı alanlar örneklendirilebilir. Öğrencilerin elektriksel direncin bağlı olduğu nitelikleri tanımlamaları istenir (FBAB8.SB1). Daha sonra öğrencilerin, bilimsel bir yaklaşımla reostayı kullanarak ampul parlaklığının değiştiği ile ilgili deney düzeneği kurmaları istenir (D3.3). Öğrencilerden devredeki reostayı kullanarak ampul parlaklığının değiştiğini gözlemlenmeleri beklenir. Daha sonra, gözlem sonuçlarından elde ettikleri verileri toplamaları ve tablolara kaydetmeleri istenir (FBAB8.SB2, OB7). Öğrencilerin kaydettiği verileri değerlendirmeleri istenir (FBAB8.SB3, OB7). Gözlemleri sonucunda topladıkları bilgiyi özetleyerek reostanın değiştirilebilir bir direnç olduğu çıkarımına ulaşmaları beklenir (OB1, SDB1.2). Ohm ve akım yasasına girilmeden direncin birimi verilir. Bu bağlamda, planlı ve sorumluluk bilinciyle elektriksel direnci kapsayan çalışma kâğıdı hazırlamaları istenebilir (D.3.2, E2.2). Öğrenciler verileri V diyagramı yoluyla raporlaştırabilir. Öğrenci raporları analitik dereceli puanlama anahtarı yoluyla değerlendirilebilir. Ayrıca öz, akran değerlendirme formları ile ölçme araçlarında çeşitlilik sağlanabilir. Bu süreçte öğrencilerin tarafsız davranmaları sağlanır (D6.2, D1.2). Tüm sürece ilişkin öğrencilerin öğrenme durumlarını sınamak için çalışma kâğıdı, yazılı sınavlar, eşleştirme testleri vb. kullanılabilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrenciler, elektronik devreler hakkında sahip oldukları bilgiler dâhilinde internetten araştırma yaparak programlar üzerinden sanal devre kurar.

Destekleme İletken ve yalıtkan maddeler hakkında animasyonlardan yararlanır.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

ÇEŞİTLİLİK VE ETKİLEŞİM TEMASI/ SÜRDÜRÜLEBİLİR YAŞAM VE ETKİLEŞİM ÜNİTESİ

Bu ünite; biyoçeşitliliğin doğal yaşam için önemini sorgulanıp biyoçeşitliliği tehdit eden faktörlerin araştırma verilerine dayalı olarak tahmin edilebilmesi, ısınma amaçlı yakıt kullanımının insan ve çevre üzerine etkilerinin tartışılarak geçerli fikirler oluşturulabilmesi amaçlanmaktadır. Bunun yanı sıra yakın çevredeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununun çözümüne ilişkin önerilerin değerlendirilip insan faaliyetleri sonucunda oluşabilecek çevre sorunlarına yönelik çıkarımlarda bulunulabilmesi amaçlanmaktadır.

DERS SAATI 19

ALAN FBAB4. Bilimsel Veriye Dayalı Tahmin
BECERİLERİ

KAVRAMSAL BECERİLER KB2.8. Sorgulama
KB2.18. Tartışma
KB3.2. Problem Çözme

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E2.2. Sorumluluk, E2.5. Oyunseverlik, E3.4. Gerçeği Arama, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma, E3.10. Eleştirel Bakma, E3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.1. Öz Farkındalık/Kendini Tanıma
SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme
SDB2.1. İletişim
SDB2.3. Sosyal Farkındalık
SDB3.2. Esneklik
SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D1. Adalet
D3. Mütevazılık
D4. Çalışkanlık
D5. Dostluk
D6. Duyarlılık
D9. Mahremiyet
D12. Sabır
D14. Saygı
D18. Temizlik
D19. Vatanseverlik
D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı
OB2. Dijital Okuryazarlık
OB3. Finansal Okuryazarlık
OB5. Kültür Okuryazarlığı
OB6. Vatandaşlık Okuryazarlığı
OB8. Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER

Sosyal Bilgiler, Türkçe, Okul Temelli Sosyal Sorumluluk Çalışmaları

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER

KB2.7. Karşılaştırma, KB3.1. Karar Verme, KB3.2. Problem Çözme, KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI 1.Bölüm: Biyoçeşitlilik**VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ****FB.6.7.1.1. Biyoçeşitliliğin doğal yaşam için önemini sorgulayabilme**

- a) Biyoçeşitliliğin doğal yaşam için önemini tanımlar.
- b) Biyoçeşitliliğin doğal yaşam için önemine ilişkin sorular sorar (5N1K).
- c) Biyoçeşitliliğin doğal yaşam için önemi konusunda bilgi toplar.
- ç) Biyoçeşitliliğin doğal yaşam için önemi konusunda toplanan bilgilerin doğruluğunu değerlendirir.
- d) Biyoçeşitliliğin doğal yaşam için önemi konusunda toplanan bilgiler üzerinde çıkarım yapar.

FB.6.7.1.2. Biyoçeşitliliği tehdit eden faktörleri araştırma verilerine dayalı tahmin edebilme

- a) Biyoçeşitliliği tehdit eden faktörler konusunda ön bilgilere dayalı önerme oluşturur.
- b) Biyoçeşitliliği tehdit eden faktörler konusunda veriye dayalı olan ve dayalı olmayan önermeleri karşılaştırır.
- c) Biyoçeşitliliği tehdit eden faktörler konusunda tahminde bulunur.
- ç) Biyoçeşitliliği tehdit eden faktörler konusunda tahminlerin geçerliğini sorgular.

2. Bölüm: İnsan ve Çevre Etkileşimi**FB.6.7.2.1. Isınma amaçlı yakıt kullanımının insan ve çevre üzerine etkilerini tartışabilme**

- a) Isınma amaçlı yakıt kullanımının insan ve çevre üzerine etkisine yönelik mantıksal temellendirme yapar.
- b) Isınma amaçlı yakıt kullanımının insan ve çevre üzerine etkisine yönelik mantıksal çelişkileri tespit eder.
- c) Isınma amaçlı yakıt kullanımının insan ve çevre üzerine etkisi konusunda geçerli fikirler oluşturur.

FB.6.7.2.2. Yakın çevresindeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununun çözümüne ilişkin önerileri değerlendirebilme

- a) Yakın çevresindeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununu yapılandırır.
- b) Yakın çevresindeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununu özetler.
- c) Yakın çevresindeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununa yönelik veriye dayalı tahmin eder.
- ç) Yakın çevresindeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununa yönelik önermeler üzerinden akıl yürütür.
- d) Yakın çevresindeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununun çözümüne ilişkin değerlendirme yapar.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Biyoçeşitlilik

İnsan ve Çevre Etkileşimi

Isı Amaçlı Yakıt Kullanımı

Çevre Sorunları

Anahtar Kavramlar biyoçeşitlilik, doğal yaşam, nesli tükenen canlılar, habitat, ekosistem, ısı amaçlı kullanılan yakıtlar, çevre kirliliği, insan-çevre etkileşimi, deniz ve tatlı su kirliliği, toprak kirliliği, orman yangınları, ormansızlaşma

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme) Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde çalışma kâğıdı, açık uçlu sorular, doğru-yanlış testleri ve performans görevleri kullanılabilir. Ayrıca tema sürecinde ortaya çıkan öğrenci ürünleri değerlendirme amaçlı kullanılabilir.

Performans Görevi

Biyoçeşitliliğin doğal yaşam için önemine ilişkin rapor hazırlamayı içeren performans görevi verilebilir. Değerlendirmede kontrol listesi kullanılabilir. Ayrıca öz, akran değerlendirme formları ile ölçme araçlarında çeşitlilik sağlanabilir.

Biyoçeşitliliği tehdit eden faktörlerle ilgili poster hazırlama performans görevi verilebilir. Değerlendirme aracı olarak dereceli puanlama anahtarları kullanılabilir.

Isınma amaçlı yakıt kullanımının insan ve çevre üzerine etkilerine yönelik tartışma etkinliği performans görevi olarak verilebilir. Bu görev, analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir.

Yakın çevresindeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununun çözümüne yönelik sosyal sorumluluk projesi verilebilir. Görev analitik dereceli puanlama anahtarları ile değerlendirilebilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller Öğrencilerin canlıların sınıflandırılması konusunda canlı türlerini bildiği kabul edilmektedir.

Yakıt türlerine giriş yapmadan katı, sıvı, gaz kavramlarını bildiği kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Canlı türleri ve maddenin hâllerine ilişkin hazır bulunuşlukları açık uçlu sorularla belirlenebilir.

Yakın çevrelerdeki ve uzak çevredeki hayvanlar, bitkiler vb. canlıların görselleri ve isimlerinin eşleştirmesi yapılabilir.

Çevrelerdeki canlı çeşitleri hakkında öğrencilere açık uçlu sorular sorulabilir.

Çevrelerinde görülen sorunlarla ilgili öğrencilere beyin fırtınası yaptırılabilir.

Köprü Kurma Öğrencilerin yakın çevrelerinde rastladıkları canlı çeşitleri ile biyoçeşitlilik arasında ilişki kurulabilir.

Katı, sıvı, gaz kavramlarına ilişkin öğrenmeleriyle yakıt türleri arasında ilişki kurulabilir.

Bölgelerindeki çevre sorunlarına yönelik gerçekleştirilen sosyal sorumluluk projeleri ile öğrencilerin çevre-insan ilişkileri arasında bağ kurmaları sağlanabilir (OB5).

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

FB.6.7.1.1

Habitat, ekosistem, biyoçeşitlilik gibi kavramlar okul dışı ortamda yerinde gözlem ve tartışma vb. yöntem ve tekniklerle tanıtılır. Biyoçeşitliliğin doğal yaşamdaki önemini fark ettirebilmek için beyin fırtınası, örnek olay vb. yöntem ve tekniklerden yararlanılabilir. Öğrencilerin biyoçeşitliliğin doğal yaşam için önemini tanımlamaları beklenir (KB2.8.SB1). Öğrencilerin merak duygusunu artırmak adına verilen örnekler yazılarak benzer türdeki canlıları gruplandırılmaları istenebilir (E1.1). Gruplandırma sırasında hangi ölçütlerin kullanılabileceği sorulabilir. Türkiye’de bulunan canlı çeşitliliği ve endemik türlerden bahsedilir (D19.3). Öğrencilerin çevresindeki canlıların çeşitliliğinin önemi ile ilgili sorular sormaları beklenir. Doğayı ve canlıları korumanın öneminden bahsedilebilir (D9.3). Mustafa Kemal ATATÜRK’ün doğa sevgisinden “Dal kesilmeyecek, köşk yürüyecek.” talimatını vermesi ve köşkü taşıması anısından hareketle bahsedilir.

Biyoçeşitliliğin doğal yaşam için önemini sorgulamalarına ilişkin bir performans görevi verilebilir. 5N1K tekniği kullanılarak öğrencilerin biyoçeşitliliğin önemine ilişkin tartışmaları teşvik edilir (SDB3.3, KB2.8.SB2) Farklı kaynaklardan biyoçeşitlilik ile ilgili belgesel örnekleri izletilerek öğrenme süreci keyifli ve eğlenceli hâle getirilebilir (E2.5). Biyoçeşitlilik, habitat, ekosistem, doğal yaşam kavramlarına ilişkin öğrencilerden dijital platformlar, görsel ve basılı kaynaklar vb. yardımıyla bilgi toplamaları istenir (KB2.8.SB3, OB2, E3.4). Öğrencilere araştırdığı konular hakkında açık uçlu sorular sorularak nasıl öğrendikleri yoklanabilir (SDB1.1). Öğrencilerin topladıkları bilgileri sınıfta çember tekniğini kullanarak etkin bir tartışma ortamında eleştirel bakış açısı ile doğruluğunu değerlendirmeleri beklenir (KB2.8.SB4, SDB2.1, E3.10). Tartışma sonuçlarına göre öğrencilerin biyoçeşitliliğin doğal yaşam için ne derece önemli olduğuna dair çıkarım yapmaları beklenir (KB2.8.SB5, OB1). Performans görevi olarak öğrencilerin süreçte edindikleri bilgileri raporlaştırmaları veya afiş olarak sunmaları istenebilir. Verilen performans görevi kontrol listesi ile değerlendirilebilir. Ayrıca öz, akran değerlendirme formları ile ölçme araçlarında çeşitlilik sağlanabilir. Bu süreçte öğrencilerin tarafsız davranmaları sağlanır (D6.2, D1.2). Biçimlendirici değerlendirme amacıyla çalışma kâğıdı kullanılabilir.

FB.6.7.1.2

Öğrencilerin biyoçeşitliliği tehdit eden faktörler konusunda var olan bilgilerinin yanı sıra dijital platformlar, basılı ve görsel kaynaklar vb. yardımıyla araştırma yaparak bilimsel verilere ulaşmaları beklenir (E3.4). Ulaşılan verilere dayalı olarak biyoçeşitliliği tehdit eden faktörlere yönelik önermeler oluşturmaları istenir (FBAB4.SB1). Bu konuda önermelerini karşılaştırmak ve güçlendirmek için basılı ve dijital içerik vb. güvenilir kaynaklardan ek veriler toplamaları sağlanır (FBAB4.SB2, OB2). İncelediği kaynaklardan edindiği verilerle biyoçeşitliliği tehdit eden faktörleri ortaya koymaları istenir. Edindiği bilgileri yorumlayarak biyoçeşitliliği tehdit etme potansiyeli olan faktörlerle ilgili tahminlerde bulunmaları istenir (FBAB4.SB3). Biyoçeşitliliği tehdit eden faktörlerde mera alanlarının sürülmesi, aşırı otlatma, anız yakılması, aşırı gübre ve tarımsal ilaç kullanımı, yerel çeşitlerin yerini yüksek verimli çeşitlerin alması, şehirleşme, endüstrileşme, yol ve baraj yapımları, ormanların tahrip edilmesi ve orman yangınları, ikinci konut edinimi, turizm sektöründeki hızlı gelişmeler ve yetişmiş insan eksikliği vb. konular ele alınabilir (OB8, SDB3.3, E2.2). Bir vatandaş olarak bu konudaki sorumluluklar tartışılabilir (OB6). Ülkemizde ve dünyada nesli tükenen veya tükenme tehlikesi ile karşı karşıya olan bitki ve hayvanlara değinilir (D19.3). Öğrencilerin tahminlerini elde ettiği bilgiler ve arkadaşlarının verileriyle öğretmen rehberliğinde doğrulamaları sağlanır (FBAB4.SB4). 22 Mayıs Dünya Biyolojik Çeşitlilik Günü'nden bahsedilerek insan faaliyetlerinin dünyadaki canlı çeşitliliği üzerinde yarattığı olumsuz etkilere dikkat çekilebilir. Bu tür etkinliklerin insanlar arası etkileşimleri artırarak ortak bir kültür oluşturduğuna değinilir (OB5). Performans görevi olarak öğrencilerin çevresini bilinçlendirmek için farklı çalışmalar yapmaları sağlanabilir (D5.4, SDB3.3, SDB2.3, E2.2, E3.11). Bu çalışmalarda poster, kısa film, el broşürü, sunum, dijital içerikler vb. hazırlanabilir. Performans görevi analitik dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir. Ayrıca çıktılar açık uçlu sorular, doğru-yanlış testleri vb. ile değerlendirilebilir.

FB.6.7.2.1

Yakın çevrelerinde ısınma amaçlı kullanılan yakıtların neler olduğuna dair beyin fırtınası vb. teknikler kullanılarak öğrencilerin yakıt türlerini belirlemeleri sağlanır. Belirlenen yakıt türleri katı, sıvı, gaz olarak kısaca sınıflandırılır. Yakıtların kullanımının insan ve çevre üzerindeki etkileri konusunda öğrencilerin dijital platformlar, basılı ve görsel kaynaklar vb. araştırma yapmaları sağlanabilir (SDB3.2, OB1). Öğrencilerin sınıfta gruplara ayrılarak takım çalışması içinde münazara, altı şapkalı düşünme vb. yöntemlerle konu ile ilgili mantıksal temellendirmeler yapmaları istenir (KB.2.18.SB1, SDB2.1).

Tartışma sırasında sabırlı ve olgun davranabilmeleri ve grup içinde tartışmalarda liderlik becerilerinin gelişmesi beklenebilir (D12.2, D3.5). Özellikle soba ve doğal gaz zehirlenmelerine değinilir. Bu temellerde eleştirel bir gözle mantıksal çelişkileri tespit etmeleri beklenir (KB.2.18.SB2, E3.10, SDB3.3). Bu süreçte öğrencilerin açık fikirli davranmaları, saygı çerçevesinde fikir üretmeleri, nezaketle fikirlerini savunmaları sağlanabilir (D14.2, E3.5). Tartışma sonunda ısınma amaçlı yakıt kullanımının insan ve çevre üzerine etkisi konusunda geçerli fikirler oluşturmaları beklenir (KB2.18.SB3). Bu noktada bireysel veya aileye ait yakıt kullanımını ekonomik açıdan da ele almaları ve tüketimin üzerinde düşünmeleri sağlanabilir (OB3). Süreç analitik dereceli puanlama anahtarı ile öğrencilerin öğrenme durumları ise çalışma kâğıdı ile değerlendirilebilir.

FB.6.7.2.2

Öğrencilere deniz ve tatlı su kirliliği, toprak kirliliği, orman yangınları, ormansızlaşma vb. yerel ve küresel çevre sorunlarını konu alan belgesel vb. izlettirilerek çevre sorunları vurgulanır. Öğrencilerin çevre sorunları ile ilgili merak ettikleri soruları sormaları istenebilir (E3.8). Dijital içerik, sosyal platformlar, yazılı ve görsel kaynaklar vb. yardımıyla çevre sorunlarına yol açan insan faaliyetlerine dikkat çekilir. Buradan hareketle, öğrencilerin yakın çevresindeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununu belirlemeleri ve kendi seçtiği yöntemlerle çevre sorununu yapılandırılmaları beklenir (KB3.2.SB1, OB1, SDB1.2, SDB2.3). Çevre sorunlarının insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerine değinilir (D5.5, D18.3). Yapılandırdıkları problemi özetlemeleri istenir (KB3.2.SB2.). Sorunun çözümüne yönelik geçmiş yaşantılarından yararlanarak ve araştırma verilerine dayanarak tahmin yürütmeleri beklenir (KB3.2.SB3, SDB3.3, E3.11). Araştırma sonucunda hazırladıkları rapor, kısa not vb. çalışmaları ile çözüm önerilerini sınıf ortamında diğer arkadaşlarıyla paylaşmaları istenebilir (SDB2.1). Seçilen problem durumunu münazara, çember vb. tartışma tekniklerinden birini kullanarak sorunun çözümüne yönelik öneriler ortaya koymak için akıl yürütmeleri beklenir (KB3.2.SB4, OB1, SDB3.3, SDB3.2, D18.3). Düşüncelerini uygun bir dille ifade ederek birbirlerinin çözüm önerilerini değerlendirmeleri beklenir. (KB3.2.SB5, D4.2, E3.5). 5 Haziran Dünya Çevre Günü'nden bahsedilerek öğrencilerin farkındalıkları artırılabilir. İnsan sağlığı, doğaya değer verilmesi ve doğa sevgisinin önemi vurgulanabilir (D9.3.). Değerlendirmelerden sonra gruplara ayrılan öğrencilerden çevre sorunlarıyla ilgili bir sosyal sorumluluk projesi hazırlamaları istenebilir (SDB2.3, SDB3.2, OB5, D20.4, D3.5, E2.2). Bu proje, okul temelli sosyal sorumluluk çalışmaları dersi ile ilişkilendirilebilir. Çevre sorunlarının çözüm süreci ve yapılacak olan sosyal sorumluluk projesi analitik dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Atatürk Orman Çiftliği'ne yurt dışından getirilen bitki türlerinin neler olduğunu araştırıp sunmaları istenir.

Biyçeşitlilik konusunda dijital içerikler hazırlamaları sağlanır. Canlıların ortamlarla eşleştirilmesini, nesli tükenen veya tükenme tehlikesindeki canlıların sürüklenip bırakılmasını içeren etkinlikler hazırlatılır.

Ülkemizde ve dünyada nesli tükenen veya tükenme tehlikesi altında olan bitki ve hayvanlarla ilgili kart oyunları tasarlamaları sağlanır.

Seçilen bir çevre sorunuyla ilgili yapılan çalışmaların derlendiği makale, rapor yazmaları istenir.

Destekleme Biyoçeşitlilik konusu küçük parçalara bölünerek sunulur ve her bir süreç adım adım açıklanır.

İnsan-çevre etkileşimi konusunda kısa cümlelerle yorumlarını açıklayacakları özetler hazırlatılır.

Ülkemizde ve dünyada nesli tükenen veya tükenme tehlikesi altında olan bitki ve hayvanlarla ilgili kart oyunları oynatılır.

Biyoçeşitlilik konusunda animasyon, simülasyon ve eğitici videolardan yararlanılarak öğrenme süreci kolaylaştırılır.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI** Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

7. SINIF FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

SİSTEMLER VE ETKİLEŞİM TEMASI/ UZAY ÇAĞI ÜNİTESİ

Bu ünite; uzay araştırmaları için geliştirilen teknolojilerin sınıflandırılması, uzay gözlemi için model hazırlanması ve uzay çalışmalarının yol açabileceği problemlerin çözülmesi amaçlanmaktadır. Bunun yanı sıra yıldızların yaşamı, yıldız, galaksi ve evren kavramları arasındaki hiyerarşik ilişkiler ortaya koyularak bir bütün oluşturulması amaçlanmaktadır.

DERS SAATI 14

ALAN FBAB9. Bilimsel Model Oluşturma
BECERİLERİ

KAVRAMSAL KB2.7. Karşılaştırma
BECERİLER KB2.13. Yapılandırma
KB3.2. Problem Çözme

EĞİLİMLER E2.5. Oyunseverlik, E3.4. Gerçeği Arama, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma

PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal SDB1.1. Öz Farkındalık/Kendini Tanıma
Öğrenme Becerileri SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme
SDB2.1. İletişim
SDB2.2. İş Birliği
SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D3. Mütevazılık
D14. Saygı
D16. Sorumluluk
D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı
OB2. Dijital Okuryazarlık
OB4. Görsel Okuryazarlığı
OB7. Veri Okuryazarlığı

DİŐİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER Teknoloji ve Tasarım, Türkçe, Matematik

BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER KB2.4. Çözümleme, KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI 1. Bölüm: Uzay Araştırmaları İçin Yardımcılarımız**FB.7.1.1.1. Uzay araştırmaları için geliştirilen teknolojileri karşılaştırabilme**

- a) Uzay araştırmaları için geliştirilen teknolojilerin özelliklerini belirler.
- b) Uzay araştırmaları için geliştirilen teknolojilerin özelliklerine göre benzerliklerini listeler.
- c) Uzay araştırmaları için geliştirilen teknolojilerin özelliklerine göre farklılıklarını listeler.

FB.7.1.1.2. Uzay gözlem araçları ile ilgili bilimsel model oluşturabilme

- a) Uzay gözlem araçları ile ilgili model önerir.
- b) Uzay gözlem araçları ile ilgili hazırladığı modeli geliştirir.

FB.7.1.1.3. Uzay araştırmalarının yol açabileceği problemleri çözebilme

- a) Uzay araştırmalarının yol açabileceği problemleri yapılandırır.
- b) Uzay araştırmalarının yol açabileceği problemleri özetler.
- c) Uzay araştırmalarının yol açabileceği problemlerin çözümüne yönelik veriye dayalı tahminde bulunur.
- ç) Uzay araştırmalarının yol açabileceği problemlerin çözümüne yönelik önermeler üzerinden akıl yürütür.
- d) Uzay araştırmalarının yol açabileceği problemlerin çözümüne ilişkin değerlendirmede bulunur.

2. Bölüm: Uzayda Neler Var?**FB.7.1.2.1. Yıldızların yaşamını açıklayabilme**

- a) Yıldızların yaşamını inceleyerek hiyerarşik ilişkileri ortaya koyar.
- b) Yıldızların yaşamı ile ilgili elde ettiği ilişkilere dayalı unsurlardan uyumlu bir bütün oluşturur.

FB.7.1.2.2. Yıldız, galaksi ve evren kavramlarını açıklayabilme

- a) Yıldız, galaksi ve evren kavramlarını inceleyerek hiyerarşik ilişkileri ortaya koyar.
- b) Yıldız, galaksi ve evren kavramları ile ilgili elde ettiği ilişkilere dayalı unsurlardan uyumlu bir bütün oluşturur.

İÇERİK ÇERÇEVESİ Uzay Araştırmaları İçin Yardımcılarımız
Uzayda Neler Var?

Anahtar Kavramlar uzay teknolojileri, yıldız, takımyıldız, galaksi, evren

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme) Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde eşleştirme testleri, yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç, çalışma kâğıdı, kısa cevaplı testler vb. kullanılabilir. Ayrıca tema sürecinde ortaya çıkan öğrenci ürünleri değerlendirme amaçlı kullanılabilir.

Performans Görevleri

Uzay gözlem araçları ile ilgili model yapımı performans görevi verilebilir. Bu görevin değerlendirilmesi için analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir.

Uzay araştırmalarının yol açabileceği problem durumu, çözüm önerileri ve çözüme yönelik değerlendirmeyi içeren rapor hazırlama performans görevi verilebilir. Bu görev, analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

Yıldız yaşam süreci ile ilgili afiş, poster hazırlama süreci görevi verilebilir. Bu görev, analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

Performans görevini değerlendirmede bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile öğrencilerin değerlendirme süreçlerine aktif katılımını teşvik etmek amacıyla öz, akran ve grup değerlendirme formları kullanılabilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller Öğrencilerin uzay gözlem aracı olarak teleskop modeli oluşturma sürecinde ışığın yansımaya ilişkin bilimsel bilgileri bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Öğrencilerin ışığın yansımaya ilişkin bilimsel bilgilerini açığa çıkarmada kısa cevaplı sorular kullanılabilir. Öğrencilere uzay araştırmaları ve uzay teknolojisi ile ilgili açık uçlu sorular sorulabilir.

Köprü Kurma Günlük yaşamdaki iletişim, yer-yön bulma, meteoroloji, savunma, deprem ve hava olayları gibi çeşitli araştırmalar için yapay uydu verilerinden faydalandığı ifade edilebilir.

Işık kirliliği ile yaşadığımız yer arasında ilişki kurulabilir. Işık kirliliğinin daha az olduğu yerleşim yerlerinde gökyüzü gözleminin daha kolay yapılabilmesi ve gözlemevlerinin bu yerleşim yerlerine kurulması arasında ilişki kurulabilir.

Türkiye Uzay Ajansının yaptığı çalışmalar ile uzay araştırmaları için geliştirilen teknolojiler arasında ilişki kurulabilir.

Uzay araştırmaları için geliştirilen teknolojiler ile bu teknolojilerin günlük yaşamda kullanılma durumu arasındaki ilişki kurulabilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

FB.7.1.1.1 Öğrencilerden uzay araştırmaları ile ilgili merak ettikleri soruları sormaları istenebilir (E3.4, E3.8). Öğrenciler iş birlikli öğrenme gruplarına ayrılır (SDB2.1, SDB2.2). Öğrencilerin gruplarda bilimsel bakış açısıyla oluşturdukları görüşlerini açık fikirlilikle ve saygı çerçevesinde ifade etmeleri istenebilir (D14.1, D3.3, E3.5). Dijital, yazılı ve görsel vb. kaynaklar yardımıyla uzay araştırmaları için geliştirilen teknolojilere yönelik veri oluşturarak bu teknolojilerin özelliklerini belirlemeleri sağlanır (KB2.7.SB1, OB4, OB7, OB1). Öğrencilerin uzay araştırmaları için geliştirilen uzay sondası, uzay mekiği, uzay istasyonu, uzay roketi, yapay uydular, teleskoplar vb. teknolojileri benzerliklerine göre listemeleri istenir (KB2.7.SB2). Yapay uyduları haberleşme, gözlem, hava tahmini vb. alanlardaki yansımalarına göre sınıflandırılabilir. Ülkemize ait haberleşme, iletişim ve gözlem uydularına örnekler verilebilir (D19.1, D19.4). Uzay teknolojilerinden olan teleskoplar, uzay teleskopları ve yer tabanlı teleskop olarak sınıflandırılabilir. Bu aşamada James Webb ile Hubble uzay teleskoplarına değinilebilir. Ayrıca gözlemevlerinde yer tabanlı teleskopların bulunduğu ve bu gözlemevlerinin kurulduğu yerlerin özelliklerine değinilebilir. Ülkemizde bulunan gözlemevlerine örnekler verilebilir. Öğrencilerin uzay araştırmaları için geliştirilen teknolojilerin farklılıklarını listelemeleri sağlanır (KB2.7.SB3). Uzay teknolojisi sayesinde geliştirilen ve günlük hayatta kullanılan araçlara değinilir. Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurulu Uzay Teknolojileri Araştırma Enstitüsü (TÜBİTAK UZAY) ile Türkiye Uzay Ajansı (TUA) tarafından yürütülen çalışmalara değinilebilir. Uzay araştırmaları yapan kişilere astronom, uzay bilimine astronomi, uzayda çalışmalar yapan kişilere astronot, kozmonot, taykonot vb. isimler verildiğine değinilebilir. Türkiye'nin ilk uzay yolcusunun görev armasının anlamına, uzaya çıkış tarihine ve görevine değinilir. Mustafa Kemal ATATÜRK'ün isteği üzerine Ord. Prof. Dr. Ali YAR'ın yazdığı ilk Türk astronomi kitabı "Kozmoğrafya"dan bahsedilebilir. İlk Türk kadın astronom olan Nüzhet Gökdoğan'ın çalışmalarından bahsedilebilir. Uzay araştırmaları için geliştirilen teknolojileri karşılaştırmak için eşleştirme testleri, yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç kullanılabilir.

FB.7.1.1.2

Uzay teknolojisi ile ilgili açık uçlu sorular sorulabilir. Öğrencilerin uzay gözlem araçlarını temsil eden model hazırlamaları beklenir (FBAB9.SB1). Model tasarlama sürecinde planlarını ertelemeyen, istikrarlı bir şekilde, zamanında ve eksiksiz yürütmeleri istenebilir (D.3.1, D.3.2, D.16.3). Uzay gözlemi yapmak için uygun malzemeler ile dürbün, teleskop, yapay uydu modelleri, Ay yüzeyinde inceleme yapması için gezici araç modeli vb. tasarlanabilir (SDB1.2). Öğrencilerin yaptıkları modelleri karşılaştırarak arkadaşlarına sunmaları sağlanabilir. Öğrencilerin arkadaşlarını etkin şekilde dinlemeleri, duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri ve iletişim engeli oluşturmadan modellerini paylaşmaları sağlanabilir (SD2.1). Modelleri bilimsel kaynaklardan yaptığı araştırmalar veya diğer öğrenci modelleri ile karşılaştırarak yeniden geliştirmeleri beklenir (OB1, FBAB9.SB2). Model tasarım süreci teknoloji ve tasarım dersi ile ilişkilendirilebilir. Geliştirilen öğrenci modelleri analitik dereceli puanlama anahtarı yoluyla değerlendirilebilir. Etkinlik boyunca öğrencilerin performanslarını öz, akran değerlendirme formları ile değerlendirmeleri sağlanabilir.

FB.7.1.1.3

Uzayda görevini tamamlamış uyduların, uzay sondalarının, roket parçalarının vb. araçların ne gibi sorunlara yol açabileceği sorulur (E3.4, E3.8). Öğrenciler iş birlikli öğrenme gruplarına ayrılabilir (SDB2.1, SDB2.2). Öğrencilerin uzay araştırmalarının yol açabileceği problemlerin neler olduğunu güvenilir dijital platformlar, yazılı ve görsel kaynaklar vb. yardımıyla veri oluşturup yapılandırılmaları beklenir (D3.3, OB7, KB3.2.SB1). Yapılandırdığı problemleri rapor, sunum vb. şeklinde kendi ifadeleriyle özetlemeleri sağlanır (KB3.2.SB2). Öğrencilerin gruplarda bilimsel bakış açısıyla oluşturduğu görüşlerini açık fikirlilikle ve saygı çerçevesinde ifade etmeleri istenebilir (D14.1, D3.3, E3.5). Dijital ortamlardan, bilimsel kaynaklardan vb. yollarla belirlenen problemlerin çözümüne yönelik topladığı verilere göre tahminlerde bulunmaları istenir (OB1, OB2, KB3.2.SB3). Bu tahminler sınıfta etkin bir dinleme ortamında tartışılabilir. Bu problemin çözümüne yönelik toplanan veriler ve veriler sonrası yapılan tahminler ışığında problemin çözümüne yönelik akıl yürütmeleri beklenir (OB1, KB3.2.SB4). Akıl yürütmeler sonucunda oluşan çözüm yolları hakkında değerlendirmede bulunmaları istenir (KB3.2.SB5). Sürecin sonunda uzay araştırmalarının yol açabileceği problemlerin çözümüne yönelik rapor oluşturmaları istenebilir (SDB3.3). Bütün bu problem çözme süreçleri altı ayakkabı tekniği kullanılarak yapılabilir. Bu yöntem sayesinde olaylara önyargısız bakmaları ve oluşabilecek farklı durumlara göre davranışlarını, duygularını fark edip geliştirmeleri sağlanabilir (SDB2.2, SDB1.1). Öğrenci raporları analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Ayrıca öz, akran değerlendirme formları kullanılabilir.

FB.7.1.2.1

Öğrencilerden Güneş'in yaşam süreci ile ilgili merak ettikleri soruları sormaları istenebilir (E3.4, E3.8). Bulutsu, önyıldız, küçük ve büyük kütleli yıldız, kırmızı süperdev, kırmızı dev, süpernova, nötron yıldızı, kara delik, gezegenimsi bulutsu, beyaz cüce kavramlarını çeşitli kaynaklardan veriler toplayarak açıklamaları beklenir (OB7). Yıldızların sıcaklık durumları ile hacimsel büyüklüklerine ayrıntıya girmeden değinilir. Yıldızların genel özelliklerinden bahsedilirken yıldızların renkleri ile sıcaklık ilişkisi ifade edilebilir. Işık yılı kavramına değinilir. Işık yılı kavramı ile matematik dersi arasında ilişki kurulabilir. Kavramların yapılandırılması sırasında rol oynama tekniği kullanılabilir. Rol oynama sırasında olumlu iletişim dili kullanmaları sağlanabilir (SDB2.1). Bu süreçte eğlenerek öğrenmeleri ve görev bilinciyle hareket etmeleri sağlanabilir (D16.3, E2.5). Öğrencilerin kavramlar arası hiyerarşik ilişkileri açıklamaları istenir (KB2.13.SB1). Öğrencilerin elde ettiği bilgilerle var olan bilgilerini bütünleştirerek küçük ve büyük kütleli yıldızların doğumundan ölümüne kadar geçen sürecin uyumlu bir bütün oluşturduğuna ulaşmaları sağlanır (KB2.13.SB2).

Öğrencilerin yıldız yaşam süreci ile ilgili afiş, poster hazırlamaları sağlanabilir. Günlük hayattaki benzer görevleri olan yapılarla rol oynama sürecinde Türkçe dersiyile ilişki kurulabilir. Büyükayı, Küçükayı, Kraliçe, Avcı takımyıldızlarına değinilebilir. Takımyıldızlarının yer ve yön bulmadaki önemini fark etmeleri sağlanarak gök atlası modeli yaptırılabilir. Öğrenci afiş ve posterleri analitik dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir.

FB.7.1.2.2

Yıldız, galaksi ve evren kavramları ile ilgili açık uçlu sorular sorulabilir. Dijital, yazılı ve görsel vb. kaynaklar yardımıyla kavramlara yönelik bilgilere ulaşmaları sağlanır (OB4, OB7, OB1). Kavramların yapılandırılması sırasında gruplarla birlikte istasyon tekniği kullanılabilir. İstasyonlarda ulaştıkları bilgileri kullanarak afiş, metin vb. oluşturmaları sağlanabilir. Bu süreçte galaksilerin çeşitlerine girilmeden Samanyolu ve Andromeda galaksi örnekleri verilebilir. Grupla çalışma sürecinde öğrencilerin olumlu iletişim dili kullanmaları beklenir (SDB2.1, SDB2.2). Bu süreçte öğrencilerin eğlenerek öğrenmeleri ve görev bilinciyle hareket etmeleri sağlanabilir (D16.3, E2.5). İstasyon tekniği sonunda akran değerlendirme formu kullanılabilir. Öğrencilerin yıldız, galaksi ve evren arasındaki hiyerarşik ilişkileri açıklamaları istenir (KB2.13.SB1). Öğrencilerin kavramlar arasındaki ilişkileri keşfetmeleri için analogi tekniği kullanılabilir. Öğrencilerden Dünya'nın evrende bulunduğu konum ile evrenin Türkiye'deki konumu arasında ilişki kurmaları istenebilir. Elde ettiği bilgilerle var olan bilgilerini bütünleştirerek evrenin uyumlu bir bütün oluşturduğu sonucuna ulaşmaları beklenir (KB2.13.SB2). Öğrencilerin öğrenme durumları çalışma kâğıdı, kısa cevaplı testler, eşleştirme testleri vb. araçlarla değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme

Uzay madenciliği konusunda uzay sondalarının önemini içeren araştırma görevi verilir. Uzay madenciliğinin ülkeler için sağladığı fırsatlar ve tehditler incelenir.

Uluslararası uzay istasyonunda yapılan araştırma örneklerinin incelenerek araştırma önerisi oluşturulması istenir.

Uzay araştırmalarında teknolojik gelişmelerin Dünya'nın geleceğine etkisine yönelik araştırma görevi verilir.

Takımyıldızlarını hayal gücüne bağlı olarak isimlendirmeleri ve gök atlası modeli oluşturmaları istenir.

Türkiye'de kurulan ve kurulması planlanan gözlemevlerinin özellikleri ile ilgili araştırma görevi verilir. Uzay gözlemleri ile ışık kirliliği arasındaki ilişkiye odaklanmaları sağlanır.

Türk mitolojisinde yer alan takımyıldızları ile ilgili araştırma görevleri verilir.

Destekleme

Animasyonların bulunduğu dijital içeriklerle uzay teknoloji araçlarının somutlaştırılması sağlanır.

Yıldız, galaksi ve evren kavramları ile ilgili kart eşleştirme tekniği kullanılır.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

ETKİLEŞİM VE ENERJİ / KUVVET VE ENERJİYİ KEŞFEDELİM

Bu ünite; bir cisme etki eden kuvvet sonucunda fiziksel anlamda yapılan işin bağlı olduğu faktörlere yönelik çıkarım yapılması, günlük yaşamından örnekler üzerinden fiziksel anlamda iş yapma durumlarının analiz edilmesi, fiziksel anlamda yapılan iş ve enerji kavramı arasında ilişki kurulması, kinetik ve potansiyel enerjinin karşılaştırılıp niteliklerinin belirlenmesi, enerjinin korunumundan hareketle kinetik ve potansiyel enerjinin birbirine dönüşümüne yönelik akıl yürütülmesi, enerji ve enerji korunumu kavramından hareketle basit makinelerin sınıflandırılması, günlük yaşam problemlerine yönelik iş kolaylığı sağlayacak basit makine modelinin tasarlanması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 24**ALAN** FBAB2. Sınıflandırma

BECERİLERİ FBAB8. Bilimsel Çıkarım Yapma
FBAB9. Bilimsel Model Oluşturma
FBAB10. Tümevarımsal Akıl Yürütme

**KAVRAMSAL
BECERİLER** KB2.7. Karşılaştırma

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E1.2. Mütevazılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma, E3.11. Özgün Düşünme

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri** SDB1.3. Öz Yansıtma/Kendine Uyarlama
SDB2.1. İletişim
SDB2.2. İş Birliği

Değerler D1. Adalet
D3. Mütevazılık
D6. Duyarlılık
D7. Dürüstlük
D12. Sabır
D16. Sorumluluk
D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı
OB4. Görsel Okuryazarlığı
OB7. Veri Okuryazarlığı

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER** Matematik, Türkçe, Teknoloji ve Tasarım, Bilişim Teknolojileri

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER** KB.2.6. Bilgi Toplama, FBAB5. Operasyonel Tanımlama

**ÖĞRENME ÇIKTILARI
VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ**

1. Bölüm: Kuvvet, İş ve Enerji İlişkisi

FB.7.2.1.1. Fiziksel anlamda yapılan işin bağlı olduğu faktörlere ilişkin çıkarım yapabilme

- a) Fiziksel anlamda yapılan işin niteliklerini tanımlar.
- b) Fiziksel anlamda yapılan işin farklı örneklerini gözlemleyerek verileri toplar ve kaydeder.
- c) Fiziksel anlamda yapılan işin kuvvet ve yer değiştirmeye bağlı olduğunu yorumlar ve değerlendirir.

FB.7.2.1.2. Enerji çeşitlerinden kinetik ve potansiyel enerjiyi karşılaştırabilme

- a) Kinetik ve potansiyel enerjinin özelliklerini belirler.
- b) Kinetik ve potansiyel enerjinin benzer özelliklerini listeler.
- c) Kinetik ve potansiyel enerjinin farklı özelliklerini listeler.

2. Bölüm: Enerji Dönüşümleri

FB.7.2.2.1. Enerji dönüşümünden hareketle enerjinin korunduğu çıkarımını yapabilme

- a) Kinetik ve potansiyel enerjinin birbirine dönüşümüne yönelik örneği bulur.
- b) Enerjinin korunumuna yönelik genelleme yapar.

3. Bölüm: Basit Makineler

FB.7.2.3.1. Basit makineleri sınıflandırabilme

- a) Basit makinelere ilişkin nitelikleri belirler.
- b) Basit makineleri niteliklerine göre ayırır.
- c) Basit makineleri niteliklerine göre gruplandırır.
- ç) Basit makineleri etiketlendirir.

FB.7.2.3.2. Günlük yaşamda iş kolaylığı sağlayacak bilimsel model oluşturabilme

- a) Günlük yaşamda iş kolaylığı sağlayacak basit makine modeli önerir.
- b) Günlük yaşamda iş kolaylığı sağlama için hazırladığı modeli yeni kanıtlara göre geliştirir.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Fiziksel Anlamda Yapılan İş
Enerji Çeşitleri
Enerji Dönüşümleri
Basit Makineler
İş Kolaylığı
Kuvvetten Kazanç ve Kayıp
Yoldan Kazanç ve Kayıp
Enerjinin Korunumu Yasası

Anahtar Kavramlar

iş, enerji, joule, kinetik ve potansiyel enerji (esneklik ve çekim), ısı, kalori, kaldıraç, sabit makara, hareketli makara, eğik düzlem, çıkırcık, palanga, vida, çark, kasnaklar

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme) Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde çalışma kâğıdı, eşleştirme testi ve performans görevi kullanılabilir. Ayrıca tema sürecinde ortaya çıkan öğrenci ürünleri değerlendirme amaçlı kullanılabilir.

Performans Görevi

Öğrencilerin verilen bir problem durumunu analiz ederek bir cisme etki eden farklı kuvvetlerin yönünü, doğrultusunu ve büyüklüğünü tanımlayan kavram haritası, V diyagramı hazırlama vb. performans görevi verilebilir. Bu görev, kontrol listesiyle değerlendirilebilir.

Kinetik ve potansiyel enerjinin birbirine dönüştürülmesine ilişkin balık kılıcı diyagramı kullanılabilir. Bu performans görevi analitik dereceli puanlama anahtarı yoluyla değerlendirilebilir. Ayrıca öz, akran ve grup değerlendirme formları ile ölçme araçlarında çeşitlilik sağlanabilir.

Öğrencilerin günlük yaşantı problemlerinde iş kolaylığı sağlayacağı basit araç gereçlerle tasarladığı basit makine modeli performans görevi verilebilir. Kontrol listesi veya analitik dereceli puanlama anahtarlarıyla süreç değerlendirilebilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller Öğrencilerin kütle, ağırlık, doğrultu, yön ve kuvvetin cisimler üzerindeki etkisini bildikleri kabul edilmektedir.

Öğrencilerin hareket, yer değiştirme, hız kavramlarını bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Kuvvet ve kuvvetin cisim üzerindeki etkilerine yönelik mevcut bilgileri ortaya çıkarmak için öğrencilere açık uçlu sorular yöneltilir.

Kuvvet ve yer değiştirme kavramına yönelik ön bilgi ve hazır bulunuşluk seviyesini tespit etmek amacıyla, etkin katılım sağlanarak bir cisme kuvvet uygulayıp cismin yönüne, doğrultusuna ve büyüklüğüne ilişkin soru cevap tekniği kullanılarak öğrencilerin farkındalıkları ortaya çıkarılabilir.

Köprü Kurma "Kuvvetin hangi etkilerini hatırlıyorsunuz?" gibi sorular sorularak uygulanan kuvvetin yönü ve doğrultusunda cismin hareket etmesi ile ilgili bağlantı kurulabilir.

Günlük yaşamda kullandığı iş kavramıyla fiziksel anlamdaki iş kavramı arasında ilişki kurulabilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

FB.7.2.1.1. Kuvvetin cisimler üzerindeki etkisine yönelik açık uçlu sorular yöneltilerek beyin fırtınası yöntemiyle öğrencilerin fikirleri alınabilir (E3.5). Bu fikirlerden yola çıkarak fiziksel anlamda yapılan işin niteliklerini tanımlamaları sağlanır (FBAB8.SB1). Öğrencilere günlük yaşamdan görsel örnekler içeren çalışma kâğıdı dağıtılabilir (OB4). Verilen örnekler incelenerek cismin hareket doğrultusu ve cisme uygulanan kuvvetin büyüklüğü, yönü ve doğrultusuyla ilgili gözlem verilerini matris tabloya kaydetmeleri sağlanır (FBAB8.SB2, OB7). Öğrencilere, cisme bir kuvvet uygulanması ve cismin uygulanan kuvvetle aynı doğrultuda yer değiştirmesi sonucunda fiziksel anlamda iş yapılabileceği vurgusu yapılır. Öğrencilerden verileri yorumlayarak fiziksel anlamda iş yapma durumuna göre günlük yaşam örneklerini değerlendirmeleri istenir (OB7, FBAB8.SB3). Öğrencilerin fiziksel anlamda yapılan iş ile günlük yaşamda kullandığı iş kavramlarının birbirinden farklı olduğunu keşfetmeleri sağlanabilir (OB1). Ardından fiziksel anlamda yapılan işin birimi "joule" olarak tanımlanır. Değerlendirme için çalışma kâğıdı kullanılabilir.

FB.7.2.1.2.

Öğrencilerin günlük yaşamda karşılaşılan fiziksel anlamda iş yapma örneklerini görsel olarak incelemeleri sağlanabilir. Bu örnekler üzerinden iş ve enerji kavramları arasında ilişki kurmaları beklenir. Günlük yaşamdan cisimlerin hareketi dikkate alınarak enerji çeşitleri hakkında sorular sorulur. Enerji çeşitlerinden kinetik ve potansiyel enerjiye odaklanılır. Kinetik ve potansiyel enerjiyle ilgili günlük yaşam örneklerine ait görseller etkin katılım ile incelenebilir (SDB2.1, OB4). Bu görsellerdeki enerjiyi, bir cismin hareketinden veya konumundan dolayı sahip olduğu enerji olarak sınıflandırması sağlanır. Öğrencilerden sınıflandırma sonuçları üzerinden akıl yürütüp cismin hareketi ve konumundan çıkarım yapmaları, kinetik ve potansiyel enerji kavramlarına ilişkin özellikleri belirlemeleri istenir (OB4, KB2.7.SB1). Öğrencilere günlük yaşam örneklerinden yola çıkılarak kinetik ve potansiyel enerji kavramları arasındaki benzerlik ve farklılıklar sorulur. Öğrencilerin aktif bir rol sergileyerek elde ettikleri verilerden çıkarım yaparak verilen çalışma kâğıdı üzerinden kendi cümleleri ile soruları cevaplamaları, benzerlik ve farklılıkları listelemeleri istenir. Öğrencilerden aktif bir rol sergileyerek elde edilen veri ve çıkarımlardan hareketle verilen çalışma kâğıdı üzerinden soruları kendi cümleleri ile cevaplayarak benzerlik ve farklılıkları listelemeleri istenir (D3.5, OB7, KB2.7.SB2, KB2.7.SB3). Öğrenciler bu sırada merak ettiği soruları sorabilir (E1.1, E.3.8). Süreç içerisinde kinetik ve potansiyel enerji kavramları dışında enerji çeşitlerine girilmez. Sürecin pekiştirilmesi için etkinlikler, rol oynama tekniği ve dijital içerikler kullanılabilir. Değerlendirme aracı olarak çalışma kâğıdı kullanılabilir.

FB.7.2.2.1.

Öğrencilerden kinetik ve potansiyel enerjinin birbirine dönüşmesine ilişkin günlük yaşamından örnekler vermeleri istenebilir. Sınıf veya laboratuvar ortamında basit araç gereçler kullanarak sarkaç, serbest düşmeye bırakılan cisim, sarmal yaylar, eğik düzlem vb. cismin hareketi gibi gözleme dayalı etkinlikler yapılabilir. Öğretmen rehberliğinde öğrencilerin etkin katılımıyla bu örneklerle ilişkin gözlemleri karşılaştırmaları sağlanabilir (SDB2.1). Öğrencilerin yükseklik, kütle ve hız kavramlarına ilişkin gözlemlerini değerlendirerek kinetik ve potansiyel enerjinin birbirine dönüşebildiğine yönelik örüntü bulmaları sağlanır (FBAB10.SB1). Bu örüntülerden yola çıkılarak kinetik ve potansiyel enerjinin birbirine dönüşebileceği, süreç içerisinde enerjinin yok olamayacağı, bir türden başka bir türe dönüşmesi sonucunda enerjinin korunacağına yönelik genelleme yapmaları sağlanır (OB1, OB7, FBAB10.SB2). Ayrıca enerji dönüşümlerinde sürtünme kuvvetinin olumsuz etkisine vurgu yapılır. Öğrencilerin hazırladıkları balık kılçığı diyagramında sürtünmenin olumlu ve olumsuz etkilerini göstermeleri sağlanabilir. Bu süreçte yüzeyin özellikleri, sürtünme kuvvetinin niteliği ve günlük yaşamda olumlu ve olumsuz etkileri ile neden sonuç ilişkisi boyutlarını içeren analitik dereceli puanlama anahtarı yoluyla değerlendirilebilir. Ayrıca, öz, akran ve grup değerlendirme formları ile ölçme araçlarında çeşitlilik sağlanabilir. Bu süreçte öğrencilerin tarafsız davranmaları sağlanır (D6.2, D1.2).

FB.7.2.3.1

Öğrencilerden günlük yaşantısında gözlemledikleri basit makinelerin örneklerini sınıf içerisinde arkadaşlarıyla paylaşmaları istenebilir (SDB2.1). Bu makinelerin avantajları ve dezavantajları hakkında tartışmaları sağlanabilir (SDB2.2). Öğrencilerin fiziksel anlamda yapılan iş ve enerji korunumu kavramlarına yönelik ön bilgileriyle basit makineler ilişkilendirilebilir. Kuvveti harekete, hareketi tekrar kuvvete dönüştüren ve günlük yaşamda iş kolaylığı sağlayan uygun basit makinelere ilişkin nitelikleri belirlemeleri istenir (FBAB2.SB1). Belirlediği niteliklere göre basit makineleri ayırtmalarını sağlanır (FBAB2.SB2). Basit makineleri niteliklerine göre kuvvetten veya yoldan kazanç sağlama, uygulanan kuvvetin yönünü değiştirme veya bir enerji türünü başka bir enerji türüne dönüştürme amaçlarına uygun olarak gruplandırılmaları sağlanır (FBAB2.SB3).

Bu gruplardan hareketle basit makineleri niteliklerine göre kaldıraç, sabit-hareketli makara, eğik düzlem, çukruk, palanga, vida, çark ve kasnaklar şeklinde etiketlemeleri istenir (FBAB2.SB4). Günlük yaşantı içinden basit makinelere yönelik görseller kullanılarak örnekler sunulabilir. Öğrencilerin bu görselleri inceleyerek basit makinelerin niteliklerine, günlük yaşamda hangi amaçla kullanılabileceğine ve avantajlarına ilişkin bilimsel bir yaklaşımla akıl yürütmeleri sağlanabilir (OB4, D3.3). Basit makine çeşitlerinden kaldıraç, sabit-hareketli makara ve eğik düzlem; günlük yaşamdaki kullanım amaçlarına uygun olarak formüllere girilmeden yalnızca oran-orantı hesaplamaları ile incelenebilir. Bu süreç, matematik dersi ile ilişkilendirilebilir. Çukruk, palanga, vida, dişli çark ve kasnaklar gibi basit makinelerin sadece günlük yaşamdaki avantajlarına, sınırlılıklarına, niteliklerine ve kullanım amaçlarına değinilerek konu sınırlandırılır. Öğrenciler süreç içerisinde etkin bir katılım sağlayarak merak ettikleri soruları sorabilir. Değerlendirme aracı olarak eşleştirme testi vb. kullanılabilir (SDB2.1, E1.1, E.3.8, FBAB2).

FB.7.2.3.2

Öğrencilerden yaşantısında iş kolaylığı sağlayacak bir basit makine modeli tasarımları istenir. Basit makine tasarım sürecinde iş birlikçi, sorgulayıcı ve proje tabanlı öğrenme model ve yaklaşımları kullanılabilir (SDB2.2). Öğrenciler gruplara ayrılır ve öğrencilerden düşünce ve ifadelerinde özgür seçimler yaparak grup içinde yardımlaşmaları istenir (SDB2.1, E.1.2, D20.4). Basit makine modeli tasarlama sürecini planlarını ertelemeyen, azimli ve kararlı bir şekilde zamanında ve eksiksiz yürütmeleri istenir (D3.1, D3.2, D3.4, D12.3, D16.3). Öğrencilerin belirledikleri araç gereçlerden yola çıkarak estetik bakış açısıyla özgün ve bütüncül bir anlayışla herhangi bir basit makine modeli önermeleri sağlanır (D7.3, OB1, E.3.11, FBAB9.SB1). Tasarladıkları modelleri diğer modellerle karşılaştırarak tespit edilen hata ve eksiklikleri gelişim fırsatı olarak değerlendirip modellerini geliştirmeleri sağlanır (SDB1.3, D16.4, FBAB9.SB2). Model tasarlanırken teknoloji ve tasarım dersi ile ilişkilendirilebilir. Ölçüt ve sınırlılıklar dikkate alınarak hazırlanan kontrol listesi veya analitik dereceli puanlama anahtarlarıyla süreç değerlendirilebilir.

FARKLIlaştırma

Zenginleştirme Mühendislik ve tasarım sürecini kullanarak basit makinelere yönelik kodlama veya STEM eğitim anlayışına uygun araç tasarımları ya da modelleri oluşturmaları istenir.

Matematik ve fiziğin uygulama sahası olarak basit makinelerin geliştirilme sürecini yansıtan ve makine teknolojisi/makine bilimi olarak da belirtilen tedbirler (hiyel) ilmi konusunda merak uyandırılır. Bu doğrultuda Philon, Arşimet, Farabi, El Cezeri, Harezmi ve Ali Kuşçu gibi bilim insanlarının bilime katkıları dikkate alınır. Bilim doğası anlayışı kapsamında oluşan bilimsel bilgileri sınıflandırarak zihin haritası, bilgi haritası gibi diyagramları kullanabilecekleri performans ödevi verilir.

Destekleme Eğitsel dijital içeriklerden video, animasyon, simülasyon vb. kullanılarak soyut kavramların somutlaştırılmasında, kavramsal anlayışın kolaylaştırılmasında ve pekiştirilmesinde kullanılır.

Araştırma problemlerine yönelik çalışma süreçlerinde öğrenci seviyelerine uygun problemler hazırlanarak tüm öğrencilerin ilgili çalışmalara katılımları sağlanır.

Öğretmen Yansıtması

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

SİSTEMLER TEMASI/ VÜCUDUMUZDAKİ SİSTEMLER ÜNİTESİ

Bu ünite; destek ve hareket, sindirim, dolaşım, solunum ve boşaltım sistemlerine ait yapı ve organlar ile bu yapı ve organların görevlerinin açıklanması amaçlanmaktadır. Bu sistemlerin sağlığı konusunda yapılması gerekenlerin araştırma verileriyle tartışılarak açıklanması, kan bağışi ve organ bağışının toplumsal dayanışma açısından öneminin tartışılarak fark edilmesi, Yeşilay ve bağımlılık konusunda farkındalık kazandırılması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 31

ALAN FBAB1. Bilimsel Gözlem

BECERİLERİ FBAB2. Sınıflandırma

KAVRAMSAL KB2.6. Bilgi Toplama

BECERİLER KB2.18. Tartışma

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E2.1. Empati, E2.2. Sorumluluk, E2.5. Oyunseverlik, E3.2. Odaklanma, E3.4. Gerçeği Arama, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma, E3.10. Eleştirel Bakma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme
SDB2.1. İletişim
SDB2.2. İş Birliği
SDB2.3. Sosyal Farkındalık
SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D1. Adalet
D3. Mütevazılık
D5. Dostluk
D6. Duyarlılık
D12. Sabır
D13. Sağlıklı Yaşam
D14. Saygı
D16. Sorumluluk
D17. Tasarruf
D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı
OB2. Dijital Okuryazarlık
OB4. Görsel Okuryazarlık
OB6. Vatandaşlık Okuryazarlığı
OB7. Veri Okuryazarlığı
OB9. Sanat Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER

Görsel Sanatlar, Müzik, Beden Eğitimi, Türkçe, Bilişim Teknolojileri, Teknoloji ve Tasarım

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER

KB2.8. Sorgulama, KB2.15. Yansıtma, KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ**1. Bölüm: Destek ve Hareket Sistemi****FB.7.3.1.1. Destek ve hareket sistemine ait yapıları sınıflandırabilme**

- a) Destek ve hareket sistemine ait yapıların niteliklerini tanımlar.
- b) Destek ve hareket sistemine ait yapıları niteliklerine göre ayırır.
- c) Destek ve hareket sistemine ait yapıları gruplandırır.
- ç) Destek ve hareket sistemine ait yapıları etiketler.

FB.7.3.1.2. Destek ve hareket sisteminin sağlığı için yapılması gerekenleri açıklayabilme

- a) Destek ve hareket sisteminin sağlığı ile ilgili bilgiye ulaşmak için kullanacağı araçları belirler.
- b) Belirlediği araçları kullanarak destek ve hareket sisteminin sağlığı hakkında bilgiler bulur.
- c) Destek ve hareket sisteminin sağlığı hakkında bulduğu bilgileri doğrular.
- ç) Ulaştığı bilgileri kaydeder.

2. Bölüm: Sindirim Sistemi**FB.7.3.2.1. Sindirim sistemini oluşturan yapı ve organların görevlerini model üzerinde açıklayabilme**

- a) Sindirim sistemini oluşturan yapı ve organların niteliklerini tanımlar.
- b) Sindirim sistemini oluşturan yapı ve organları model üzerinde inceleyerek gözlem verilerini kaydeder.
- c) Sindirim sistemini oluşturan yapı ve organların görevlerini açıklar.

FB.7.3.2.2. Sindirim sisteminin sağlığı için yapılması gerekenleri açıklayabilme

- a) Sindirim sisteminin sağlığı ile ilgili bilgiye ulaşmak için kullanacağı araçları belirler.
- b) Belirlediği araçları kullanarak sindirim sisteminin sağlığı hakkında bilgiler bulur.
- c) Sindirim sisteminin sağlığı hakkında bulduğu bilgileri doğrular.
- ç) Sindirim sisteminin sağlığı hakkında bulduğu bilgileri kaydeder.

3. Bölüm: Dolaşım Sistemi**FB.7.3.3.1. Dolaşım sistemini oluşturan yapı ve organların görevlerini model üzerinde açıklayabilme**

- a) Dolaşım sistemini oluşturan yapı ve organların niteliklerini tanımlar.
- b) Dolaşım sistemini oluşturan yapı ve organları model üzerinde inceleyerek gözlem verilerini kaydeder.
- c) Dolaşım sistemini oluşturan yapı ve organların görevlerini açıklar.

FB.7.3.3.2. Kan bağışının toplumsal dayanışma açısından önemini tartışabilme

- a) Kan bağışının toplumsal dayanışma açısından önemine yönelik mantıksal temellendirme yapar.
- b) Kan bağışının toplumsal dayanışma açısından önemine yönelik mantıksal çelişkileri tespit eder.

c) Kan bağışının toplumsal dayanışma açısından önemi konusunda geçerli fikirler oluşturur.

FB.7.3.3.3. Dolaşım sisteminin sağlığı için yapılması gerekenleri açıklayabilme

- a) Dolaşım sisteminin sağlığı ile ilgili bilgiye ulaşmak için kullanacağı araçları belirler.
- b) Belirlediği aracı kullanarak dolaşım sisteminin sağlığı hakkında bilgiler bulur.
- c) Dolaşım sisteminin sağlığı hakkında bulduğu bilgileri doğrular.
- ç) Dolaşım sisteminin sağlığı hakkında bulduğu bilgileri kaydeder.

4. Bölüm: Solunum Sistemi

FB.7.3.4.1. Solunum sistemini oluşturan yapı ve organların görevlerini model üzerinde açıklayabilme

- a) Solunum sistemini oluşturan yapı ve organların niteliklerini tanımlar.
- b) Solunum sistemini oluşturan yapı ve organları model üzerinde inceleyerek gözlem verilerini kaydeder.
- c) Solunum sistemini oluşturan yapı ve organların görevlerini açıklar.

FB.7.3.4.2. Solunum sisteminin sağlığı için yapılması gerekenleri açıklayabilme

- a) Solunum sisteminin sağlığı ile ilgili bilgiye ulaşmak için kullanacağı araçları belirler.
- b) Belirlediği aracı kullanarak solunum sisteminin sağlığı hakkında bilgiler bulur.
- c) Solunum sisteminin sağlığı hakkında bulduğu bilgileri doğrular.
- ç) Solunum sisteminin sağlığı hakkında bulduğu bilgileri kaydeder.

5. Bölüm: Boşaltım Sistemi

FB.7.3.5.1. Boşaltım sistemini oluşturan yapı ve organları model üzerinde açıklayabilme

- a) Boşaltım sistemini oluşturan yapı ve organları tanımlar.
- b) Boşaltım sistemini oluşturan yapı ve organları model üzerinde inceler.
- c) Boşaltım sistemini oluşturan yapı ve organların özelliklerini açıklar.

FB.7.3.5.2. Boşaltım sisteminin sağlığı için yapılması gerekenleri açıklayabilme

- a) Boşaltım sisteminin sağlığı ile ilgili bilgiye ulaşmak için kullanacağı araçları belirler.
- b) Belirlediği aracı kullanarak boşaltım sisteminin sağlığı hakkında bilgiler bulur.
- c) Boşaltım sisteminin sağlığı hakkında bulduğu bilgileri doğrular.
- ç) Ulaştığı bilgileri kaydeder.

İÇERİK ÇERÇEVESİ Destek ve Hareket Sistemi

Sindirim Sistemi

Dolaşım Sistemi

Solunum Sistemi

Boşaltım Sistemi

Anahtar Kavramlar kıkırdak, kemik ve kemik çeşitleri, eklem ve eklem çeşitleri, kaslar ve kas çeşitleri, sindirim sistemini oluşturan yapı ve organlar, karaciğer, pankreas, kalp, kan, kan damarları, kan bağışısı, organ bağışısı, solunum sistemini oluşturan yapı ve organlar, Yeşilay, bağımlılık, boşaltımda görevli yapı ve organlar, deri, akciğer, kalın bağırsak

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme) Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde eşleştirme testi, tanılayıcı dallanmış ağaç, çalışma kâğıdı, yapılandırılmış grid, açık uçlu sorular, boşluk doldurma testi, anlam çözümü tablosu ve performans görevleri kullanılabilir. Ayrıca tema sürecinde ortaya çıkan öğrenci ürünleri değerlendirme amaçlı kullanılabilir.

Performans görevi

Destek ve hareket sisteminin sağlığı konusunda poster, afiş, resim, rapor vb. hazırlamayı içeren performans görevi verilebilir. Bu performans görevi süreci kontrol listesi ya da analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir.

Yeniden kullanılabilir malzemelerle sindirim sistemini oluşturan yapı ve organları ile bu yapı ve organların özelliklerini tanıtacakları poster hazırlama performans görevi verilebilir. Bu görev, analitik dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir.

Sindirim sisteminin sağlığı konusunda yapılması gerekenlere ilişkin poster, afiş, resim, rapor vb. hazırlama performans görevi verilebilir. Bu görev, analitik dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir.

Öğrencilerin dolaşım sistemi hastalıkları ve sistemin sağlığı için yapılması gerekenleri açıkladıkları bir poster, afiş, resim, rapor vb. hazırlama ve sunmayı içeren performans görevi verilebilir. Bu görev ve süreci analitik dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir.

Süreci değerlendirmek için öğrencilere solunum sistemi maketi hazırlama performans görevi verilebilir. Bu görev, analitik dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir.

Solunum sistemi hastalıklarına ilişkin farkındalık çalışması için poster, afiş, resim, rapor vb. hazırlama performans görevi verilebilir. Süreç kontrol listesi, öz, ekran değerlendirme formları vb. değerlendirilebilir.

Boşaltım sistemine ait yapı ve organlar ile bu yapı ve organların görevlerini tanıtan bir poster veya model hazırlayıp sunmalarını içeren performans görevi verilebilir. Bu performans görevini değerlendirmek için analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir.

Boşaltım sisteminin sağlığı konusunda yapılması gerekenlere ilişkin poster, afiş, resim, rapor vb. hazırlamayı içeren performans görevi verilebilir. Bu performans görevini değerlendirmek için analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller Öğrencilerin vücudun temel kısımlarını ve sistem kavramını bildikleri kabul edilmektedir.

Besin türleri ve içeriklerini bildikleri kabul edilmektedir.

Hücre kavramını bildikleri kabul edilmektedir.

Toplumsal dayanışma kavramını bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Açık uçlu sorular sorularak destek ve hareket sistemi, sindirim sistemi, dolaşım sistemi, solunum sistemi ve boşaltım sistemlerinin yapı ve organları ile ilgili mevcut bilgileri belirlenebilir. Bu sistemlerin sağlığı ile ilgili bilgilerini beyin fırtınası yöntemi ile ortaya koymaları beklenebilir.

Köprü Kurma Destek ve hareket sistemi, sindirim sistemi, dolaşım sistemi, solunum sistemi ve boşaltım sistemlerine ait yapı ve organların görevlerini kendi vücutlarıyla ilişkilendirmeleri sağlanabilir. Bu sistemlerin sağlığı ile ilgili derste öğrendikleriyle günlük hayatta kemik kırılmaları, kas zedelenmeleri, bazı durumlarda nefes alma zorlukları, damar rahatsızlıkları gibi hastalıklarla bağlantı kurmaları beklenebilir. Kan ve organ bağışını toplum dayanışması ile ilişkilendirmesi beklenebilir. Yeşilayın bağımlılıkla verdiği mücadele ile toplum geleceğini ilişkilendirmeleri beklenebilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları **FB.7.3.1.1**

Öğrencilerin destek ve hareket sistemine ait yapıları kendi vücutlarından yola çıkarak açık uçlu sorular, drama vb. teknikler ile fark edip nitelikleri tanımlamaları sağlanır (FBAB.2.SB1, E2.5). Süreçte iş birliğine dayalı öğrenme yöntemi kapsamındaki ayrılıp birleşme ya da birlikte öğrenme teknikleri kullanılabilir (SDB2.1, SDB2.2). Ayrıca video, animasyon, poster, şema, model vb. araçlardan faydalanılabilir. Bu araçları dijital ortamlardan belirleyip seçmeleri ve kullanmaları istenebilir (OB4). Öğrencilerin grup çalışması tekniğiyle destek ve hareket sisteminin bileşenlerini ayırtmalarını sağlanır (FBAB.2.SB2, SDB1.2). Bu bileşenleri iskelet ve kas olarak gruplandırılmaları (FBAB.2.SB3), iskelet ve kasa ait yapıları etiketleyerek sisteme ait sınıflandırmayı tamamlamaları sağlanır (FBAB.2.SB4). İskeleti kemik ve eklemlerden oluşan bir yapı olarak tanımlamaları beklenir. Kemik ile eklemlerin yapısına ve kasların çalışma prensiplerine girilmeden çeşitleri ve kıkırdak kavramı verilir. Bu sınıflandırma görsel ve dijital içeriklerle desteklenebilir. Bu konu bağlamında insan bedeninin sanat alanındaki kullanımlarına yönelik Leonardo da Vinci'nin anatomiye konu alan çalışmaları örnek olarak öğrenciye gösterilebilir (OB9). Süreçte kullanılan içerikleri merak duygusuyla inceleyip yorumlamaları beklenir (OB4, E1.1). Drama sürecinde Türkçe, müzik ve beden eğitimi dersiyle ilişki kurulabilir. Ayrıca bu süreçte öğrencilerin empati kurmaları, sorumlu davranmaları ve olumlu bakış açısına sahip olmaları sağlanabilir (D12.1, E2.1, E2.2). Değerlendirmede ise dijital ortamda ya da basılı kaynaklarda eşleştirme testi vb. araçlar kullanılabilir.

FB.7.3.1.2

Öğrencilerden destek ve hareket sisteminin sağlığını etkileyen bir durumu örnek olay yöntemi ile tartışmaları istenebilir. Örnek olay çerçevesinde merak duygusunu artırmak için açık uçlu sorular sorulabilir (E1.1). Öğrencilere destek ve hareket sistemi hastalıklarına girilmeden bu sistemin sağlığı konusunda bireysel ya da grup olarak poster, afiş, resim, rapor vb. performans görevleri verilebilir (SDB1.2). Öğrencilerden hazırlayacakları performans görevi ile ilgili bilgilere ulaşmak için kullanacakları araçları belirlemeleri beklenir (KB2.6.SB1). Bilgiye ulaşmak için genel ağ adresleri, basılı kaynaklar, alan uzmanlarıyla görüşme vb. farklı yöntemlerden yararlanmaları sağlanabilir (OB2, OB1) Bu süreçte gerçeği arama isteğiyle merak ettiği soruları sorarak güvenilir araçları belirlemeleri sağlanabilir (E3.4, E3.8). Belirledikleri aracı kullanarak bu sistemin sağlığı hakkında veri toplamaları istenir (KB2.6., SB2, OB7). Öğretmeninden, alan uzmanından vb. yardım alarak, arkadaşları ile tartışarak veya bilimsel kaynaklara başvurarak ulaştıkları bilgileri doğrulamaları beklenir (D3.3, OB7, OB1, KB2.6.SB3). Video, sunu, röportaj yapma vb. sunum teknikleri de kullanılabilir (SDB2.2). Sınıf içi sunumları sırasında doğruladıkları bilgileri kaydetmeleri istenir (OB1, KB2.6.SB4). Genel ağ adreslerinden yararlanma, dijital sunum, video hazırlama noktasında bilişim teknolojileri dersleriyle ilişki kurulabilir (OB2.7). Performans görevi sürecinde görev bilinciyle hareket ederek sorumlu ve planlı davranmaları beklenir (D3.2, E2.2, D16.3). Performans görevi süreci analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir. Ayrıca ulaştıkları bilgiler doğrultusunda yeterli ve dengeli beslenmenin, sosyal ve sportif faaliyetler ile teknoloji bağımlılığının destek ve hareket sisteminin sağlığı üzerindeki etkisine değinilerek sağlıklı yaşama özen göstermeleri beklenebilir (D13.2, D13.3, D13.4).

Bu noktada Mustafa Kemal ATATÜRK'ün "Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur." sözü vurgulanarak spora verdiği öneme değinilir. Öğrencilerin bu sistemin sağlığına yönelik günlük hayattaki yanlış uygulamalarını belirleyip doğru davranışa yönelmeleri beklenebilir (SDB1.2, SDB2.2, SDB3.3, D5.1). Tanılayıcı dallanmış ağaç vb. ölçme araçları izleme amaçlı değerlendirme için kullanılabilir.

FB.7.3.2.1

Öğrencilere besinlerin vücudumuzda izlediği yol sorularak sindirim sistemine ait yapı ve organlara beyin fırtınası tekniğiyle odaklanmaları sağlanabilir (E3.2, E3.5). Öğrencilerin gruplara ayrılarak sindirim sistemini oluşturan yapı ve organların niteliklerini olumlu iletişimin sağlandığı grup tartışmasıyla tanımlamaları beklenir (FBAB.1.SB1, SDB2.1, SDB2.2). Sindirim sistemini oluşturan yapı ve organları maket, model, poster, video, animasyon vb. araçları kullanarak merak ile incelemeleri ve verileri kaydetmeleri istenir (FBAB.1.SB2, OB4, OB2, OB1, E1.1). Sindirime yardımcı organlarda karaciğer ve pankreasa değinilir. Enzimlere değinilmeden fiziksel ve kimyasal sindirimin farkları açıklanır. Sindirim sistemini oluşturan yapı ve organların görevlerine ait elde edilen verileri açıklamaları istenir (FBAB.1.SB3). Bu süreçte öğrencilerin bilimsel bakış açısıyla hareket ederek fikirlerini savunmaları sağlanabilir (D3.3.). Süreci değerlendirmek için sindirim sistemini oluşturan yapı ve organlar ile bu yapı ve organların özelliklerini tanıttıkları poster hazırlamaları istenebilir. Poster yapımında kumaş, kâğıt vb. yeniden kullanılabilir malzemeler kullanılması önerilebilir (D17.3). Bu görev, analitik dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir. Ayrıca çalışma kâğıdı biçimlendirici değerlendirme amacıyla kullanılabilir.

FB.7.3.2.2

Öğrencilerden sindirim sisteminin sağlığını etkileyen bir durumu örnek olay yöntemi ile tartışmaları istenebilir. (SDB2.1) Örnek olay çerçevesinde merak duygusunu artırmak için açık uçlu sorular sorulabilir (E1.1). Öğrencilere sindirim sistemi hastalıklarına girilmeden bu sistemin sağlığı konusunda bireysel ya da grup olarak poster, afiş, resim, rapor vb. performans görevleri verilebilir (SDB1.2). Öğrencilerden hazırlayacakları performans görevi ile ilgili bilgilere ulaşmak için kullanacakları araçları belirlemeleri beklenir (KB2.6.SB1). Bilgiye ulaşmak için genel ağ adresleri, basılı kaynaklar, alan uzmanlarıyla görüşme vb. farklı yöntemlerden yararlanmaları sağlanabilir (OB2, OB1). Bu süreçte gerçeği arama isteğiyle, merak ettikleri soruları sorarak güvenilir araçları belirlemeleri sağlanabilir (E3.4, E3.8). Belirledikleri aracı kullanarak bu sistemin sağlığı hakkında veri toplamaları istenir (KB2.6, SB2, OB7). Öğretmeninden, alan uzmanından vb. yardım alarak, arkadaşları ile tartışarak veya bilimsel kaynaklara başvurarak ulaştıkları bilgileri doğrulamaları beklenir (D3.3, OB7, OB1, OB1, KB2.6.SB3). Video, sunu, röportaj yapma vb. sunum teknikleri de kullanılabilir (SDB2.1.). Sınıf içi sunumları sırasında doğruladıkları bilgileri kaydetmeleri istenir (OB1, KB2.6.SB4). Genel ağ adreslerinden yararlanma, dijital sunum, video hazırlama noktasında bilişim teknolojileri dersleriyle ilişki kurulabilir (OB2). Performans görevi sürecinde görev bilinciyle hareket ederek sorumlu ve planlı davranmaları beklenir (D3.2, E2.2, D16.3). Performans görevi süreci analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir. Araştırma sonuçlarından yola çıkarak sağlıklı beslenme alışkanlıkları ve sindirim sisteminin sağlığı konusunda duyarlı davranmaları, yanlış uygulamalarını belirleyerek doğru davranışlarla değiştirmeleri sağlanabilir (SDB3.3, D13.1, D5.1). Ayrıca ulaştıkları bilgiler doğrultusunda yeterli ve dengeli beslenmenin, sosyal ve sportif faaliyetler ile teknoloji bağımlılığının sindirim sisteminin sağlığı üzerindeki etkisine değinilerek sağlıklı yaşama özen göstermeleri beklenebilir (D13.2, D13.3, D13.4). Öğrencilerin bu sistemin sağlığına yönelik günlük hayattaki yanlış uygulamalarını belirleyip doğru davranışa yönelmeleri beklenebilir (SDB1.2, SDB2.2, SDB3.3, D5.1). Değerlendirmede tanılayıcı dallanmış ağaç, açık uçlu sorular vb. izleme amaçlı kullanılabilir.

FB.7.3.3.1

Öğrencilerin kalp sesini veya nabızlarını dinleyerek dolaşım sistemi organlarına odaklanmaları ve konuya merak duymaları sağlanabilir (E1.1, E3.2). Öğrencilerin gruplara ayrılarak dolaşım sistemini oluşturan yapı ve organların niteliklerini tartışarak tanımlamaları istenir (FBAB.1.SB1, SDB2.1, SDB2.2). Dolaşım sistemini oluşturan yapı ve organları maket, model, poster, video, animasyon vb. araçlarla merak duygusuyla inceleyerek verileri kaydetmeleri sağlanır (FBAB.1.SB2, OB4, OB4, OB1, E1.1). Dolaşım sistemini oluşturan yapı ve organların görevlerine ait elde edilen verileri grup olarak özetleyip açıklamaları istenir (FBAB.1. SB3, SDB2.2). Dolaşım sisteminde küçük ve büyük kan dolaşimleri açıklanırken kalbin odacıklarına ve damarların özel isimlerine değinilmeden damar çeşitlerinden bahsedilir. Ayrıca küçük kan dolaşımında kanın oksijen oranının arttığı, büyük kan dolaşımında ise azaldığı vurgulanır. Moleküler temellerine girilmeden kan gruplarına ve kanın yapısına değinilir. Kan hücrelerinin yapısı verilmeden sadece görevleri açıklanır. Alyuvarlarda hemoglobin ile gaz alışverişine değinmeden alyuvarların görevi verilir. "Genel alıcı" ve "genel verici" ifadeleri kullanılmadan kan alışverişinin aynı gruplar arasında yapılması gerektiği vurgulanır. Kan uyumsuzluğuna girilmeden Rh faktörüne kısaca değinilir. Dolaşım sistemindeki yapı ve organların görevlerine ilişkin rol oynama tekniği kullanılarak öğrencilerin eğlenerek öğrenmeleri sağlanabilir (E2.5, SDB2.1, SDB2.2, SDB1.2). Bu süreçte öğrencilerin bilimsel bakış açısıyla hareket ederek görevleri anlatmaları sağlanabilir (D3.3). Beden eğitimi ve Türkçe dersleriyle ilişki kurulabilir. Değerlendirme için çalışma kâğıdı vb. kullanılabilir.

FB.7.3.3.2

Kan bağışının toplumsal dayanışma açısından önemine ilişkin grup tartışması yöntemlerinde altı şapkalı düşünme tekniğinden faydalanılabilir (SDB2.1, SDB3.3, D20.2). Öğrencilerin bu konudaki görüşlerini mantıksal olarak ifade etmeleri istenir (KB2.18.SB1). Açık uçlu sorularla konu üzerine daha fazla düşünceleri sağlanabilir. Görüşlerindeki çelişkileri fark etmeleri beklenir (KB2.18.SB2, SDB1.1). Bu aşamada ortaya çıkan fikirleri eleştirel bakış açısıyla irdeleyip kendi görüşleri hakkında düşünceleri sağlanabilir (E3.10, SDB1.2). Kan bağışının toplumsal dayanışma açısından önemine ilişkin geçerli fikir oluşturmaları istenir (KB2.18.SB3, SDB3.3, SDB2.3). Bu süreçte öğrencilerin açık fikirli davranmaları, bilimsel bakış açısıyla fikirlerini savunmaları sağlanabilir (E3.5, D3.3.). Tartışma sırasında Türkçe dersindeki dil becerilerinden yararlanılabilir. Kan bağışı konusunda ülkemizde resmî olarak çalışan kurumlar ve bu kurumlara nasıl başvurulabileceği tanıtılır (D20.2, OB6). Kan bağışından hareketle organ bağışının önemi konusu da vurgulanır (D20.2, D20.3, D20.4). Kan ve organ bağışlarının ihtiyacı olan insanlar için ne kadar önemli olduğu vurgulanarak bu tür gönüllü faaliyetlerin duyurulmasında ve ileride gönüllü birer bağışçı olmaları noktasında farkındalıklarının oluşturulması sağlanabilir (OB6). Süreç sonunda yapılması gerekenler listelenebilir. Süreç tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid vb. araçlarla değerlendirilebilir. Tartışma sürecini değerlendirmede akran/grup değerlendirme formu kullanılabilir (SDB2.2). Bu süreçte öğrencilerin tarafsız davranmaları sağlanır (D6.2, D1.2).

FB.7.3.3.3

Öğrencilerden dolaşım sisteminin sağlığını etkileyen bir durumu örnek olay yöntemi ile tartışmaları istenebilir (SDB2.1, SDB2.2). Örnek olay çerçevesinde merak duygusunu artırmak için açık uçlu sorular sorulabilir (E1.1). Öğrencilere dolaşım sistemi hastalıklarına girilmeden bu sistemin sağlığı konusunda bireysel ya da grup olarak poster, afiş, resim, rapor vb. performans görevleri verilebilir (SDB1.2). Öğrencilerden hazırlayacakları performans görevi ile ilgili bilgilere ulaşmak için kullanacakları araçları belirlemeleri beklenir (KB2.6.SB1). Bilgiye ulaşmak için genel ağ adresleri, basılı kaynaklar, alan uzmanlarıyla görüşme vb. farklı yöntemlerden yararlanabilirler (OB4, OB2, OB1). Bu süreçte gerçeği arama isteğiyle, merak ettiği soruları sorarak güvenilir araçları belirlemeleri

sağlanabilir (OB2, OB1, E3.4, E3.8). Belirledikleri aracı kullanarak bu sistemin sağlığı hakkında veri toplamaları istenir (KB2.6.SB2, OB7). Öğretmeninden, alan uzmanından vb. yardım alarak, arkadaşları ile tartışarak veya bilimsel kaynaklara başvurarak ulaştıkları bilgileri doğrulamaları beklenir (D3.3, OB7, OB1, KB2.6.SB3). Bu süreçte öğrencilerin açık fikirli davranmaları, bilimsel bakış açısıyla fikirlerini savunmaları sağlanabilir (E3.5, D3.3.). Video, sunu, röportaj yapma vb. sunum teknikleri de kullanılabilir (SDB2.1.). Sınıf içi sunumları sırasında doğruladıkları bilgileri kaydetmeleri istenir (OB1, KB2.6.SB4). Genel ağ adreslerinden yararlanma, dijital sunum, video hazırlama noktasında bilişim teknolojileri dersleriyle ilişki kurulabilir (OB2). Performans görevi sürecinde öğrencilerden görev bilinciyle hareket ederek sorumlu ve planlı davranışlar beklenir (D3.2, E2.2, D16.3). Performans görevi süreci analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir. Ayrıca ulaştıkları bilgiler doğrultusunda uyku düzeninin, yeterli ve dengeli beslenmenin, sosyal ve sportif faaliyetler ile teknoloji bağımlılığının dolaşım sisteminin sağlığı üzerindeki etkisine değinilerek sağlıklı yaşama özen göstermeleri beklenebilir (D13.2, D13.3, D13.4). Öğrencilerin bu sistemin sağlığına yönelik günlük hayattaki yanlış uygulamalarını belirleyip doğru davranışa yönelmeleri beklenebilir (SDB1.2, SDB2.2, SDB3.3, D5.1). Sürecin tamamına ilişkin değerlendirmede tanılayıcı dallanmış ağaç vb. kullanılabilir.

FB.7.3.4.1

Öğrencilere doğru nefes alma yönteminin nasıl olduğu sorulabilir. Nefes alıp vermeleri istenerek solunum sistemi yapı ve organlarına odaklanıp vücutlarında bu yapı ve organları fark etmeleri sağlanabilir (E3.2). Solunum sistemini oluşturan yapı ve organlara ait poster sunularak incelemeleri istenebilir (OB4). Ardından öğrencilerin bu yapı ve organlara ait nitelikleri tanımlamaları istenir (FBAB1.SB1). Solunum sistemini oluşturan yapı ve organları maket, model, video, animasyon vb. araçlarla merak duygusu içinde incelemeleri istenir (OB4, OB2, OB1, E1.1). Solunum sistemi ile ilgili elde ettikleri bilgileri kaydetmeleri beklenir (FBAB.1.SB2). Akciğerlerin görevinin kandaki karbondioksit ve oksijen değişimi olduğu vurgulanır. Doğru nefes alma tekniği açıklanır. Öğrencilerin küçük çalışma gruplarına ayrılarak kaydettikleri verileri bilimsel bakış açısıyla birleştirmeleri, ardından tüm sınıfla paylaşımları sağlanabilir (D3.3). Grup paylaşımının ardından öğrencilerin yapı ve organların görevlerini açıklamaları beklenir (FBAB1.SB3, SDB2.2). Süreçte öğrencilerin analogiler ile eğlenerek öğrenmeleri desteklenebilir (E2.5). Süreci değerlendirmek için öğrencilerin solunum sistemi maketi hazırlamaları istenebilir (SDB1.2). Bu görev analitik dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir. Ayrıca boşluk doldurma ve eşleştirme testleri vb. de değerlendirmede kullanılabilir.

FB.7.3.4.2

Öğrencilerden solunum sisteminin sağlığını etkileyen bir durumu örnek olay yöntemi ile tartışmaları istenebilir. Örnek olay çerçevesinde merak duygusunu artırmak için açık uçlu sorular sorulabilir (E1.1). Öğrencilere solunum sistemi hastalıklarına girilmeden bu sistemin sağlığı konusunda bireysel ya da grup olarak poster, afiş, resim, rapor vb. performans görevleri verilebilir (SDB1.2). Öğrencilerden hazırlayacakları performans görevi ile ilgili bilgilere ulaşmak için kullanacakları araçları belirlemeleri beklenir (KB2.6.SB1). Bilgiye ulaşmak için genel ağ adresleri, basılı kaynaklar, alan uzmanlarıyla görüşme vb. farklı yöntemlerden yararlanabilirler. Bu süreçte gerçeği arama isteğiyle, merak ettikleri soruları sorarak güvenilir araçları belirlemeleri sağlanabilir (OB2, OB1, E3.4, E3.8). Belirledikleri aracı kullanarak bu sistemin sağlığı hakkında veri toplamaları istenir (KB2.6.SB2, OB7). Öğretmeninden, alan uzmanından vb. yardım alarak, arkadaşları ile tartışarak veya bilimsel kaynaklara başvurarak ulaştıkları bilgileri doğrulamaları beklenir (D3.3, OB7, OB1, KB2.6.SB3). Video, sunu, röportaj yapma vb. sunum teknikleri de kullanılabilir. Sınıf içi sunumları sırasında doğruladıkları bilgileri kaydetmeleri istenir (OB1, KB2.6.SB4).

Ayrıca ulaştıkları bilgiler doğrultusunda yeterli ve dengeli beslenmenin, sosyal ve sportif faaliyetlerin solunum sisteminin sağlığı üzerindeki etkisine değinilerek sağlıklı yaşama özen göstermeleri beklenebilir (D13.2, D13.3, D13.4). Öğrencilere bağımlı bireylerin yaşadıkları sorunların neler olabileceği sorularak düşünmeleri sağlanabilir (SDB2.3). Bağımlılık kavramı ve olumsuz etkileri hakkında açıklama yapılarak bu konuda düşünerek farkındalık kazanmaları sağlanabilir (OB1). Yeşilay logosu ve işlevi tanıtılır (OB4, D5.1). Ayrıca Sağlık Bakanlığının uygulamalarına da değinilip bu birimlerden nasıl hizmet alınacağı konusuna vurgu yapılarak günlük hayatla ilişki kurmaları sağlanır (OB6). Öğrencilerin gruplara ayrılarak solunum sisteminin sağlığı konusunda farkındalık oluşturmak için kullanacakları yöntemi belirleyip poster, broşür, konuşma vb. seçerek tasarımları sağlanabilir (OB1, SDB2.1, SDB2.2, SD2.3, D13.3, D13.4). Ardından okulda ya da çevrelerinde bu farkındalık çalışmasını özgüven ve sorumluluk bilinciyle yürütmelerine rehberlik edilebilir (E1.6, E2.2, SDB2.1, SDB2.2, SDB2.3). Öğrencilerin bu sistemin sağlığına yönelik günlük hayattaki yanlış uygulamalarını belirleyip doğru davranışa yönelmeleri beklenebilir (SDB1.2, SDB2.2, SDB3.3, D5.1). Genel ağ adreslerinden yararlanma, dijital sunum, video hazırlama noktasında bilişim teknolojileri dersleriyle ilişki kurulabilir (OB2). Performans görevi sürecinde görev bilinciyle hareket ederek sorumlu ve planlı davranışlar beklenir (D3.2, E2.2, D16.3). Bu performans görevi analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir. Sürecin tamamına ilişkin değerlendirmede tanılayıcı dallanmış ağaç, açık uçlu sorular vb. kullanılabilir.

FB.7.3.5.1

Öğrencilere boşaltım sistemini oluşturan yapı ve organlarla ilgili mevcut bilgilerini belirlemek amacıyla açık uçlu sorular yöneltilebilir. Ayrıca öğrencilerin süreçte odaklanmaları ve merak ettikleri soruları sormaları istenir (E3.2., E3.8). Ardından boşaltım sistemini oluşturan yapı ve organlar kavram haritası üzerinden tanıtılarak öğrencilerin bu yapı ve organlara ait nitelikleri tanımlamaları sağlanır (FBAB.1. SB1). Boşaltım sistemini oluşturan yapı ve organları maket, model, video, animasyon vb. araçlarla merak duygusu içinde incelemeleri istenir. Boşaltım sistemi ile ilgili elde ettikleri bilgileri kaydetmeleri beklenir (FBAB.1.SB2, OB4, OB2, OB1, E1.1). Boşaltım sistemini oluşturan yapı ve organlara ait elde edilen verileri açıklamaları beklenir (FBAB.1. SB3). Bu süreçte öğrencilerin saygı çerçevesinde fikir üretmelerine, olumlu iletişim ve görev bilinciyle hareket etmelerine fırsat verilebilir. (SDB2.1, SDB2.2, D14.2, D16.3). Vücuttan atıkları uzaklaştıran diğer organlar olarak deri, akciğer, kalın bağırsak tanıtılır. Böbreklerin ayrıntılı yapısı (nefron, kabuk, havuzcuk, öz vb.) vermeden boşaltım sistemindeki görev ve önemi vurgulanır. Öğrencilere sisteme ait yapı ve organlar ile görevlerini tanıtan bir poster veya model tasarlayıp sunmalarını içeren performans görevi verilebilir (SDB1.2, OB4). Süreçte grup olarak çalışmaları, atık malzemeleri kullanarak yaratıcı fikirler üretmeleri sağlanabilir (SDB2.1, SDB2.2, D17.3, E3.3). Bu performans görevini değerlendirmek için analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir. Performans görevinin tasarlanmasında teknoloji tasarım dersiyle, görevin sunumunda ise Türkçe dersiyle ilişki kurulabilir. Biçimlendirici değerlendirmede anlam çözümleme tablosu vb. kullanılabilir.

FB.7.3.5.2

Öğrencilerden boşaltım sisteminin sağlığını etkileyen bir durumu örnek olay yöntemi ile tartışmaları istenebilir. Örnek olay çerçevesinde merak duygusunu artırmak için açık uçlu sorular sorulabilir (E1.1). Öğrencilere boşaltım sistemi hastalıklarına girilmeden bu sistemin sağlığı konusunda bireysel ya da grup olarak poster, afiş, resim, rapor vb. performans görevleri verilebilir (SDB1.2). Öğrencilerden hazırlayacakları performans görevi ile ilgili bilgilere ulaşmak için kullanacakları araçları belirlemeleri beklenir (KB2.6.SB1). Bilgiye ulaşmak için genel ağ adresleri, basılı kaynaklar, alan uzmanlarıyla görüşme vb. farklı yöntemlerden yararlanabilirler. Bu süreçte gerçeği arama isteğiyle, merak ettiği soruları sorarak güvenilir araçları belirlemeleri sağlanabilir (OB2, OB1, E3.4, E3.8). Belirlediği aracı kullanarak bu sistemin sağlığı hakkında veri toplamaları istenir (KB2.6., SB2, OB7). Öğretmeninden, alan uzmanından vb. yardım alarak, arkadaşları ile tartışarak veya bilimsel kaynaklara başvurarak ulaştıkları bilgileri doğrulamaları beklenir (D3.3, OB7, OB1, KB2.6.SB3). Video, sunu, röportaj yapma vb. sunum teknikleri de kullanılabilir. Sınıf içi sunumları sırasında doğruladıkları bilgileri kaydetmeleri istenir (OB1, KB2.6.SB4). Genel ağ adreslerinden yararlanma, dijital sunum, video hazırlama noktasında bilişim teknolojileri dersleriyle ilişki kurulabilir (OB2). Performans görevi sürecinde görev bilinciyle hareket ederek sorumlu ve planlı davranışlar sergilemeleri beklenir (D3.2, E2.2, D16.3). Bu performans görevi analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir. Ulaştıkları bilgiler doğrultusunda yeterli ve dengeli beslenmenin, sosyal ve sportif faaliyetler ile teknoloji bağımlılığının boşaltım sisteminin sağlığı üzerindeki etkisine değinilerek sağlıklı yaşama özen göstermeleri beklenebilir (D13.2, D13.3, D13.4). Ayrıca ulaştıkları bilgiler doğrultusunda yeterli su tüketiminin boşaltım sisteminin sağlığı üzerindeki etkisine değinilebilir (D17.3). Öğrencilerin bu sistemin sağlığına yönelik günlük hayattaki yanlış uygulamalarını belirleyip doğru davranışa yönelmeleri beklenebilir (SDB1.2, SDB2.2, SDB3.3, D5.1). Değerlendirmede tanılayıcı dallanmış ağaç, açık uçlu sorularla desteklenmiş çalışma kâğıtları vb. kullanılabilir.

FARKLILAŞTIRMA**Zenginleştirme**

Sistemlerin sağlığına yönelik bilinçlendirme çalışması için sosyal sorumluluk projesi hazırlatılır.

Kan ve organ bağıışı konusunda resmî kurumlardan uzmanlarla röportaj yapmaları ve sınıfta sunmaları sağlanır.

Dolaşım sistemi sağlığını korumak ve bazı hastalıkların ortaya çıkmasını engellemek için 24 saatlik bir yaşam rehberi hazırlamaları sağlanır.

Seçtikleri sisteme yönelik tanıtıcı bir video/animasyon hazırlatılır.

Bağıımlılık konusunda yapılan araştırmaları derleyip bir rapor hazırlatılır.

Yeşilayı ve çalışmalarını tanıtan bir sunum hazırlatılır.

Türk bilim insanlarının dolaşım sistemi ile ilgili yaptıkları çalışmaları araştırmaları sağlanır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kadın tıp doktoru ve tıp eğitimcisi Safiye Ali hakkında araştırma yapıp sınıfta sunmaları istenir.

Sistemlerin sağlığı, organ bağıışı ve kan bağıışı konuları ile ilgili afiş veya slogan yarışması yapılır.

Türk bilim insanları tarafından yürütölmüş ve hakemli bir dergide sistemlerle ilgili yayımlanmış bir makale verilir. Makale ile ilgili öğrencilerin kısa bir rapor hazırlayıp sunmaları istenir.

- Destekleme** Sistemlere ilişkin daha fazla inceleme yapabilmeleri için dijital kaynaklardan videolar veya animasyonlar izletilir.
- Performans görevleri sırasında izleyecekleri basamaklar yönerge hâlinde hazırlanarak kılavuzluk yapılır.
- Sistemlere ait yapı ve organlara yönelik eşleştirme kartlarıyla oyun oynayarak pekiştirmeleri sağlanır.
- Her sistemde gözlem verilerine ait açıklamalar yapıldıktan sonra tekrar bir özetleme yapılarak eksik kalan bölümlerin tamamlaması sağlanır.
- Sistemler ile ilgili 3B modeller gösterilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

ETKİLEŞİM TEMASI/ IŞIĞIN DÜNYASI ÜNİTESİ

Bu ünite; ortam değiştiren ışığın izlediği yolun gözlemlenerek kırılma olayının açıklanması, mercek çeşitlerinden ince ve kalın kenarlı mercek olarak çıkarım yapılması ve merceklerin günlük hayatta kullanım alanlarının örneklerle sınıflandırılması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 12

ALAN FBAB1. Bilimsel Gözlem

BECERİLERİ FBAB2. Sınıflandırma
FBAB7. Deney Yapma

EĞİLMELER E.1.2. Mütevazılık, E.3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.1. Öz Farkındalık/Kendini Tanıma
SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme
SDB2.1. İletişim
SDB2.2. İş Birliği
SDB2.3. Sosyal Farkındalık
SDB3.3 Sorumlu Karar Verme

Değerler D3. Mütevazılık
D10. Merhamet
D14. Saygı
D16. Sorumluluk
D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı
OB2. Dijital Okuryazarlık
OB4. Görsel Okuryazarlığı
OB5. Kültür Okuryazarlığı
OB7. Veri Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Matematik, Görsel Sanatlar

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.2. Gözlemeleme, KB2.5. Sınıflandırma, KB2.8. Sorgulama, KB2.17. Değerlendirme

**ÖĞRENME ÇIKTILARI
VE SÜREÇ
BİLEŞENLERİ**

1. Bölüm: Işığın Kırılması

FB.7.4.1.1. Ortam değiştiren ışığın izlediği yolu gözlemleyerek kırılma olayını açıklayabilme

- a) Işık ışınlarının kırılmasına yönelik nitelikleri tanımlar.
- b) Farklı yoğunluklara sahip ortamlarda ışığın kırılmasına yönelik verileri toplayarak kaydeder.
- c) Az yoğun ortamda ve çok yoğun ortamda ışığın izlediği yolları gerekçeleri ile açıklar.

2. Bölüm: Mercekler

FB.7.4.2.1. Mercek çeşitlerine yönelik bilimsel çıkarım yapabilme

- a) Mercek çeşitlerinin niteliklerini deneyerek tanımlar.
- b) Mercek çeşitlerini kullanarak özelliklerine yönelik veri kaydeder.
- c) Mercekleri ince ve kalın kenarlı mercek olarak değerlendirir.

FB.7.4.2.2. Merceklerin günlük yaşamda kullanım alanlarını örneklerle sınıflandırabilme

- a) Merceklerin kullanım alanlarını belirler.
- b) Merceklerin kullanım alanlarını niteliklerine göre ayırıştırır.
- c) Merceklerin kullanım alanlarını gruplandırır.
- ç) Merceklerin kullanım alanlarını niteliklerine göre etiketler.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Işığın Kırılması
Mercekler

Anahtar Kavramlar

kırılma, ince kenarlı mercek, kalın kenarlı mercek, odak noktası

**ÖĞRENME
KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde tanılayıcı dallanmış ağaç, görsel tamamlamayı içeren çalışma kâğıdı, yapılandırılmış grid, doğru-yanlış testleri, kısa cevaplı sorular, açık uçlu sorular, eşleştirme testleri ve performans görevi kullanılabilir. Ayrıca tema sürecinde ortaya çıkan öğrenci ürünleri değerlendirme amaçlı kullanılabilir.

Performans Görevi

Merceklerin günlük hayatta kullanım alanları ile ilgili performans görevi verilebilir. Bu performans görevi analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

**ÖĞRETME-ÖĞRENME
YAŞANTILARI**

Temel Kabuller

Öğrencilerin ışığın doğrusal olarak yayıldığını bildikleri kabul edilmektedir.

Cisimlerin ışığı soğurma ve yansıtma olaylarının sonuçlarını farklı şekillerde gözlemleyebildikleri kabul edilmektedir.

Farklı maddesel ortamların farklı yoğunluğa sahip olduklarını bildikleri kabul edilmektedir.

Işığın yansımada gelen ışın, yansıyan ışın ve yüzey normali arasındaki ilişkiyi tanımlayabildikleri kabul edilmektedir.

Güneş enerjisinden yararlanma yöntemlerini bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Öğrencilere ışığa yönelik mevcut bilgilerini ortaya çıkarmak için açık uçlu sorular yöneltilir.
Günlük yaşamda ışıkla ilgili olay ya da durumlar tartışmaya sunulabilir.

Köprü Kurma Suyun içindeki balıkların olduğundan daha yakın görünmesi, çay bardağındaki kaşığı kırılmış gibi görünmesi vb. örnekler ile ışığın kırılmasına yönelik günlük yaşamdaki olay ve durumlar arasında köprü kurulabilir.

“Uzaktaki nesnelere gözlemlemek için hangi araçlar kullanılır?”, “Göz kusuru olanlar yakını görmek için neden gözlük kullanır?” vb. sorular ile merceklerin günlük hayattaki kullanım alanlarına dikkat çekilebilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları **FB.7.4.1.1.**

Sınıfa getirilen bir bardak su ve kalem ile ışığın kırılması ile ilgili deneyler yapılabilir. Öğrencilerden su içerisindeki kalemi gözlemlemeleri ve bu gözlemlerini ifade etmeleri istenebilir. Aynı düzeneğe lazer ışığı tutularak ışığın havadan suya geçerken izlediği yolu ve doğrultunun gözlemlenmesi sağlanabilir. Öğrencilerden ışığın izlediği yol ile ilgili gözlemlerini ifade etmeleri beklenir (OB1, E.1.2). Gözlemleri sonucunda öğrencilerden ışık ışınlarının kırılmasına yönelik nitelikleri tanımlamaları beklenir (FBAB1.SB.1). Öğrenciler gruplara ayrılarak saydamlığı az yoğun ortamdan çok yoğun ortama, çok yoğun ortamdan az yoğun ortama geçen ışığın izlediği yolu gözlemleyerek verileri toplaması ve çizerek kaydetmesi beklenir (OB7, FBAB1.SB.2). Bu süreçte öğrencilerin grup içinde birbirleriyle uyumlu bir şekilde davranmaları istenebilir (D10.3). Topladıkları verilerden yola çıkarak yoğunlukları farklı saydam ortamlarda ışığın izlediği yolu gerekçeleri ile açıklamaları beklenir (FBAB1.SB.3, SDB1.2). Snell yasası ve matematiksel hesaplamalara girilmeden öğrencilerin ışığın ortamlar arası izlediği yolu açıklamaları beklenir. Öğrencilere günlük yaşamdan karşılaştıkları olaylara ve durumlara ilişkin ışığın kırılmasına yönelik sorular yöneltilerek sınıfta tartışma ortamı oluşturulabilir (SDB2.1). Işığın kırılmasının günlük yaşamdaki kullanım alanlarına yönelik Mirim Çelebî'nin çalışmalarından söz edilerek tartışma kapsamı genişletilebilir (OB5). Tartışma süresince öğrencilerin düşünceleri özgürce ifade etmeleri ve kendinden farklı görüşe sahip kişilerin düşüncelerine saygı duymaları sağlanabilir (D14.4). Tüm sürece ilişkin değerlendirmede tanılayıcı dallanmış ağaç, görsel tamamlamayı içeren çalışma kâğıdı vb. kullanılabilir.

FB.7.4.2.1.

Yapraktaki yağmur damlalarının altında bulunan damarların daha belirgin olduğu, üzerine su damlamış yazının diğerlerinden daha büyük görüldüğü gibi örnekler gösterilebilir. Günlük hayatta karşılaşılan bu durumlar mercekler göz önüne alınarak sınıf ortamında tartışılabilir (SDB2.1). Öğrenciler gruplara ayrılır ve grup içinde görev bilinciyle yardımlaşmaları istenebilir (D16.3, D20.4, SDB2.2). Her bir gruba ince ve kalın kenarlı mercek verilerek cisimlerin görüntülerini inceleyip merceklerin benzerlik ve farklılıklarını belirlemeleri istenir. Öğrencilerden benzer şekilde mercekleri kullanarak çevrelerini gözlemlemeleri ve gözlem sonuçlarını kaydetmeleri istenir (OB1, E1.2). Gözlemleri sonucunda öğrencilerden ince ve kalın kenarlı merceklerin niteliklerini tanımlamaları istenir (FBAB8.SB.1). Öğrencilerden merceklere ışık ışınları göndererek ışığın izlediği yolu gözlemlemeleri ve gözlem verilerini kaydetmeleri istenir (OB7, FBAB8.SB.2). Gözlemleri sonucunda, mercekleri ışığı kırma özelliğine göre ince ve kalın kenarlı mercek olarak değerlendirmeleri sağlanır (OB7, FBAB8.SB.3). Özel ışınlarla görüntü çizimine ve matematiksel bağıntıya girilmeden kırılma olayı açıklanır. Ayrıca ormana bırakılan cam kırıkları veya içi su dolu pet şişelerin sebep olduğu olumsuz durumlar açıklanarak çevreyi koruma ve değer verme konusunda farkındalık kazandırılabilir (SDB2.3, SDB3.3). Tüm sürece ilişkin değerlendirmede kısa cevaplı sorular, açık uçlu sorular, doğru-yanlış testleri, çalışma kâğıdı vb. kullanılabilir.

FB.7.4.2.2.

Günlük yaşamda kullanılan mercek örnekleri sınıfa getirilebilir. Öğrenciler gruplara ayrılarak merceklerle gözlem yapmaları istenebilir (OB1, OB4). Öğrencilerin merceklerin cisimleri olduğundan büyük ya da küçük gösterme özelliğinden yola çıkarak kullanım alanlarını belirlemeleri sağlanır (FBAB2.SB1). Öğrencilerin merceklerin kullanım alanlarını merceklerin niteliklerine göre ayrıştırmaları sağlanır (FBAB2.SB2). İnce kenarlı mercek ve kalın kenarlı mercekleri kullanım alanlarına göre gruplandırılması sağlanır. (FBAB2.SB3). Gruplandırılan mercekleri kullanım alanlarına göre etiketlemeleri beklenir (FBAB2.SB4). TÜBİTAK Uzay Teknolojileri Araştırma Enstitüsü çatısı altında kurulan Optik Sistemler Araştırma Laboratuvarında yerli uyduların mercek, prizma gibi optik bileşenlerinin Türkiye’de üretildiğinden bahsedilebilir. Merceklerin kullanım alanları ile ilgili araştırma görevi verilerek öğrencilere sunum yaptırılabilir (SDB1.2). Öğrenciler süreç içerisinde merceklerle ilgili merak ettikleri soruları sorabilir (E3.8). Verilen performans görevleri çerçevesinde elde ettikleri verileri karşılaştırarak merceklerin kullanım alanlarını etkin bir şekilde açıklamaları beklenebilir (SDB2.1). Bu görev, analitik dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir. Tüm sürece ilişkin değerlendirmede eşleştirme testi, tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid vb. ölçme araçları kullanılabilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden mercekleri kullanarak teleskop, mikroskop ya da özgün bir gözlem aracı tasarımları istenir.

Görme olayı ve fotoğraf makinesinin çalışma prensibinin benzerliğinden yararlanılarak öğrencilerden model oluşturmaları istenir.

Prizmada beyaz ışığın renklerine ayrılması veya gökkuşağı oluşumu verilir.

“Serap olayı” araştırma görevi olarak verilir.

Destekleme Deney ve gözlem şartları uygun olmayan durumlarda video, animasyon vb. dijital içerikler soyut kavramların somutlaştırılmasında kullanılır.

Öğrencilerin bireysel ilerlemelerine olanak tanıyan animasyon, simülasyon vb. dijital öğrenme araçları kullanılır.

Günlük yaşamdan kolay, ulaşılabilir çeşitli malzemelerle öğrencilerin ek etkinlikler yapmaları sağlanarak konu pekiştirilir.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

ÇEŞİTLİLİK VE ETKİLEŞİM TEMASI/ MADDENİN DOĞASINA YOLCULUK ÜNİTESİ

Bu ünite; atomun proton, nötron ve elektrondan oluşan yapısının bilinmesi, saf ve saf olmayan madde temelinde element, bileşik ve karışımların sınıflandırılması, elementlerin sembollerle ve bileşiklerin formüllerle ifade edilebilmesi, çözünme olayını etkileyen değişkenlerin ve karışımların ayrılmasında kullanılan bazı ayırma tekniklerinin deney yoluyla keşfedilmesi amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 34

ALAN FBAB2. Sınıflandırma

BECERİLERİ FBAB6. Hipotez Oluşturma

FBAB7. Deney Yapma

FBAB9. Bilimsel Model Oluşturma

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E1.2. Mütevazılık, E1.3. Azim ve Kararlılık, E1.4. Kararlılık, E1.6. Öz Güven/ Kendine İnanma, E2.5. Oyunseverlik, E3.1. Uzmanlaşma, E3.3. Yaratıcılık, E3.4. Gerçeği Arama, E3.6. Analitiklik, E3.7. Sistemik Olma, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma, E3.10. Eleştirel Bakma, E3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.1. Öz Farkındalık/Kendini Tanıma
SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme
SDB2.1. İletişim
SDB2.2. İş Birliği
SDB3.1. Uyum
SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D3. Mütevazılık
D4. Çalışkanlık
D7. Dürüstlük
D11. Özgürlük
D12. Sabır
D14. Saygı
D15. Sevgi
D16. Sorumluluk
D18. Temizlik
D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı
OB2. Dijital Okuryazarlık
OB4. Görsel Okuryazarlık
OB7. Veri Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Türkçe, Matematik, Görsel Sanatlar

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.2. Gözleme, KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.9. Genelleme, KB2.16.1. Tümevarımsal Akıl Yürütme, KB2.16.2. Tümdengelim Akıl Yürütme,

**ÖĞRENME ÇIKTILARI
VE SÜREÇ
BİLEŞENLERİ**

1. Bölüm: Maddenin Tanecikli Yapısı

FB.7.5.1.1. Atomun yapısını ve yapısındaki temel parçacıkları çözümleyebilme

- a) Atomu oluşturan temel parçacıkları belirler.
- b) Atomu oluşturan temel parçacıklar arasındaki ilişkileri belirler.

FB.7.5.1.2. Geçmişten günümüze atom kavramı ile ilgili bilimsel bilgilerin nasıl değiştiğini sorgulayabilme

- a) Geçmişten günümüze atomun nasıl ele alındığını açıklar.
- b) Geçmişten günümüze atom ile ilgili sorular sorar (5N1K).
- c) Geçmişten günümüze atom ile ilgili bilgi toplar.
- ç) Toplanan bilgilerin doğruluğunu değerlendirir.
- d) Toplanan bilgiler üzerinde çıkarım yapar.

FB.7.5.1.3. Farklı molekül modelleri oluşturabilme

- a) Aynı veya farklı atomların bir araya gelmesiyle ilgili molekül modeli önerir.
- b) Gerektiğinde teorik bilgiler temelinde modelini geliştirir.

FB.7.5.1.4. İyonların nasıl oluştuğunu açıklayabilme

- a) Atomların elektron diziliminin 2-8-8 kuralına göre olduğunu ifade eder.
- b) Atomların kararlı hâle geçmek için elektron alarak veya vererek iyonlara dönüşümünü ifade eder.

2. Bölüm: Saf Maddeler

FB.7.5.2.1. Saf maddeleri element ve bileşik olarak sınıflandırabilme

- a) Saf maddelerin farklı yapıda olduğunu belirler.
- b) Saf maddeleri niteliklerine göre ayırır.
- c) Saf maddeleri element ve bileşik olarak sınıflar.
- ç) Çevresindeki maddeleri element ve bileşik olarak etiketlendirir.

FB.7.5.2.2. Periyodik tablodaki ilk 18 elementin isimlerini sembollerıyla ifade edebilme

- a) Periyodik tablodaki ilk 18 elementin isimlerini ve sembollerini inceleyerek mantıksal ilişkiler ortaya koyar.
- b) Konu ile ilgili ön öğrenmelerine bağlı olarak uyumlu bir bütün oluşturur.

FB.7.5.2.3. Periyodik tabloda grup ve periyotların nasıl oluşturulduğunu açıklayabilme

- a) Periyodik tabloda grup ve periyotlara ilişkin özellikleri belirler.
- b) Belirlenen özelliklere ilişkin benzerlikleri listeler.
- c) Belirlenen özelliklere ilişkin farklılıkları listeler.

FB.7.5.2.4. Bileşiklerin isimlerini formüllerle ifade edebilme

- a) Yaygın kullanılan bileşiklerin formüllerini inceleyerek mantıksal ilişkiler ortaya koyar.
- b) Konu ile ilgili ön öğrenmelerine bağlı olarak uyumlu bir bütün oluşturur.

3. Bölüm: Karışımlar

FB.7.5.3.1. Karışımları homojen ve heterojen olarak sınıflandırabilme

- a) Karışımların görünümünün farklı yapıda olduğunu belirler.
- b) Farklı görünümdeki karışımları niteliklerine göre ayırır.
- c) Karışımları homojen ve heterojen olarak gruplandırır.
- ç) Çevresindeki maddeleri homojen ve heterojen karışım olarak etiketler.

FB.7.5.3.2. Çözünme hızına etki eden faktörleri deney yaparak belirleyebilme

- a) Çözünme hızının nelere bağlı değiştiğini tanımlar.
- b) Öncül ve ardıl etkiler üzerinden neden sonuç ilişkilerini gerekçelendirir.
- c) Belirlenen neden sonuç ilişkileri üzerinden bağımlı ve bağımsız değişkenleri belirler.
- ç) Temas yüzeyi, karıştırma ve sıcaklık değişkenlerinin çözünme hızı üzerindeki etkisine yönelik denemeler yapar.
- d) Kurduğu önermeleri sunar.

4. Bölüm: Karışımların Ayrılması**FB.7.5.3.3. Karışımları ayırmak için çeşitli deneyler tasarlayabilme**

- a) Farklı karışımları ayırmak için deney düzeneği kurar.
- b) Deney ile ilgili ölçme yaparak elde edilen verileri analiz eder.

İÇERİK ÇERÇEVESİ Maddenin Tanecikli Yapısı

Saf Maddeler

Karıışımlar

Karıışımların Ayrılması

Anahtar Kavramlar atom (çekirdek, katman, proton, nötron, elektron), atom modelleri bağlamında bilimsel bilginin özelliği, molekül, element ve sembolleri, bileşik ve formülleri, homojen karışım, heterojen karışım, çözelti (çözünen, çözücü), çözünme ve çözünme hızına etki eden faktörler, karışımları ayırma yöntemleri (buharlaştırma, yoğunluk farkı, damıtma)

ÖĞRENME Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde çalışma kâğıdı, tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid, boşluk doldurma, yazılıyoklama, eşleştirme testi, doğru-yanlış testi vb. araçlar kullanılabilir. Ayrıca tema sürecinde ortaya çıkan öğrenci ürünleri değerlendirme amaçlı kullanılabilir.

KANITLARI
(Ölçme ve Değerlendirme)

Performans Görevi

Geçmişten günümüze atom kavramı ile ilgili bilimsel bilgilerin nasıl değiştiğini gösteren poster, afiş vb. görsel araçlar oluşturmaları istenebilir. Hazırlanan araçları değerlendirmek için analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir.

Molekül modelleri oluşturma performans görevi verilerek geliştirilen molekül modelleri analitik dereceli puanlama anahtarı yoluyla değerlendirilebilir. Bu süreçte; sorular üretme, plan yapma, oluşturma, test etme, geliştirme vb. ölçütler dikkate alınıp değerlendirme yapılabilir.

Element ve bileşiklerin etiketlemelerini içeren zihin haritaları, anlam çözümleme tabloları hazırlama görevi verilebilir. Hazırlanan ürünleri değerlendirmek için analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir.

Periyodik tablodaki ilk 18 elementin isimleri ve sembolleri ile ilgili kart eşleştirme oyunu hazırlanabilir. Kart eşleştirme etkinliğinde sorular ve eşleştirilen yanıtlar, doğru-yanlış testi olarak puanlanıp değerlendirilebilir.

Öğrencilerin deney raporları TGA gibi teknikler kullanılarak raporlaştırılabilir. Öğrenci raporları, analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller Öğrencilerin maddenin tanecikli yapısı ile ilgili ön öğrenmelere sahip olduğu kabul edilmektedir.

Öğrenciler "saf madde ve karışım" kavramı ile ilgili hazır bulunuşluk düzeyleri vardır. Ayrıca karışımların ayırma yöntemlerinden elemeyi, süzmeyi ve mıknatısla ayırmayı bildiği kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Atomun soyut bir kavram olması nedeniyle öğrenciler birçok kavram yanılgısına sahiptir. Atomun canlı olduğu, dışarıdan uygulanan fiziksel etkilerin atomu etkilediği (hâl değişimi, genleşme vb.), maddenin en temel yapı taşının atom olduğu gibi örnekler en temel kavram yanılgılarıdır. Bu kavram yanılgılarını belirlemek için kavram haritası, zihin haritası gibi iki boyutlu kavram öğretim teknikleri kullanılabilir. Kavramsal değişim metinleri ile temel yanılgılar giderilebilir.

Köprü Kurma Kütüphanede kitapların raflara yerleştirilmesi ya da mutfakta birçok araç gereç ve malzemenin belirli bir düzene bağlı yerleştirilmesi ile periyodik tablodaki elementlerin yerleştirilmesi konusu arasında benzerlik kurulabilir.

Atom ve hücre arasındaki benzerlikler ve farklılıklar karşılaştırılarak önceki öğrenmeleri ile ilişki kurulabilir.

Günlük yaşamda öğrencilerin karşılaştığı süt, meyve suyu, mayonez, mürekkep, gazoz vb. pek çok madde karışım konusu ile ilgilidir. Karışımların buharlaştırma, yoğunluk farkından yararlanma ve damıtma gibi fiziksel yöntemlerle ayrıştırılabileceği hakkında günlük yaşamdan farklı örneklerle ilişki kurulabilir.

Sıcak bir çayı karıştırırken toz şekerin küp şekere göre daha hızlı çözünmesi örneğinden hareketle çözünen maddenin tanecik boyutunun, karıştırma işleminin, suyun sıcaklığının çözünme hızına etki ettiğini açıklaması beklenir.

Öğretme-Öğrenme FB.7.5.1.1.**Uygulamaları**

Öğrencilere maddenin tanecikli yapıdan oluştuğu hatırlatılır. Öğrencilerden sahilde yürüdükleri sırada bir avuç kum alarak kumu diğer avucuna dökmeleri hayal ettirilebilir. Kum dökülürken kum tanelerini fark etmeleri istenebilir. Sahilin bu kum tanelerinin bir araya gelmesiyle oluştuğu belirtilir. Aynı şekilde maddelerin de çok küçük taneciklerden oluştuğu sonucuna ulaşmaları beklenir. Öğrencilere ip, kâğıt, kürdan, alüminyum folyo vb. malzemeler dağıtılarak bunları mümkün olan en küçük parçalara ayırmaları istenebilir. Elde edilen en küçük parçanın daha da küçülüp küçülemeyeceği ve elde edilebilecek en küçük parçanın gözle görülüp görülemeyeceği merak ettirilebilir (E1.1, D3.3). Maddelerin, kendilerini oluşturan sayısız parçacıktan meydana geldiği ve bu parçacıklara atom adı verildiği belirtilir. Atomun temel parçacıklarından proton, nötron ve elektrona değinilir. Proton ve nötronların atom çekirdeğinde, elektronların ise çekirdeğin çevresindeki boşluklarda yer alan parçacıklar olduğu belirtilir (KB2.4.SB1). Proton, nötron ve elektronun yükleri ve kütleleri karşılaştırılarak birbirlerini nasıl etkiledikleri hakkında öğrencilere sorular yöneltilir (SDB2.1). Bu bağlamdan hareketle atomun kütlelerinin neredeyse tamamının çekirdekten oluştuğu belirtilir. Atomun kimliğini belirleyen temel parçacığın proton olduğu ve farklı maddelere ait atomların proton sayılarının farklı olduğu belirtilir. Elektronların katmanlarda bulunduğu fakat elektronların çok hızlı hareket etmesi nedeniyle yerlerinin tespit edilemediği ve bu nedenle elektronların bulunma ihtimalinin fazla olduğu yerlerden bahsedilir (OB1). Bu açıklamalar doğrultusunda öğrencilerin atomu bir bütün olarak düşünmeleri istenebilir. Öğrencilerin, yeni bilgiler karşısında duygularını fark etmeleri sağlanabilir, düşünceleri ve merak ettikleri sorulabilir (SDB3.1, E3.8, D11.1). Dersi eğlenceli hâle getirmek için öğrencilere atomun yapısı ile ilgili dijital içerik, çizim veya modellemeler ile proton, nötron ve elektronların buldukları yerleri soran etkinlikler

yaptırılarak atomların boşluklu yapıda olduğu üzerinde durulur (E2.5, KB2.4.SB2, OB2). Konu içinde geçen temel kavramlar ve aralarındaki ilişkiler tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid, boşluk doldurma vb. teknikler kullanılarak değerlendirilebilir.

FB.7.5.1.2.

Atom kavramı ile ilgili bilginin ilk olarak ne zaman ortaya çıktığı ve Democritus'tan günümüze nasıl geliştiği öğrencilere belgeseller izletilerek merak ettirilir (KB2.8.SB1, E1.1). Öğrencilerin atom ile ilgili 5N1K tekniğine göre sorular sormaları istenir (E3.8, SDB2.1). Bu sorular tahtaya ya da defterlerine yazdırılabilir (KB2.8.SB2.). Geçmişten günümüze kabul gören atom modelleri ile ilgili araştırma yapmaları ve bilgi toplamaları beklenir (OB1, SDB1.2). Dalton'ın önerdiği modelde atomun daha küçük parçalara ayrılamayacağı, Thomson'ın önerdiği modelde atomdan daha küçük parçaların bulunduğu, Rutherford'un önerdiği modelde atomun çekirdeğinin keşfedildiği, Bohr'un önerdiği modelde elektronların belirli katmanlarda dolandığı, modern atom teorisinde ise elektronların çok hızlı hareket etmeleri nedeniyle yerlerini saptamanın mümkün olmadığı ve elektron bulutu kavramına değinmeleri beklenir. Öğrencilerden topladıkları bilgiler doğrultusunda poster, afiş vb. performans görevleri hazırlamaları istenebilir (OB7). Performans görevi içeriği kim, ne, nasıl, ne zaman başlıkları altında gruplandırılarak sunulabilir (SDB3.3). Öğrencilerin poster, afiş tasarımları analitik dereceli puanlama anahtarları ile değerlendirilebilir. Poster, afiş vb. içeriklerin hazırlanma sürecinde görsel sanatlar dersinden faydalanılabilir. Bir atomda yer alan proton, nötron ve elektronların buldukları yerler üzerinde durularak öğrencilere atomun yapısı ile ilgili rol oynama tekniği yaptırılabilir. Etkinlik sürecinde öğrenciler kendilerini ifade ederken Türkçe dersiyile ilişki kurulabilir. Dijital içerik, çizim veya modellemeler ek uygulamalar olarak kullanılabilir (KB2.8.SB3, OB2, D3.5). Bu süreçte öğrencilerin hazırlayacakları ürünlerinde özgünlüklerini ve yaratıcılıklarını kararlılıkla kullanmaları istenebilir (E3.3, E3.11, E1.4, D12.3). Bilimsel bilgi türlerinden teori hakkında genel bilgi verilir. Teorilerin doğada gerçekleşen olaylara açıklama getirmeye çalıştığı üzerinde durulur. Jigsaw tekniği ile öğrenciler gruplara ayrılarak güvenilir genel ağ adresleri, ansiklopediler, bilimsel dergiler, makaleler vb. kaynaklardan bilim tarihine bağlı olarak atom modellerini araştırmaları ve ulaştıkları bilgileri bilgi haritası gibi araçlar kullanarak özetlemeleri istenir (SDB2.2). Öğrencilerin ulaştıkları atom modellerini modern atom teorisine göre değerlendirerek doğrulamaları beklenir (KB2.8.SB4). Öğrencilere atom modellerinin geçmişten günümüze değişkenlik gösterip göstermediği ile ilgili sorular sorularak öğrencilerden bilginin yeni bilimsel bilgiler ışığında zamanla değişkenlik gösterebileceği çıkarımına ulaşmaları beklenir (KB2.8.SB5, SDB1.1). Öğrencilerin atom ve atom altı parçacıklarla ilgili geçmişten günümüze nelerin değiştiği hakkında tarih şeridi vb. hazırlamaları istenebilir.

FB.7.5.1.3.

Maddelerin tanecikli yapısının molekül şeklinde de olabileceği, aynı veya farklı atomların belirli oranlarda bir araya gelerek molekülü oluşturabileceği belirtilir. Atomları modellemede oyun hamuru, pinpon topu vb. malzemeler kullanılarak (E2.5) öğrencilerin aynı ya da farklı cins atomlardan oluşan molekül modelleri önermeleri istenir (FBAB9.SB1). Öğrenciler gruplara ayrılabilir (D4.4, SDB2.2). Grup içinde öğrencilerden aldıkları görevleri yerine getirmeleri beklenir (D16.3). Aynı cins atomlar kullanılırken aynı renk ve büyüklükte, farklı cins atomlar için ise farklı renklerde ya da farklı büyüklüklerde malzemeler kullanmaları gerektiği üzerinde durulur (OB7). Oluşturulacak modellerde öğrencilerin estetik bakış açısıyla yaratıcılıkları ve özgün düşünceleri sağlanabilir (D7.3, E3.3, E3.11). Öğrencilerin oluşturduğu modelleri inceleyerek karşılaştırmaları ve geliştirmeleri sağlanır (FBAB9.SB2). Geliştirdikleri modelleri dijital sunu vb. yöntemlerle sunmaları istenebilir. Sunum sırasında öğrencilerin empati kurmaları, arkadaşlarına karşı nazik davranmaları beklenebilir (SDB2.1, D14.2, OB2). Geliştirilen molekül modelleri ve sunumları analitik dereceli puanlama anahtarı yoluyla değerlendirilebilir.

FB.7.5.1.4.

Öğrencilere periyodik tabloda yer alan ilk 18 elementin atomlarının içerdikleri elektronların katmanlara dizilimi ile ilgili 2-8-8 kuralı verilerek her katmanın alabileceği en fazla elektron sayısı belirtilir. Proton sayısı elektron sayısına eşit olan atomların nötr atom olduğuna değinilir (KB2.13.SB1). Bir atomun son katmanının tam elektron ile dolu olması durumunda kararlı yapıda olduğu belirtilir. Son katmanları tam dolu olmayan element atomlarının ise kararlı yapıya geçmek için elektron almaları ya da elektron vermeleri gerektiği belirtilir. Örneğin son katmanı 5, 6, 7 ile biten atomların genellikle elektron almaya; 1, 2, 3 ile bitenlerin genellikle elektron vermeye yatkın oldukları söylenebilir. Bir atomun elektron almış ya da vermiş hâline iyon adı verildiği, atomun elektron alması durumunda negatif yüklü, elektron vermesi durumunda pozitif yüklü olduğu belirtilir (E3.7). Konuyu derinleştirmek için çalışma kâğıtları üzerinde etkinlikler ile öğrencilere performans görevi verilebilir (E3.1, SDB1.2). Çalışma kâğıtları analitik dereceli puanlama anahtarları ile değerlendirilebilir. Atomların elektron alıp vermesiyle ilgili drama etkinlikleri yapılabilir (E2.5, D3.5, D4.4). Drama sürecinde öğrenciler kendini ifade ederken Türkçe dersiyle ilişki kurulabilir. Konuyu somutlaştırmak için görsellerden veya dijital içeriklerden faydalanılabilir (OB4, D15.4, OB2). Katyon ve anyon terimlerine girilmeden iyonların da maddenin tanecikli yapıları arasında olduğu belirtilir (KB2.13.SB2). Hesaplamalarda matematik dersiyle bağ kurulabilir. Değerlendirmede dijital ortamda ya da basılı kaynaklarda eşleştirme testi vb. araçlar kullanılabilir.

FB.7.5.2.1.

Tahtaya saf maddeleri temsil edebilecek çeşitli tanecikli yapı örnekleri çizilerek öğrencilerden bu örnekleri dikkatli bir şekilde incelemeleri istenebilir (OB4). Öğrencilerden saf maddelerin aynı veya farklı cins atomlardan meydana geldiğini fark etmeleri beklenir. Bu kısımda görsel zenginlik açısından akıllı tahta yardımıyla dijital içerikler veya görseller sunulabilir (OB2). Öğrencilere molekül modelleri takımı veya kâğıt, misket, oyun hamuru vb. farklı materyallerle çeşitli modeller yaptırılabilir (OB7, E3.3, E3.11, D11.1). Saf madde örnekleri vermeleri istenerek verdikleri örneklerin her noktasında aynı ve değişmeyen bir özelliğe sahip olup olmadıkları sorulabilir. Saf maddelerin tek veya farklı cins atomlardan oluştuğunu belirlemeleri beklenir (FBAB2.SB1, SDB1.1). Saf maddelerin de kendi içinde farklı yapıda oldukları belirtilir. Örneğin oksijen, demir, bakır vb. maddelerin yapısında tek cins atom olduğu; su, karbondioksit vb. maddelerin farklı cins atomlar içerdiği belirtilir. Saf maddeleri aynı ya da farklı cins atom içermelerine göre ayrıştırmaları sağlanır (FBAB2.SB2, E3.7). Aynı ve farklı cins atom içeren maddeler niteliklerine göre element ve bileşik olarak adlandırılır. Aynı cins atomlardan oluşan saf maddelere element, farklı cins atomlardan oluşan saf maddelere bileşik adı verildiğini belirtmeleri istenir (FBAB2.SB3). Çevresindeki oksijen, azot, demir, bakır, su, karbondioksit, etil alkol vb. saf maddeleri daha önce öğrendikleri nitelikleri göz önünde bulundurarak zihin haritaları, anlam çözümleme tabloları vb. ile element ya da bileşik olarak etiketlemeleri beklenir (FBAB2.SB4, SDB1.2, D3.3). Hazırlanan zihin haritaları ve anlam çözümleme tabloları vb. çalışmalarını değerlendirmek için analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir.

FB.7.5.2.2.

Elementleri farklı ülkelerdeki bilim insanlarının kendi dillerinde isimlendirmelerinden dolayı ortak dil bakımından problemlerin oluştuğu belirtilir. Öğrencilere bu problemlerin çözümüne ilişkin neler yapılabileceği sorusu yöneltilir (SDB3.3, E1.3, E3.4, D11.1). Sınıfta öğrencilerin birbirlerinin fikirlerine saygı duymaları beklenir (D14.1). İsimlendirilirken dil olarak Latincenin seçildiği ve elementlerin ortak sembollerle gösterildiği üzerinde durulur. Böylece uluslararası bir kullanım ve standardın olmasının kolaylık sağladığına değinilir (E3.6). Semboller oluşturulurken tek harfli ise büyük, birden çok harfli ise ilk harfi büyük diğer harfleri küçük yazıldığı mantığına dayandırıldığından bahsedilir (KB2.13.SB1,

E3.7, OB1). Elementlerin kullanım alanlarına girilmeden, öğrencilerin bir önceki konuda öğrendikleri proton sayısı ile ilişkilendirilerek ilk 18 elementin ve altın, gümüş, bakır, çinko, kurşun, cıva, platin, demir ve iyot elementlerinin isimlerini ve sembollerini öğrenmeleri beklenir (KB2.13.SB2, D3.3). Bunlarla ilgili kart eşleştirme oyunları, dijital içerikler vb. kullanılabilir (OB2, OB4). Kart eşleştirme etkinliğinde sorular ve eşleştirilen yanıtlar, doğru-yanlış testi olarak puanlanıp değerlendirilebilir.

FB.7.5.2.3.

Öğrencilere kitaplarını raflara yerleştirirken belirli ölçütleri dikkate alıp almadıkları ve düzen açısından belirli ölçütlerin olmasının nasıl bir fayda sağlayacağı sorulabilir (SDB2.1, E3.10). Öğrencilerin düşüncelerini özgürce ve kendine güvenerek ifade etmeleri ve arkadaşlarını nezaketle dinlemeleri beklenir (E1.2, E1.6, D11.1, D14.2). Verilen cevaplar değerlendirilir. Elementleri de bir arada görebileceğimiz, belirli ölçütleri bulunan bir sistemin olduğundan bahsedilir. Bu süreçte kütüphanede de yerleştirilen kitap düzeni ile periyodik tablodaki elementlerin yerleştirilmesi arasında benzerlik kurulabilir. Akıllı tahtadan veya sınıf duvarına asılabilecek afiş üzerinden periyodik tabloyu öğrencilerin incelemeleri istenebilir (OB4). Periyodik tablo oluşturulurken elementlerin hangi özelliklerine bakılabileceği sorulur. Periyodik tablonun özellikleri verilirken geçmişte sadece artan atom kütlelerine göre oluşturulduğu, günümüzde ise artan atom numarasına/proton sayısına göre dizildiği belirtilir. Periyodik tablodaki sütunlara grup, satırlara da periyot adı verildiği söylenerek elementlerin sınıflandırılmasına girilmeden özellikleri belirtilir (KB2.7.SB1). Öğrencilerden periyodik tablodaki ilk 18 elementin katman sayısını periyot numarası ile son katmandaki elektron sayısını grup numarası ile ilişkilendirmeleri istenir. Helyum elementinin istisna oluşturduğuna değinilir (KB2.7.SB2, E3.7, OB1). Periyodik tabloda elementlerin atom numaraları değiştikçe periyot veya grup numaralarının da farklılaştığını keşfetmeleri beklenir (KB2.7.SB3). Bugün bilinen elementleri tanımlamak için periyodik tabloda 7 periyot olduğu, grupların özel isimlerine değinilmeden 18 grup olduğu belirtilir (OB7). Süreci değerlendirmek için tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid vb. ölçme araçları kullanılabilir.

FB.7.5.2.4.

Öğrencilere farklı cins elementlerin bir araya gelerek bileşikler oluşturabildiği hatırlatılır. Elementlerin sembollerle gösterilmesinden yola çıkılarak bileşiklerin nasıl gösterilebileceğine dair sorular yöneltilir (SDB2.1, SDB3.1, E3.4). Bileşiklerin de elementler gibi uluslararası bilim dünyasında kullanılabilecek ortak dile ihtiyacı olduğu dile getirilir (E3.7). Bu nedenle bileşikte yer alan atomların sayılarına göre formüllerinin şekillendiği mantıksal çerçevede ortaya konulur (KB2.13.SB1, E3.6). Yaygın bileşiklere sadece su, sodyum klorür, karbondioksit, karbonmonoksit, amonyak, kükürt dioksit, hidrojen klorür, sülfürik asit, sodyum hidroksit ve glikoz örnek olarak verilir. Bileşiklerin kullanım alanlarına girilmeden bu bileşiklerin isimleri ve formüllerini öğrenmeleri beklenir. Bileşiklerin içerisindeki elementlerin sembollerinin kullanıldığı belirtilerek formüller yapılandırılır (OB1). Örnekleri somutlaştırmak adına kart eşleştirme oyunları, çalışma kâğıtları, dijital içerikler vb. kullanılarak farklı modellerdeki atomların çeşitleri ve sayıları ile bileşik formülünün bir bütün oluşturması sağlanır (KB2.13.SB2, D3.3, OB2, OB4). Sürece ilişkin değerlendirmede çalışma kâğıtları vb. araçlar kullanılabilir.

FB.7.5.3.1.

Öğrencilerin karışım kavramı ile ilgili ön öğrenmelerini açığa çıkarmak için açık uçlu sorular sorulabilir (SDB2.1, E1.1). Saf maddelerin özellikleri hatırlatılarak saf olmayan maddelerin özelliklerini nitelermeleri istenir (SDB3.1). Bileşiklerle karışımların birbirinden farklı özellikte olduğuna değinilir. Karışımı oluşturan maddelerin belirli oranlarının ve formüllerinin olmadığı, belirli erime ve kaynama noktalarının bulunmadığı ve karışımı oluşturan maddelerin özelliklerini koruduğu vurgulanır. Sınıf ortamında şeker-su, tuz-su, kum-su, zeytinyağı-su vb. karışımları oluşturmaları sağlanır (FBAB2.SB1, D3.3). Karışımların her yerinde aynı özelliği gösterme durumuna göre yapılarının farklı olduğunu belirlemeleri sağlanır (E3.6). Örneğin şekerin suda çözünerek her yerinde aynı özelliği gösterdiği, kumun suda çözünmeyip her yerinde aynı özelliği göstermediği sonucuna ulaşmaları beklenir (FBAB2.SB2). Şeker-su, tuz-su vb. karışımları homojen; kum-su, zeytinyağı-su vb. karışımları ise heterojen olarak gruplandırılmaları istenir. (FBAB2.SB3) Homojen karışımların özel adının çözeltili olduğu, çözücü ve çözünenen olduğu belirtilir (E3.7, OB1). Öğrenciler gruplara ayrılarak çevresindeki sıvı-katı, sıvı-gaz, sıvı-sıvı, katı-katı, katı-gaz ve gaz-gaz karışımlara örnekler vermeleri ve homojen ya da heterojen karışım olarak anlam çözümüleme tablolarında etiketlendirmeleri istenir (FBAB2.SB4, D4.4, SDB2.2). Hazırlanan anlam çözümüleme tablolarını değerlendirmek için analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir. Bunlarla ilgili kartlı eşleştirme oyunları, görsel modeller, çalışma kâğıtları, dijital içerikler vb. değerlendirmeler için kullanılabilir (OB2, OB4, E.2.5).

FB.7.5.3.2.

Çözeltiler ile ilgili örnekler vermeleri istenerek öğrencilere çözünme süresi ile ilgili açık uçlu sorular sorulabilir (SDB2.1). Çözeltili oluştururken çözünme süresinin değişiklik gösterebileceği belirtilir. Çayda şekerin çözünmesi vb. örnek olaylar üzerinden konuyu tartışmaları sağlanır. Öğrencilerden çözünme hızının nelere bağlı değiştiğini tanımlamaları istenir (FBAB6.SB1, E3.4). Öğrencilerin verdikleri cevaplarda öncül ve ardıl etkiler üzerinden neden-sonuç ilişkisini gerekçelendirmeleri beklenir (FBAB6.SB2, SDB3.3). Belirlenen neden-sonuç ilişkileri üzerinden bağımlı ve bağımsız değişkenleri belirlemeleri istenir (FBAB6.SB3). Öğrenciler gruplara ayrılarak bağımsız değişkenin temas yüzeyi, karıştırma ve suyun sıcaklığı olduğu düzenekler ayrı ayrı hazırlatılır (SDB2.2, D4.4). Bağımlı değişkenin çözünme hızı olduğu vurgulanır. Hazırladıkları şeker-su çözeltilisinde şekerin çözünme hızının bağlı olduğu değişkenleri tahmin etmeleri istenebilir. Çözünen maddenin tanecik boyutu, karıştırma işlemi, suyun sıcaklığı gibi bağımsız değişkenleri değiştirerek bağımlı değişken üzerindeki etkisine ilişkin denemeler yapmaları sağlanır (FBAB6.SB4, SDB1.1, E3.7, D3.5). Kontrol edilen değişkenlere dikkat edilmesi gerektiği vurgulanarak deney düzeneklerindeki çözünme hızlarına ilişkin gözlemler yaptırılır. Bağımsız değişkene göre çözünme hızının değiştiği belirtilir (OB7). Yapılan deneylere bağlı olarak gruplardan çözünme hızına etki eden faktörler ile ilgili kurdukları önermeleri sunmaları istenir (FBAB6.SB5, OB7). Öğrencilerden TGA gibi teknikler kullanarak verileri raporlaştırmaları istenebilir. Öğrenci raporları analitik dereceli puanlama anahtarı yoluyla değerlendirilebilir. Deney sonunda akran değerlendirme formu kullanılabilir. Öğrencilerden deney sonrasında kullanılan malzemeleri ve laboratuvar alanını temiz tutmaları beklenir (D18.2). Konuyu derinlemesine düşünmelerini sağlamak için açık uçlu sorularla desteklenmiş çalışma kâğıtları kullanılabilir (SDB3.3, E3.1.). Konuyu somutlaştırmak için dijital içeriklerden faydalanılabilir (OB2).

FB.7.5.4.1.

Öğrencilere günlük hayattan örnekler verilerek karışımların ayrılıp ayrılamayacağı ile ilgili açık uçlu sorular yöneltilir. Karışımları ayırmak için hangi fiziksel yöntemlerin kullanılabileceği ile ilgili beyin fırtınası yaptırılabilir (E3.4, SDB2.1). Karışımları bileşenlerine ayırmak için karışımı oluşturan maddelerin tanecik boyutları, çözünürlükleri, yoğunlukları, erime ve kaynama noktaları vb. özelliklerinin farklarından yararlanabilecekleri vurgulanır. Karışımları oluşturan maddeleri bileşenlerine ayırabilmesi için buharlaştırma, yoğunluk farkından yararlanma ve damıtma fiziksel yöntemlerini kullanabilmeleri için öğrenciler iş birlikli öğrenme gruplarına ayrılabilir (E3.6, D3.5, D4.4, SDB2.2). Kâğıtlara; kum-su, tuz-su, zeytinyağı-su, etil alkol-su, kepek-un, odun talaşı-su vb. karışımlar yazılarak gruplardan bu kâğıtlardan birini çekmeleri istenebilir. Grupların çektikleri kâğıttaki karışıma göre uygun yöntemi seçmeleri konusunda hipotez kurmaları ve kurdukları hipoteze göre deney düzeneği oluşturmaları beklenir (FBAB7.SB1, E3.3, E3.11). Öğrencilerden seçtikleri karışımı oluşturan maddeleri yazmaları istenebilir. Deney sonunda bu maddeleri elde edip etmediklerini değerlendirmeleri sağlanır. Kullandıkları ayırma yönteminin doğru olup olmadığı test ettirilir (OB7, SDB1.2). Karışımı oluşturan maddelere ulaşamazlarsa yeni bir yöntem kullanmaları istenir (FBAB7.SB2, SDB3.1). Öğrencilerin TGA vb. teknikler kullanarak verileri raporlaştırmaları istenebilir. Öğrenci raporları, analitik dereceli puanlama anahtarı yoluyla değerlendirilebilir. İlaç sektöründe kullanılan damıtma imbiği ve bugün kullanılan deney tüplerinin Cabir bin Hayyan'ın eseri olduğu vurgulanabilir. Laboratuvarlarda kullanılan araç gereçlerin birçoğunun mucidi olan bilim insanının ilk kimya laboratuvarını oluşturduğu açıklanabilir (D19.3).

FARKLILAŞTIRMA**Zenginleştirme**

Periyodik tablonun tarihçesini araştırmaları için öğrenciler yönlendirilir.

Ham petrolün ayrıştırılma metodları ile oluşan ürünleri inceleyip raporlaştırmaları ve afiş olarak sunmaları istenir.

Elementleri kendi oluşturdukları semboller ile yeniden isimlendirmeleri teşvik edilir. Öğrencilerden kendi periyodik tablolarını oluşturmaları istenir.

Farklı büyüklüklerdeki tanecikleri ayıran bir düzenek tasarımı oluşturmaları istenir.

Uzay madenciliğinde ülkelerin hangi elementleri kendilerine hedef olarak seçtiklerine, uzaydan hangi yöntemlerle madenlerin taşınabildiğine ve getirebilecek elementlerin hangi alanlarda nasıl kullanılabileceğine yönelik bir araştırma görevi verilir.

Destekleme

Öğrencilerin atom, molekül, element, bileşik şeklinde hiyerarşik bir yapı arasında tümevarımsal bir bağlantı kurmaları sağlanır. Bireysel öğrenmelerine olanak tanıyan animasyon, simülasyon vb. dijital öğrenme araçları kullanılır.

Elementlerin sembollerinin ve proton sayılarının kolay öğrenilebilmesi için kodlama yöntemi kullanılır.

Periyodik tablo için analogiler kullanılır.

Deney aşamaları için ek açıklamalar ve yönlendirmeler yapılır.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

ETKİLEŞİM TEMASI/ ELEKTRİKLENME ÜNİTESİ

Bu ünite; elektriklenmenin açıklanması, elektrik yükleri arasında itme ve çekme kuvvetlerinin olduğunun farkına vardırılması ve elektriklenme çeşitlerinin gözlemlenebileceği deney yapılabilmesi, cisimlerin elektrik yüklerinin sınıflanması amaçlanmaktadır.

DERS SAATI 12

ALAN FBAB2. Sınıflandırma

BECERİLERİ FBAB7. Deney Yapma

KAVRAMSAL KB2.6. Bilgi Toplama

BECERİLER

EĞİLİMLER E2.2. Sorumluluk

E3.2. Odaklanma

E3.4. Gerçeğe Ulaşma

E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma

PROGRAMLAR ARASI

BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme

Öğrenme Becerileri SDB2.1. İletişim

SDB2.2. İş Birliği

Değerler D3. Mütevazılık

D16. Sorumluluk

D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı

OB2. Dijital Okuryazarlık

DİSİPLİNLER ARASI Görsel Sanatlar, Bilişim Teknolojileri

İLİŞKİLER

BECERİLER ARASI FBAB1. Bilimsel Gözlem Yapma, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.9. Genelleme, KB.2.13.
İLİŞKİLER Yapılandırma, KB2.14. Yorumlama, KB2.15. Yansıtma

ÖĞRENME ÇIKTILARI 1.Bölüm: Elektrik Yükleri ve Elektriklenme**VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ** **FB.7.6.1.1. Elektriklenmeyi açıklayabilme**

- a) Elektriklenme ile ilgili bilgiye ulaşmak için kullanacağı araçları belirler.
- b) Belirlediği araçları kullanarak elektriklenme hakkında bilgileri bulur.
- c) Elektriklenme ile ilgili bulduğu bilgileri doğrular.
- ç) Elektriklenme ile ilgili bulduğu bilgileri kaydeder.

FB.7.6.1.2. Elektriklenme çeşitlerini belirlemeye yönelik deney yapabilme

- a) Elektriklenme çeşitlerini gözlemleyebilecekleri bir deney tasarlar.
- b) Elektriklenme çeşitleri ile ilgili deney sonuçlarını analiz eder.

FB.7.6.1.3. Cisimlerin elektrik yüklerini sınıflandırabilme

- a) Cisimlerin elektrik yüklerinin niteliklerini belirler.
- b) Cisimlerin yük durumlarını ayırıştırır.
- c) Cisimlerin yük durumlarını gruplandırır.
- ç) Cisimlerin yük durumlarını negatif, pozitif ve nötr olarak etiketler.

İÇERİK ÇERÇEVESİ Elektriklenme

Elektriklenme Çeşitleri

Elektrik Yükleri

Anahtar Kavramlar pozitif yüklü cisim, negatif yüklü cisim, nötr cisim, temaslı ve temassız elektriklenme, elektroskop

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme) Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde kısa cevaplı testler, eşleştirme testi, çalışma kâğıdı, açık uçlu sorular ve performans görevleri kullanılabilir. Ayrıca tema sürecinde ortaya çıkan öğrenci ürünleri değerlendirme amaçlı kullanılabilir.

Performans Görevleri

Elektriklenme kavramı ve elektriklenme uygulamaları örneklerini içeren poster, afiş hazırlama üzerine performans görevi verilebilir. Hazırlanan poster ve afiş bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

Elektriklenme çeşitlerine ilişkin deney düzeneği üzerine performans görevi verilebilir. Performans görevi kontrol listesi ile değerlendirilebilir. Ayrıca akran değerlendirme formu kullanılabilir.

Cisimlerin elektrik yüklerinin sınıflandırılmasını içeren poster, afiş ve elektroskop modeli hazırlama üzerine performans görevi verilebilir. Hazırlanan poster, afiş ve model kontrol listesi ile değerlendirilebilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller Öğrencilerin atomda yer alan pozitif, negatif ve nötr yüklerin olduğunu bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Atomda yer alan yük çeşitlerine ilişkin mevcut bilgileri açık uçlu sorularla açığa çıkarılabilir. Öğrencilere yüklü cisimlerin birbirlerini nasıl etkiledikleri ile ilgili açık uçlu sorular sorulabilir. Cisimlerin yük durumları ile ilgili açık uçlu sorular sorulabilir.

Köprü Kurma Elektriklenme ile günlük yaşamda karşılaşılan şimşek ve yıldırımların oluşumu, kaydırdaktan kayarken saçlarda oluşan hareketlenme gibi olaylar arasında ilişki kurulabilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları **FB.7.6.1.1**

Atomda yer alan yük çeşitlerine ilişkin mevcut bilgileri açık uçlu sorularla açığa çıkarılabilir. Elektriklenme hakkında günlük yaşamla ilişkili merak edilen sorular sorulabilir (E3.8). "Şimşek ve yıldırım nasıl oluşur?" gibi sorular ile öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları elektriklenme örneklerine dikkat çekilebilir. Elektriklenme ile ilgili bilgilere ulaşmak için kullanacakları araçları belirlemeleri istenir (KB2.6.SB1, D16.3). Bu araçlar dijital içerikler, yazılı ve görsel kaynaklar olabilir. Öğrenciler bilgi toplama sürecinde okul kütüphanesi, bilgisayar laboratuvarı vb. ortamları da kullanabilir. Doğa olayları ve teknolojideki uygulama alanlarına uygun elektriklenme örnekleri ile ilgili verileri toplamaları istenir (KB2.6.SB2). Öğrencilerin ulaştıkları bilgileri arkadaşları ile tartışarak, öğretmeninden yardım alarak veya bilimsel kaynaklara başvurarak doğrulamaları sağlanır (KB2.6.SB3). Elektriklenme hakkında doğruladıkları bilgileri çalışma yapraklarına kaydetmeleri istenir (OB1, KB2.6.SB4). Bu süreçte elektron, proton ve nötron kavramlarına; elektronların negatif yüklü, protonların pozitif yüklü olduğuna; nötr cisimlerde negatif ve pozitif yük miktarının eşit olduğuna değinmeleri sağlanır. Ayrıca öğrencilerin elektriklenme konusunda teknolojideki uygulama alanlarından nasıl yararlandığı ile ilgili fikirlerini etkin bir şekilde ifade etmeleri istenebilir (SDB2.1). Doğa olayları ve teknolojideki uygulama alanları konusunda öğrenmeyi zenginleştirmek için öğrenciler dijital ortamlara yönlendirilebilir (OB2). Güvenilir genel ağlar yoluyla elde ettikleri bilgiyi özetlemeleri beklenebilir (OB1). Süreç sonunda elektriklenmeyi ve uygulama örneklerini içeren poster, afiş hazırlamaları istenebilir. Poster, afiş hazırlarken görsel sanatlar, dijital ortamlardan yararlanırken ise bilişim teknolojileri dersleri ile ilişkilendirmeleri beklenebilir. Hazırlanan poster, afiş bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Bunun yanında kısa cevaplı testler kullanılabilir.

FB.7.6.1.2

Öğrencilere yüklü cisimlerin birbirlerini nasıl etkiledikleri ile ilgili açık uçlu sorular sorulabilir (E3.8). Daha sonra soru cevap tekniğiyle öğrencilerin, negatif ve pozitif olmak üzere iki çeşit elektriksel yüklü parçacık olduğu çıkarımını yapmaları beklenir. Öğrenciler gruplara ayrılır ve öğrencilerden grup içinde görev bilincine sahip olarak yardımlaşmaları istenir (D.16.3, D20.4, SDB1.2, SDB2.2). Bilimsel bir yaklaşımla grup üyelerinin kendi aralarında aktif bir rol sergilemeleri ve sorumluluklarını üstlenmeleri beklenir (D3.3, E2.2, D3.5). Elektriklenme çeşitlerine ilişkin deney düzeneklerini kurabilmeleri için uygun ortam ve malzemeler sağlanır. Öğrencilerden seçtikleri malzemelerle sürtünme, dokunma ve etki (tesir) ile elektriklenme çeşitlerini temaslı ve temassız elektriklenme türleri olarak gözlemlemelerine yönelik deney düzeneği kurmaları istenir (FBAB7.SB1). Öğrencilerin, deney düzeneğini kurarken planlı bir şekilde çalışmalarını yürütmeleri sağlanabilir (D.3.2). Deney sonucunda elde edilen verileri çalışma kâğıdına kaydetmeleri istenir (FBAB7.SB2). Dijital içerikler kullanılarak öğrencilerin ek deneyler yapmaları sağlanabilir (OB2). Çalışma kâğıdı kontrol listesi ile değerlendirilebilir. Ayrıca akran değerlendirme formu kullanılabilir.

FB.7.6.1.3

Cisimlerin yük durumları ile ilgili açık uçlu sorular sorulabilir (E3.8). Öğrencilerin, cisimlerin elektrik yükleri ile ilgili dijital içerikler, yazılı ve görsel kaynaklar vb. yardımıyla bilgi toplamaları sağlanır (OB1). Bilimsel gerçeğe ulaşmaları için öğrenme ortamları düzenlenebilir (E.3.4) Öğrencilerin, cisimlerin elektrik yüklerinin niteliklerini belirlemeleri istenir (FBAB2.SB1). Cisimleri, sahip oldukları elektrik yük durumları bakımından ayıştırmaları istenir (FBAB2.SB2). Cisimleri, yüklü ve nötr olarak gruplandırmaları istenir (FBAB2.SB3). Yüklü cisimleri negatif ve pozitif olarak etiketlemeleri istenir (FBAB2.SB4). Bu bağlamda öğrencilerin, bilimsel bir yaklaşımla nötr cisimlerin yüksüz olmadığı, negatif ve pozitif yük miktarının birbirine eşit olduğu çıkarımını yapmaları beklenir (D3.3). Elektrik yükleri ile yüklenmiş cisimlerin birbirlerine itme ve çekme kuvveti uyguladığını etkili bir şekilde ifade etmeleri beklenir (SDB2.1). Daha sonra cisimlerin elektriklenme sonucunda hangi cins yükü yüklediği vb. hakkında merak ettikleri soruları sormaları istenebilir (E3.8). Bir cismin elektrik yükünün olup olmadığını, yüklü ise hangi yükü yüklediğini tespit etmeye yarayan aletin elektroskop olduğunu ifade edilmesi beklenir. Öğrencilerin odaklanarak elektroskobu gözlemlenmesi istenebilir (E3.2). Dijital içerikler kullanılarak öğrencilerin ek uygulamalar yapmaları sağlanabilir (OB2). Bunun yanı sıra öğrencilerin basit elektroskop modelleri yapmaları istenebilir. Öğrencilerin, elektroskobun parçalarını tanımaları ve kısaca ne işe yaradığını açıklamaları beklenir (SDB2.1). Model tasarım süreci görsel sanatlar, dijital ortamlardan yararlanırken ise bilişim teknolojileri dersleri ile ilişkilendirilebilir. Hazırlanan poster, afiş ve model kontrol listesi ile değerlendirilebilir. Ayrıca kısa cevaplı testler kullanılabilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Elektriklenme, doğa ve teknolojideki elektriklenme uygulamaları hakkında araştırma yapmaları istenir.

Elektroskopla cisimlerin yükünün tespit edilmesini içeren animasyonlar oluşturmaları sağlanır.

Aşırı yükün vücut üzerindeki etkilerini Van de Graaff jeneratörü animasyonu üzerinden incelemeleri sağlanır.

Destekleme Elektriklenme, doğa ve teknolojideki elektriklenme uygulamalarına ilişkin kes yapıştır, yapboz gibi somut materyallerin kullanıldığı etkinlikler yapmaları istenir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

ENERJİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK TEMASI/ SÜRDÜRÜLEBİLİR YAŞAM VE ENERJİ ÜNİTESİ

Bu ünite; besin zincirindeki canlılar ve canlılar arasındaki enerji ilişkilerinin açıklanması, sürdürülebilir yaşam için kaynakların tasarruflu kullanılması konusunda özellikle su tasarrufu, atık su ve su ayak izi bağlamında farkındalık kazandırılması ve bu konuda proje geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 11

ALAN FBAB13. Bilimsel Sorgulama
BECERİLERİ

KAVRAMSAL KB2.13. Yapılandırma
BECERİLER

EĞİLİMLER E1.4. Kararlılık, E1.6. Öz Güven/Kendine İnanma, E3.4. Gerçeği Arama, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma, E3.9. Şüphe Duyma, E3.10. Eleştirel Bakma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme
SDB1.3. Öz Yansıtma/Kendine Uyarlama
SDB2.1. İletişim
SDB2.2. İş Birliği
SDB3.1. Uyum
SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D5. Dostluk
D9. Mahremiyet
D16. Sorumluluk
D17. Tasarruf
D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB2. Dijital Okuryazarlık
OB3. Finansal Okuryazarlık
OB4. Görsel Okuryazarlık
OB5. Kültür Okuryazarlığı
OB8.Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Sosyal Bilgiler, Türkçe

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.16.1. Tümevarımsal Akıl Yürütme, KB2.17. Değerlendirme, KB3.3. Eleştirel Düşünme, KB.3.3. Problem Çözme

**ÖĞRENME ÇIKTILARI
VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ**

1.Bölüm: Besin Zinciri ve Enerji Akışı

FB.7.7.1.1. Besin zincirindeki canlıları arasındaki ilişkileri açıklayabilme

- a) Besin zincirindeki canlılar arasındaki nedensel ilişkileri belirler.
b) Besin zincirini uyumlu bir bütün olarak açıklar.

2. Bölüm: Sürdürülebilir Yaşam

FB.7.7.2.1. Kaynakların tasarruflu kullanımının önemini sorgulayabilme.

- a) Kaynakların tasarruflu kullanımı ile ilgili problemi tanımlar.
b) Kaynakların tasarruflu kullanımına yönelik çözüm bulmak için model geliştirir.
c) Kaynakların tasarruflu kullanımına yönelik planladığı araştırmayı gerçekleştirir.
ç) Kaynakların tasarruflu kullanımına yönelik analiz ettiği verileri yorumlar.
d) Kaynakların tasarruflu kullanımına yönelik kanıta dayalı çözüm üretir.
e) Kaynakların tasarruflu kullanımına yönelik değerlendirmelerini paylaşır.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Besin Zinciri ve Enerji Akışı
Sürdürülebilir Yaşam

Anahtar Kavramlar

besin zinciri, besin ağı, üretici, tüketici, ayrıştırıcı, ekoloji piramidi, biyolojik birikim, sürdürülebilir yaşam, kaynakların tasarruflu kullanımı, tatlı su kaynakları, su ayak izi, atık su

**ÖĞRENME
KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde kavram haritası, çalışma kâğıdı, açık uçlu sorular ve performans görevleri kullanılabilir. Ayrıca tema sürecinde ortaya çıkan öğrenci ürünleri değerlendirme amaçlı kullanılabilir.

Performans görevi

Besin zincirleri ve ekoloji piramidi hazırlama performans görevi verilebilir. Değerlendirme aracı olarak analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir.

Kaynakların tasarruflu kullanımına yönelik proje tasarlama görevi verilebilir. Süreç analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Ayrıca öz, akran değerlendirme formları da kullanılabilir.

**ÖĞRETME-ÖĞRENME
YAŞANTILARI**

Temel Kabuller

Canlı türlerini ve beslenmenin amacını bildikleri kabul edilmektedir.
Kaynaklar ve tasarruf kavramlarını bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Açık uçlu sorularla canlı türleri ve canlılar arası ilişkiler konusunda hazır bulunuşluk düzeyleri sorgulanabilir.

Kaynakların neler olduğu ve tasarruf kavramı ile ilgili sorular yöneltilerek ön bilgileri belirlenebilir.

Köprü Kurma Bakımını üstlendiği canlılar, çevresinde gördükleri canlılar ve besin zinciri arasında ilişki kurulabilir.

Dünya Su Günü ile tatlı su kaynakları ve su ayak izi arasında ilişki kurulabilir.

Su tasarrufu konusunda kamu spotları, haberler, broşürler vb. yayınlar ile ilişki kurulabilir.

Kullandıkları su kaynakları ile atık su ve su arıtma tesisleri arasında ilişki kurulabilir.

Su arıtma tesisleri ile atık su arasındaki ilişki açıklanabilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

FB.7.7.1.1.

Beyin fırtınası tekniği kullanılarak besin zinciri ve canlılar arasındaki hiyerarşik ilişki ile ilgili öğrencilerin verdikleri örneklerden yola çıkılarak ön bilgilerinin yoklanması sağlanabilir. Bu noktada öğrencilerden derse gelmeden önce farklı canlı türlerine ait görseller getirmeleri istenebilir ya da öğretmen tarafından bu görseller sınıfa getirilebilir. İş birlikli öğrenme tekniklerinden jigsaw tekniği kullanılarak öğrencilerin canlıları benzer özelliklerine göre gruplamaları istenebilir (SDB2.2). Öğrencilerin sorgulama yaparak bu canlıların özelliklerini belirlemeleri sağlanabilir. Öğrencilere sorular yöneltilerek tahtada görsellerle bir besin zinciri oluşturulur. Oluşturulan besin zinciri incelenerek nedensel ilişkilerin ortaya konması beklenir (KB2.13.SB1, OB4). Besin ağı, üretici, tüketici, ayrıştırıcı canlıları belirlemeleri ve kendi gruplamalarını tekrar gözden geçirerek besin zincirleri oluşturmaları sağlanabilir. Ardından biyolojik birikimin ifade edildiği ekoloji piramidi görsel olarak sunulur (SDB3.1, SDB2.1, OB4). Elde ettikleri bilgilerle var olan bilgilerini bütünleştirerek ekoloji piramidindeki canlıların uyumlu bir bütün oluşturduğu sonucuna ulaşmaları sağlanır (KB2.13.SB2). Ulaştıkları bu sonuçlarla ekoloji piramidinde var olan sürdürülebilir sistem anlayışını fark etmeleri sağlanabilir (OB8). Ayrıca her canlının bu sistem için çok değerli olduğu, nesillerinin devamının doğanın dengesi için vazgeçilmez olduğu ve canlıların korunması gerektiği fark ettirilebilir (D5.4, D9.3). Öğrencilerden ellerindeki canlı görsellerini kullanarak grup olarak ekoloji piramidi oluşturmaları istenebilir (SDB2.2, SDB2.1). Enerji aktarımı ve biyolojik birikim kavramları açıklanır. Öğrencilerin bu süreçte gerçeği arama isteğiyle merak ettikleri soruları sormaları beklenebilir (E3.4, E3.8). Süreç sonunda öğrencilerin oluşturdukları besin zincirleri ve ekoloji pramitlerini sunmaları istenebilir. Değerlendirme aracı olarak analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir. Ayrıca kavram haritası, çalışma kâğıdı vb. kullanılabilir.

FB.7.7.2.1

Beyin fırtınası tekniği ile açık uçlu sorular yöneltilerek öğrencilerin su kaynaklarını sınıflandırmaları sağlanır. Tatlı su kaynaklarının giderek azalmasına yönelik dikkat çekmek için azalan ya da yok olan su kaynaklarına ilişkin video, animasyon ya da görseller sunularak incelemesi istenebilir (OB4). Mimar Sinan'ın su konusunda yaptığı çalışmalara ve Yerebatan Sarnıcı gibi diğer su sarnıçlarına değinilebilir (OB5). Su arıtma tesisi gezisi veya sanal geziler ile su kaynaklarının verimli kullanımına yönelik farkındalık kazandırılabilir. Bu aşamada gerçeği arama isteğiyle merak ettikleri soruları sormalarına olanak tanınabilir (E3.4, E3.8, SDB2.1). Atık su ve su ayak izi kavramları konusunda öğrencilerin fikirleri alınarak kavramlar açıklanır. Bu noktada genel ağ kaynaklarından yararlanılarak su ayak izlerini hesaplamaya yönlendirilebilir ve öğrencilerin kendi su ayak izlerine ilişkin kaynak kullanımlarını değerlendirmeleri sağlanabilir (OB2, SDB1.2, SDB1.3). Su ayak izlerini azaltmak için uygulayabilecekleri tasarruf önlemlerini belirleyerek düzenli uygulamalarla bu tasarruflarını birikime dönüştürmeleri teşvik edilebilir (OB3). Bu aşamada su kaynakları ve su ayak izi bağlamında sosyal bilgiler dersiyle ilişki kurulabilir. Ardından öğrenciler performans görevi olarak araştırmaya yönlendirilebilir. Öğrencilerden su kaynaklarının kullanımına ilişkin düşündüklerini açık fikirlilikle belirleyip kaynak kullanımındaki problemi tanımlamaları istenir (FBAB13.SB1, SDB2.1, E3.4). Bu noktada kaynakların tasarruflu kullanılmaması durumunda gelecekte ortaya çıkabilecek problemler de analitik bir yaklaşımla sürece dâhil edilebilir (E3.6).

Hangi fikirlerin araştırılabilir olduğu sorgulanarak belirlenir (E3.10). Köşeleme yöntemi ile soru seçimlerine göre öğrencilerin gruplara ayrılarak soruna yönelik çözüm bulmak için bir model geliştirmeleri beklenir (FBAB13.SB2). Öğrencilerin grupla iş birliği içerisinde sorumluluk bilinciyle araştırmalarını planlamaları ve gerçekleştirmeleri sağlanır (FBAB13.SB3, SDB2.2, D16.3). Bu aşamada öğretmen tarafından sürece ilişkin dönüt verilebilir. Araştırma planları sınıfta tartışılıp grupların kendi planlarında iyileştirmeler yapmalarına olanak tanınabilir (SDB1.2, SDB2.1). Grupların kararlılıkla ve görev bilinciyle planlarına uygun araştırmalarını yürütmeleri sağlanır (D16.3, E1.4). Bu süreçte grupların su tasarrufuna ilişkin elde edilen verileri paylaşmaları ve tartışmaları sağlanır (FBAB13.SB4, SDB2.1, E1.6, E3.9, E3.10). Öğrencilerin önceki bilgiler ve elde ettikleri verilere dayanarak probleme ilişkin kanıta dayalı açıklama yapmaları ve çözüm üretmeleri sağlanır (FBAB13.SB5, SDB3.3, OB8). Tüm grupların araştırma sonuçlarını değerlendirip düzenleyerek sınıfla paylaşmaları sağlanır (FBAB13.SB6, SDB2.1, E3.10). Araştırmayı raporlaştırmaları istenerek süreç analitik dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir. Raporlaştırma ve sunma aşamalarında Türkçe dersinden faydalanılabilir. Çıktıyı değerlendirmede çalışma kâğıdı, açık uçlu sorular vb. de kullanılabilir. Gereksiz veya yanlış kullanım sebebiyle Dünya'daki su kaynaklarının tükenebilir olduğu vurgulanır. Sürdürülebilir bir yaşam için insanlara düşen görevler konusunda kazandığı farkındalığı çevreleriyle paylaşmaları istenebilir (SDB3.3, D17.1, D17.2, D17.3, OB8). Millî bilinç kazandırmak için ülkemizin kaynaklarını korumanın önemli olduğunu fark etmeleri beklenir (D19.3). 22 Mart Dünya Su Günü'nden bahsedilerek farkındalıkları geliştirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

- Zenginleştirme** Ekoloji piramidi ve besin zincirine ilişkin dijital oyun ya da kart oyunu tasarımları sağlanır. Farklı yaşam alanlarında bulunan canlıların besin ağı posterini hazırlatılır. Su arıtımına yönelik bir model tasarlatılır. Su kullanımına ilişkin yapılan bilimsel çalışmalara ulaşip bir rapor oluşturmaları sağlanır.
- Destekleme** Ekoloji piramidi ve besin zincirine ilişkin dijital oyun ya da kart oyunu oynatılır. Kaynakların tasarruflu kullanılmasına yönelik araştırma sürecinde basamaklarda ek açıklamalar ve yönlendirmeler yapılır. Araştırma sürecine ilişkin basamaklı yönerge veya rapor şablonu oluşturularak bu basamakların takip edilmesi sağlanır.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

8. SINIF FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

ETKİLEŞİM VE ÇEVİRİM TEMASI/ MEVSİMLER VE İKLİM ÜNİTESİ

Bu ünite; Dünya'nın Güneş etrafındaki hareketi ve eksen eğikliğinin sonuçları ile ilgili çıkarım yapılması, iklim ve hava olaylarının karşılaştırılması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 14

ALAN FBAB8. Bilimsel Çıkarım Yapma
BECERİLERİ

KAVRAMSAL KB2.7. Karşılaştırma
BECERİLER

EĞİLİMLER E2.5. Oyunseverlik , E3.4. Gerçeği Arama, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma

PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme
Öğrenme Becerileri SDB2.1. İletişim
SDB2.2. İş Birliği
SDB2.3. Sosyal Farkındalık

Değerler D5. Dostluk
D7. Dürüstlük
D14. Mütevazılık
D15. Sevgi
D16. Sorumluluk
D19. Vatanseverlik
D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı
OB2. Dijital Okuryazarlık
OB4. Görsel Okuryazarlığı
OB5. Kültür Okuryazarlığı
OB7. Veri Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER Sosyal Bilgiler

BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER KB.2.6. Bilgi Toplama, KB2.9. Genelleme, KB.2.13. Yapılandırma, KB2.16. Muhakeme (Akıl Yürütme), FBAB1. Bilimsel Gözlem Yapma, KB2.15. Yansıtma

ÖĞRENME ÇIKTILARI 1. Bölüm: Mevsimlerin Oluşumu**FB.8.1.1.1. Dünya'nın Güneş etrafındaki hareketi ve eksen eğikliğinin sonuçları ile ilgili çıkarım yapabilme**

- a) Dünya'nın Güneş etrafındaki hareketi ve eksen eğikliği ile ilgili nitelikleri tanımlar.
- b) Dünya'nın Güneş etrafındaki hareketi ve eksen eğikliği ile ilgili topladığı verileri kaydeder.
- c) Dünya'nın Güneş etrafındaki hareketi ve eksen eğikliği ile ilgili topladığı verileri değerlendirir.

2. Bölüm: İklim ve Hava Olayları**FB.8.1.2.1. İklim ve hava olaylarını karşılaştırabilme**

- a) İklim ve hava olaylarına ilişkin nitelikleri belirler.
- b) Belirlenen özelliklere ilişkin benzerlikleri listeler.
- c) Belirlenen özelliklere ilişkin farklılıkları listeler.

İÇERİK ÇERÇEVESİ Mevsimlerin Oluşumu
İklim ve Hava Olayları

Anahtar Kavramlar Dünya'nın dönme eksenini, dolanma düzlemi, eksen eğikliği, mevsimler, ekvator, dönence, ekinoks, gölge boyu, ışının yüzeye düşme açısı, gece-gündüz süresi, iklim, iklim bilimi, iklim bilimci, meteoroloji, meteorolog

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme) Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde tanılayıcı dallanmış ağaç, Venn şeması, yapılandırılmış grid, boşluk doldurma, çalışma kâğıtları ve performans görevleri kullanılabilir. Ayrıca tema sürecinde ortaya çıkan öğrenci ürünleri değerlendirme amaçlı kullanılabilir.

Performans Görevleri

Mevsimlerin oluşumu ile ilgili hazırlanan çalışma yaprakları performans görevi olarak verilebilir. Bu görevin değerlendirilmesinde analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir.

İklim ve hava olaylarını içeren poster veya sunum görevi verilebilir. Bu görevin değerlendirilmesinde analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller Dünya'nın Güneş etrafında dolanma hareketini bildikleri kabul edilmektedir.

Donma, erime, buharlaşma, yoğunlaşma, süblimleşme ve kırılgılaşma hâl değişimlerini bildikleri kabul edilmektedir.

Hava küre kavramını bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Öğrencilerin hava küre ve özelliklerine ilişkin bilgileri yöneltilecek açık uçlu sorularla açığa çıkarılır.

Donma, erime, buharlaşma, yoğunlaşma, süblimleşme ve kırılgılaşma hâl değişimleri ile ilgili açık uçlu sorular sorulabilir.

Köprü Kurma Yazın ve kışın günün aynı saatinde oluşan gölge boylarının değişimi arasında ilişki kurulabilir.
Günlük hayattaki hâl değişimleri ile hava olayları arasında ilişki kurulabilir.
Günlük hayatta hava durumu haberleri ile hava olayları arasında ilişki kurulabilir.
Çiftçilik, kaptanlık, pilotluk vb. meslekler ile hava olayları arasında ilişki kurulabilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

FB.8.1.1.1

Öğrencilerden mevsimlerin oluşumu ile ilgili merak ettikleri soruları sormaları istenir (E3.8). Dünya'nın Güneş'e olan uzaklığı ile mevsimler arasında ilişki olup olmadığı sorulabilir. Böylece mevsimlerin oluşma nedenlerine ilişkin var olan kavram yanılgıları tespit edilebilir. Dünya'nın Güneş etrafında dolanma hareketi hatırlatılır. Dünya'nın eksen eğikliği ile ilgili bilgileri dijital içerikler, sosyal platformlar, yazılı ve görsel kaynaklar vb. yardımıyla bilimsel gerçeğe ulaşarak tanımlamaları beklenir (FBAB8.SB1, OB4, E.3.4). Öğrencilerden bir haftalık periyotta aynı konumda ve öğle vaktinde bir cismin gölge boyunun uzunluğunu ölçmeleri istenebilir. Dünya modeli, ışık kaynağı, termometre vb. araç gereçler kullanılarak Güneş ışınlarının yüzeye düşme açısındaki değişimin yüzeydeki sıcaklığa etkisi gözlemlenebilir. Dünya modeli ışık kaynağı etrafında dolandırılarak farklı bölgelerde bulunan cismin gölge boyundaki değişimleri gözlemlenebilir. Bu etkinliklere ek olarak dijital içeriklerden ve bilimsel videolardan Dünya'nın Güneş etrafındaki dolanma hareketi ve eksen eğikliğinin etkilerini gözlemlenmeleri sağlanabilir (OB2). Bu gözlemleri sonucu topladığı verileri çalışma kâğıtlarına vb. kaydetmeleri beklenir (OB7, FBAB8.SB2). Ulaşılan veriler değerlendirilerek Dünya'nın Güneş etrafındaki dolanma hareketi ve eksen eğikliği sonucu mevsimlerin oluştuğu çıkarımını yapmaları beklenir (FBAB8.SB3). Konuyu pekiştirmek için rol oynama tekniğinden faydalanılabilir. Bu süreçte öğrencilerin farklı rollere bürünerek eğlenceli bir şekilde ekipler hâlinde yardımlaşarak çalışmalarını sağlanabilir (E2.5, SDB2.2). Çalışma kâğıtlarında yer alan öğrenci performansları analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Mevsimlerin farklı yarım kürelerdeki başlangıç tarihleri, ekinoks, dönenceler, dolanma düzlemi, ekvator, gece-gündüz sürelerinin değişmesi konularına değinilir. Kuzey yarım kürede 21 Aralık tarihinin Türk geleneklerinden Nardugan Bayramı olarak kutlandığı belirtilebilir (D19.2, OB5).

FB.8.1.2.1

Öğrencilerden iklim ve hava olayları ile ilgili merak ettikleri soruları sormaları istenir (E3.8). Dünya'da ve ülkemizde kaydedilen en yüksek ve en düşük sıcaklık değerleri verilerek öğrencilerin konuya merak duymaları sağlanabilir. Öğrencilerin yaşamı büyük ölçekte etkileyen dolu, fırtına, kasırga, hortum vb. hava olaylarını dijital, yazılı ve görsel kaynaklar vb. yardımıyla araştırmaları ve poster olarak sunmaları beklenebilir (OB1, OB7, D5.5). Bulunulan bölgenin bir haftalık hava durumu tahmin tablosu ve belirlenen süre boyunca gözlem yaparak tahminlerinin doğruluğunu incelemeyi içeren etkinlik oluşturulabilir (SDB1.2). Öğrencilerin yakın çevresinde bulunan meteoroloji istasyonlarına geziler yapmaları sağlanabilir. Dijital içerikler, sosyal platformlar, yazılı ve görsel kaynaklar vb. yardımıyla iklim ve hava olayları ile ilgili bilimsel verileri inceleyerek bunların niteliklerini belirlemeleri beklenir (KB2.7.SB1, E.3.4). Atmosferde bulunan gazlara değinilip özellikle su buharına vurgu yapılabilir. Suyun hâl değişimleri hatırlatılır. Hava olaylarından yağmur, sis, kar, dolu, kırağı, çiy oluşumlarını açıklamaları istenir. Bu süreçte jigsaw tekniği kullanılabilir.

Atmosfer tabakasının dar alanlarında gerçekleşen hava olayları, uzun yıllar boyunca geniş alanlarda gerçekleşen hava olaylarının ortalamasına da iklim denildiği belirtilir. Ayrıca ülkemizde görülen iklim türleri ve bu iklimlerin o bölgedeki sosyoekonomik etkilerini içeren araştırma görevi verilebilir (SDB2.3). Yağış türlerini açıklarken öğrencilerden poster veya afiş hazırlamaları beklenebilir. Ayrıca sıcaklık farkından dolayı rüzgârın oluştuğuna ve rüzgâr çeşitlerine yüksek-alçak basınç alanları ifadelerine girilmeden değinilir. Öğrencilerin hava olayları ve iklim arasındaki benzerlikleri (KB2.7.SB2) ve farklılıkları belirlemeleri beklenir (KB2.7.SB3). Öğrencilerin gruplara ayrılarak iklim ve hava olayının benzerlik ve farklılıklarını içeren poster veya sunum hazırlamaları istenebilir (OB1). Bu performans görevinde öğrenciler grup içi görev paylaşımı ile olumlu iletişim, görev bilinci ve grup üyeleriyle dayanışma sergileyerek çalışmalarını sürdürebilirler (SDB2.1, SDB2.2, D16.3, D14.2, D20.2). Bu süreçte öğrencilerden birbirlerinin duygu ve düşüncelerini

anlamak için dikkatle dinlemeleri istenebilir (D15.1). Yapılan sunumlar analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. İklim ve hava olaylarını inceleyen bilim dalları ile o alanda çalışan bilim insanlarına verilen adlara değinilir. Hava olaylarının kıyı şekillerinin değişimi, çöllerin haritasının rüzgâr nedeniyle çıkarılmaması, ülkemizin doğal güzelliklerinden peri bacalarının oluşumu vb. yeryüzü şekillerindeki rolüne değinilebilir (D7.1, D19.3, D14.1). Bu konuda sosyal bilgiler dersi ile disiplinler arası ilişki kurulabilir. Günlük hayatta bazı mesleklerin doğrudan hava olayları ile ilişkili olduğu örnekler üzerinde durulabilir. Konu içinde geçen temel kavramlar ve aralarındaki ilişkiler tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid, boşluk doldurma testleri vb. teknikler kullanılarak değerlendirilebilir. Ayrıca çalışma kâğıtları değerlendirme amaçlı kullanılabilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Dünya'nın çevresini hesaplamak için Eratosthenes'in deneyi ekinoks günlerinde gerçekleştirilir.

Güneş takvimi hazırlamaları istenir. Okul bahçesine güneş saati yapılır.

Güneş sistemindeki gezegenlerin eksen eğikliği ile mevsimleri arasındaki ilişkiyi içeren araştırma görevi verilir.

Kutup yıldızının bulunduğu konum ile Dünya'nın dönme eksenini arasındaki ilişkiyi içeren araştırma görevi verilir.

Takvimlerin oluşma tarihini araştırmaları (Maya, hicri, miladi vb.); takvimlerin ay, hafta, gün gibi zaman aralıklarının belirli bir mantık çerçevesinde düzenlenerek oluştuğunu kavramaları sağlanarak yeni ve özgün bir takvim oluşturmaları istenir.

Destekleme İklim ve hava olaylarında eşleştirme kartları kullanılır.

Mevsimlerin oluşumunda kes yapıştır, yapboz vb. somut malzemelerin kullanıldığı etkinlikler yapılır.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

ETKİLEŞİM TEMASI/ BASINCI KEŞFEDELİM ÜNİTESİ

Bu ünite de; katı basıncını etkileyen değişkenlerin deneyerek keşfedilmesi, sıvı basıncını etkileyen değişkenlerin sorgulanması, günlük hayattan örnekler kullanarak açık hava basıncına yönelik genelleme yapılması, basıncın teknolojik uygulamalarla ilişkilendirilerek model oluşturulması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 18

ALAN FBAB8. Bilimsel Çıkarım Yapma

BECERİLERİ FBAB9. Bilimsel Model Oluşturma
FBAB10. Tümevarımsal Akıl Yürütme

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E1.2. Mütevazılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma, E3.11. Özgün Düşünme

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.1. Öz Farkındalık/Kendini Tanıma
SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme
SDB1.3. Öz Yansıtma/Kendine Uyarılama
SDB2.1. İletişim
SDB2.2. İş Birliği

Değerler D1. Adalet
D3. Mütevazılık
D6. Duyarlılık
D7. Dürüstlük
D12. Sabır
D16. Sorumluluk
D19. Vatanseverlik
D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı
OB2. Dijital Okuryazarlık
OB4. Görsel Anlama
OB7. Veri Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Teknoloji ve Tasarım, Matematik, Türkçe, Bilişim Teknolojileri

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.2. Gözlemlenme, KB2.8. Sorgulama, KB2.9. Genelleme, FBAB8. Bilimsel Çıkarım Yapma, KB3.3. Eleştirel düşünme

**ÖĞRENME ÇIKTILARI
VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ**

1. Bölüm: Katı Basıncı

FB.8.2.1.1. Katı basıncını etkileyen değişkenleri deneyerek keşfedebilme

- a) Katı basıncını etkileyen nitelikleri tanımlar.
- b) Katı basıncını etkileyen değişkenlerle ilgili veri toplar ve kaydeder.
- c) Katı basıncının kuvvet ve temas yüzeyi ile ilişkili olduğunu değerlendirir.

2. Bölüm: Sıvı ve Gaz Basıncı

FB.8.2.2.1. Sıvı basıncını etkileyen değişkenleri deneyerek keşfedebilme

- a) Sıvı basıncını etkileyen nitelikleri tanımlar.
- b) Sıvı basıncını etkileyen değişkenlerle ilgili veri toplar ve kaydeder.
- c) Sıvı basıncının derinlik ve yoğunluk ile ilişkili olduğunu değerlendirir.

FB.8.2.2.2. Açık hava basıncını açıklayabilme

- a) Açık hava basıncı örneklerinden yola çıkarak örüntü bulur.
- b) Örüntüleri kullanarak genellemeler yapar.

FB.8.2.2.3. Basıncın teknolojik uygulamalarına yönelik bilimsel model oluşturabilme

- a) Basıncın teknolojik uygulamalarına yönelik model önerir.
- b) Basıncın teknolojik uygulamalarına yönelik oluşturduğu modeli yeni kanıtlara göre geliştirir.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Katı Basıncı

Sıvı ve Gaz Basıncı

Açık Hava Basıncı

**İlkeler / Anahtar
Kavramlar**

İlkeler

Pascal ilkesi

Torricelli ilkesi

Anahtar Kavramlar

katı basıncı, sıvı basıncı, açık hava basıncı, basınç birimi, Pascal (Pa), barometre, rüzgâr, alçak basınç alanı ve yüksek basınç alanı

**ÖĞRENME
KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid, çalışma kâğıdı, performans görevi kullanılabilir. Ayrıca tema sürecinde ortaya çıkan öğrenci ürünleri değerlendirme amaçlı kullanılabilir.

Performans Görevi

Pascal ilkesini içeren model oluşturma performans görevi verilebilir. Süreç öz, akran ve grup değerlendirme formları, kontrol listesi, analitik dereceli puanlama anahtarı vb. araçlarla değerlendirilebilir.

**ÖĞRETME-ÖĞRENME
YAŞANTILARI**

Temel Kabuller

Öğrencilerin ağırlığın bir kuvvet olduğunu ve kuvvetin cisimler üzerindeki etkisini bildikleri kabul edilmektedir.

Öğrencilerin kütle, ağırlık, doğrultu, yön, hareket, yer değiştirme ve hız kavramlarını bildikleri kabul edilmektedir.

Öğrencilerin madde, maddenin hâlleri, ısı, sıcaklık, tanecik, genleşme, hacim, yoğunluk kavramlarını bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Kuvvet ve kuvvetin cisim üzerindeki etkilerine yönelik mevcut bilgileri ortaya çıkarmak için öğrencilere açık uçlu sorular sorulabilir.

Öğrencilerden günlük yaşamında kullandığı kütle, ağırlık, doğrultu, yön, hareket, yer değiştirme ve hız kavramlarına ilişkin örnekler vermesi istenebilir.

Öğrencilerin madde, maddenin hâlleri, ısı, sıcaklık, tanecik, genleşme, hacim ve yoğunluk kavramlarını örnekler üzerinden açıklamaları istenebilir.

Köprü Kurma Günlük yaşamda kullanılan araç gereçler ve iş makinelerinin basınçla ilişkisi kurulabilir.

Basıncın günlük yaşamdaki avantaj ve dezavantajlarına yönelik yorum yapılması sağlanabilir.

Günlük yaşamda rüzgâr oluşumu ile basınç arasında ilişki kurulabilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

FB.8.2.1.1

İş makinelerinin toprağı kazan kısmının neden sivri bir yapıya sahip olduğu, delici aletlerin uç kısımlarının inceltilmesi ve kesici aletlerin bileylenmesi ile ilgili görsel paylaşılarak öğrencilerin bu durumların nedenini tartışmaları istenebilir (SDB2.1, OB4). Buradan hareketle katı basıncını etkileyen nitelikler tanımlanır (FBAB8.SB1). Sınıfa birkaç tuğla ve biraz kum getirilebilir. Öğrencilerin tuğlanın yüzey alanını ve sayısını değiştirerek kumda oluşan izin derinliğini gözlemlemeleri sağlanır. Her örnek için kuvvet, ağırlık ve yüzey alanı değerlerini anlam çözümüleme tablosuna kaydetmeleri beklenir (OB7, FAAB8.SB2). Matematik dersine yönelik ön bilgilerden hareketle katı basıncı ile kuvvet arasında doğru orantı, katı basıncı ile temas yüzeyi arasında ise ters orantı olduğuna yönelik çıkarım yapmaları istenir (OB1). Günlük yaşamdaki farklı örneklerden katı cisimlerin basıncını kuvvet ve temas yüzeyi ile ilişkilendirip değerlendirmeleri istenir (D3.4, FBAB8.SB3). Katı basıncının biriminin N/m^2 , Pascal (Pa) olduğu ve "P" harfi ile gösterilebileceği vurgulanır. Katı basıncını etkileyen kuvvet, doğrultusu ve temas yüzeyine etki etme durumuna göre kuvvet, ağırlık veya kuvvetle birlikte ağırlık olabilecek şekilde vurgulamaları istenir. Süreç içerisinde öğrenciler merak ettikleri soruları sorabilir (E1.1, E3.8). Tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid vb. ölçme araçları ile izleme amaçlı değerlendirmeler yapılabilir.

FB.8.2.2.1

Öğrencilerin, Türk millî sporcularının serbest dalışta rekor kırdığı görüntüler üzerinden suda derine dalmanın neden zor olduğunu, dalış yapan sporcunun yerinde olsalar dalış sırasında neler hissedeceklerini sorgulamaları istenebilir (D19.1, SDB1.1). Öğrencilere günlük yaşamdan sıvı basıncı değişimini konu alan farklı örnekler verilebilir, dijital içerikler kullanılabilir. Bu sayede öğrencilerin ön bilgi ve deneyimlerinden yola çıkılarak verilen örneklerde yer alan sıvı basıncı hakkında derinlik, yoğunluk, basınç değişimi ve iletimine yönelik nitelikleri tanımlamaları beklenir (FBAB8.SB1). Sıvı basıncının niteliklerine yönelik sınıfta veya laboratuvar ortamında gözleme dayalı etkinlikler oluşturulabilir. Ardından derinlik, yoğunluk, basınç değişimi ve iletimine yönelik gözlem verilerini anlam çözümüleme tablosuna kaydetmeleri beklenir (OB7, FBAB8.SB2). Öğrencilerin sıvı basıncının derinlik ve maddenin cinsine bağlı olduğunu derinlik ve yoğunlukla doğru orantılı olacak şekilde çıkarım yaparak bulmaları istenir. Günlük yaşantısında iş makineleri, itfaiye merdivenleri, dişçi koltuğu, hidrolik fren sistemleri vb. araçların hidrolik sistemlerinin nasıl çalıştığına yönelik açık uçlu sorular sorularak öğrencilerin fikirleri alınabilir (E3.5). Verilen cevapların doğruluğunu gözlemlemek adına sınıfa getirilen bileşik kap ile gösteri deneyi yapılarak gözlemlemeleri ve günlük yaşamdaki farklı örneklerden sıvı basıncını derinlik ve yoğunluk ile ilişkilendirip değerlendirmeleri istenir (OB1, D3.4, FBAB8.SB3). Tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid vb. ölçme araçları izleme amaçlı kullanılabilir.

FB.8.2.2.2

Ağırlık kavramı sorularak öğrencilerin mevcut bilgilerini yansıtılmaları istenebilir. Yüksekliğin değişmesine bağlı olarak yolculuk sırasında kulaklarımızda oluşan baskı hissini neden sorularak fikirleri alınabilir (E3.5). Buradan hareketle atmosferin içerisinde bulunan tüm nesnelere ağırlıkları sebebiyle bir basınç uyguladığı fark ettirilebilir. Dünya üzerinde yaşam bölgelerinin deniz seviyesinden farklı yüksekliklerde olduğunu ve bu farklılığın basınç değişimine sebep olabileceğini fark etmeleri sağlanabilir. Bu konuda Torricelli deneyinden faydalanılabilir. Ayrıca açık hava basıncının varlığını ispatlayan; ağız kâğıdıyla kapatılan su dolu bir bardağın ters çevrilmesi durumunda suyun dökülmemesi, pipetle meyve suyu içilirken meyve suyu kutusunun büzülmesi vb. basit deneyler yaptırılabilir. Bu konuda dijital içerikler de kullanılabilir. Rüzgâr etkisi ile bayrağımızın dalgalanmasına dikkat çekilerek rüzgârın oluşum nedeniyle ilgili fikirleri istenebilir (E3.5, D19.1). Öğrencilerin açık hava basıncı ile genişleme ve yoğunluk farkı kavramlarını ilişkilendirerek alçak ve yüksek basınç oluşumunu fark etmeleri sağlanabilir (OB7). Atmosfer basıncı örneklerinden yola çıkarak öğrencilerden örüntü oluşturmaları istenir (FBAB10.SB1). Bu örüntülerden hareketle yüksek ve alçak basınç alanları arasında oluşan yatay hava akımını rüzgâr olarak tanımlamaları beklenir (OB7). Oluşan hava akımını dijital içerik ya da gerçek bir deney ortamında gözlemlenmeleri istenebilir (OB2, OB1, OB7). Bu süreçte günlük yaşamdan açık hava basıncına yönelik; yükselen balonun patlaması, vurgun olayı, nefes alıp verme sürecinde akciğerlerin çalışması vb. örnekler verilebilir. Verilen örnekler değerlendirilerek açık hava basıncının yükseklik ve sıcaklık değişimine bağlı olarak değişebileceği genellemesini yapmaları istenir (FBAB10.SB2). Çalışma kâğıdı, açık uçlu sorular vb. ölçme araçları izleme amaçlı değerlendirmeler için kullanılabilir.

FB.8.2.2.3

Öğrencilere Pascal ilkesini içeren bir performans görevi verilebilir. Öğrencilerin, sınırlılıkları belirlenmiş problem durumuna uygun olarak basit araç gereçler kullanarak mühendislik ve tasarım döngüsüne uygun bir sıvı basıncı modeli önermeleri beklenir (OB1, FBAB9.SB1). Ayrıca öğrencilere fikir vermesi amacıyla modern mühendisliğin ilk örneği olan Cezeri'nin su çarkı tulumbası görsellerle açıklanabilir (OB4). Bilimsel bilginin bir anda oluşmadığı, güncel bilgi birikimi ile yanlışların düzeltilmesi ve doğruların üzerine eklemeler yapılarak günümüze kadar geldiği anlatılabilir. Bu doğrultuda; bilim ve teknolojiadaki gelişme ve ilerlemeleri sağlayacak geleceğin bilim insanlarının bugünkü öğrenciler arasından çıkacağı vurgusu yapılarak öğrencilerin ilgi ve motivasyonlarının artması sağlanabilir (SDB1.2). Model tasarım sürecinde iş birlikli, sorgulayıcı veya proje tabanlı öğrenme yaklaşımları kullanılabilir. Verilen performans görevleri çerçevesinde öğrenciler gruplara ayrılır ve öğrencilerden ifadelerinde özgür seçimler yaparak grup içinde yardımlaşmaları istenebilir (E1.2, SDB2.1, SDB2.2, D20.4). Modeli tasarlama sürecinde planlarını ertelemeyen, azimli ve kararlı bir şekilde zamanında ve eksiksiz yürütmeleri istenebilir (D3, D12.3, D16.3). Belirledikleri araç gereçlerden yola çıkarak estetik bakış açısıyla özgün ve bütüncül bir anlayışla model tasarımları sağlanabilir (D7.3, SDB1.2, E3.11). Tasarladığı modelini diğer modellerle karşılaştırarak tespit edilen hata ve eksiklikleri gelişim fırsatı olarak değerlendirip modellerini geliştirmeleri sağlanır (SDB1.3, D16.4, FBAB9.SB2). Model tasarım sürecinde teknoloji ve tasarım dersi ile ilişkilendirilebilir. Süreç öz, akran ve grup değerlendirme formları, kontrol listesi, analitik dereceli puanlama anahtarı vb. araçlarla değerlendirilebilir. Bu süreçte öğrencilerin tarafsız davranmaları sağlanır (D6.2, D1.2).

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Basıncın teknolojik uygulamalarına yönelik kodlama veya STEM eğitim anlayışına uygun mühendislik ve tasarım tabanlı etkinlikleri içeren hidrolik asansör, kaldırma köprüsü, hidrolik robotlar, balon roketi vb. tasarımları oluşturmaları istenir.

Sınıf ortamında Torricelli'nin hayatı ve keşif sürecine yönelik araştırma yapıp arkadaşlarına sunmaları istenir.

Basınçla ilgili denizaltı kazalarının araştırılıp sebeplerinin raporlaştırılması istenir.

Destekleme Eğitsel dijital içeriklerde video, animasyon, simülasyon vb. kullanılarak soyut kavramların somutlaştırılmasında, kavramsal anlayışın kolaylaştırılmasında ve pekiştirilmesinde kullanılır.

Torricelli'nin hayatı ve keşif sürecine yönelik videolar izletilir.

Model oluşturma sürecinde ek yönergeler verilerek izleyecekleri adımlar sadeleştirilir.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

SİSTEMLER TEMASI/ YAŞAMIN GİZEMİ ÜNİTESİ

Bu ünite; DNA ve genetik kod kavramlarının ve aralarındaki ilişkilerin açıklanması, mitoz ve mayoz bölünmelerin karşılaştırılması, kalıtıma ilişkin kavramların açıklanıp tek karakter çaprazlama problemleriyle ilgili çıkarım yapılması, akraba evliliklerinin genetik sonuçlarının tartışılması, mutasyon ve adaptasyon kavramlarıyla canlılardaki değişimlerin açıklanması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 26

ALAN FBAB1. Bilimsel Gözlem

BECERİLERİ FBAB8. Bilimsel Çıkarım Yapma

KAVRAMSAL KB2.6. Bilgi Toplama

BECERİLER KB2.7. Karşılaştırma

KB2.11. Gözleme Dayalı Tahmin Etme

KB2.13. Yapılandırma

KB2.18. Tartışma

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E2.5. Oyunseverlik, E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri** SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme

SDB2.1. İletişim

SDB2.2. İş Birliği

SDB2.3. Sosyal Farkındalık

SDB3.1. Uyum

SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D2. Aile Bütünlüğü

D3. Mütevazılık

D5. Dostluk

D9. Mahremiyet

D12. Sabır

D13. Sağlıklı Yaşam

D14. Saygı

D16. Sorumluluk

D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı
OB2. Dijital Okuryazarlık
OB4. Görsel Okuryazarlık
OB5. Kültür Okuryazarlığı
OB7. Veri Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Türkçe, Sosyal Bilgiler

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.16.1. Tümevarımsal Akıl Yürütme, KB2.16.2. Tümdengelimsel Akıl Yürütme, KB3.1. Karar Verme, KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI 1. Bölüm: DNA ve Genetik Kod

VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ FB.8.3.1.1. Nükleotid, gen, DNA ve kromozom kavramları arasındaki ilişkiyi açıklayabilme

- a) Nükleotid, gen, DNA ve kromozom kavramlarını inceleyerek hiyerarşik ilişkileri ortaya koyar.
- b) Nükleotid, gen, DNA ve kromozom kavramlarının uyumlu bir bütün olduğunu açıklar.

FB.8.3.1.2. DNA'nın yapısını model üzerinde açıklayabilme

- a) DNA'nın yapısının niteliklerini tanımlar.
- b) DNA'nın yapısını model üzerinde inceleyerek verileri kaydeder.
- c) Elde edilen verileri açıklar.

2. Bölüm: Mitoz ve Mayoz

FB.8.3.2.1. Mitoz ve mayoz kavramları arasındaki ilişkiyi karşılaştırabilme

- a) Mitoz ve mayoz kavramlarına ilişkin özellikleri belirler.
- b) Mitoz ve mayoz kavramlarına ilişkin benzerlikleri listeler.
- c) Mitoz ve mayoz kavramlarına ilişkin farklılıkları listeler.

3. Bölüm: Kalıtım

FB.8.3.3.1. Kalıtımla ilgili kavramları açıklayabilme

- a) Kalıtımla ilgili kavramlar arasında mantıksal ilişkileri ortaya koyar.
- b) Kalıtımla ilgili kavramları uyumlu bir bütün olarak açıklar.

FB.8.3.3.2. Tek karakter çaprazlamaları ile ilgili problemler çözerek sonuçları değerlendirebilme

- a) Tek karakter çaprazlamaları ile ilgili nitelikleri tanımlar.
- b) Tek karakter çaprazlamaları ile ilgili problemler çözerek sonuçlara ilişkin verileri kaydeder.
- c) Sonuçlara ilişkin elde ettiği verileri değerlendirir.

FB.8.3.3.3. Akraba evliliklerinin genetik sonuçlarını tartışabilme

- a) Akraba evliliklerinin genetik sonuçlarına yönelik mantıksal temellendirme yapar.
- b) Akraba evliliklerinin genetik sonuçlarına yönelik mantıksal tutarsızlıkları tespit eder.
- c) Akraba evliliklerinin genetik sonuçları konusunda geçerli bir fikir oluşturur.

4. Bölüm: Mutasyon ve Adaptasyon

FB.8.3.4.1. Mutasyonu açıklayabilme

- a) Mutasyon ile ilgili bilgiye ulaşmak için kullanacağı araçları belirler.
- b) Mutasyon hakkındaki bilgileri bulur.
- c) Mutasyon hakkında bulunduğu bilgileri doğrular.
- ç) Mutasyon hakkında ulaşılan bilgileri kaydeder.

FB.8.3.4.2. Canlıların yaşadıkları çevreye uyumlarını açıklayabilme

- a) Canlıların yaşadıkları çevreye uyumlarına ilişkin ön gözlem ve deneyimi ilişkilendirir.
- b) Canlıların yaşadıkları çevreye uyumlarına ilişkin çıkarım yapar.
- c) Canlıların yaşadıkları çevreye uyumlarına ilişkin yargıda bulunur.

İÇERİK ÇERÇEVESİ DNA ve Genetik Kod

Mitoz ve Mayoz

Kalıtım

Mutasyon ve Adaptasyon

Anahtar Kavramlar DNA'nın yapısı, nükleotid, gen, kromozom, mitoz bölünme, mayoz bölünme, genotip, fenotip, saf döl, melez döl, baskın, çekinik, çaprazlama, cinsiyet, akraba evlilikleri, mutasyon, adaptasyon, doğal seçim, varyasyon

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme) Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde çalışma kâğıdı, tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid, eşleştirme testi, kavram ağı, açık uçlu sorular ve performans görevleri kullanılabilir. Ayrıca tema sürecinde ortaya çıkan öğrenci ürünleri değerlendirme amaçlı kullanılabilir.

Performans Görevi

DNA'nın yapısını gösteren bir model oluşturmasını içeren performans görevi verilebilir. Bu görev, analitik dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir.

Mayoz ve mitoz karşılaştırma tablosu posterini hazırlama performans görevi olarak verilebilir. Bu görev, kontrol listesiyle değerlendirilebilir.

Mutasyona ait bilgi toplamalarını ve poster, afiş, resim, rapor vb. hazırlamalarını içeren performans görevi verilebilir. Bu görev, analitik dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir.

Yaşam alanlarındaki canlı örneklerini rol oynayarak, çizerek, hikâyeleştirerek anlatmalarını içeren performans görevi verilebilir. Performans görevi, analitik dereceli puanlama anahtarı ve hikâye haritası formu kullanılarak değerlendirilebilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller Öğrencilerin hücrenin yönetim merkezi olarak hücre çekirdeğini bildikleri ve kalıtım maddesinin çekirdekte yer aldığı bilgisine sahip oldukları kabul edilmektedir.

Üreme, büyüme ve gelişme ile hücre bölünmelerinin ilişkili olduğunu, eşeyli ve eşeysiz üremenin özelliklerini bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Açık uçlu sorularla öğrencilerin hücredeki yönetim merkezi olan çekirdeğe ve kalıtım materyaline ait ön bilgileri sorgulanır. Hücre bölünmelerine ait var olan bilgileri açık uçlu sorularla sorgulanır.

Köprü Kurma Kendi cinsiyetini mayoz bölünmeyle açıklamaları, mitoz bölünmenin yaşamlarındaki önemini fark edebilmeleri sağlanarak öğrenilenlerle günlük yaşamları ilişkilendirilebilir. Mayoz bölünmeyle insanların birbirinden farklı görünmelerini açıklamaları sağlanarak mayoz bölünmeyi yaşamla ilişkilendirmeleri sağlanır. Akraba evliliklerinin genetik sonuçlarıyla günlük yaşamda karşılaştıkları örnekleri anlamlandırmaları sağlanabilir (OB5).

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları **FB.8.3.1.1**

Öğrencilerin kalıtım materyaline ilişkin ön bilgileri, beyin fırtınası vb. teknikler kullanılarak açık uçlu sorularla sorgulanabilir. Nükleotid, gen, DNA ve kromozom kavramları kavram haritası vb. yöntemlerle açıklanabilir. Ardından öğrencilerin analogi, rol yapma vb. yöntemlerle bu kavramları inceleyerek hiyerarşik ilişkileri ortaya koymaları sağlanır (KB2.13.SB1). Büyüklük sıralamasına girilmeden kromozom ve DNA arasındaki hiyerarşik ilişki verilir. Rol oynama sırasında öğrencilerin olumlu iletişim dili kullanmaları ve süreçte eğlenerek öğrenmeleri sağlanabilir (E2.5, SDB2.1). Öğrencilerin kavramlar arasındaki ilişkiye analogi yoluyla günlük yaşamdan örnekler vermeleri beklenebilir. İş birlikli tartışma tekniklerinden biri kullanılarak öğrencilerin elde ettiği bilgilerle var olan bilgilerini bütünleştirmeleri, DNA ve genetik kod kavramlarının uyumlu bir bütün oluşturduğu sonucuna ulaşmaları beklenir (KB2.13.SB2, SDB2.1). Tartışma sırasında sabırlı ve olgun davranabilmeleri ve grup içinde tartışmalarda liderlik gibi becerilerinin gelişmesi beklenebilir (D12.2, D3.5). Öğrencilerin bu hiyerarşik ilişkiyi yapılandırmaları çalışma kâğıdı vb. araçlarla değerlendirilebilir. Analogi kurma aşamasında sosyal bilgiler, rol oynama sürecinde ve iş birlikli tartışma teknikleri kullanma aşamasında kendilerini ifade ederken Türkçe dersiyle ilişki kurulabilir.

FB.8.3.1.2

Öğrenciler gruplara ayrılır ve öğrencilerin olumlu iletişimin sağlandığı grup tartışmasıyla DNA yapısının niteliklerini tanımlamaları sağlanır (FBAB.1.SB1, SDB2.1). Öğrencilerin model, video, animasyon vb. görsel ve dijital araçlarla merakla inceleyerek DNA'nın yapısını belirlemeleri sağlanır (FBAB.1. SB2, OB4,OB2, E1.1). DNA'nın yapısındaki bağların adlarına ve özelliklerine girilmeden sadece nükleotidler arası bağlar olduğuna değinilir. Pürin ve pirimidin ayırımına girilmeden azotlu organik bazların isimleri ve eşleşmeleri ile şeker ve fosfat molekülleri tanıtılır. Öğrencilerden DNA'nın yapısına ait elde edilen verileri grup olarak özetleyip açıklamaları istenir (FBAB.SB3, SDB2.2, E1.1). Öğrencilerin açıklamalarını farklı malzemelerle DNA'nın yapısını gösteren bir model tasarlayarak yapmaları istenebilir. Tasarlanan model, analitik dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir. Süreçte öğrencilerin bilimsel bakış açısıyla hareket etmesi, yardımlaşması ve yaratıcı düşünmesi teşvik edilebilir (D3.3, D20.2, E3.3). DNA'nın kendini eşlemesi çift zincirli yapı üzerinden hesaplamalara girilmeden basit bir şekilde açıklanır. Bu noktada video, animasyonlar vb. araçlardan faydalanılabilir (OB1, OB2). Hangi durumda DNA'daki hataların onarılamayacağına değinilir. DNA ile ilgili çalışmalar yürüten bilim insanları ve yaptıkları çalışmalardan bahsedilir. Tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid vb. ölçme araçları değerlendirmeler için kullanılabilir.

FB.8.3.2.1

Eşeyli ve eşeysiz üreme kavramlarına ilişkin ön bilgilerini yoklamak amacıyla beyin fırtınası tekniği kullanılarak hücre bölünmelerinin çeşitlerine giriş yapılabilir. Bu bölünmelere ait özellikler dijital ortam, basılı kaynak vb. materyallerle incelenebilir (OB4, OB2). Ardından kavramlar açıklanır. Öğrencilerin sorgulama yoluyla bu kavramlara ait özellikleri belirlemeleri sağlanır (KB2.7. SB1). Gruplar oluşturularak öğrencilerin mitoz ve mayozun benzerlik (KB2.7. SB2) ve farklılıklarını listelemeleri istenir (KB2.7. SB3, SDB2.1). Mitoz ve mayoz bölünmenin evrelerine girilmeden mayoz bölünmenin iki aşamadan oluştuğuna değinilir. Belirlenen benzerlik ve farklılıkların grupların olumlu iletişim ve nezaket çerçevesinde karşılaştırıp tablo oluşturmaları sağlanabilir (SDB2.1, D14.2). Karşılaştırma tablosunu poster hâlinde sunmaları istenebilir (OB4). Poster, kontrol listesiyle değerlendirilebilir. Ayrıca kavramlara yönelik video, animasyon, dijital hikâye vb. araçlarla öğrenmelerin pekiştirilmesi sağlanabilir (OB2). Öğrenme çıktıları eşleştirme testi, tanılayıcı dallanmış ağaç vb. ölçme araçları ile değerlendirilebilir. Tartışma ve tablo oluşturma sırasında Türkçe dersinde yer alan iletişim becerilerinden faydalanılabilir.

FB.8.3.3.1

Öğrencilere akraba olan kişilerin benzerlik ve farklılıklarını kıyaslayarak nedenlerini sorgulamaları için kalıtım ve karakter kavramıyla ilgili açık uçlu sorular sorulabilir (SDB3.3, D2.1, D14.1, D14.2, D14.3). Bu noktada "Aslı ne ise nesli odur." atasözünün üzerinde düşünmeleri istenebilir (OB5). Mendel ve çalışmaları dikkate alınarak karakter, gen, alel, baskın, çekinik, saf döl, melez döl, genotip ve fenotip kavramları açıklanır. Öğrencilerin bu kavramlar arası mantıksal ilişkileri ortaya koymaları beklenir (KB2.13.SB1, SDB1.2). Süreçte analogilerden faydalanılarak eğlenerek öğrenmeleri sağlanabilir (E2.5). Öğrencilerin kalıtımla ilgili kavramları uyumlu bir bütün olarak açıklamaları beklenir (KB2.13.SB2, SDB2.3). Öğrencilerin bu mantıksal ilişkiyi yapılandırmaları çalışma kâğıdı, kavram ağı vb. araçlarla değerlendirilebilir.

FB.8.3.3.2

Mendel'in bezelye bitkisi üzerinde yaptığı deneylerle ilgili tablo, şema vb. görseller gösterilerek açık uçlu sorularla öğrencilerin bu deneyleri sorgulamaları sağlanır (OB4). Bezelye bitkisini kullanmanın sağladığı avantajlara değinilir. Mendel'in bezelyeler üzerinde yaptığı çalışma bir karakter örneğinden açıklanır. Öğrencilerin tek karakter çaprazlamaya ait nitelikleri tanımlamaları beklenir. (FBAB8.SB1). Bezelye bitkisindeki tek karakter özelliklerini içeren örnek problem sunulup öğrencilerin örneği incelemesi sağlanabilir. Bu noktada sadece bezelyelerdeki baskın ve çekinik aleller kullanılarak farklı problemler üretilir. Gruplara ayrılan öğrencilerin problemleri yardımlaşarak çözüp verileri kaydetmeleri sağlanır (FBAB8.SB2, SDB2.2, SDB3.3, OB7, D20.4). Birinci ve ikinci nesillere ait oluşacak döllerini belirlemeleri sağlanır. Öğrencilerin elde ettikleri verileri grup olarak değerlendirmeleri istenir (FBAB.SB3, SDB2.2, OB2). Süreçte birinci ve ikinci nesil ait oluşan döllerin oranlarını belirlemeleri, fenotip ve genotip olarak açıklamaları ve bu döllerin yavrulara aktaracağı özelliklerin neler olacağını bilimsel bakış açısıyla tahmin etmeleri beklenir (D3.3). Çaprazlamalara girmeden diğer canlılarda da karakter aktarımın benzer olduğu vurgulanır. Öğrencilerden cinsiyetin nasıl belirlendiğini açıklamaları istenebilir. İnsanda cinsiyetin babadan gelen eşey kromozomu ile belirlendiği açıklanır (SDB2.3, SDB3.3). Çalışma kâğıtları, açık uçlu sorular vb. ölçme araçları değerlendirilmeleri için kullanılabilir.

FB.8.3.3.3

Öğrencilerin akraba evliliğinin genetik sonuçları hakkındaki düşünceleri beyin fırtınası vb. yöntemlerle sorgulanabilir. Ürettikleri fikirler doğrultusunda öğrencilerin gruplara ayrılarak grafik, tablo vb. veriler üzerinden tartışmalar ile akraba evliliklerinin genetik sonuçlarına yönelik mantıksal temellendirme yapmaları sağlanır (KB2.18.SB1, OB4). Ülkemizde sık görülen genetik hastalıklar ile ölü ve engelli doğumların akraba evliliğine ilişkin verileri incelenebilir (OB7). Bu verilerin değerlendirmesi yapılırken öğrencilerden grup içinde aktif olarak sürece dâhil olmaları, görev bilinciyle çalışmaları istenebilir (D3.4, D.16.3, SDB2.2). Grup üyelerinin yardımlaşmaları beklenebilir (D20.4). Akraba evliliklerinin genetik sonuçlarının her çocukta görülmemesi vb. mantıksal tutarsızlıkları tespit etmeleri sağlanır (KB2.18.SB2). Gruplar arasında elde edilen fikirler sınıf tartışmasına açılarak akraba evliliklerinin genetik sonuçları konusunda geçerli bir fikir oluşturmaları sağlanır (KB2.18.SB3). Akraba evliliği dışındaki evliliklerde daha düşük ihtimalle de olsa bu sonuçların olabileceğine değinilir. Açık uçlu sorular, tanılayıcı dallanmış ağaç vb. ölçme araçları değerlendirilmeleri için kullanılabilir.

FB.8.3.4.1

Öğrencilerden mutasyonla ilgili bir durumu örnek olay yöntemi ile tartışmaları istenebilir. Örnek olay çerçevesinde merak duygusunu artırmak için açık uçlu sorular sorulabilir (E1.1). Öğrencilere mutasyon konusunda bireysel ya da grup olarak poster, afiş, resim, rapor vb. hazırlamalarını içeren performans görevleri verilebilir (SDB1.2). Öğrencilerden hazırlayacakları performans görevi ile ilgili bilgilere ulaşmak için kullanacağı araçları belirlemeleri beklenir (KB2.6.SB1). Bilgiye ulaşmak için kullanacağı araçlar olarak genel ağ adresleri, basılı kaynaklar, alan uzmanlarıyla görüşme vb. farklı kaynaklardan yararlanabilirler. Bu süreçte gerçeği arama isteğiyle, merak ettiği soruları sorarak güvenilir araçları belirlemeleri sağlanabilir (OB2, OB1, E3.4, E3.8). Belirledikleri aracı kullanarak mutasyon hakkında veri toplamaları istenir (KB2.6.SB2, OB7). Öğretmeninden, alan uzmanından vb. yardım alarak, arkadaşları ile tartışarak veya bilimsel kaynaklara başvurarak ulaştıkları bilgileri doğrulamaları beklenir (D3.3, OB7, OB1, KB2.6.SB3). Video, sunu, röportaj yapma vb. sunum teknikleri de kullanılabilir. Sınıf içi sunumları sırasında doğruladığı bilgileri kaydetmeleri istenir (OB1, KB2.6.SB4). Genel ağ adreslerinden yararlanma, dijital sunum, video hazırlama noktasında bilişim teknolojileri dersleriyle ilişki kurulabilir (OB2). Performans görevi sürecinde görev bilinciyle hareket etmesi, sorumlu ve planlı davranışlar sergilemesi beklenir (D3.2, E2.2, D16.3). Üreme hücrelerinde oluşan mutasyonun kalıtsal olduğu vurgulanır. Mutasyonların canlı yaşamına olumlu ve olumsuz etkileri konusunda gruplar oluşturularak iş birlikçi bir yaklaşımla öğrencilerin kendilerini ifade etmeleri sağlanarak tartışma ortamı oluşturulabilir. Ayrıca ulaştıkları bilgiler doğrultusunda yeterli ve dengeli beslenme, zararlı maddeler kullanma, radyasyon, aşırı güneş ışığı ve kimyevi maddelere maruz kalma vb. durumların mutasyona etkisine değinilerek sağlıklı yaşama özen göstermeleri beklenebilir (D13.4). Bu performans görevi analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir. Sürecin tamamına ilişkin değerlendirmede tanılayıcı dallanmış ağaç vb. kullanılabilir.

FB.8.3.4.2

Çeşitli kalıtsal özelliklerini değiştirerek yaşam alanına uyum sağlayan çöl tilkisi, boz ayı vb. ile ilgili basılı kaynaklar, belgesel, animasyon vb. sunularak öğrencilerin bu canlıların görsellerini merak duygusuyla incelemesi beklenir (OB4, SDB3.1. E1.1). Buluş yoluyla yönlendirici sorular sorularak öğrencilerin canlıya ait özellikleri belirlemeleri ve bu özelliklerin sebebini sorgulamaları sağlanabilir. Bu örneklerden yola çıkarak canlıların yaşadıkları çevreye uyumlarına ilişkin gözlemlerini ilişkilendirmeleri sağlanır (KB2.11.SB1, D9.3). Aynı türe ait kutup tilkisi, kutup ayısı vb. başka örnekler sunulabilir. Bu noktada, canlıların çeşitliliği üzerinden varyasyon kavramını keşfetmeleri beklenir. Öğrenciler gruplara ayrılarak her gruba bir yaşam alanı örneği verilebilir ve yaşam alanındaki canlı örneklerini belirlemeleri istenebilir (SDB2.2, SDB2.1). Varyasyon ve doğal seçilimin etkisine ilişkin yönlendirici sorular yöneltilecek adaptasyonla ilişkisini fark etmeleri beklenir (OB1). Yaşam alanlarındaki canlı örneklerini oyunlaştırma, hikâyeleştirme vb. yöntemlerle anlatmalarını içeren aktif görev aldıkları performans görevi verilebilir (E2.5, D3.5). Öğrencilerin belirli yaşam alanlarında bulunan canlıların çevreye uyumlarına ilişkin çıkarım yapmaları beklenir (KB2.11.SB2, SDB3.3). Performans görevi, analitik dereceli puanlama anahtarı ve hikâye haritası formu kullanılarak değerlendirilebilir. Öğrencilerin sunumları sonucunda canlıların yaşadıkları çevreye uyumlarına ilişkin varyasyon ve doğal seçilim kavramlarını kullanarak adaptasyona ilişkin yargıda bulunmaları istenir (KB2.11. SB3, SDB3.3, SDB2.1). Bu aşamada öğrencilerin canlıların farklı özelliklerini dikkate alarak farklılıklara saygı duymaları, canlıya ve çevreye değer vermeleri sağlanabilir (SDB2.3, D5.4, D9.3). Yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç vb. ölçme araçları değerlendirmeler için kullanılabilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme DNA'nın yapısına ilişkin araştırmaları yürüten bilim insanlarının çalışmalarını özetleyen bir makale hazırlamaları istenir.

Öğrencilerin dijital ortamda DNA modeli oluşturabilecekleri eşleştirme oyunu tasarımları sağlanır.

James Dewey Watson ve Francis Cric'den Aziz Sancar'a DNA üzerinde yapılan çalışmalarını araştırıp kronolojik olarak derlediği bir çizelge, rapor vb. olarak sunmaları istenir.

Öğrencilerin dijital ortamda tek karakter çaprazlamaya ilişkin soruları çözebilecekleri bir oyun tasarımları sağlanır.

Destekleme DNA modeli oluştururken modele ilişkin ek açıklama yapılması, arkadaşlarından yardım almaları sağlanır.

Öğrencilerin dijital ortamda tek karakter çaprazlamaya ilişkin soruları çözebilecekleri oyun oynamaları sağlanır.

Öğrencilerin canlıları yaşam alanlarına yerleştirerek adaptasyon konusunu tekrar edebilecekleri eşleştirme oyunları oynamaları sağlanır.

Dijital içeriklerle adaptasyon ve mutasyon kavramlarını tekrar etmeleri için görsel ağırlıklı etkinlikler uygulanır.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

ENERJİ TEMASI/ SESİN DÜNYASI ÜNİTESİ

Bu ünite de; sesin maddesel ortamda yayılma hızının sınıflandırılması, sesin frekansına göre ince veya kalın olarak işitilmesine neden olan ses özellikleri ile ilgili deney yapılması, sesin günlük yaşama etkilerinin açıklanması amaçlanmıştır.

DERS SAATİ 11

ALAN FBAB7. Deney Yapma

BECERİLERİ FBAB8. Bilimsel Çıkarım Yapma

EĞİLİMLER E1.1. Merak
E3.4. Gerçeği arama
E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri** SDB2.1. İletişim
SDB2.2. İş Birliği
SDB3.3. Sorumlu Karar verme

Değerler D3. Mütevazılık
D14. Saygı
D16. Sorumluluk
D19. Vatanseverlik
D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı
OB2. Dijital Okuryazarlık
OB7. Veri Okuryazarlığı
OB9. Sanat Okuryazarlığı

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER** Müzik, Türkçe, Görsel Sanatlar

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER** KB2.2. Gözlemeleme, KB2.6. Bilgi toplama, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.8. Sorgulama,
KB2.18. Tartışma

**ÖĞRENME ÇIKTILARI
VE SÜREÇ
BİLEŞENLERİ**

1. Bölüm: Sesin Hızı

FB.8.4.1.1. Sesin farklı ortamlarda yayılma hızının değiştiği çıkarımını yapabilme

- a) Sesin niteliklerini tanımlar.
- b) Farklı ortamlara göre sesin yayılma hızı ile ilgili veri toplar ve kaydeder.
- c) Sesin farklı ortamlardaki yayılma hızına ait verileri değerlendirir.

2. Bölüm: Ses ve Özellikleri

FB.8.4.2.1. Sesin frekansına göre ince veya kalın olarak işitilmesine neden olan ses özellikleri ile ilgili deney yapabilme

- a) Çevresindeki seslerin, ince ve kalın işitilmesine neden olan özellikleri ile ilgili deney yapar.
- b) Deney ile ilgili ölçme yaparak elde edilen verileri analiz eder.

FB.8.4.2.2. Sesin günlük yaşama etkilerini açıklayabilme

- a) Sesin yankı ve rezonans özelliklerini tanımlar.
- b) Yankı ve rezonans olaylarına ilişkin veri toplar ve kaydeder.
- c) Yankı ve rezonansın günlük yaşam ile ilişkili olduğunu değerlendirir.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Sesin Hızı

Ses ve Özellikleri

Anahtar Kavramlar

sesin yayılması, ses tınısı, ince ses, kalın ses, frekans, ses enerjisi, rezonans, yankı

**ÖĞRENME
KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde açık uçlu sorularla desteklenmiş çalışma kâğıtları ve performans görevleri kullanılabilir. Ayrıca tema sürecinde ortaya çıkan öğrenci ürünleri değerlendirme amaçlı kullanılabilir.

Performans Görevi

Öğrencilerin farklı frekanslarda sesi oluşturabilecekleri müzik aleti tasarımları için performans görevi verilebilir. Performans görevi analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

Öğrencilerin günlük hayattan sesin yansımaya ilişkin teknolojideki uygulamaları veya sesin enerji olduğuna yönelik uygulamaları içeren afiş, poster, sunu vb. etkinlikler içeren performans görevi verilebilir. Performans görevi analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Sesin titreşim olduğunu bildikleri kabul edilmektedir.

Ses kaynağı uzaklığının ve ses şiddetinin işitmeye etkisini bildikleri kabul edilmektedir.

Ses kirliliğinin canlılara olan etkisini bildikleri kabul edilmektedir.

**Ön Değerlendirme
Süreci**

Öğrencilerin sesin oluşumu hakkındaki bilgileri açık uçlu sorularla açığa çıkarılabilir.

Öğrencilerin yansımaya, soğurulması ve yalıtımına ilişkin bilgileri açık uçlu sorularla açığa çıkarılabilir.

"Ses kaynağından uzaklaştıkça neden sesi daha zor duyarız?" vb. sorular ile ses şiddetine yönelik ön bilgileri açığa çıkarılabilir.

"Gürültü insanın yaşam kalitesini neden olumsuz etkiler?" vb. sorular ile öğrencilerin ses kirliliğine yönelik ön bilgileri açığa çıkarılabilir (D14.2).

Köprü Kurma "Durgun bir suya atılan taşın su yüzeyinde oluşturduğu hareketlenmeleri gözlemlediniz mi? Sizce ses dalgaları da su dalgaları gibi gözle görülebilir mi?" vb. sorular yöneltilerek sesin dalgalar hâlinde yayılmasına dikkat çekilerek su ve ses dalgaları arasında köprü kurulabilir.

"Doktorlar "stetoskop" ile iç organların sesini nasıl duyabilmektedir?" vb. sorular yöneltilerek sesin yayılmasıyla günlük yaşamdaki olay ve durumlar arasında köprü kurulabilir.

"Müzisyenler, müzik aletlerinden farklı sesler çıkarmak için ne yapıyorlar? Gök gürültüsü ile bir telefon sesi arasındaki fark nedir? Bir köpek ve kedinin çıkardığı ses dalgaları farklı mıdır?" vb. sorular yöneltilerek farklı olgu ve olaylar ile sesin frekansı arasında köprü kurulabilir.

Öğretme-Öğrenme **FB.8.4.1.1.**

Uygulamaları

Öğrencilerin ses ile ilgili ön öğrenmelerini açığa çıkarmak için açık uçlu sorular sorulabilir. Öğrenciler gruplara ayrılarak diyapozon, diyapozon tokmağı, cetvel, şişe, kalem vb. malzemeler kullanarak sesin oluşumu ve sesin yayılmasına ilişkin gözlemler yapmaları istenir. Öğrencilerin grup içinde farklı roller alarak görev bilinciyle yardımlaşmaları istenebilir (D16.3, D20.4, D3.5). Gözlem sonuçlarını tartışarak sesin niteliklerini belirlemeleri istenir (SDB2.1, FBAB8.SB1). Alexander Graham Bell'in telefonu icat etmeden önce sesin tel üzerinde iletimini incelediği ifade edilerek öğrencilerde merak uyandırılabilir (E1.1). Öğrenciler gruplara ayrılarak "Ses dalgaları her ortamda aynı hızla mı yayılır?", "Ses hava ortamında yaz aylarında mı yoksa kış aylarında mı daha hızlı yayılır?" vb. günlük hayatla ilişkili soruları tartışmaları ve grup içerisinde sesin yayılma hızını etkileyebilecek değişkenleri tahmin etmeleri istenebilir (SDB3.3, OB1). Grup içerisinde görev dağılımı yapılarak sesin hızını etkileyen faktörleri araştırmaları istenebilir. Sınıf içerisinde uygun ortam sağlandığı takdirde sesin yayılma hızı ile ilgili gözlem de yaptırılabilir. Sesin yayılabilmesi için maddesel ortamın gerekliliği vurgulanarak sesin boşlukta yayılmadığına değinilir. Domino taşları aynı maddenin katı, sıvı ve gaz hâline göre dizilir ve sesin yayılma hızı ile maddenin katı, sıvı ve gaz hâli arasında ilişki kurulabilir. Katı ortamlarda maddeyi oluşturan tanecikler birbirine daha yakın olduğu için enerji aktarımı daha hızlıdır. Bu çerçevede öğrencilerin ses hızının maddenin katı hâlinde daha fazla olduğunu keşfetmeleri sağlanabilir. Şartların elverişli olmadığı durumlarda sıcaklık, yoğunluk ve maddenin hâli ile sesin yayılma hızı arasındaki ilişkiyi veren tablonun bulunduğu çalışma kâğıdı ile de grup tartışması yaptırılabilir. Sesin katı, sıvı ve gaz ortamlarında yayılma hızına yönelik dijital içerikler, sanal laboratuvarlar vb. üzerinden etkinlikler yapılabilir (OB2). Öğrencilerden sesin yayılma hızını etkileyen değişkenlerle ilgili topladıkları verileri kaydetmeleri istenir (FBAB8.SB2). Öğrencilerin topladıkları verileri değerlendirerek ortamın sıcaklığına, yoğunluğuna ve maddenin bulunduğu hâle göre sesin yayılma hızının değiştiği çıkarımını yapmaları beklenir (OB7, FBAB8.SB3). Öğrenme çıktıları eşleştirme testi, tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid vb. ile değerlendirilebilir.

FB. 8.4.2.1.

Öğrencilerden kedi ve aslanın çıkardıkları sesleri ve bu seslerin arasındaki farkı düşünmeleri istenir. Öğrenciler gruplara ayrılarak her gruba ksilofon, gitar, saz, flüt vb. müzik aletleri verilebilir ve bu müzik aletlerinden çıkan sesleri incelemeleri istenebilir. Çeşitli müzik aletleriyle oluşturulan besteler dinletilerek öğrencinin hangi sesin hangi enstrümana ait olduğunu tahmin etmelerine yönelik etkinlik yapılabilir ya da orkestra müziği dinletilerek müzik aletinden çıkan seslerin uyumundan bahsedilebilir (OB9). Öğrencilerin gözlem sonuçlarını arkadaşları ile paylaşımları sağlanabilir (D20.2). Bilimsel bir yaklaşımla grup üyeleri kendi aralarında aktif bir rol sergileyerek sesin ince ve kalın duyulmasına ilişkin deney düzeneğini kurabilmeleri için uygun ortam ve malzemeler sağlanabilir (D3.3, SDB1.2). Edinilen bilgiler doğrultusunda aynı kaynaktan çıkan seslerin, ince ve kalın işitilmesine neden olan özellikleri ile ilgili deney tasarımları beklenir (OB1, FBAB7.SB1). Deney tasarımında sesin frekansının değişimine yönelik kullanılan araca vurma veya üfleme işlemleri yaptırılabilir. Deney tasarlama sürecini planlarını ertelemekten, kararlı bir şekilde, zamanında ve eksiksiz yürütmeleri beklenir (D.3.1, D.3.2, D.3.4). Deney sonucunda elde edilen verileri etkili bir biçimde açıklayarak seslerin ince ve kalın duyulmasını sağlayan ses özelliğinin frekans olduğunu belirtmeleri beklenir (FBAB7.SB2, OB1). Frekans biriminin Hertz olduğu belirtilerek müzik aletlerinin ürettikleri seslerin nasıl farklı olduğu konusunda beyin fırtınası yaptırılabilir (SDB3.3). Öğrencilere farklı müzik aletlerine ait aynı frekandaki sesleri kulağımızın nasıl ayırt ettiğine dair sorular yöneltilerek sesin bu özelliğine sesin tınısı adı verildiği belirtilir. Öğrencilerden performans görevi olarak farklı frekanslarda ses oluşturabilecekleri müzik aleti tasarımları istenebilir. Performans görevi analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Konuyu derinlemesine düşünmelerini sağlamak için açık uçlu sorularla desteklenmiş çalışma kâğıtları kullanılabilir. Konuyu somutlaştırmak için dijital içeriklerden faydalanılabilir (OB2). Öğrencilerin oluşturdukları sesin ince ve kalın olarak belirlenmesi müzik dersi ile ilişkilendirilebilir.

FB. 8.4.2.2.

“Uçaklar alçak irtifadayken ya da araçlar evimizin yakınından geçerken bina camları neden titrer? Yüksek bir tepeden seslendiğimizde veya boş bir odada sesimizi nasıl duyarız?” vb. açık uçlu sorular yöneltilerek öğrencilerin sınıf ortamında tartışmaları sağlanabilir (SDB3.3). Öğrencilerden gelen cevaplar doğrultusunda günlük yaşam örneklerinden sesin yankı ve rezonansına ait niteliklerini tanımlamaları beklenir (FBAB8.SB1). Öğrenciler gruplara ayrılarak her bir gruba diyapazon verilir. Diyapazona vurularak sesin yankı özelliğine değinilir. Yan yana koyulan aynı ve farklı frekansa sahip diyapazonlar ile rezonans olayını gözlemleyebilecekleri deney yaptırılır ve bu deneyden öğrencilerin veri toplamaları istenir (OB1, OB7, FBAB8.SB2). Öğrenciler deneyden elde ettikleri gözlemsel verileri yorumlayarak günlük yaşamda karşılaştıkları yankı ve rezonansın sesin enerji ve yansıma özelliğine bağlı olduğunu açıklamaları sağlanır (FBAB8.SB3). Öğrencilerin açıklamalarını desteklemek için çığ oluşumu, opera sanatçıların sesleri ile cam bardağı kırması, tünelden geçen araçların yankı ve rezonans olayları vb. günlük yaşamdan merak uyandıran farklı örnekler sunmaları sağlanabilir (E3.8, OB1). Sonar, ultrason ve radar gibi cihazların nasıl çalıştığını çeşitli kaynaklardan araştırarak açıklamaları istenebilir. Öğrencilere günlük hayattan sesin yansımalarının teknolojiye uygulandığı veya sesin enerji olduğuna yönelik uygulamaları içeren afiş, poster, sunu vb. etkinlikler hazırlamalarını içeren performans görevi verilebilir. Performans görevi analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Eşleştirme testi, tanıyıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid vb. ölçme araçları biçimlendirici değerlendirmede kullanılabilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Farklı yükseklik ve şiddette sesler oluşturabilecekleri bir müzik aleti tasarımları istenir. İç mimaride sesin yansıma sorunlarını ortadan kaldıracak uygulamalar ile Mimar Sinan'ın ustalık eseri olan Selimiye Camisi'nde ilk kez kullandığı yapısal ve akustik uygulamalar araştırma görevi olarak verilir.

Öğrencilerin ses enerjisinin teknolojiadaki kullanım alanlarını araştırmaları istenir.

Balina, yunus ve yarası gibi canlıların avlarının yerlerini sesin yansıma özelliğinden yararlanarak nasıl tespit ettiği araştırma ödevi olarak verilir. Mühendislik ve tasarım döngüsüne uygun bir şekilde sesin yansıma özelliğinden yola çıkılarak görme engelliler için bir araç tasarımları istenir.

Hayalet uçakların radara nasıl yakalanmadığı konusunda araştırma yapmaları istenir.

Eski Türk geleneklerinden olan müzikle tedavi yöntemlerini Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'nde yazdığı ifadelerden yola çıkarak ve İbni Sina ile Farabi'nin eserlerini kullanarak araştırıp sınıfta sunmaları istenir. Bu yöntemde kullanılan bazı eserleri sınıfta akıllı tahta ile arkadaşlarına dinletmesi istenir.

Destekleme Öğrencilerin bireysel ilerlemelerine olanak tanıyan animasyon, simülasyon gibi dijital öğrenme araçları kullanılır.

Günlük yaşamdan kolay ulaşılabilir çeşitli malzemelerle öğrencilerin ek etkinlikler yapmaları sağlanarak konu somutlaştırılır.

Deney aşamaları için ek açıklamalar ve yönlendirmeler yapılır.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

ÇEŞİTLİLİK VE ETKİLEŞİM TEMASI/ PERİYODİK TABLO VE MADDENİN ETKİLEŞİMİ ÜNİTESİ

Bu ünite; elementlerin periyodik tablo üzerinde metal, ametal, yarımetal ve soy gaz olarak sınıflandırılması, iyonik ve kovalent bağların oluşumunun açıklanması, fiziksel ve kimyasal değişimler ile ilgili bilimsel gözleme dayalı tahminlerin yürütülmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca bileşiklerin kimyasal tepkimeler sonucunda oluştuğu çıkarımında bulunulması, asit ve bazların genel özelliklerinin karşılaştırılarak çeşitli ayıraçların farklı maddeler üzerindeki etkilerinin gözlemlenmesi ve "pH" değerlerinin ölçülerek pH cetvelinin hazırlanması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 26

ALAN FBAB2. Sınıflandırma

BECERİLERİ FBAB3. Bilimsel Gözleme Dayalı Tahmin

FBAB7. Deney Yapma

FBAB8. Bilimsel Çıkarım Yapma

FBAB10. Tümevarımsal Akıl Yürütme

KAVRAMSAL KB2.6. Bilgi Toplama

BECERİLER KB2.7. Karşılaştırma

KB2.13. Yapılandırma

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E1.4. Kararlılık, E1.5. Öz Yeterlilik/Kendine İnanma, E1.6. Öz Güven/Kendine İnanma, E2.5. Oyunseverlik, E3.1. Uzmanlaşma, E3.3. Yaratıcılık, E3.4. Gerçeği Arama, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.6. Analitiklik, E3.7. Sistematik Olma, E3.9. Şüphe Duyma, E3.10. Eleştirel Bakma, E3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme

Öğrenme Becerileri SDB2.1. İletişim

SDB2.2. İş Birliği

SDB3.1. Uyum

SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D1. Adalet

D2. Aile Bütünlüğü

D3. Mütevazılık

D4. Çalışkanlık

D6. Duyarlılık

D10. Merhamet

D11. Özgürlük

D12. Sabır

D14. Saygı

D16. Sorumluluk

D18. Temizlik

Okuryazarlık Becerileri	OB1. Bilgi Okuryazarlığı
	OB2. Dijital Okuryazarlık
	OB4. Görsel Okuryazarlık
	OB7. Veri Okuryazarlığı
	OB8. Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER	Matematik, Türkçe, Görsel Sanatlar
------------------------------------	------------------------------------

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER	KB2.4. Çözümleme, KB2.10. Çıkarım Yapma, KB2.16.1. Tümevarımsal Akıl Yürütme, KB2.16.2. Tümdengelim Akıl Yürütme
----------------------------------	--

ÖĞRENME ÇIKTILARI 1. Bölüm: Periyodik Tablo

VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ FB.8.5.1.1. Elementleri periyodik tablo üzerinde metal, ametal, yarımetal ve soy gaz olarak sınıflandırabilme

- Elementleri metal, ametal, yarımetal ve soy gaz olarak tanımlar.
- Metal, ametal, yarımetal ve soy gazları özelliklerine göre ayırır.
- Elementleri metal, ametal, yarımetal ve soy gaz olarak gruplandırır.
- Elementleri metal, ametal, yarımetal ve soy gaz olarak etiketler.

FB.8.5.1.2. İyonik ve kovalent bağların oluşumunu yapılandırabilme

- İyonik ve kovalent bağların oluşumunu inceleyerek mantıksal ilişkiler ortaya koyar.
- İyonik ve kovalent bağların oluşumuna ilişkin unsurlardan bir bütün oluşturur.

2. Bölüm: Fiziksel ve Kimyasal Değişimler

FB.8.5.2.1. Fiziksel ve kimyasal değişimler ile ilgili bilimsel gözleme dayalı tahmin yapabilme

- Ön bilgi ve deneyimlerini kullanarak maddelerin fiziksel ve kimyasal değişimine yönelik önermeler oluşturur.
- Gözleme dayalı olan ve olmayan günlük yaşam ile ilişkili önermeleri karşılaştırır.
- Tahminlerini temellendirmek için gözlem verilerinden sonuç çıkarır.
- Günlük yaşam ile ilişkili gözlenmemiş durumlara ilişkin tahminlerde bulunur.
- Tahminlerin geçerliliğini oluşturulan ölçütlere göre sorgular.

3. Bölüm: Kimyasal Tepkimeler

FB.8.5.3.1. Kimyasal tepkimelerle ilgili çıkarımlar yapabilme

- Kimyasal tepkimelerin niteliklerini tanımlar.
- Yaptığı deneyle ilgili gözlemlerini kaydeder.
- Deneyle ilgili verileri değerlendirir.

FB.8.5.3.2. Kimyasal tepkimelerin günlük yaşamdaki etkilerini araştırabilme

- Kimyasal tepkimelerin günlük yaşamdaki etkileri ile ilgili bilgilere ulaşmak için kullanacağı araçları belirler.
- Belirlediği araçları kullanarak konu hakkında bilgilere ulaşır.
- Konu hakkında ulaştığı bilgileri doğrular.
- Ulaştığı bilgileri kaydeder.

4. Bölüm: Asitler ve Bazlar**FB.8.5.4.1. Asit ve bazların genel özelliklerini karşılaştırabilme**

- a) Asit ve bazların özelliklerini belirler.
- b) Asit ve bazların benzer özelliklerini belirler.
- c) Asit ve bazların farklı özelliklerini belirler.

FB.8.5.4.2. Çeşitli ayıraçların etkilerini gözlemleyerek maddelerin asit veya baz olduğunu tahmin edebilme

- a) Ön bilgi ve deneyimlerini kullanarak asit ve bazlarla ilgili önermeler oluşturur.
- b) Çeşitli ayıraçların etkilerini gözlemleyerek kurduğu önermeleri karşılaştırır.
- c) Tahminlerini temellendirmek için gözlem verilerinden sonuç çıkarır.
- ç) Günlük yaşam ile ilişkili gözlenmemiş durumlara ilişkin tahminlerde bulunur.
- d) Tahminlerin geçerliliğini sorgular.

FB.8.5.4.3. Maddelerin asitlik ve bazlık durumlarına ilişkin "pH" değerlerini kullanarak akıl yürütebilme

- a) Gözlem verileri üzerinden asit ve bazların "pH" değerlerini modeller.
- b) Görsel modellemeleri ve farklı veri setlerini kullanarak genellemeler yapar.

FB.8.5.4.4. Asit ve bazların çeşitli maddeler üzerindeki etkilerini gözlemleyebilme

- a) Asit ve bazların çeşitli maddeler üzerindeki etkilerini gösteren bir deney düzeni kurar.
- b) Deney ile ilgili ölçme sonuçlarını karşılaştırarak geçerli olan hipotezleri açıklar.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Periyodik Tablo

Fiziksel ve Kimyasal Değişimler

Kimyasal Tepkimeler

Asitler ve Bazlar

İlkeler/ Anahtar Kavramlar**İlkeler**

Kütlenin korunumu kanunu

Anahtar Kavramlar

metal, ametal, yarımetal, soy gaz, iyonik bağ, kovalent bağ, fiziksel değişim, kimyasal değişim, kimyasal tepkime, asitler, bazlar, ayıraçlar, pH

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)	<p>Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde çalışma kâğıdı, açık uçlu sorular, doğru-yanlış testi, tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid, kısa cevaplı testler ve performans görevleri kullanılabilir. Ayrıca tema sürecinde ortaya çıkan öğrenci ürünleri değerlendirme amaçlı kullanılabilir.</p> <p>Performans Görevi</p> <p>Elementleri periyodik tablo üzerinde metal, ametal, yarımetal ve soy gaz olarak boyamalarına yönelik performans görevi verilebilir. Öğrenci boyamaları kontrol listeleri ile değerlendirilebilir.</p> <p>Fiziksel ve kimyasal değişimler ile ilgili bilimsel gözleme dayalı tahminlerine ilişkin rapor, afiş hazırlama vb. performans görevleri verilebilir. Verilen performans görevi kontrol listeleri ile değerlendirilebilir.</p> <p>Bileşiklerin kimyasal tepkime sonucunda oluştuğu hakkında çıkarımlar ile ilgili deney raporlarını içeren performans görevi verilebilir. Analitik dereceli puanlama anahtarları ile değerlendirilebilir.</p> <p>Kimyasal tepkimelerin günlük yaşamdaki etkileri ile ilgili öğrencilerin raporlarını ve afişlerini içeren performans görevi verilebilir. Bu performans görevi kontrol listesi ile değerlendirilebilir.</p> <p>Çeşitli ayıraçların asitler ve bazlar üzerindeki etkilerini gösteren performans görevi verilebilir. Deney raporlarını değerlendirmek için analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir.</p> <p>Maddelerin asitlik ve bazlık durumlarına ilişkin poster, afiş vb. modellemeler hazırlanabilir. Analitik dereceli puanlama anahtarları ile değerlendirilebilir.</p> <p>Asit ve bazların çeşitli maddeler üzerindeki etkileri ile ilgili deney yapmayı içeren performans görevi verilebilir. Öğrenci raporları, analitik dereceli puanlama anahtarı yoluyla değerlendirilebilir. Deney sonunda akran değerlendirme formu kullanılabilir.</p>
---	---

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller	<p>Öğrencilerin periyodik tabloyu ve periyodik tablonun yapısını bildikleri kabul edilmektedir.</p> <p>Katmanlara elektron dizilimini ve 2-8-8 kuralını bildikleri kabul edilmektedir.</p> <p>Bir atomun son katmanının tam elektron ile dolu olması durumunda kararlı yapıda olduğu, son katmanları tam dolu olmayan element atomlarının ise kararlı yapıda olabilmeleri için elektron almaları ya da elektron vermeleri gerektiğini bildikleri kabul edilmektedir.</p> <p>Hâl değişiminin maddenin fiziksel yapısı ile ilgili değişime neden olduğunu bildikleri kabul edilmektedir.</p>
Ön Değerlendirme Süreci	<p>Öğrencilere iyon konusu ve metal-ametal, ametal-ametal arasındaki bağlar konusunda açık uçlu sorular sorulabilir.</p> <p>Fiziksel ve kimyasal değişimler ile ilgili kavram yanılgıları açık uçlu sorularla belirlenebilir.</p> <p>Asit ve bazlar konusu ile ilgili kavram yanılgıları iki aşamalı teşhis testleri gibi teknikler kullanılarak belirlenebilir.</p> <p>Asitler ve bazlar ile ilgili öğrencilerin günlük yaşamdaki deneyimlerini bir örnek olay olarak sınıfla paylaşımları sağlanarak hazır bulunuşluk düzeyleri belirlenebilir.</p>

Köprü Kurma Günlük yaşamdaki odunun kırılması, ekmeğin dilimlenmesi, demirin paslanması, patatesin haşlanması, mumun yanması, çayda şekerin çözünmesi, kâğıdın yırtılması, buzun erimesi vb. birçok olay ile fiziksel ve kimyasal değişim konusu arasında ilişki kurulabilir.

Tuz ruhu, çamaşır suyu vb. malzemelerin günlük yaşamda birçok yerde temizlik ürünü olarak kullanıldığı belirtilerek asitler ve bazlar konusu ile ilişkilendirilebilir.

Günlük yaşamda kullanılan su, sabun, kozmetik ürün vb. ürünlerin ambalajlarında yer alan içindekiler bölümünde belirtilen "pH" değeri asit ve bazlar konusu ile ilişkilendirilebilir.

Günlük yaşamda asit ve bazların bazı maddelerle kimyasal tepkimeye gireceği ve bu etkileşim sonucu ciddi sağlık problemlerinin oluşacağı üzerinde durulabilir. Asit ve bazların çeşitli maddeler üzerindeki etkilerine yönelik gözlemleri ile asit ve bazların günlük yaşamda nasıl saklanacağı, taşınacağı ve kullanılacağı arasında ilişki kurulabilir.

Öğretme-Öğrenme FB.8.5.1.1

Uygulamaları

Periyodik tablonun artan atom numarasına/proton sayısına göre dizildiği vb. özellikleri açık uçlu sorularla yoklanabilir. Elementlerin ısı ve elektrik iletkenliği, erime ve kaynama noktaları, mat veya parlak olmaları, tel ve levha hâline getirilebilmeleri, elektron alma ya da verme eğilimleri, kararlılıkları vb. fiziksel ya da kimyasal özelliklerini öğrencilerin tanımlamaları beklenir (FBAB2.SB1). Öğrencilere periyodik tablonun renksiz hâli dağıtılarak dört farklı renkte kalem ile ait oldukları sınıflara göre boyamaları istenebilir (OB4, E2.5, D4.4). Öğrenci boyamaları kontrol listeleri ile değerlendirilebilir. Böylece element sınıflarının periyodik tablodaki dağılımlarını görmeleri sağlanabilir. Tabloda bulunan elementlerin farklı özellikleri olduğu göz önünde bulundurularak metal, ametal, yarımetal ve soy gaz olarak elementleri ayrıştırmaları sağlanır (FBAB2.SB2, OB1). Element sınıflarına ait özellikleri kâğıtlara yazarak kutulara yerleştirmeleri istenebilir. Elementler sınıflandırılırken metal, ametal, yarımetal ve soy gaz olarak gruplandırılmaları beklenir (FBAB2.SB3). Bunun yanında anlam çözümleme tabloları vb. tekniklerle öğrencilerin element sınıfları ve özelliklerini eşleştirmeleri istenebilir. Öğrencilerin çalışmaları kontrol listesi ile değerlendirilebilir. Gruplandırma esnasında dijital içeriklerden de yararlanılabilir (OB2). Periyodik tabloda yer alan ilk 18 elementin elektron dağılımını yaparak yerlerini bulmaları sağlanabilir (E3.1, D16.3). Katman sayısı periyot numarası ile değerlik elektron sayısı ise grup numarası ile ilişkilendirilir (E3.7). Elementin periyodik tablodaki yerleri göz önünde bulundurularak metal, yarımetal, ametal ve soy gaz olarak etiketlemeleri beklenir (FBAB2.SB4, D3.2). Aynı grupta yer alan elementlerin genellikle benzer kimyasal özellik gösterdiğine değinilir (E3.6). Metallerin kendi aralarında kimyasal bağ yapamadıkları, alaşım adı verilen homojen karışımları oluşturdukları, ametallerin ise hem kendi aralarında hem de metallerle bağ yapabildikleri belirtilir (OB1). Tanılayıcı dallanmış ağaç ve yapılandırılmış grid vb. teknikler ile öğrencilerin metal, yarımetal, ametal ve soy gazların özellikleri ile ilgili öğrenmeleri değerlendirilebilir.

FB.8.5.1.2

Öğrencilere iyon konusunda açık uçlu sorular sorulabilir (E1.1). Verdikleri cevaplara göre ön öğrenmeleri tespit edilebilir. İlk 18 element arasında yer alan metallere sodyum, ametallere klor, soy gazlardan argon elementlerinin elektron dizilimleri tahtaya çizilebilir (OB4). Soy gazların kararlı yapıda oldukları hatırlatılır. Soy gazlar haricindeki elementlerin elektron vererek ya da alarak kararlı hâle gelebilecekleri belirtilir. Sodyum atomunun elektron vermeye, klor atomunun ise elektron almaya yatkın olduklarını keşfetmeleri sağlanabilir (E3.4). Sodyum atomunun elektron vererek pozitif yüklü iyon, klor atomunun ise elektron alarak negatif yüklü iyon hâline gelerek kararlı olabileceklerini incelemeleri sağlanabilir (OB7). Böylece aralarında gerçekleşen elektron alışverişi sonucu iyonik bağ oluştuğu belirtilir. Bu bileşiklerin kristal yapıda olduğuna değinilir. İki oksijen atomu kullanılarak eksik elektronlarını tamamlamak için birbirlerinin elektronlarını ortaklaşa kullandıkları örneği verilebilir. Ametallerin kendi aralarında son katmanlarındaki elektronları ortaklaşa kullanmaları sonucu kovalent bağ oluşturduğu ifade edilir. İyonik ve kovalent bağın oluşumu ile elektron alışverişi konusu aile, toplum, arkadaşlık ilişkileri ve aile içi dayanışmanın önemi ile de benzetim kurularak açıklanabilir (D2.2, D.2.4, OB8). Öğrencilerin iyonik ve kovalent bağların oluşumunu inceleyerek mantıksal ilişkiler ortaya koymaları beklenir (KB2.13.SB1, OB1, E3.7). Flor gazı, karbondioksit, su, kalsiyum oksit vb.

örnekler iyonlardan formül oluşumuna girilmeden verilebilir. Bu konuda poster veya dijital içeriklerden faydalanmaları sağlanabilir (OB2). Polar ve apolar kavramlarına girilmeden öğrencilerin iyonik bağın metal-ametal, kovalent bağın ametal-ametal arasında oluştuğunu ifade etmeleri beklenir (KB2.13.SB2, E3.1, D3.2). Çevremizdeki yeni maddelerin oluşumunda kimyasal bağların rol aldığı belirtilerek öğrencilerin kimyasal bağın önemini açık fikirlilikle tartışmaları istenebilir (SDB2.2, E3.11, E3.5, D4.2, D14.2). Tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid vb. ölçme araçları değerlendirme için kullanılabilir.

FB.8.5.2.1

Fiziksel ve kimyasal değişimler ile ilgili kavram yanılgıları açık uçlu sorularla belirlenebilir. Öğrencilerin değişim türlerini gözlemleyebilmeleri için patates, mum, şeker, buz, tahta, ekmek, sirke, çay vb. malzemeler getirilebilir. Öğrenciler gruplara ayrılarak ekmek dilimleme, patates haşlama, mum yakma, çaya limon sıkma, çaya şeker atma, kâğıt yırtma, buz eritme, tahta kırma vb. işlemleri yapmaları istenebilir. Yapılan işlemlerin fiziksel ya da kimyasal değişim olmasına yönelik önermeler oluşturmaları beklenir (FBAB3.SB1, OB1). Bu süreçte kavram karikatürleri, kavram haritaları vb. tekniklerle öğrencilerin eğlenceli bir ortamda kavramları yapılandırmaları sağlanabilir (E2.5). Yapılan sınıf içi gözlemler ile günlük yaşamla ilişkili farklı örnekler verilerek bu değişimlerden hangilerinin maddenin sadece dış görünüşünde, hangilerinin iç yapısında değişimin olduğu konusunda önermelerini karşılaştırmaları istenir (FBAB3.SB2, E1.1, D3.3). Öğrencilerden bir maddenin kimyasal değişim sırasında kendisini oluşturan maddelerin tanecik yapısının değişerek farklı bir yapıda yeni bir madde oluşturduğu, fiziksel değişimde ise maddenin tanecik yapısının değişmediği sonucuna ulaşmaları beklenir (FBAB3.SB3). Öğrencilere yapılan etkinliklerde gaz çıkışı, renk değişimi, ısı ve ışık oluşumu, koku ve tat değişimi veya çökelti oluşumu olaylarının meydana gelip gelmediği sorulabilir. Anlam çözümleme tablosu vb. tekniklerle öğrencilerin maddelerde meydana gelen fiziksel ve kimyasal değişimleri sınıflamaları istenebilir. Günlük yaşamda gerçekleşen yağmur oluşumu, hamurun mayalanması vb. birçok olayda tanecik yapısı gözlenemese de bu olayların farklı değişim türlerine dair birer ipucu olduğu sonucuna ulaşmaları beklenir (FBAB3.SB4, OB7). Öğrencilerden kimyasal değişim sırasında yeni kimyasal bağ oluşturabildiği ve/veya bu bağların kırılabildiği, fiziksel değişimlerde ise bağ kırılması veya oluşmasının olmadığı belirtilerek tahminlerini belirtilen ölçütlere göre sorgulamaları sağlanır (FBAB3.SB5, E3.4, D3.1). Performans görevi olarak öğrencilerin süreçte edindikleri bilgileri raporlaştırmaları veya afiş olarak sunmaları istenebilir. Verilen performans görevi kontrol listesi, süreç işe çalışma kâğıdı kullanılarak değerlendirilebilir.

FB.8.5.3.1

Öğrencilere kimyasal bağ konusunda suyun oluşumu ile ilgili açık uçlu sorular sorulabilir. Öğrencilerin kimyasal bir tepkime olarak suyun oluşumunun aynı zamanda kimyasal bir değişim olduğu sonucuna ulaşmaları sağlanabilir (OB1, E1.1). Suyun oluşum tepkimesi formül kullanılmadan boncuk vb. modeller ile gösterilerek öğrenme süreci eğlenceli hâle getirilebilir (OB7, E2.5). Suyun hidrojen ve oksijen elementlerine ait atomların belirli oranlarda bir araya gelerek özelliklerini kaybetmesi sonucu oluşan bir bileşik olduğu ve bileşiklerin kimyasal tepkimeler sonucu oluştuğuna ulaşmaları beklenir. Kimyasal tepkimelerde yeni madde veya maddelerin oluştuğu, toplam kütle, atom sayısının ve cinsinin korunduğu vb. nitelikleri belirlemeleri istenir (FBAB8.SB1,D3.3, E1.4). Öğrencilerin suyun oluşum tepkimesindeki boncuk vb. modelleri inceleyerek denklem denkleştirmeye girilmeden atom sayısı ve cinsinin korunduğuna ulaşmaları sağlanır (OB4). Gruplara ayrılan öğrencilere kütle korunumu ile ilgili sirke-karbonat vb. malzemeler ile basit deneyler yaptırılabilir (SDB2.2, E3.4, E3.1). Öğrencilerden tepkime öncesi ve sonrası elde ettikleri verileri çalışma kâğıtlarına kaydetmeleri istenir (FBAB8.SB2, D16.3, OB7). Öğrencilerin deney verilerini değerlendirerek kimyasal tepkimelerde kütle korunumu sonucuna

ulaşmaları beklenir (FBAB8.SB3, SDB3.3, E3.6). Deney sonrası öğrencilerin verileri raporlaştırmaları, kullanılan malzemeleri ve çevrelerini temiz tutmaları sağlanır (D18.2). Performans görevi ve öğrencilerin deney raporları analitik dereceli puanlama anahtarları ile değerlendirilebilir. Ayrıca açık uçlu sorular, doğru-yanlış soruları vb. kullanılabilir.

FB.8.5.3.2.

Öğrencilerin kimyasal tepkimelerin günlük yaşamdaki etkileri konusu ile ilgili bilgilere ulaşmak için kullanacağı araçları belirlemeleri istenir (KB2.6.SB1, D16.3). Bu araçlar dijital içerikler, yazılı ve görsel kaynaklar olabilir. Öğrenciler bilgi toplama sürecinde okul kütüphanesi, bilgisayar laboratuvarı vb. ortamları da kullanabilir. Öğrencilerden günlük yaşamda gözlemledikleri kimyasal tepkime örneklerini araştırmaları istenir (KB2.6.SB2, SDB1.2, OB2, E3.9, E3.4). Sindirim, fotosentez vb. olguları, yemeğin pişmesi, canlıların yapısında gerçekleşen enerji üretimi, temizlik maddelerinin kullanımı, çevre kirliliği, paslanma, çürüme, yanma ve mayalanma olayları vb. sırasında kimyasal tepkimelerin önemli rol oynadığına ulaşmaları beklenir (D18.3). Ulaşılan bilgileri çalışma kâğıtlarına kaydetmeleri sağlanabilir. Öğrencilerden kimyasal tepkimelerin günlük yaşamdaki etkileri ile ilgili ulaştıkları bilgileri arkadaşları ile tartışarak, öğretmeninden yardım alarak veya bilimsel kaynaklara başvurarak doğrulamaları istenir (KB2.6.SB3, OB1, D10.3, D4.2, D14.2, SDB2.1). Örnek olarak günlük yaşamdan çürüme, yanma vb. olayları ve etkilerini argümantasyon tekniği ile tartışmaları istenebilir (E3.5). Öğrencilerin tartışma sürecinde kullandıkları beceriler Türkçe dersi ile ilişkilendirilebilir. Bu süreçte çürüme olayının hem olumlu hem de olumsuz etkilerinin olabileceğini fark etmeleri sağlanabilir (E3.10). Besinlerin ve dişlerin çürümesinin olumsuz bir etki oluştururken canlı atıkların çürüyerek toprağa karışmasının olumlu bir etki olduğuna değinilebilir. Öğrencilerin günlük yaşamda gerçekleşen farklı kimyasal tepkimelerin olumlu ve olumsuz etkilerini fark etmeleri ve ulaştıkları bilgileri balık kılçığı vb. teknikler kullanarak çalışma kâğıtlarına kaydetmeleri beklenir (KB2.6.SB4, E1.5, OB7, OB8). Kaydedilen bilgiler analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

8.5.4.1.

Asit ve bazlar konusu ile ilgili kavram yanlışları iki aşamalı teşhis testleri gibi teknikler kullanılarak belirlenebilir. Öğrencilere iyon konusu ile ilgili açık uçlu sorular sorularak asit ve bazların sulu çözeltilerine verdikleri iyonlar belirtilir. Asit ve bazların temizlik malzemelerinde, tükettiğimiz besinlerin içeriğinde vb. günlük yaşamda sıkça yer aldığı belirtilerek öğrencilerin merak etmeleri sağlanabilir (E1.1). Gruplara ayrılan öğrencilerden asit ve bazların genel özelliklerini dijital, yazılı ve görsel vb. kaynaklar ile araştırmaları istenebilir. Seçtiği stratejiler doğrultusunda sunum yapmaları sağlanarak öz güvenlerinin gelişimi desteklenebilir (SDB2.1, SDB1.2, D4.2, E1.6). Yaygın asit ve bazlardan sülfürik, hidroklorik, nitrik, karbonik ve asetik asit ile sodyum hidroksit, potasyum hidroksit, kalsiyum hidroksit ve amonyağın günlük yaşamdaki isimleri ve formülleri verilir. Öğrencilerden asit ve bazların genel özelliklerini listeleyerek belirlemeleri istenir (KB2.7.SB1, OB1, E3.7). Asit ve bazların özellikleri konusunda dijital içeriklerden ve oyunlardan yararlanılabilir (OB2, E2.5). Bu süreçte kavram ağı vb. teknikler kullanılarak öğrencilerin asit ve bazların benzer (KB2.7.SB2) ve farklı özelliklerini belirlemeleri sağlanır (KB2.7.SB3, D3.2, D4.4, SDB2.2, E3.10). Asit ve bazların birbirleri ile etkileşimi sonucunda tuz ve su oluşturabildikleri denklemlere girilmeden değinilir. Asit ve bazların tat ve kokularına bakılmaması, çalışırken gerekli güvenlik önlemlerinin mutlaka alınması gerektiği hatırlatılır. Asit ve baz içerikli malzemelerin üzerinde bulunan güvenlik işaretlerine değinilebilir. Öğrencilerin öğrenme durumları çalışma kâğıtları ile değerlendirilebilir. Süreci değerlendirmede kısa cevaplı testler, açık uçlu sorular vb. kullanılabilir.

8.5.4.2.

Sınıfa saf su, sabun, limon suyu, sirke, deterjan, şampuan, yoğurt, süt, çamaşır suyu vb. malzemeler getirilir. Öğrenciler gruplara ayrılarak gerekli uyarılar yapılır ve öğrencilerin güvenlik önlemleri almaları sağlanır (D4.4, SDB2.2). Her gruptan aynı malzemelerden beherlere eşit miktarlarda dökmeleri ve beherlerin üstüne maddelerin isimlerini yazmaları istenebilir. Öğrencilere bu malzemelerin asit, baz veya nötr olma durumları sorulur ve ön bilgilerinin kullanarak önermeler oluşturmaları istenir (FBAB3.SB1). Maddelerin asit, baz veya nötr olma durumlarını anlamak için kullanılacak maddelere ayıraç veya belirteç adı verildiği belirtilir. Mavi ve kırmızı turnusol kâğıdı, fenolftalein, mor lahana suyu ve metil oranj ayıraçları her grupta bir tanesi olacak şekilde gruplara dağıtılabilir. Sadece bu ayıraçların maddelerde uğradıkları değişimler tablo olarak verilir (OB7). Tahtaya beherlerdeki malzemelerin isimlerini yazarak kullanılacak ayıraç ile etkileşimi sonucu oluşabilecek renk değişimlerini kaydetmeleri istenir (E3.4). Öğrencilerin önermeleri ile gözlem sonuçlarını karşılaştırmaları sağlanır (FBAB3.SB2, OB1, OB4). Öğrencilerden gözlemlenen renk değişimlerini göz önünde bulundurarak maddelerin asit, baz veya nötr olduğu sonucuna ulaşmaları beklenir (FBAB3.SB3, OB4). Asit veya baz olduğu bilinen farklı maddelerde gözlem yapılmadan belirlenen ayıraçların nasıl değişime uğrayacağı konusunda tahminde bulunmaları istenir (FBAB3.SB4, E3.1, D3.2). Öğrencilerin yapılan gözlemlerden yola çıkarak tüm asit ve bazlarda benzer sonuçların oluşabileceğini sorgulamaları istenir (FBAB3.SB5, D12.3, D3.3, E3.6). Öğrencilerin süreç içindeki gözlem ve kayıtları TGA vb. teknikler kullanılarak raporlaştırılabilir. Deney raporlarını değerlendirmek için analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir. Ayrıca yapılan deney ile ilgili sanal laboratuvarlar veya dijital içeriklerden faydalanılabilir (OB2). Ek bir etkinlik olarak beyaz bir tişört kırmızı lahana suyuna batırılarak öğrencilerin kendi tasarımlarını yapmaları sağlanabilir (E3.11, E3.3). Limon tuzu, sirke, şampuan, karbonat, toz sabun, çamaşır deterjanı vb. maddelerle oluşturulan farklı renkleri tişörtler üzerinde uygulamaları ve tişört tasarımları oluşturmaları sağlanabilir. Öğrencilerin tasarımlarını sergilemeleri istenebilir (D11.1, E1.6).

8.5.4.3.

Öğrencilere günlük yaşamda karşılaşılan asitlik değeri farklı malzemelerden örnekler verilerek gösterdikleri asitlik-bazlık derecesinin birbirinden farklı olabileceğine yönelik açık uçlu sorular sorulabilir. pH cetveli ile maddelerin asitlik-bazlık derecesinin karşılaştırılabileceği belirtilir (E3.6). Öğrencilere su, sabun, kozmetik ürün vb. ürünlerin ambalajlarında bulunan içindekiler bölümünden "pH" değerleri inceletilebilir. Öğrencilerden günlük yaşamda kullanılan "pH" değerleri farklı maddelerle ilgili araştırma yapmaları istenebilir (E3.4, OB7, OB4). Öğrencilerin günlük yaşamdan seçilen örnekleri pH cetveli ile modellemeleri istenir (FBAB10.SB1). Öğrenme sürecini eğlenceli hâle getirmek için 0-14 arası değerleri içeren bir pH cetveli hazırlanabilir (D3.1, E2.5). Görsel sanatlar dersinde poster, afiş vb. içeriklerin hazırlama ilkeleri dikkate alınarak pH cetvelleri hazırlanabilir. Öğrencilerin bu maddelerden "pH" değeri 7'den küçük olanların asit, 7'den büyük olanların baz, 7'ye eşit olanların ise nötr madde olduğu sonucuna ulaşmaları beklenir (SDB3.3). Ayrıca 7'den 0'a yaklaşıldıkça asitlik, 7'den 14'e gidildikçe bazik özelliğin arttığını fark etmeleri sağlanır (FBAB10.SB2, OB1, E3.7, D3.3). Öğrencilerin hazırladıkları poster, afiş vb. modellemeler analitik dereceli puanlama anahtarları ile değerlendirilebilir.

8.5.4.4.

Asit ve bazların çeşitli maddelere etkileriyle ilgili günlük yaşamdan örnek olaylar, probleme dayalı öğrenme senaryosuyla öğrencilerle paylaşılabilir. Öğrencilerin problemi betimlemeleri, konuyu sınırlandırmaları, çözüm önerileri üretmeleri, bulgularını araştırıp raporlaştırmaları istenebilir (E3.7, OB1, E3.4, SDB3.1). Asit ve bazların çeşitli maddelere etkisi konusunda öğrencilerin dijital, yazılı ve görsel vb. kaynaklar kullanarak araştırma yapmaları istenebilir (OB7). Öğrencilerden asitlerin metaller ve mermer, bazların ise genellikle porselen, seramik ve cam ile tepkimeye girebildiği bilgisine ulaşmaları beklenir. Bu olayların birer kimyasal tepkime olduğuna dikkat çekilir. Öğrencilerden gerekli güvenlik önlemlerinin alındığı ve tehlikeli olmayan asit ve bazların çeşitli maddeler üzerindeki etkileri ile ilgili basit deney düzenekleri kurmaları istenir (FBAB7.SB1, D3.2, SDB3.3, SDB1.2, E1.5). Örneğin öğrencilerin yumurta, tavuk kemiği, mermer, cam bardak, porselen tabak, bakır parçaları vb. maddeleri kullanarak hipotezler kurmaları ve gözlemlerini kaydetmeleri beklenir. Gözlem sonuçları karşılaştırılarak geçerli olan hipotezi açıklamaları sağlanır (FBAB7.SB2, D3.3, OB4). Öğrencilerden TGA vb. teknikler kullanarak verileri raporlaştırmaları istenebilir. Öğrenci raporları, analitik dereceli puanlama anahtarı yoluyla değerlendirilebilir. Deney boyunca öğrencilerin akranlarının performanslarını, akran değerlendirme formu ile değerlendirmeleri sağlanabilir. Bu süreçte öğrencilerin tarafsız davranmaları sağlanır (D6.2, D1.2). Öğrencilerin deney sonrasında kullanılan malzemeleri ve laboratuvar alanını temiz tutmaları beklenir (D18.2). Asit ve bazların günlük yaşamda saklanması, taşınması vb. sırasında ortaya çıkabilecek sorunların önlenmesine yönelik araştırma ödevleri verilebilir. Konuyu somutlaştırmak için dijital içeriklerden faydalanılabilir (OB2). Öğrenci öğrenmelerini değerlendirmede kısa cevaplı testler, açık uçlu sorular vb. kullanılabilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Periyodik tabloların dijital içerikle hazırlanan uygulamaları ile öğrencilerin her elementin niceliksel özelliklerini, keşiflerine dair ilginç bilgileri, isimlerini nereden aldığı, günlük hayattaki kullanım alanları gibi birçok bilgiyi bağımsız keşfetmeleri sağlanır.

Günlük yaşamda kullanılan asit veya bazlarla kendi pillerini yapmaları için proje ödevi verilir. Bu sayede öğrenciler kimyasal enerjinin elektrik enerjisine dönüşümünü keşfedip günlük yaşamdaki cep telefonu, dizüstü bilgisayar, saat gibi birçok aletin çalışma prensibini keşfederek öğrenmeleri sağlanır. Bunun yanında öğrencilerin fen ile ilgili kimya ve fizik üniteleri arasında dikey bağlantı kurmaları sağlanır.

Bir çözeltinin asit mi baz mı olduğunu belirleyebilmek için bir ayıraç olarak kırmızı lahanayı kullanıp deneyler tasarlamaları istenir. Öğrencilerden limon tuzu, sirke, bebek şampuanı, karbonat, toz sabun, çamaşır deterjanı vb. maddeleri kullanarak oluşan renkleri önce kırmızı ve maviye sonra bu renklerin tonlarına göre derecelendirmeleri istenir. Bu maddelerin asit ya da baz olma durumlarını incelemeleri sağlanır.

İbni Sina'nın maddelerin özelliklerini belirlemek için yaptığı deneyler ile ilgili araştırma ödevi verilir.

Robotik kodlamadan faydalanılarak "pH sensör modülü" ile pH metre yapmaları sağlanır.

Yaşadıkları yerdeki şebeke suyunun, farklı evlerde kullanılan arıtma cihazlarından alınan suların, paketli suların ve ulaşabildikleri sebil çeşmelerdeki suların "pH" değerlerini ölçerek karşılaştırmalı analiz yapmaları istenir. Suların "pH" değerlerinin oluşturabileceği olumlu ve olumsuz sonuçların tartışılması istenir.

Yaşadıkları yerdeki yerel yönetim ile iş birliği yapılarak bölgedeki atık su yönetimi hakkında araştırma görevi verilir. Evlerde kullanılan temizlik maddelerinin atık sulara karışarak çevrede oluşturabileceği etkilerin araştırılması istenir.

Destekleme Günlük yaşamdan malzemelerin asitlik-bazlık dereceleri elektronik pH metre kullanılarak ölçülür.

İyonik ve kovalent bağlar konusu rol oynama vb. teknikler ile eğlenceli hâle getirilerek bu bağların keşfedilmesi sağlanır.

Deney aşamaları için ek açıklamalar ve yönlendirmeler yapılır.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

ETKİLEŞİM TEMASI/ ELEKTRİĞİN YOLCULUĞU ÜNİTESİ

Bu üniteye; seri ve paralel bağlama çeşitleri dikkate alınarak devre çizip kurdurulması ve buna bağlı olarak devredeki ampulün parlaklığının değişebileceğinin fark ettirilmesi, bir devre elemanının uçları arasındaki gerilim ile üzerinden geçen akımın ilişkilendirilmesi, özgün bir aydınlatma modelinin tasarlanması amaçlanmaktadır. Bunun yanı sıra elektrik enerjisinin ısı, ışık, ses ve hareket enerjilerine dönüşümü, elektrik enerjisi üretim santrallerinde elektrik enerjisinin nasıl üretildiği ve bunun doğurabileceği avantaj veya dezavantaj durumları ile elektrik enerjisinin bilinçli ve tasarruflu kullanılmasının öneminin tartışılması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 26**ALAN** FBAB2. Sınıflandırma

BECERİLERİ FBAB5. Operasyonel Tanımlama
 FBAB7. Deney Yapma
 FBAB9. Bilimsel Model Oluşturma
 FBAB10. Tümevarımsal Akıl Yürütme

**KAVRAMSAL
 BECERİLER** KB2.18. Tartışma

EĞİLİMLER E1.1. Merak
 E2.2. Sorumluluk
 E3.2. Odaklanma
 E3.3. Yaratıcılık
 E3.5. Açık Fikirlilik
 E3.7. Sistematiğe Olma
 E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma
 E3.10. Eleştirel Bakma
 E3.11. Özgün Düşünme

**PROGRAMLAR ARASI
 BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
 Öğrenme Becerileri** SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme
 SDB2.1. İletişim
 SDB2.2. İş Birliği
 SDB2.3. Sosyal Farkındalık
 SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D1. Adalet
 D3. Mütevazılık
 D6. Duyarlılık
 D7. Dürüstlük
 D14. Saygı
 D16. Sorumluluk
 D17. Tasarruf
 D18. Temizlik
 D20. Yardımseverlik

- Okuryazarlık Becerileri** OB1. Bilgi Okuryazarlığı
 OB2. Dijital Okuryazarlık
 OB3. Finansal Okuryazarlık
 OB4. Görsel Okuryazarlık
 OB7. Veri Okuryazarlığı
 OB8. Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Görsel Sanatlar, Bilişim Teknolojileri, Matematik

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER FBAB1. Bilimsel Gözlem Yapma, KB2.1. Çelişki Giderme, KB2.3. Özetleme, KB2.4. Çözümleme, KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.8. Sorgulama, KB2.9. Genelleme, KB2.10. Çıkarım Yapma, KB.2.13. Yapılandırma, KB2.14. Yorumlama, KB2.15. Yansıtma

ÖĞRENME ÇIKTILARI 1. BÖLÜM: Ampullerin Bağlanma Şekli

VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

FB.8.6.1.1. Ampullerin bağlanma durumunun ampul parlaklığına etkisine yönelik deney tasarlayabilme

- a) Ampullerin bağlanma durumuna göre parlaklıklarının değişimini gösteren deney tasarlar.
 b) Deney sonucuna ait verileri toplar ve analiz eder.

FB.8.6.1.2. Elektrik akımını tanımlayabilme

- a) Elektrik akımının niteliklerini tanımlar.
 b) Akımın büyüklüğünü ampermetre ile ölçer.
 c) Akımın büyüklüğünü amper birimi ile açıklar.

FB.8.6.1.3. Bir devre elemanının uçları arasındaki potansiyel farkı (gerilimi) tanımlayabilme

- a) Potansiyel farkın niteliklerini tanımlar.
 b) Potansiyel fark büyüklüğünü voltmetre ile ölçer.
 c) Potansiyel farkın büyüklüğünü volt birimi ile açıklar.

FB.8.6.1.4. Bir devre elemanının uçları arasındaki gerilim ile üzerinden geçen akımı arasında genelleme yapabilme

- a) Elektrik devresinde akım ve gerilim arasında örüntü oluşturur.
 b) Bir elektrik devresi üzerinde akım-gerilim ilişkisine yönelik genelleme yapar.

FB.8.6.1.5. Özgün bir aydınlatma aracı modeli oluşturabilme

- a) Özgün bir aydınlatma aracı modeli önerir.
 b) Aydınlatma aracı modelini geliştirir.

2. BÖLÜM: Elektrik Enerjisinin Dönüşmesi

FB.8.6.2.1. Elektrik enerjisinin dönüştüğü enerjileri sınıflandırabilme

- a) Elektrik enerjisinin dönüşümüne ait nitelikleri belirler.
 b) Elektrik enerjisinin ısı, ışık, ses ve hareket enerjisine dönüşüm örneklerini ayırır.
 c) Elektrik enerjisinin ısı, ışık, ses ve hareket enerjisine dönüşüm örneklerini gruplandırır.
 ç) Elektrik enerjisinin ısı, ışık, ses ve hareket enerjisine dönüşüm örneklerini etiketlendirir.

FB.8.6.2.2. Elektrik enerjisinin ısı, ışık, ses veya hareket enerjisine dönüşümüne yönelik bir model tasarlayabilme

- a) Elektrik enerjisinin ısı, ışık, ses veya hareket enerjisine dönüşümüne yönelik bir model tasarlar.
- b) Tasarladığı modeli geliştirir.

FB.8.6.2.3. Elektrik enerjisi üretim santrallerini sınıflandırabilme

- a) Elektrik üretimi için gerekli olan nitelikleri belirler.
- b) Elektrik üretim santrallerini kullanılan enerji kaynaklarına göre ayırır.
- c) Elektrik üretim santrallerini kullanılan enerji kaynaklarına göre gruplandırır.
- ç) Yenilenebilir ve yenilenemeyen enerji kaynaklarına göre elektrik üretim santrallerini etiketler.

FB.8.6.2.4. Elektrik enerjisi üretim santrallerinin avantaj ve dezavantajlarını değerlendirebilme

- a) Elektrik üretim santralleri hakkında görüşlerini mantıksal çerçevede sunar.
- b) Elektrik üretim santralleri hakkında kendi görüşlerini başka görüşlerle mantıksal açıdan kıyaslar.
- c) Elektrik üretim santrallerini avantajları ve dezavantajları bakımından değerlendirir.

FB.8.6.2.5. Elektrik enerjisinin bilinçli ve tasarruflu kullanılmasının önemini tartışabilme

- a) Elektrik enerjisinin kullanılması hakkında görüşlerini mantıksal çerçevede sunar.
- b) Elektrik enerjisinin kullanılması hakkında kendi görüşlerini başka görüşlerle kıyaslayarak mantıksal çelişkileri tespit eder.
- c) Elektrik enerjisinin bilinçli ve tasarruflu kullanılmasının aile ve ülke ekonomisine katkılarını kabul eder.

İÇERİK ÇERÇEVESİ Ampullerin Bağlanma Şekli
Elektrik Enerjisinin Dönüşmesi

Yasalar / Anahtar Yasalar

Kavramlar Ohm yasası

Anahtar Kavramlar

seri bağlama, paralel bağlama, elektrik akımı, gerilim, ampermetre, voltmetre, elektrik enerjisi santrali

ÖĞRENME Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde yazılı sınavlar, kısa cevaplı testler, yapılandırılmış grid, tanıyıcı dallanmış ağaç, eşleştirme testi, çalışma kâğıdı, açık uçlu sorular ve performans görevleri kullanılabilir. Ayrıca tema sürecinde ortaya çıkan öğrenci ürünleri değerlendirme amaçlı kullanılabilir.

KANITLARI
(Ölçme ve Değerlendirme)

Performans görevi

Yapılan deneylerde TGA tekniği kullanılarak rapor hazırlama performans görevi verilebilir. Rapor, analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

Model geliştirme performans görevi verilebilir. Modeller, bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

TGA tekniği kullanılarak elektrik enerjisinin dönüşüm örneklerini içeren poster veya afiş hazırlama performans görevi verilebilir. Hazırlanan poster veya afiş bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

- Temel Kabuller** Şemasını çizdiği elektrik devresini kurabildikleri kabul edilmektedir.
Pil ve ampul sayısındaki değişikliğin devredeki ampul parlaklığını değiştirdiğini bildikleri kabul edilmektedir.
Ampulün bir direnç olduğunu bildikleri kabul edilmektedir.
Matematik dersinde doğrunun eğimini öğrendiği kabul edilmektedir.
- Ön Değerlendirme Süreci** Basit elektrik devresindeki elemanlar ve görevlerine ilişkin mevcut bilgileri açık uçlu sorularla açığa çıkarılabilir.
Elektrik akımı kavramına yönelik açık uçlu sorular ile önbilgileri yoklanabilir fikirleri Potansiyel fark kavramına yönelik açık uçlu sorular sorularak öğrencilerin fikirleri alınabilir.
Direnç kavramına yönelik açık uçlu sorular sorularak ön öğrenmeleri açığa çıkarılabilir.
Geçmişten günümüze aydınlatma araçları hakkında sorular sorularak öğrencilerin konuya yönelik dikkatleri çekilebilir.
Evlerindeki elektrik enerjisiyle çalışan aletler ile ilgili öğrencilerin örnek vermeleri istenebilir(OB1).
Elektrik enerjisinin ısı, ışık, ses veya hareket enerjisine dönüşümü hakkında sorular sorularak öğrencilerin konuya yönelik dikkatleri çekilebilir.
Günlük yaşamda kullanılan vantilatörlerin elektrik enerjisini hareket enerjisine dönüştürdüğü hatırlatılabilir.
Elektrik üretim santralleri hakkında sorular sorularak öğrencilerin konuya yönelik dikkatleri çekilebilir
Günlük yaşamda öğrencilere, elektriğin bilinçli ve tasarruflu kullanılmasıyla ilgili neler yaptıklarına dair açık uçlu sorular sorularak konuya odaklanmaları sağlanabilir.
Ampul parlaklığındaki değişimi ve doğrunun eğimine ilişkin mevcut bilgileri açık uçlu sorularla açığa çıkarılabilir (OB1).
- Köprü Kurma** Ev veya okullardaki ampullerden birinin patlaması sonucu diğer ampullerin hâlâ aynı parlaklıkta yanması ile ampullerin paralel bağlanması arasında ilişki kurulabilir.
Elektrik enerjisinin ısı enerjisine dönüşmesi ile ütünün çalışma prensibi arasında ilişki kurulabilir.
Hareket enerjisinin elektrik enerjisine dönüşmesi ile bisiklet tekerine takılan dinamo arasında ilişki kurulabilir.
Evlerde gereksiz yanan lambaların kapatılması, kullanılmayan elektronik eşyaların fişinin çekilmesi, ampullerin tasarruflu ampullerle değiştirilmesi ile elektrik enerjisinin bilinçli ve tasarruflu kullanılması arasında ilişki kurulabilir (OB1).

Öğretme-Öğrenme FB.8.6.1.1**Uygulamaları**

Basit elektrik devresindeki elemanlar ve görevlerine ilişkin mevcut bilgileri açık uçlu sorularla açığa çıkarılabilir. Öğrencilerin dijital ve basılı kaynaklar yardımıyla farklı şekillerde bağlanmış devre görsellerini merakla ve odaklanarak incelemeleri sağlanabilir (OB4, E1.1, E3.2). Ampullerin devreye farklı şekillerde bağlanma durumları, ampullerin bağlanma durumlarının ampul parlaklığını nasıl etkilediği vb. konularda merak edilen sorular sorulabilir (E3.8). Seri ve paralel bağlı devre görsellerinden yola çıkılarak öğrencilerin seri ve paralel olmak üzere iki çeşit bağlama olduğu çıkarımını yapmaları beklenir. Öğrencilerin, iş birlikli öğrenme gruplarına ayrılıp görev bilinciyle yardımlaşmaları beklenir (D.16.3, D20.4, SDB2.2). Öğrencilerin, ampullerin seri ve paralel bağlama durumlarını dikkate alarak devre çizmeleri istenir. Grup üyelerine, çizdikleri elektrik devrelerin düzeneğini bilimsel bir yaklaşımla kurabilmeleri için uygun ortam ve malzemeler sağlanır (D3.3). Öğrencilerden, ampullerin bağlanma durumunun ampul parlaklığına etkisini gösteren deney tasarımları istenir (FBAB7.SB1, SDB1.2). Bu süreçte öğrencilerin planlarını ertelemeyen, kararlı ve sorumluluk bilinciyle deneyi yürütmeleri beklenir (E2.2, D.3.1, D.3.2). Deney sonucuna ait verileri kaydederek analiz yapmaları istenir (FBAB7.SB2). Öğrencilerin deney sonrasında kullanılan malzemeleri ve laboratuvar alanını temiz tutmaları beklenir (D18.2). Ayrıca ampullerin bağlanma durumuna göre parlaklıklarının değişimi ile ilgili öğrenmelerini zenginleştirmek için öğrenciler dijital ortamlara yönlendirilebilir (OB2). Güvenilir genel ağ adresleri yoluyla öğrencilerin sanal deneyler yaparak bilgiyi özetlemeleri sağlanabilir (OB1). Dijital ortamlardan yararlanırken konu bilişim teknolojileri dersleri ile ilişkilendirilebilir. Elde edilen veriler TGA tekniği yoluyla raporlaştırılıp analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Bunun yanında kısa cevaplı testler kullanılabilir.

FB.8.6.1.2

Elektrik akımı kavramına yönelik açık uçlu sorular ile önbilgileri yoklanabilir fikirleri (E3.5). Öğrencilerin, iş birlikli öğrenme gruplarına ayrılıp görev bilinciyle yardımlaşmaları beklenir (D.16.3, D20.4, SDB2.2). Grup üyelerine düzeneği kurabilmeleri için uygun malzemeler sağlanır. Seri bağlı deney düzeneklerinde kontrol değişkeni pil sayısı, bağımsız değişken ise ampul sayısı olarak belirlenir. Bağımlı değişkenin ölçülmesi için ampermetre kullanılır. Ampermetrenin devreye seri bağlandığı belirtilir. Öğrencilerin ortaya çıkan fikirlerden yola çıkarak elektrik akımının niteliklerini tanımlamaları sağlanır (FBAB5.SB1). Öğrencilerin, ampermetre kullanarak akımın büyüklüğünün ölçülebileceğini etkin bir şekilde ifade etmeleri beklenir (SDB2.1). Bilimsel bir yaklaşımla kurdukları elektrik devresinde ampermetre kullanarak elektrik akımının büyüklüğünü ölçmeleri ve ölçüm sonuçlarını kaydetmeleri istenir (D3.3, D3.5, OB7, FBAB5.SB2). Ardından öğrencilerin ölçüm sonuçlarını grup içi veya gruplar arasında karşılaştırmaları sağlanabilir. Öğrencilerin, elde ettikleri sonuçlara dayanarak akımın ampermetre ile ölçülen bir büyüklük olduğunu ve birimini Amper (A) olarak açıklamaları istenir (FBAB5.SB3). Öğrencilerin deney sonrasında kullanılan malzemeleri ve laboratuvar alanını temiz tutmaları beklenir (D18.2). Ampermetre üzerindeki değerleri yorumlamaları matematik, akımı tanımlamaları ise Türkçe dersi ile ilişkilendirilebilir. Elde edilen veriler TGA tekniği yoluyla raporlaştırılarak analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Tüm sürece ilişkin tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid vb. ölçme araçları kullanılabilir.

FB.8.6.1.3

Potansiyel fark kavramına yönelik açık uçlu sorular sorularak öğrencilerin fikirleri alınabilir (E3.5, E3.8). Öğrencilerin iş birlikli öğrenme gruplarına ayrılıp görev bilinciyle yardımlaşmaları beklenir (D.16.3, D20.4, SDB2.2). Grup üyelerine, potansiyel farkı ölçebilecekleri düzeneği kurabilmeleri için uygun ortam ve malzemeler sağlanır. Seri bağlı deney düzeneklerinde kontrol değişkeni ampul sayısı, bağımsız değişken ise pil sayısı olarak belirlenir. Pillerin seri bağlanmasına dikkat edilir.

Bağımlı değişkenin ölçülmesi için voltmetre kullanılması sağlanır. Voltmetrenin devreye paralel bağlandığı belirtilir. Öğrencilerin ortaya çıkan fikirlerden yola çıkarak potansiyel farkın niteliklerini tanımlamaları sağlanır (FBAB5.SB1). Öğrencilerin, voltmetre kullanarak potansiyel farkın büyüklüğünün ölçülebileceğini etkin bir şekilde ifade etmeleri beklenir (SDB2.1). Bilimsel bir yaklaşımla kurdukları elektrik devresinde voltmetre kullanarak potansiyel farkın büyüklüğünü ölçmeleri ve ölçüm sonuçlarını kaydetmeleri istenir (D3.3, D3.5, OB7, FBAB5.SB2). Ardından öğrencilerin ölçüm sonuçlarını grup içi veya gruplar arasında karşılaştırmaları sağlanabilir. Öğrencilerin elde ettikleri sonuçlara dayanarak potansiyel farkın voltmetre ile ölçülen bir büyüklük olduğunu ve birimini volt (V) ile açıklamaları istenir (FBAB5.SB3). Öğrencilerin deney sonrasında kullanılan malzemeleri ve laboratuvar alanını temiz tutmaları beklenir (D18.2). Voltmetre üzerindeki değerleri yorumlamaları matematik, potansiyel farkı tanımlamaları ise Türkçe dersi ile ilişkilendirilebilir. Elde edilen veriler TGA tekniği yoluyla raporlaştırılıp analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Tüm sürece ilişkin tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid vb. ölçme araçları kullanılabilir.

FB.8.6.1.4

Direnç kavramına yönelik açık uçlu sorular sorularak öğrencilerin ön öğrenmeleri açığa çıkarılabilir (E3.8). Öğrencilere bir devre elemanının uçları arasındaki gerilim ile üzerinden geçen akım hakkında sorular sorulabilir (E3.8). Öğrencilerin iş birlikli öğrenme gruplarına ayrılıp görev bilinciyle yardımlaşmaları beklenir (D.16.3, D20.4, SDB2.2). Deney düzeneklerinde kontrol değişkeni ampul sayısı, bağımsız değişken ise pil sayısı olarak belirlenir. Grup üyelerine uygun ortam ve malzemeler sağlanır. Bilimsel bir yaklaşımla voltmetre ve ampermetre kullanarak kurdukları elektrik devresindeki potansiyel fark ile akımın büyüklüğünü ölçmeleri istenir. Ölçüm sonuçları ile oluşturulan akım-gerilim ilişkisini grafikler ile deney raporlarına kaydetmeleri istenir (D3.3, D3.5, OB7). Kaydettikleri ölçüm sonuçlarından yola çıkarak akım ve gerilim arasında örüntü oluşturmaları sağlanır (FBAB10.SB1). Örüntülerden yola çıkarak bir iletkenin iki ucu arasındaki gerilimin o iletkenden geçen akım şiddetine oranının sabit olduğuna yönelik genelleme yapmaları sağlanır (OB1, FBAB10.SB2). Öğrencilerin, oluşturdukları grafik verilerini okuyarak matematiksel modelleme yapmaları sonucunda Ohm yasasına ulaşmaları beklenir. Öğrencilerin deney sonrasında kullanılan malzemeleri ve laboratuvar alanını temiz tutmaları beklenir (D18.2). Ayrıca akım-gerilim ilişkisiyle ilgili öğrenmelerini zenginleştirmek için öğrenciler dijital ortamlara yönlendirilebilir. Güvenilir genel ağ adresleri yoluyla öğrencilerin sanal deneyler yapmaları sağlanabilir. Öğrencilerin, Georg Simon Ohm hakkında dijital içerikler, yazılı ve görsel kaynaklar yoluyla araştırma yapmaları sağlanabilir (OB2). Dijital ortamlardan yararlanırken bilişim teknolojileri, matematiksel modelleme yaparken ise matematik dersi ile ilişkilendirilebilir. Elde edilen veriler TGA tekniği ile raporlaştırılıp analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Tüm sürece ilişkin kısa cevaplı testler, eşleştirme testi ve açık uçlu sorular vb. ölçme araçları kullanılabilir.

FB.8.6.1.5

Geçmişten günümüze aydınlatma araçları hakkında sorular sorularak öğrencilerin konuya yönelik dikkatleri çekilebilir (E3.8). Aydınlatma araçlarının nasıl geliştiği ile ilgili tahmin yapmaları sağlanabilir (OB1). Dijital içerikler, yazılı ve görsel kaynaklar yoluyla gelecekteki aydınlatma araçlarının neler olabileceğine yönelik araştırma yapmaları istenebilir (OB1, OB7). Araştırma sonuçları doğrultusunda öğrencilerin özgün bir aydınlatma aracı modeli önermeleri istenir (FBAB9.SB1). Öğrenciler gruplara ayrılabilir. Grup içinde öğrencilerin aldıkları görevleri yerine getirmeleri beklenir (D16.3). Oluşturulan aydınlatma aracı modelinde öğrencilerin yaratıcılık becerileri ve özgün düşünceleri sağlanabilir (E.3.3, E.3.11).

Öğrencilerin oluşturduğu modelleri inceleyerek karşılaştırmaları ve geliştirmeleri sağlanır (FBAB9.SB2, OB1). Geliştirdikleri modelleri dijital sunu vb. yöntemlerle etkin bir şekilde sunmaları sağlanabilir (SDB2.1). Sunum sırasında öğrencilerin empati kurmaları, arkadaşlarına karşı nezaketli davranmaları beklenir (D14.1, D14.2). Model tasarım süreci görsel sanatlar dersi ile ilişkilendirilebilir. Geliştirilen model, bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

FB.8.6.2.1

Evlerindeki elektrik enerjisiyle çalışan aletler ile ilgili öğrencilerin örnekler vermeleri istenebilir. Bu süreçte merak ettikleri soruları sormaları beklenebilir (E3.8). Öğrencilerin, ampullerin ışık enerjisini nasıl elde edebildikleri ile ilgili fikir üretmeleri sağlanabilir. Elektrik enerjisinin dönüşümü ile ilgili dijital içerikler, yazılı ve görsel kaynaklar vb. yardımıyla bilgi toplamaları sağlanabilir (OB1, OB2, OB4). Bu süreçte planlı bir şekilde çalışmalarını yürütmeleri sağlanabilir (D.3.2). Öğrencilerin, topladıkları bilgilerden yola çıkarak elektrik enerjisinin dönüşümüne ait nitelikleri belirlemeleri istenir (FBAB2.SB1). Elektrik enerjisinin ısı, ışık, ses ve hareket enerjisine dönüşüm örneklerini sistematik bir şekilde ayrıştırmaları istenir (E3.7, FBAB2.SB2). Ayrıştırdığı elektrik enerjisinin ısı, ışık, ses ve hareket enerjisine dönüşüm örneklerini gruplandırılmaları istenir (FBAB2.SB3). Elektrik enerjisinin ısı, ışık, ses ve hareket enerjisine dönüşüm örneklerini kart eşleştirme gibi teknikler yoluyla eşleştirerek etiketlemeleri istenir (FBAB2.SB4). Elektrik enerjisinin dönüşüm örneklerini doğru şekilde sınıflandırarak çalışma kâğıtlarına not etmeleri sağlanabilir (OB1, SDB1.2). Elde edilen bilgiler doğrultusunda TGA tekniği kullanılarak elektrik enerjisinin dönüşüm örneklerini içeren afiş, poster vb. hazırlamaları beklenebilir. Hazırlanan afiş, poster vb. bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Ayrıca kısa cevaplı testler, eşleştirme testi ve açık uçlu sorular vb. ölçme araçları kullanılabilir.

FB.8.6.2.2

Elektrik enerjisinin ısı, ışık, ses ve hareket enerjisine dönüşümü hakkında sorular sorularak öğrencilerin konuya yönelik dikkatleri çekilebilir (E3.8). Günlük yaşamda kullanılan elektrikli aletlerin elektrik enerjisini hangi tür enerjiye dönüştürdüğü ile ilgili tahminlerde bulunmaları istenebilir. Öğrencilerin iş birlikli öğrenme gruplarına ayrılıp görev bilinciyle yardımlaşmaları beklenir (D16.3, D20.4, SDB2.2). Elektrik enerjisinin ısı, ışık, ses veya hareket enerjisi dönüşümüne yönelik öğrencilerden bir model önermeleri istenir (FBAB9.SB1, OB1). Grup üyelerine uygun ortam ve malzemeler sağlanır. Grup içinde öğrencilerden aldıkları görevleri yerine getirmeleri beklenir. Model hazırlarken öğrencilerin estetik bir bakış açısıyla yaratıcılıkları ve özgün düşünceleri beklenebilir (D7.3, E3.3, E3.11). Öğrencilerin oluşturdukları modelleri inceleyerek karşılaştırmaları ve geliştirmeleri istenir (FBAB9.SB2). Öğrencilerin geliştirdikleri modelleri dijital sunu vb. yöntemlerle etkin bir şekilde ifade etmeleri sağlanabilir (SDB2.1). Sunum sırasında öğrencilerin empati kurmaları, arkadaşlarına karşı nezaketli davranmaları beklenir (D14.1, D14.2). Model tasarım süreci görsel sanatlar dersi ile ilişkilendirilebilir. Geliştirilen model, bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

FB.8.6.2.3

Günlük yaşamda kullanılabilen vantilatörlerin elektrik enerjisini hareket enerjisine dönüştürdüğü hatırlatılabilir. Bu bağlamda, hareket enerjisinin de elektrik enerjisine dönüşebileceği hakkında öğrencilerin sorgulama yöntemiyle fikir üretmeleri beklenebilir. Ortaya çıkan fikirleri eleştirel bakış açısıyla irdeleyip kendi görüşleri hakkında düşünceleri sağlanabilir (E3.10, SDB1.2). "Elektrik enerjisi nasıl üretilir?" vb. merak uyandıracak sorularla elektrik enerjisi üretim santrallerine odaklanmaları istenebilir (E1.1, E3.2). Elektrik üretimi için gerekli olan nitelikleri belirlemeleri istenir (FBAB2.SB1).

Elektrik enerjisi üretim santrallerini kullanılan enerji kaynaklarına göre sistematik bir şekilde ayrıştırmaları istenir (E3.7, FBAB2.SB2). Ayrıştırdığı üretim santrallerini kullanılan enerji kaynaklarına göre yenilenebilir ve yenilenemeyen enerji kaynakları olarak gruplandırmaları istenir (FBAB2.SB3). Elektrik enerjisinin üretim santrallerini yenilenebilir ve yenilenemeyen enerji kaynakları olarak kart eşleştirme vb. teknikler yoluyla eşleştirerek etiketlemeleri istenir (FBAB2.SB4, OB1). Yenilenebilir enerji kaynağı olarak hidroelektrik, rüzgâr ve jeotermal santralleri; yenilenemeyen enerji kaynağı olarak ise termik ve nükleer santralleri üzerinde durmaları istenir. Süreç, öğrencilerin hazırladıkları çalışma kâğıtları vb. araçlarla değerlendirilebilir.

FB.8.6.2.4.

Elektrik üretim santralleri hakkında sorular sorularak öğrencilerin konuya yönelik dikkatleri çekilebilir (E3.8). Elektrik enerjisi üretim santrallerinin avantaj ve dezavantajlarının neler olduğunu ortaya koymak için tartışma yöntemlerinden kartopu tekniği kullanılabilir (SDB3.3). Bu süreçte merak ettikleri soruları sormaları beklenebilir (E3.8). Öğrencilerin elektrik üretim santralleri hakkındaki görüşlerini mantıksal açıdan ifade etmeleri istenir (KB2.18.SB1). Açık uçlu sorularla elektrik üretim santralleri hakkında daha fazla düşünmeleri sağlanabilir. Öğrencilerin, görüşlerini etkin bir şekilde ifade etmeleri beklenebilir (SDB2.1). Görüşlerini ifade ederken empati kurmaları, arkadaşlarına karşı nezaketli davranmaları beklenir (D14.1, D14.2). Elektrik üretim santralleri hakkında kendi görüşleri ile arkadaşlarının görüşlerini mantıksal açıdan karşılaştırmaları istenir (KB2.18.SB2). Öğrencilerin, elektrik üretim santrallerini avantaj ve dezavantaj yönünden değerlendirmeleri istenir (KB2.18.SB3, OB1). Tartışma sırasında Türkçe dersindeki dil becerilerinden yararlanılabilir. Süreç, tanılayıcı dallanmış ağaç ile değerlendirilebilir. Ayrıca akran ve grup değerlendirme formu kullanılabilir. Bu süreçte öğrencilerin tarafsız davranmaları sağlanır (D6.2, D1.2).

FB.8.6.2.5

Öğrencilere, günlük yaşamda elektriğin bilinçli ve tasarruflu kullanılmasıyla ilgili neler yaptıklarına dair açık uçlu sorular sorularak konuya odaklanmaları sağlanabilir (D17.2, E3.2, OB3). Elektrik enerjisinin bilinçli ve tasarruflu kullanılması konusunda öğrencilerin dijital içerikler, yazılı ve görsel kaynaklar vb. yardımıyla bilgi toplamaları sağlanabilir (OB1, OB4). Bu süreçte planlı bir şekilde çalışmalarını yürütmeleri sağlanabilir (D.3.2). Öğrencilerin sınıfta gruplara ayrılarak takım çalışması içinde münazara, altı şapkalı düşünme vb. yöntem ve teknikler ile elektrik enerjisinin kullanılması hakkındaki görüşlerini mantıksal açıdan ifade etmeleri istenir (KB.2.18.SB1, SDB2.3). Öğrencilerin, görüşlerini ifade ederken empati kurmaları, arkadaşlarına karşı nezaketli davranmaları beklenir (D14.1, D14.2). Elektrik enerjisinin kullanılması hakkında kendi görüşleri ile arkadaşlarının görüşleri arasındaki tutarsızlıkları karşılaştırmaları istenir (KB2.18.SB2). Öğrencilerin, elektrik enerjisinin bilinçli ve tasarruflu kullanılmasının aile ve ülke ekonomisine katkısı olduğuna yönelik değerlendirme yapmaları istenir (KB2.18.SB3, SDB3.3, OB3, OB8). Tartışma esnasında Türkçe dersindeki dil becerilerinden yararlanılabilir. Süreç, tanılayıcı dallanmış ağaç ile değerlendirilebilir. Ayrıca akran ve grup değerlendirme formu kullanılabilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Enerji üretimi ile ilgili Mustafa Kemal ATATÜRK'ün sözlerinden yola çıkılarak elektrik enerjisinin üretimine yönelik araştırma yapmaları istenir.

Seri ve paralel bağlı elektrik devrelerinde ampul parlaklığının değişimi ile ilgili dijital içerik oluşturmaları istenir.

Elektrik devrelerinde kullanılan devre elemanlarının yapısı araştırılarak yarımetallerin bu devre elemanlarında nasıl kullanıldığı ile ilgili bir araştırma yapmaları istenir.

Destekleme Elektrik enerjisi üretim santralleri, elektrik enerjisinin bilinçli ve tasarruflu kullanılması ile ilgili kes yapıştır, yapbozlar gibi somut materyallerin kullanıldığı etkinlikler yapmaları sağlanır.

Elektrik enerjisinin bilinçli ve tasarruflu kullanılmasıyla ilgili uzmanların sınıfa sunum yapmaları sağlanır.

Deney aşamaları için ek açıklamalar ve yönlendirmeler yapılır.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE ÇEVİRİM TEMASI/ SÜRDÜRÜLEBİLİR YAŞAM VE ÇEVİRİM ÜNİTESİ

Bu ünite, fotosentezin önemi ve fotosentez hızına etki eden faktörlere ilişkin çıkarımların yapılması amaçlanmaktadır. Canlılarda solunum, madde çevrimlerinin yaşam açısından önemi küresel iklim değişikliklerinin nedenleri ile olası sonuçlarının ülkemize etkileri ve ülkemizdeki küresel iklim değişikliğinin sebep olduğu problemlere yönelik çözüm önerilerinin sunulması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 17

ALAN FBAB6. Hipotez Oluşturma

BECERİLERİ FBAB8. Bilimsel Çıkarım Yapma

KAVRAMSAL KB2.13. Yapılandırma

BECERİLER KB2.18. Tartışma

KB3.2. Problem Çözme

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E2.2. Sorumluluk, E3.2. Odaklanma, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.7. Sistematik Olma, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma, E3.10. Eleştirel Bakma, E3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.2. Öz Düzenleme/Kendini Düzenleme

SDB2.1. İletişim

SDB2.2. İş Birliği

SDB2.3. Sosyal Farkındalık

SDB3.2. Esneklik

SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D3. Mütevazılık

D4. Çalışkanlık

D5. Dostluk

D.9. Mahremiyet

D12. Sabır

D14. Saygı

D16 Sorumluluk

D17. Tasarruf

D18. Temizlik

D19. Vatanseverlik

D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı

OB2. Dijital Okuryazarlık

OB3. Finansal Okuryazarlık

OB4. Görsel Okuryazarlık

OB6. Vatandaşlık Okuryazarlığı

OB7. Veri Okuryazarlığı

OB8. Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Türkçe, Çevre Eğitimi ve İklim Değişikliği

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.16.1. Tümevarımsal Akıl Yürütme, KB3.2. Problem Çözme, KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ 1. Bölüm: Enerji Dönüşümleri

FB.8.7.1.1. Bitkilerde besin üretiminde fotosentezin önemini açıklayabilme

- a) Fotosentez ile bitkilerdeki besin üretimi arasındaki nedensel ilişkileri ortaya koyar.
- b) Bitkilerde besin üretiminde fotosentezin önemi konusunda elde ettiği bilgileri uyumlu bir bütün olarak açıklar.

FB.8.7.1.2. Fotosentez hızını etkileyen faktörler ile ilgili çıkarımlarda bulunabilme

- a) Fotosentez hızını etkileyen faktörleri tanımlar.
- b) Fotosentez hızını etkileyen faktörler arasındaki neden sonuç ilişkilerini belirler.
- c) Fotosentez hızını etkileyen faktörlere ait değişkenleri belirler.
- ç) Fotosentez hızını etkileyen faktörlere ait belirlediği değişkenleri kontrol eder.
- ç) Fotosentez hızını etkileyen faktörlere ait önerme sunar.

FB.8.7.1.3. Canlılarda solunumun önemini açıklayabilme

- a) Solunumu inceleyerek canlılardaki önemi ile ilişkisini ortaya koyar.
- b) Canlılarda solunumun önemi konusunda elde ettiği bilgileri uyumlu bir bütün olarak açıklar.

2. Bölüm: Madde Çevrimleri ve Çevre Sorunları

FB.8.7.2.1. Madde çevrimlerini şema üzerinde göstererek açıklayabilme

- a) Madde çevrimlerinin niteliklerini tanımlar.
- b) Madde çevrimlerini şema üzerinde inceler.
- c) Madde çevrimlerini yorumlayarak değerlendirir.

FB.8.7.2.2. Madde çevrimlerinin yaşam açısından önemini açıklayabilme

- a) Madde çevrimlerinin yaşam açısından önemi ile ilişkisini ortaya koyar.
- b) Madde çevrimlerinin yaşam açısından önemi konusunda elde ettiği bilgileri uyumlu bir bütün olarak açıklar.

FB.8.7.2.3. Küresel iklim değişikliklerinin nedenlerini ve olası sonuçlarını tartışabilme

- a) Küresel iklim değişikliklerinin nedenleri ve olası sonuçlarına yönelik mantıksal temellendirme yapar.
- b) Küresel iklim değişikliklerinin nedenleri ve olası sonuçlarına yönelik mantıksal tutarsızlıkları tespit eder.
- c) Küresel iklim değişikliklerinin nedenleri ve olası sonuçları konusunda geçerli bir fikir oluşturur.

FB.8.7.2.4. Ülkemizdeki küresel iklim değişikliğinin sebep olduğu bir probleme yönelik çözüm önerisi sunabilme

- a) Ülkemizdeki küresel iklim değişikliğinin sebep olduğu problemi yapılandırır.
- b) Yapılandırılan problemi özetler.
- c) Problemin çözümüne yönelik gözleme ve veriye dayalı tahmin yürütür.
- ç) Problemin çözümüne yönelik önermeler üzerinden akıl yürütür.
- d) Ülkemizdeki küresel iklim değişikliğinin sebep olduğu problemin çözümüne yönelik değerlendirme yapar.

İÇERİK ÇERÇEVESİ Enerji Dönüşümleri
Madde Çevrimleri ve Çevre Sorunları

Anahtar Kavramlar fotosentez, fotosentez hızını etkileyen faktörler, solunum, ATP, su çevrimi, oksijen çevrimi, karbon çevrimi, asit yağmurları, ozon tabakası, sera etkisi, küresel ısınma, küresel iklim değişikliği, fosil yakıtlar, hava kirliliği, karbon ayak izi

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme) Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde çalışma kâğıdı, bilgi testi, tanılayıcı dallanmış ağaç, açık uçlu sorular ve performans görevleri kullanılabilir. Ayrıca tema sürecinde ortaya çıkan öğrenci ürünleri değerlendirme amaçlı kullanılabilir.

Performans Görevi

Öğrencilere bitkilerde besin üretiminde fotosentezin önemi ile ilgili afiş, poster vb. hazırlamalarını içeren performans görevi verilebilir. Bu performans görevi, süreç kontrol listesi ile değerlendirilebilir.

Fotosentez hızını etkileyen faktörler ile ilgili deney düzeneği hazırlamayı içeren performans görevi verilebilir. Öğrencilerin deneyi hazırlayıp önermeye ulaşmalarını içeren süreçlere ilişkin performansları TGA tekniğini kullanarak raporlaştırmaları istenebilir. Öğrenci raporlarının değerlendirilmesinde analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir.

Ülkemizdeki küresel iklim değişikliğinin sebep olduğu çevre sorunlarıyla ilgili bir sosyal sorumluluk projesi hazırlama görevi verilebilir. Çevre sorunlarının çözüm süreci ve yapılacak olan sosyal sorumluluk projesi analitik dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir. Öğrencilerin performansları kontrol listesi ile değerlendirilebilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller Öğrencilerin bitki hücresindeki kloroplastı ve görevini bildiği varsayılmaktadır. Besin zincirindeki üretici ve tüketici olarak canlıları sınıflandırdıkları kabul edilmektedir. Solunum kavramı ve işlevi ile ilgili ön bilgilere sahip oldukları kabul edilmektedir. Maddenin hâl değişimini bildikleri kabul edilmektedir. Oksijen ve karbon elementlerinin sembollerini, iklim kavramını bildikleri kabul edilmektedir. Asitleri bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Öğrencilerin kloroplast, üretici, solunum vb. kavramlara ilişkin ön bilgileri açık uçlu sorularla sorgulanabilir.

Bitkilerin nasıl büyüdüğü beyin fırtınası tekniği ile sorulabilir.

Köprü Kurma "Ormanlar dünyanın akciğeridir." sözünden yola çıkılarak düşünceleri sağlanabilir.

Ormanlar bağlamında bitkilerin fotosentezdeki yeri ile günlük yaşamı ilişkilendirilebilir.

Günlük yaşamdaki asit yağmurları, küresel sıcaklık artışı haberleri, iklim değişikliğiyle ilgili resmî kaynak verileriyle öğrenilenler arasında ilişki kurmaları sağlanabilir.

Kyoto Protokolü ile küresel iklim değişikliği konusunda günlük yaşam ilişkisi kurulabilir.

Öğretme-Öğrenme

Uygulamaları

FB.8.7.1.1

Bitkilerin nasıl büyüdüğü beyin fırtınası tekniği ile sorgulanabilir. Besin zincirindeki üreticilerin görevlerinden yola çıkılarak bitkilerdeki besin üretiminde fotosentezin görevi açık uçlu sorularla sorgulanır. Öğrencilerin görüşleri hızlı tur tekniğiyle alınabilir. Bitkilerdeki besin üretimine dair kısa video, animasyon ya da poster üzerinde fotosentez inceletilerek öğrencilerin tartışmaları sağlanabilir (OB4). Kimyasal denkleminde girilmeden fotosentezde karbondioksit ve su kullanıldığı, besin ve oksijen üretildiği vurgulanır. Fotosentezin yapay ışıkta da meydana gelebileceği belirtilir. Fotosentez ile bitkilerdeki besin üretimi arasında nedensel ilişkileri ortaya koymaları istenir (KB2.13.SB1). Bitkilerde besin üretiminde fotosentezin önemi konusunda elde edilen bilgileri uyumlu bir bütün olarak açıklamaları sağlanır (OB1, KB2.13.SB2). Öğrencilerden bitkilerde besin üretiminde fotosentezin önemi ile ilgili afiş, poster vb. hazırlamaları istenebilir (OB4). Öğrencilerin hazırladıkları tasarımlar kontrol listesi ile değerlendirilebilir. Doğanın dengesi için bitkilerin büyüme ve gelişiminin önemli olduğunu fark etmeleri sağlanabilir (D5.4). Bu aşamada Mustafa Kemal ATATÜRK'ün "Ormansız ve ağaçsız toprak vatan değildir." sözünden yola çıkılarak doğa sevgisinden bahsedilir (D19.3). Öğrencilerin öğrenme durumları çalışma kâğıtları, açık uçlu sorular vb. ölçme araçlarıyla değerlendirilebilir.

FB.8.7.1.2.

Öğrencilere fotosentez hızını etkileyen faktörlerin neler olabileceğine yönelik açık uçlu sorular sorulabilir. Öğrencilerin fotosentez hızını etkileyen faktörleri tanımlamaları istenir (FBAB6.SB1). Öğrencilerin bireysel ya da grup çalışması yaparak aktif görev aldığı fotosentez hızını etkileyen faktörler ile ilgili deney düzeneği hazırlamaları beklenir (D3.5, SDB2.2). Süreçte öğrenci performanslarını yapılandırmada TGA yöntemi kullanılabilir. Öğrencilerin fotosentez hızını etkileyen faktörler arasındaki neden sonuç ilişkilerini belirlemeleri sağlanır (FBAB6.SB2). Deneye ait bağımlı, bağımsız ve kontrol değişkenlerini öğrencilerin belirlemeleri istenir (FBAB6.SB3). Bu süreçte ışık rengi, su miktarı, ışık şiddeti, sıcaklık vb. değişkenler dikkate alınarak neden sonuç ilişkisi bağlamında deney tekrarlanabilir. Karbondioksit miktarının fotosentez üzerindeki etkileri açıklanabilir. Değişkenleri kontrol edebilecekleri düzenekleri hazırlamaları ve bu düzenekleri sistematik olarak merak duygusuyla ve planlı bir şekilde gözlemleyerek kaydetmeleri beklenir (FBAB6.SB4, OB1, D3.1, E.1.1, E3.7, E2.2, SDB1.2). Farklı değişkenleri dikkate alan sanal laboratuvarlarda da deneyler yapılabilir. Sanal laboratuvarlarla deneye ilişkin uygulamaları yürütmeleri ve sonuçları yorumlamaları sağlanabilir (OB7, OB2). Öğrencilerin elde ettikleri verilere dayanarak bilimsel yaklaşımla önerme oluşturmaları beklenir (FBAB6.SB5, D3.3). Öğrencilerin önermeye yönelik hazırladıkları deneye ilişkin performanslarını TGA tekniğini kullanarak raporlaştırmaları istenebilir. Öğrenci raporlarının değerlendirilmesinde analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir.

FB.8.7.1.3.

Solunumun canlılar için neden önemli olduğu ile ilgili öğrencilerin kavram haritası, kavram ağı vb. hazırlamaları istenebilir. Solunumun canlılar için önemine ilişkin grup tartışması tekniğinden faydalanılabilir (SDB2.1, SDB3.3). Öğrencilerin bu konudaki görüşlerini ifade ederken açık fikirli davranmaları, bilimsel bakış açısıyla fikirlerini savunmaları sağlanabilir (E3.5, D3.3.). Öğrencilerin, solunumun canlılar için neden önemli olduğu ile ilgili mantıksal ilişkileri ortaya koymaları beklenir (KB2.13.SB1). Süreçte solunumun kimyasal denklemine, solunum türlerine ve solunum evrelerine girilmeden tüm canlılar için ortak bir özellik olduğu vurgulanır. Tüketicilerin solunum için gerekli besinleri dışarıdan aldığı, üreticilerin ise solunum için besinlerini kendilerinin ürettiği açıklanabilir. ATP (Adenozin trifosfat) yapısı ve solunum sonucunda açığa çıkan enerji miktarının sayısal değerlerine girilmeden ATP'den bahsedilir. Bitkilerde solunum ile ilgili poster, video, animasyon vb. araçlar kullanılarak öğrencilerin konuya merakı çekilebilir (OB4, OB2, OB1, E1.1). Canlılarda solunumun önemi konusunda elde ettikleri bilgileri uyumlu bir bütün olarak açıklamaları istenir (KB2.13.SB2.). Öğrencilerin grup çalışmalarında kaydettikleri verileri bilimsel bakış açısıyla tüm sınıfla paylaşmaları sağlanabilir (D3.3). Çalışma kâğıdı, tanılayıcı dallanmış ağaç vb. ölçme araçları değerlendirme için kullanılabilir.

FB.8.7.2.1.

Öğrencilerin madde çevrimlerinin önemi ile ilgili tartışmaları sağlanabilir. Tartışma sırasında Türkçe dersinde yer alan iletişim becerilerinden faydalanılabilir. Su, oksijen ve karbon çevrimlerinin şemalarını gösteren model, poster, video, animasyon vb. ile öğrencilerin madde çevrimlerinin aşamalarına odaklanmaları sağlanarak gözlem yapmaları istenebilir (OB4, OB2, E3.2). Madde çevrimlerini şema üzerinde göstererek niteliklerini tanımlamaları sağlanır (FBAB8.SB1). Su, oksijen ve karbon çevrimine ait süreçler ile ilgili topladığı verileri kaydetmeleri sağlanır (FBAB8.SB2, OB4, OB2). Bu görsellere ilişkin merak ettikleri soruları sormaları beklenebilir (E3.8). Altı şapkalı düşünme tekniği kullanılarak öğrencilerin madde çevrimlerini farklı yönleriyle incelemeleri sağlanabilir. Bu süreçte öğrencilerin gruplara ayrılarak görev bilinciyle birlikte çalışmaları istenebilir (SDB2.1, SDB2.2, D16.3). Ayrıca günlük yaşamdaki durumlar ve gözlemler dikkate alınarak sorgulama yapılabilir. Tüm sürece ilişkin öğrencilerin madde çevrimlerini sürdürülebilir bir sistemin parçaları arasındaki ilişkiler açısından ele alarak, bu konuda elde ettikleri bilgileri yorumlayıp değerlendirmeleri istenir (FBAB8.SB3, OB1, OB8). Bu süreçte planlı olmaları ve bilimsel bakış açısıyla yaklaşmaları beklenebilir (D3.2, D3.3). Değerlendirme için açık uçlu sorular da içeren çalışma kâğıdı vb. kullanılabilir.

FB.8.7.2.2.

Madde çevrimlerinin yaşam açısından önemi ve çevrimlerde oluşabilecek olası sorunların günlük hayata yansımalarıyla ilgili beyin fırtınası tekniği ile öğrencilerin ön bilgileri belirlenebilir. Madde çevrimlerinin yaşam açısından önemine ilişkin grup tartışması tekniğinden faydalanılabilir (SDB2.1, SDB3.3). Öğrencilerin, madde çevrimlerinin yaşam açısından neden önemli olduğu ile ilgili mantıksal ilişkileri ortaya koymaları sağlanır (KB2.13.SB1). Asit yağmurları, ozon tabakası, sera etkisi ve küresel ısınma konularında jigsaw tekniği ile görüşlerini paylaşmaları istenebilir (OB8, SDB2.3). Öğrencilerin bu konudaki görüşlerini ifade ederken açık fikirli davranmaları, bilimsel bakış açısıyla fikirlerini savunmaları sağlanabilir (E3.5, D3.3.). Madde çevrimlerinin yaşam için önemini gösteren video, animasyon, kısa belgesel vb. ile öğrencilerin konuya dikkatleri çekilebilir (OB4, OB2, OB1). Öğrencilerin madde çevrimlerinin yaşam açısından önemi konusunda elde ettiği bilgileri uyumlu bir bütün olarak açıklamaları istenir (KB2.13.SB2, OB8). Öğrencilerin grup çalışmalarında kaydettikleri verileri bilimsel bakış açısıyla tüm sınıfa sunmaları sağlanabilir (D3.3, SDB2.1). Çalışma kâğıdı, tanılayıcı dallanmış ağaç vb. ölçme araçları değerlendirme için kullanılabilir.

FB.8.7.2.3.

Küresel iklim değişikliğinin nedenlerini ve olası sonuçlarını içeren örnek olay senaryosu üzerinden beyin fırtınası yaptırılabilir. Küresel iklim değişikliğinin olası sonuçlarının insan ve çevre üzerindeki etkileri konusunda öğrencilerin dijital, basılı ve görsel kaynaklar vb. aracılığıyla araştırma yapmaları beklenebilir (SDB3.2, OB1). Öğrencilerin sınıfta gruplara ayrılarak takım çalışması içinde münazara, altı şapkalı düşünme vb. yöntemler ile konu ile ilgili mantıksal temellendirmeler yapmaları istenir (KB.2.18.SB1, SDB2.1, SDB2.1). Tartışma sırasında sabırlı ve olgun davranışların sergilenmesi ve grup içinde tartışmalarda liderlik gibi becerilerin gelişmesi beklenebilir (D12.2, D3.5). Özellikle kullanılan fosil yakıtların hava kirliliğine, sera etkisine ve küresel ısınmaya yol açtığına değinilir. Fosil yakıtların kullanımı sonucunda atmosfere salınan karbondioksitin karbon ayak izi ile ölçüldüğünden bahsedilir. Genel ağ adreslerinden güvenilir sitelere ulaşılarak öğrencilerin karbon ayak izlerini hesaplamaları ve üzerinde düşünceleri sağlanabilir (OB2). Karbon ayak izi konusunda tüketimin etkisi vurgulanarak tasarrufun önemi konusunda farkındalıkları pekiştirilebilir (D17.2). Karbon ayak izlerini azaltmak için uygulayabilecekleri tasarruf önlemlerini belirleyerek düzenli uygulamalarla bu tasarruflarını birikime dönüştürmeleri teşvik edilebilir (OB3). Küresel iklim değişikliğinin nedenlerini ve olası sonuçlarını eleştirel bir gözle bakarak küresel iklim değişikliği ile ilgili mantıksal tutarsızlıkları tespit etmeleri beklenir (KB.2.18.SB2, OB8, E3.10, SDB3.3). Bu süreçte öğrencilerin açık fikirli davranmaları, saygı çerçevesinde fikir üretmeleri, nezaketle fikirlerini savunmaları sağlanabilir (D14.2, E3.5.). Tartışma sonunda küresel iklim değişikliklerinin nedenlerini ve olası sonuçlarının insan ve çevre üzerine etkisi konusunda geçerli fikirler oluşturmaları beklenir (KB2.18.SB3, OB1, OB8). Öğrenme durumları ise çalışma kâğıdı ile değerlendirilebilir.

FB.8.7.2.4.

Öğrencilere ülkemizdeki küresel iklim değişikliğinin sebep olduğu çevre sorunlarını konu alan belgesel vb. izletilerek çevre sorunlarına vurgu yapılabilir. Öğrencilerin çevre sorunları ile ilgili merak ettikleri soruları sormaları istenebilir (E3.8). Dijital, yazılı ve görsel kaynaklar vb. yardımıyla çevre sorunlarına yol açan insan faaliyetlerine dikkat çekilir (OB2, OB4). Öğrencilerin gruplara ayrılarak ülkemizdeki küresel iklim değişikliğinin sebep olduğu çevre sorunlarını yapılandırmaları beklenir (KB3.2.SB1, OB8, OB1, SDB1.2, SDB2.3). Ülkemizdeki küresel iklim değişikliğinin sebep olduğu çevre sorunlarının insanların sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerine değinilir (D5.5, D18.3). Yapılandırdıkları problemi özetlemeleri istenir (KB3.2.SB2.). Gözleme ve araştırma verilerine dayanarak çevre sorunlarının çözümüne yönelik tahmin yürütmeleri beklenir (KB3.2.SB3, SDB3.3, SDB3.3, E3.11). Münazara vb. teknikler kullanılarak öğrencilerin çevre sorunlarının çözümüne yönelik önermeler üzerinden akıl yürütmeleri sağlanır (KB3.2.SB4, OB1, SDB3.3, SDB3.2, D18.3). Düşüncelerini uygun bir dille ifade ederek kendi önerilerini ve birbirlerinin çözüm önerilerini değerlendirmeleri istenir (KB3.2.SB5, D4.2, E3.5). Hazırladığı rapor, kısa not vb. çalışmalarını ile çözüm önerilerini sınıf ortamında diğer arkadaşlarıyla paylaşmaları beklenebilir (SDB2.1). İnsan sağlığı ve doğa sevgisinin önemi vurgulanabilir (D9.3.). Öğrencilerin ülkemizdeki küresel iklim değişikliğinin sebep olduğu çevre sorunlarıyla ilgili bir sosyal sorumluluk projesi hazırlamaları istenebilir (SDB2.3, SDB3.2, OB5, OB8, D20.4, D3.5, E2.2). Sağlıklı bir çevrede yaşamının vatandaşlık hakkı olduğu ve bunu sağlamak için gereken sorumlulukların yerine getirilmesi gerektiği vurgulanabilir (OB6). Bu süreçte Türkçe dersi, çevre eğitimi ve iklim değişikliği dersi ile ilişkilendirilebilir. Çevre sorunlarının çözüm süreci ve yapılacak olan sosyal sorumluluk projesi analitik dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir. Öğrencilerin performansları kontrol listesi ile değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

- Zenginleştirme** Fotosentezin hızını etkileyen faktörleri gösteren deney düzeneği ya da dijital içerik hazırlamaları beklenir.
- Yiyeceklerin vücuda girdikten sonra hangi süreçlerden geçtiğine ve nasıl enerjiye dönüştüğüne yönelik araştırma görevi verilir.
- Madde çevrimlerini anlatan dijital içerik hazırlamaları sağlanır.
- Öğrencilerin kendi karbon ayak izleri üzerinde düşünceleri ve bunu en aza indirebilecek yolları belirlemeleri beklenir.
- Karbon ayak izini azaltacak yöntemleri araştırıp bir bilgilendirme broşürü hazırlamaları ve bu broşürü çevreleriyle paylaşmaları sağlanır.
- Küresel iklim değişikliği sebebiyle ülkemizde oluşan bir çevre sorununu belirleyip sorunun çözümüne yönelik proje çalışması yapmaları istenir.
- Ülke yönetimlerinin sınırları içerisinde fosil yakıt tüketen araçlara yönelik belirlediği "karbon salınımı azami değerleri" araştırılarak sonuçların bir tabloya dönüştürülmesi ve bu tablonun sunulması istenir.
- Elektrikli araç üretim sürecinin araştırılmasına ve elektrikli bir aracın çalışması ile fosil yakıt tüketen bir aracın çalışması arasındaki karbon salınımının karşılaştırılmasına yönelik bir rapor istenir.

- Destekleme** Fotosentezin oluşumu ile ilgili aşamalar poster üzerinden özetlenir.
- Madde çevrimlerinin aşamaları poster ve dijital içeriklerle adım adım açıklanır.
- Hazırlanacak projeye ilişkin yapılandırılmış bir yönergeyle adım adım ilerlemeleri sağlanır.
- Karbon ayak izi hesaplama adımları sırasında öğretmenden ya da arkadaşlarından yardım almaları sağlanır.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

